

De Bisschop van Nijmegen

Albert Delahaye

Citaat uit het pas verschenen boek "**Kijk op Nijmegen**", Elsevier Nederland, 1981:

blz. 26. "In deze tijd (nl. onder Karel de Grote) ontwikkelt de naam **Noviomagus** zich tot **Numaga**, andere varianten zijn onder meer **Neomaga** en **Niumaga**. Zo nauw keken ze toen niet".

Mijn commentaar: "Nauw kijken" is een lakonieke, Nijmeegse vertaling voor gedegen historisch onderzoek, tekstkritiek en historische naamkunde. "Ze" hebben het in 12 eeuwen nòg niet geleerd. "Ze" blijven met onwetenschappelijk brallen hun mond open scheuren tot aan hun oren, zodat tengevolge van het natuurlijk feit dat de menselijke huid haar grenzen van rekbaarheid heeft, de ogen dichtklappen en de "**Kijk op Nijmegen**" met spleetoogjes wordt voortgezet. De onjuiste titel "**de oudste stad van Nederland**", die de burgemeester ten onrechte in zijn voorwoord claimt, moet met een paar zakken zout van historische en archeologische kritiek worden opgevat, omdat die oudste stad **acht eeuwen** van haar zogenaamd bestaan mist. Nu de historische opheldering van Nijmegen door het gros van de historici al is aanvaard, blijven de fanfares van chauvinisme en eigenwaan nog scheller dan voorheen schallen. Doch dat is Nijmegen ten voeten uit. Het zal nog Karolingisch blijven toeteren, ook al erkent de hele wereld dat het geen snars heeft uit te staan met Karel de Grote. Het zal er wel op uitdraaien, dat de historische fakulteiten van Europa uiteindelijk een M.E.-ploeg naar Nijmegen moeten sturen om er de straten schoon te vegen van brallers, die de heilige historie verkrachten enkel om zich boven anderen te verheffen. Het spandoek "**oudste stad van Nederland**" gaat er dan het eerst aan, terecht, omdat het een gat van acht eeuwen vertoont. Wanneer de historisch blinden dat gat in hun bral-vlag niet willen zien, moet hen maar op een iets hardhandiger manier aan het verstand worden gebracht dat wij in de 20e eeuw leven, waar het geen pas geeft om met middeleeuwse fabeltjes andere steden de hoek in te trappen. Zindelijk denken en spreken moet ook in historische zaken betracht worden. De "**bisschop van Nijmegen**" zend ik alvast vooruit; misschien ziet die kans om dat hardnekkig volkje in het Ketelwoud te bekeren. Dat dit de bisschop van Noyon is, kijk, dat is nou net de clou van het verhaal wat "ze" in Nijmegen nog niet snappen, zodat de Keizer Karel-Universiteit en de Keizer Karel-stad erin blijven knallen. Toen in de historische kringen een onbedaarlijk lachen begon over hun litanie van blunders, probeerden zij met botte leugens hun knalpartij af te dekken. Samen sloegen zij in het **Tweede Bronnenboek** een nog erger gebral aan, dat niet langer als vergissing of verblinding kan worden beschouwd, daar het al te geraffineerd in elkaar is gestoken. In de laatste Vierdaagse van Nijmegen heeft een als "bisschop van Nijmegen" verklede figuur meegelopen. Van diverse kanten is mij verzekerd, dat de hoofdschuldige Dr. Leupen zelf schuil ging onder deze monseigneur, bedoeld als spot op mij, in werkelijkheid een walgelijke maffia-brutaliteit om het Nijmeegs publiek zand in de ogen te strooien over zijn meest onsterfelijke blunder.

De Bisschop van Nijmegen

OFTEWEL:

HOE DE KEIZER KAREL—UNIVERSITEIT VAN NIJMEGEN
DOOR HET JEUGD—ELFTAL HAAR ROEMRUCHTE TITEL
OP HET TOERNOOI VAN NOYON HET EIGEN DOEL IN
LIET KNALLEN

DOOR

Albert Delahaye

Ere-Archivaris van Tournehem-sur-la-Hem,
Frankrijk, Pas-de-Calais.

De boeken spreeken aen eenieder gelyckelyck, doch
sy en worden niet gelyckelyck van eenieder verstaen.

THOMAS A KEMPIS

NOYON

NOYON/NIJMEGEN, Sprokkelmaand, 1982

GRAVELINES. Buste van St. Willibrord met een uit Abbeville afkomstige relik van de heilige, in de parochiekerk. Volgens de oudste berichten zette St. Willibrord voet aan land bij Gravelines. De traditie van Katwijk is een fabel, daar in de tijd van St. Willibrord de kust van Holland en de streek van Utrecht diep onder het water lagen.

''ACHTERGRONDEN''

Dr. P. Leupen in ''De Gelderlander'' van 17 juli 1981, naar aanleiding van Tros-Aktua van 16 juli:

Delahaye kreeg andermaal de kans het volk op de historische dwalingen te wijzen. Aan ''de wetenschap'' werd verder niets gevraagd. Kijk, hij hoeft niet wetenschappelijk te werk te gaan. Met zijn taalgebruik en stellingen bereikt hij een groot publiek dat verder geen moeilijke vragen stelt.

De opvattingen van Delahaye worden wetenschappelijk nergens ondersteund. Vanuit die positie beklagt hij zich over de afwijzing van zijn denkbeelden, en roept dat ''de wetenschap'' de discussie met hem niet aandurft. Door zich voor te doen als iemand, die door de deskundigen niet voor vol wordt aangezien en die permanent vraagt om antwoord **zonder ooit gehoord te worden**, is hij in de rol van underdog gekropen... Vanuit die positie staat hij sterk. Sterker dan de historici en de archeologen, die zich niet gesteund weten door de publieke opinie of de Tros.

Wij staan in de confrontatie met Delahaye voor het grote publiek in feite met de rug tegen de muur, omdat wij uitgaan van **nauwkeurig onderzoek** en **gefundeerde bewijsvoering** nodig hebben. Onze antwoorden vragen grote **achtergrondkennis** van een tijd waarover erg weinig bekend is, en die niet zomaar in een paar volzinnen zijn te vatten. Deze antwoorden dringen niet op de tv. of in de pers door.

Delahaye in ''De bisschop van Nijmegen'':

Leupen presenteerde tweemaal ''Het Bronnenboek van Nijmegen'' als antwoord op en weerlegging van mijn stellingen, terwijl hij slag op slag het bewijs levert dat hij mijn boek ''Vraagstukken in de historische geografie van Nederland'', 1965/66 niet eens gezien heeft, om nog te zwijgen van ''Holle Boomstammen'', dat hij bij de uitgave van het Bronnenboek niet gelezen k n hebben omdat het er nog niet was. Hij zegt overeenkomstig de volle en naakte waarheid **dat ik nooit gehoord ben**.

Prof. Georges Duby van het Collège de France te Parijs:

1. brief van 26 juni 1979 aan de heer Fermaut te Bierne, Winnoksbergen:

Ik ben zeer onder de indruk van de werken van de heer Albert Delahaye. Ik stel er prijs op dat hij door Uw tussenkomst weet dat ik ze van belang acht. Inderdaad ben ik, in het licht van deze onderzoeken ervan overtuigd dat het nodig zal zijn in de volgende editie van de Historische Atlas van Larousse (waarvan Duby redakteur is, D.) een zeker aantal kaarten te rectificeren.

2. brief van 6 februari 1980 aan Delahaye:

Wat ik gelezen heb van het resultaat van Uw onderzoeken heeft mij overtuigd. Ik ben volkomen bereid om deze overtuiging in het publiek uit te spreken.

.....

Ik herhaal nogmaals mijn bewondering voor Uw werk en ik zal buitengewoon gelukkig zijn er verder kennis van te nemen. Ik blijf tot Uw beschikking voor alles wat U nuttig oordeelt.

3. brief van 7 juli 1981 aan de heer Fermaut:

Van harte bedankt, Mijnheer, voor de toezending van het hoofdstuk over de Renus, het meest opzienbarende dat ik tot heden van de heer Delahaye gelezen heb. Het is overtuigend...ik ben geheel bereid om aan te nemen dat wij de gezichtspunten van de historische geografie van de grond af moeten hernemen.

Breng de heer Delahaye mijn felicitaties en mijn aanmoediging over.

Drs. A. Fasel, archivaris van Alkmaar, in Het Stadsblad, 8 september 1981:

Voor wij met dit vraagesprek beginnen wil ik eerst iets over Delahaye kwijt. Ik ken hem nu zo'n kleine dertig jaar en in Brabant zijn wij vijf jaar collega's geweest. Van de zijde van zijn bestrijders heeft men geprobeerd hem voor te stellen als een soort warhoofdig schimmenschutter, een dolgedraaide gek, een maniak en noem maar op. Hij is zelfs een bedrieger genoemd! Ik stel er prijs op te verklaren dat Albert Delahaye een voortreffelijk archivaris is, die keihard heeft gewerkt om de archieven van zijn streekarchivariaat toegankelijk te maken. Hij heeft dan ook een aantal uitstekende archiefinventarissen op zijn naam staan en verder heeft hij ook andere historische studies gepubliceerd. Ik kan niets anders zeggen dan dat ik een groot respect heb voor de archivaris Delahaye.

.....

...mijn vak is archivaris. Uit dien hoofde kan ik beoordelen hoe mijn collega bij zijn onderzoek te werk is gegaan en hoe hij zijn bronnenmateriaal behandelt. Hiervan zeg ik: hij heeft een serieus onderzoek gedaan van een omvang zoals weinigen hem na zullen doen. En verder behandelt hij zijn bronnen correct. Ik had trouwens niet anders verwacht, want ik kan niet aannemen dat iemand, **die als archivaris getoond heeft nauwkeurig, methodisch en integer te werken**, zijn goede naam op het spel zou zetten door in de Noviomagus-kwestie een onwetenschappelijke hutspot aan te bieden, zoals hem verweten is.

Maurits Cailliau in Dietsland-Europa van oktober 1981:

Werden de stellingen van Delahaye jarenlang genegeerd en/of als amateursgeklungel afgedaan, dan is dit nu wel voorgoed voorbij. De samenzwering van het stilzwijgen en de spot is opengebarsten in een scheldtirade zonder weerga, gespeend van elk academisch niveau, die slechts als uiting van kwalijk verbeterd onmacht te interpreteren valt.

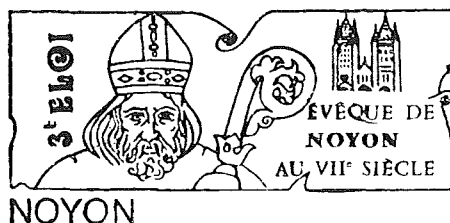
INLEIDING

Toen ik in oktober 1980 "Het Valkhof te Nijmegen" in handen kreeg, waarin "Het Bronnenboek van Nijmegen" staat, vond ik daarin tot mijn opperste verbazing een "bisschop van Nijmegen", die ik tijdens mijn dienstbetrekking te Nijmegen nooit had ontmoet. Nu wil ik niet beweren dat ik alles over de geschiedenis van Nijmegen weet; ik heb er bijvoorbeeld nooit het paleis van Karel de Grote gevonden dat anderen met zoveel vuur verdedigen. Maar aangezien ik van nature veel belangstelling heb voor kerkgeschiedenis en mij geen bisschop van Nijmegen bekend was, dacht ik bij het eerste lezen van het Bronnenboek een vuiltje in het oog te hebben. Ik ben naar de badkamer gegaan om mijn leesspiegeltjes eens af te spoelen. Toen ik terugkeerde las ik het inderdaad weer: de bisschop van Nijmegen! Van huis uit had ik al geen hoge dunk van de historische wetenschap van Nijmegen, maar dit, een onvoorstelbare stupiditeit van twee Universiteiten, het Rijks Oudheidkundig Bodemonderzoek en mijn oude bloedeigen Gemeente-archief... dat kon gewoon niet! Voor alle veiligheid heb ik mijn huisgenoten de passage laten lezen, en iedereen bevestigde dat 't er inderdaad staat. Nóg was ik niet overtuigd. Ten einde raad belde ik mijn oogarts op met de vraag of mijn bril nog wel in orde was. Hij vroeg of ik ooit tegen een bisschop was opgebotst, zo niet, meende hij, dan mankeerde er niets aan mijn ogen of bril. Toen moest ik wel, na volgens het magistrale voorbeeld van Leupen "de bronnen nauwkeurig onderzocht te hebben", de jammerlijke konklusie trekken, dat de "Club van Nijmegen", waarin een elftal hoog- en zeergeleerde heren zit, de historische bok van de eeuw geschoten had. Men vergeve mij de vergelijking van een bisschop met een bok. Trouwens, daar Zijne Eminentie van Nijmegen nooit heeft bestaan, in feite een bisschop van lucht is, kan niemand zich beledigd voelen, zelfs de bok niet.

Een ongelukkig toeval (was het wel toeval?) heeft gewild dat het Bronnenboek ongeveer gelijktijdig met "Holle Boomstammen" verscheen, zodat ik nog een Toevoegsel moest maken om een eerste protest tegen het Bronnenboek te laten horen en op te komen tegen die ondergekropen bisschop van Nijmegen. Leupen ging daarna echter gewoon door of zijn neus bloedde, kondigde met veel lef aan dat hij mij van repliek zou dienen, en gaf een tweede editie van het Bronnenboek uit zonder ook maar één korrektie toe te passen op zijn litanie van fouten en overslagen, een Litanie van Alle Heiligen zoals wij straks zullen zien. Hij had zich trouwens zò in de nesten gewerkt, dat hij geen korrektie kon toegeven, want één toegegeven fout zou het begin van het einde worden, omdat die bok zijn horens heeft gezet onder zijn

methodiek en deze fundamenteel als onjuist en bedrieglijk omver stoot. Met een onvoorstelbare onbeschaamdheid, met de grofste onwetenschappelijke uitvluchten handhaaft hij zijn blunders. In de tweede editie bakt hij het op een aantal punten nog bruiner dan in de eerste, zodat niets anders overblijft dan zijn Bronnenboek van punt tot punt te behandelen om het bedrog in volle omvang bloot te leggen. Wanneer mijn relaas af is en hij de ongenadige konklusie heeft gelezen, kan hij mij voor de rechter dagen, als hij daar nog zin in heeft. Ik zie dat echter niet gebeuren, omdat hij mijn eerste beschuldiging van wetenschappelijk bedrog niet heeft tegengesproken noch heeft aangeklaagd. Bovendien weet hij, dat de Franse en Belgische historici al aan 't gieren zijn om z'n "bisschop van Nijmegen", zodat hij geen getuigen ter beschikking heeft; de Nederlandse zijn so wie so gediskwalificeerd. Ten derde realiseert hij zich, dat hij met zo'n aanklacht zijn ambt aan de Universiteit op het spel zet.

Met veel bravoure en zijn inmiddels spreekwoordelijk geworden Leupen-lef kondigde hij na het verschijnen van mijn "Toevoegsel op Holle Boomstammen" aan, dat hij mij van repliek zou dienen. Dan ga je schrap zitten en verwacht je op z'n minst enig vuurwerk. Er kwamen enkel een paar onnozele uitvluchten. De man heeft een pover taalgebruik. Het Latijnse "replicatio", waarvan repliek is afgeleid betekent: oprollen, opvouwen, dichtklappen, 'n pakje van iemand maken en dat met de bijzondere gelegenheids-postzegel van "de bisschop van Nijmegen" verzenden. Zo'n repliek krijgt Leupen op zijn Bronnenboek, nog niet eens om hem persoonlijk te treffen - de onwetenschappelijke braller laat mij ijskoud - doch om voorgoed af te rekenen met de Karolingische bluff van Nijmegen, die mij onder de hand danig de keel begint uit te hangen. Aanvankelijk had ik de bedoeling met die bluff af te rekenen in de Franse vertaling van "Holle Boomstammen", die gereed ligt. Daarna zag ik in dat het uitvoerig etaleren van Leupen's blunders voor de Fransen weinig zin heeft; het zou wellicht de aandacht aftrekken van de hoofdzaken. Mijn Nederlands chauvinisme, waarvan ik ondanks alles toch nog een ietsiepietsie heb, gaf tenslotte de doorslag. Ik kan de "Club van Nijmegen", waarin twee Universiteiten en de R.O.B. zitten, niet tentoonstellen in een Frans boek; dat wil ik ze niet aandoen. Nog minder stel ik er prijs op dat bij de Fransen een hoongelach opgaat over het peil van de historische wetenschap in Nederland; het zou op een vervelende manier wel eens tegen mijzelf gebruikt kunnen worden. Laten we de vuile was maar binnenshuis houden, op voorwaarde dat ik in rond Nederlands mag spreken. En rond zal het worden! Daarnaast zullen de snerende interviews, die Leupen aan "De Gelderlander" geeft, op ta-ta's van een baby lijken.

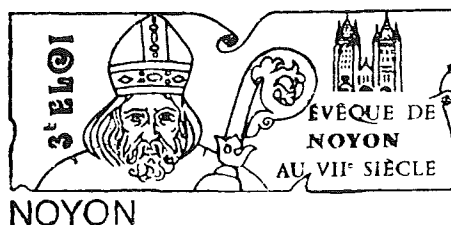
DE PROBLEEMSTELLING

De Nederlandse historici hebben een geheel onjuiste voorstelling van de werkelijke problematiek in de historische mythen van Nederland. Omdat door omstandigheden het eerst begonnen werd aan het Karolingische Nijmegen, verschillende historici en archeologen zich daarover druk hebben gemaakt, en zij bovendien ten onrechte meenden dat dit onderdeel het sterkst stond in de historische tradities van Nederland, kwam op Nijmegen de meeste aandacht terecht. Van het Karolingisch Nijmegen, dat in verschillende opzichten inderdaad een scharnierpunt was (denk maar aan het Eiland van de Bataven, aan Renus en aan het indirecte raakpunt Dorestadum) maken zij het pièce de résistance. In feite is het Trajectum van St. Willibrord veel belangrijker, niet alleen omdat dit met de voorgeschiedenis van de Friezen vele eeuwen verder terug ligt dan de zogenaamde Karolingische palts, maar vooral omdat het met zijn dokumentatie van **270 plaatsnamen in de eigen oorkonden**, waar dus geen vraag is over wat **kroniekschrijvers** bedoeld hebben, een veel breder en veel veiliger terrein van onderzoek biedt dan Noviomagus met een gering aantal omringende namen. Laat ik alvast zeggen, dat alle 270 namen van Trajectum in Frankrijk aangewezen zijn; de lijst ligt voor publikatie gereed. Blok moet dus nog even geduld hebben met zijn vierde druk over Karolingisch Frans Vlaanderen. Overigens zijn de "omringende" namen van Noviomagus ook niet mis. De oorkonden van Lorsch geven er al **120 in de Batua**, die nooit in de Betuwe teruggevonden zijn en die in Frankrijk voor het grijpen liggen.

Merkwaardig is dat ik nooit ben aangevallen op mijn stellingen over St. Willibrord, behalve door enkele Brabantse grootheden, die meer in hun devotie dan in hun historische zin geraakt bleken te zijn, want deze laatste hebben zij niet. Devotie moet men eerbiedigen, historische zin moet men afkraken wanneer die nergens op berust en bij nader inzien uit hardnekkig volgehouden fabels bestaat, die de historische waarheid verkrachten. Toen ik voor en na ook over andere zaken publiceerde zoals de Noormannen en aanverwante artikelen, bleef de historische wereld van Nederland toch op Karolingisch Nijmegen hameren, ofschoon dit al lang een onderwerp van ondergeschikte betekenis was geworden, in feite helemaal onderaan stond, al wilde ik dit terwille van de Nijmeegse gevoeligheden niet ronduit zeggen. Daar kwam nog bij, dat de Nederlandse archeologen, die volgens de eerlijke bekentenis van Prof. Dr. J. Bogaers uit Nijmegen een hele tijd hebben staan lachen - jongens, wat hebben zij staan lachen in hun mythologische kuilen! - met de dag geagiteerder raakten. De stop sprong met een oorverdovende knal van het vat, al werd er haastig een deken over gegooid, toen zij eindelijk na jaren wroeten - de lachende wroeters,

de wroetende lachers - toch de bittere konklusie moesten trekken dat in Nijmegen **niets uit de Karolingische periode**, noch lang tevoren, noch lang daarna wordt gevonden, wat ik hen al in 1965 had voorspeld. Sindsdien heeft de directeur van de R.O.B. het lachen op het werk verboden. De archeologen namen op een gegeven ogenblik de frontlinie over van de historici, niet in het minst omdat een langdurige en zéér kostbare opgraving te Wijk bij Duurstede in een flop dreigde te eindigen. Toen het wat serieuzer begon te worden en "die gek" hier en daar een half gewillig oor begon te vinden (ik ben vlug tevreden!), sloten zij de gelederen en begonnen met hun spaden erop los te slaan. Want het Noviomagus van de Peutinger-kaart, dat immers Nijmegen is, de sluitsteen in het gewelf van Romeins Nederland, waaromheen alle interpretaties zijn opgebouwd, dat was hun van 's hemelswege aangereikt Godsgeschenk, en wee de onverlaat die daaraan durft raken.

Zij vergissen zich hier even diepgaand als zij zich totnogtoe vergisten. Wanneer zij eens even het lachen laten en goed nadenken, zullen zij met mij inzien dat in feite niet veel wordt afgedaan van Romeins Nederland. Men zal wat namen moeten laten vallen, doch is dat zo'n probleem? Shakespeare schreef al: What is in a name? Natuurlijk zullen er ook wat konklusies moeten vallen, die op de verkeerde namen waren gebaseerd. De rest, de archeologica, wat deze in zich zijn en wat zij naar waarheid zeggen, wordt door mij niet bestreden en het wordt evenmin aangetast als het mythologische spinrag eraf wordt geblazen. Hetzelfde geldt voor Wijk bij Duurstede. Ontdaan van de mythe van Dorestadum die, dat mag best eens publiek gezegd worden, door verschillende Nederlandse historici, geheel buiten mij en mijn publikaties om, al lang kritisch en zeer terughoudend wordt gadesgeslagen, zouden de opgravingen van Wijk bij Duurstede, ontdaan van hun verkeerd etiket, wel eens een geheel nieuw inzicht kunnen gaan geven in de archeologie, de bodemkunde en de historie van Nederland. Er rest dus maar één konklusie: Staakt het jammeren, staakt vooral het lachen dat ik nergens als wetenschappelijke methode vermeld heb gezien, en begint serieus aan de nieuwe onderzoeken, ditmaal volgens de juiste regels van de onderscheiden disciplines, waarmee maar al te veel de hand is gelicht. De naamkunde mag vooral niet achterblijven; die heeft wel het grondigst schoon schip te maken. Voor de goede orde leg ik er de nadruk op dat ik van niemand een "Dank je wel!" verwacht; dat zou teveel gevraagd zijn. Ik weet wanneer het tijd is om mij bescheiden terug te trekken in mijn kluisje op de Kempen en mijn verdere levensdagen te besteden aan het verzorgen van mijn veestapel, al staat reeds vast dat mijn kakelende kippetjes mij met weemoed zullen doen denken aan de dagen van "olim", toen ik nog midden in het Karolingisch vuurwerk stond.

LEUPEN, AUTEUR VAN DE BRONNENBROEK

VAN NIJMEGEN

Dr. P. Leupen is wetenschappelijk medewerker van het Instituut voor Middeleeuwse Geschiedenis aan de Universiteit van Nijmegen en eerste auteur van het "Bronnenboek van Nijmegen", waarvan onlangs de tweede editie verscheen in "Nijmeegse Studiën", uitgegeven onder verantwoordelijkheid van het Gemeente-archief van Nijmegen. De titel "eerste auteur" is wat te groot. Bij nader toezien immers blijkt het Bronnenboek een werkstuk van studenten te zijn, waaraan Leupen nog wat heeft gesleuteld om het daarna onder zijn naam te presenteren, een levensgevaarlijke methode voor een wetenschapper, wat zich in dit geval op een dramatische wijze is gaan wreken. Leupen is inmiddels ook gekozen tot voorzitter van de Nijmeegse historische vereniging "Numaga" die, dat spreekt vanzelf, de naam van Noyon in haar blazoën voert. Een eerste prijs heeft hij derhalve binnen voor het feit dat hij zich al jaren opwerpt als voorvechter van Karolingisch Nijmegen. Enige tijd geleden publiceerde hij een volledig bij elkaar gefantaseerd artikel over de goederen **Bechi** en **Auici** van de residentie Noviomagus, die hij te Beek bij Nijmegen en te Ewijk of Ooy neerplante. Auici heeft hij inmiddels laten vallen, omdat hij inzag dat hij niet met twee lokalisaties kon blijven sjacheren toen de juiste te voorschijn kwamen. Maar wat deert dat? Er zijn in Nijmegen misschien maar drie of vier personen die dit hebben opgemerkt, zodat de voorzitter van "Numaga" ongestoord kan doorgaan met elke morgen de eerbiedige groeten van de Keizer Karel-Universiteit neer te leggen aan de voeten van het Keizer Karel-beeld op het Keizer Karel-plein van de Keizer Karel-stad. Ik zit te wachten tot het steigerend paard van Karel eens op het juiste moment een van zijn dikke poten neerzet.

In "De Gelderlander" van 17 juli 1981 beklagt hij zichzelf en de andere arme historici, dat zij als pure wetenschappers de pers en de T.V. niet halen. De zaken blijken aardig om te gaan draaien. Leupen heeft de rol van de Don Quichote aangenomen, die op zijn aftands ros - weer een paard! -, waar aan alle kanten de Karolingische botten uitsteken, bezig is slagen in de lucht te doen tegen die "kleine Brabantse archivaris" (wel een dikke!), die op afstand en buiten bereik van zijn Durendal aan de slappe lach van zijn leven bezig is. Wie zijn Sancho Pancho is, die op kromme beentjes achter hem aanhuppelt, moeten ze in Nijmegen maar onder elkaar uitmaken, al heb ik wel iemand in het hoofd. In het Bronnenboek, verleden jaar verschenen, gaf de Don Quichote een vervaarlijke veeg met zijn zwaard; hij sloeg de bisschop van Noyon mijter, cappa en kromstaf af, greep de eerste de beste gastarbeider, kleepte die aan met de bisschoppelijke emblemen van Noyon en verklaarde hem tot "**bisschop van Nijmegen**". Wijden kon hij hem natuurlijk niet;

"DE NAAMLOZE", de Anonymus, de Grote Onbekende moet men dit standbeeld noemen, weggestopt in het parkje van het Keizer Karel-plein, waar men het slechts met levensgevaar kan gaan zien vanwege het daar rondcirkelend verkeer. Het fraaie beeld staat op een gruwzame, bladderende en vloekende cementen sokkel, die een dorpsmetselaar niet op zijn naam zou willen hebben. Een opschrift ontbreekt, omdat de gemeente Nijmegen van de ene kant geen zinnige tekst bedenken kon toen zij dit standbeeld oprichtte in een amechtige poging om de Keizer Karel-traditie van de stad te redden, van de andere kant niet wilde laten opvallen dat dit pas in 1962 (na 12 eeuwen!) gebeurde. Omdat reeds in brede kring getwijfeld werd aan de waarheid van de traditie, zette zij een beeld zonder naam in haar voortuin neer, sprak zich niet verder uit, riskeerde het gevaar dat de argeloze voorbijganger dit zou beschouwen als een gekroonde boskabouter te paard, en had zelfs de uitwijkmogelijkheid, als het ooit misliep, om te zeggen dat het zomaar een mooi beeld is. Het kon dan ook niet uitblijven dat het de grootste flop moest worden in de vaderlandse geschiedenis, nog erger dan het beeld van St. Willibrord te Utrecht, dat enige vergeving verdient omdat het lang vóór het kritisch historisch onderzoek is opgericht. Het gelaat van de keizer vertoont een grimmige uitdrukking. De ontwerper van het beeld heeft blijk gegeven van een uitzonderlijk kritisch inzicht: Karel de Grote spreekt zijn ongenoegen uit dat hij op de verkeerde plaats staat.

toen had ik Leupen nog niet tot "historische paus" uitgeroepen. Voor alle veiligheid, 't kon eens een Muselman zijn, heeft hij hem natuurlijk wel even Karolingisch gedoopt in het fonteintje op het Keizer Karel-plein. Het is de historische flater van de eeuw, een bok met een gewei als de Waalbrug, die nog enige generaties lang de Universiteit van Nijmegen de risée zal maken van de andere historische fakulteiten. **Daar gaat het namelijk juist om, om die verwarring tussen Noyon en Nijmegen**, die volgens de hooggeleerden van Nijmegen nooit heeft bestaan, niet bestaat en nooit zal bestaan. Ze hebben gelijk; zij bestaat niet meer, want zij hebben ze nu definitief opgehelderd met de bisschop. Met één klap blies Leupen zijn hele Bronnenboek tot 1047 op, want hij maakt geen enkel onderscheid tussen het Noviomagus van die bisschop en het Noviomagus van de andere teksten, zodat ieder rechtgeaard historicus de enig juiste konklusie trekt dat zijn andere Noviomagus' **dus ook van Noyon zijn**. Een eerlijk historicus zal na zo'n bok zijn leven lang met een rood hoofd blijven lopen. Hij zal wegkruipen in het donkerste kamertje van de Universiteit en daar niet meer uitkomen totdat iedereen uitgebulderd is. De Nederlandse historici, die tot hun verbijstering zagen, dat met deze fundamentele blunder, die het probleem tot in de kleinste zenuwen raakt, de zaak eens en voorgoed was beslist, werden met stomheid geslagen en hebben sindsdien de kaken stijf op elkander gehouden. In een toevoegsel op "Holle Boomstammen" heb ik Leupen een serie gele kaarten uitgereikt. In de tweede editie van het Bronnenboek, onlangs gepresenteerd als het definitieve antwoord aan mijn adres, is hij niet tot bezinning gekomen. Integendeel, daar kamoufleert hij zijn blunders met nieuwe misleidingen en laat hij zich kennen als een braller, die zowat alle regels van de historische wetenschap aan zijn aprioristische laarzen lapt, die zijn lezers met een kwaadaardige geraffineerdheid essentiële zaken onthoudt en vooral alles systematisch overslaat wat tegen hem pleit of hem radikaal tegenspreekt, zodat ik tegen heug en meug maar voor het paard van Karel moet gaan spelen.

Bronnenbroek van Nijmegen

Een inventarisatie van uitgegeven bronnen van burcht en stad tot aan de verpanding (1247)

Hij krijgt in het publiek zijn **Bronnenbroek** uitgetrokken, onder welke bedenkelijke naam hij zijn eerste publikatie presenteerde, en 't zal een pikante vertoning worden. De broek van Leupen zal ik tot in der eeuwigheid beroemd maken. Zij zal naast het keizerlijk wapen het tweede embleem van de Keizer Karel-Universiteit worden. Ik zie ze al aan de gevel hangen, tussen de stadsvlaggen van Noyon en Nijmegen. Er heeft zich wel een groot probleem voorgedaan. Bij een vlag spreekt men van de broek, het deel waar de vlag aan de stok zit. Maar wat is de broek van een broek? Zijn 't de pijpen of is het de broekriem, om van andere broek-onderdelen maar niet te

spreken. Daar weten ze in Limburg meer van, want door het Mergelland loopt zo'n onderdeel. Alle heraldici en de Hoge Raad van Adel kwamen er niet uit, zodat ten einde raad maar besloten werd de stok door een van de bolle pijpen te steken. Dan kan de vlag ook als stormbal dienen voor het geval weer 'ns een wetenschapper beginnen zou de Universiteit af te breken. De miljoenen toeristen, die in nog groter getale dan voorheen naar Nijmegen zullen komen, vragen dan: "En is dat nou die beroemde broek van Karel de Grote?" Wie in het vervolg de Vierdaagse uit loopt, krijgt met ingang van volgend jaar een klein zilveren broekje in miniatuur, elk jaar één maatje groter tot hij er eindelijk een heeft, tenminste als hij met 12 jaren begonnen is, die hem past als hij 94 is. Dat is om de moed erin te houden. De militairen krijgen er geen; dat zou te duur worden; bovendien hebben die al een rijksbroek. U ziet het: mijn pen is geslepen; mijn accu is opgeladen. We beginnen zo aan de Bronnenbroek. Een vreemd ding, zo'n Bronnenbroek. Maar die van Leupen is er een. Als ik met hem klaar ben, is zijn broek naar volle waarheid een Bronnenbroek geworden. Dan murmelen, pruttelen, proesten, stotteren en hikken zijn voorste bron en zijn achterste bron het lied van de eeuwig zingende wateren, en geen bisschop van Nijmegen zal vermogen de buikgriep te stoppen.

De tweede auteur **B. Thissen** wil ik buiten schot laten om twee redenen, die hemelsbreed uit elkander liggen. **De eerste** is dat hij het ook niet kan helpen dat hij in Nijmegen terecht kwam, waar de opleiding van historici op een bedroevend laag pitje staat, wat al blijkt uit het feit dat daar nog blindelings op indices wordt gewerkt - een doodzonde voor een historicus - en teksten zonder verband worden uitgepikt inplaats van hele kronieken te lezen. In de meeste gevallen zit in de kroniek zelf wel een bewijs of minstens een aanwijzing dat de *Monumenta Germanica* met *Noviomagus* slag op slag indiceerfouten hebben gemaakt. De voornaamste heb ik al in 1965esignaleerd. Maar omdat Nijmegen mijn boeken niet leest en vooral "Vraagstukken..." uit 1965 er op de Index blijkt te staan, trapte het Instituut voor Middeleeuwse Geschiedenis toch weer in het valletje, dat een goed amateur op het gebied van de geschiedenis heden ten dage weet te vermijden. Ik neem Thissen wel kwalijk, vooral om de tweede reden die volgt, dat hij zo weinig zelfstandig denken aan de dag heeft gelegd en zich voor de gierkar heeft laten spannen. **De tweede reden** om hem te sparen is een ironische. De heer Thissen is, althans via zijn vader **afkomstig uit mijn geboorte-dorp**. Dit merkwaardige feit, waarover de familie Thissen maar niet uitgegniffeld kwam, die natuurlijk dacht dat zoon- en neeflief 't hem eens zou gaan leveren, zette mij tenslotte ook aan het lachen om dit grapje van Clio. Te meer, daar het Limburgs bloed kruipt waar het niet gaan kan, en ik onder geen beding aan Nijmegen de lol gun van te zien hoe de ene Limburger de andere op het Keizer Karel-plein afmaakt. Toen ik van overal in den lande bestellingen binnen kreeg van de familie Thissen op "Holle Boomstammen", begreep ik dat zoon- en neeflief voor de familie-raad heeft moeten verschijnen. Daar heb ik niets mee te maken, maar het was mij voldoende.

HET BLANKO NIJMEGEN

Sinds 1955, toen ik begon te publiceren over mijn twijfel aan de traditie, spitten de archeologen verwoed heel Nijmegen om, op zoek naar Merovingische en Karolingische resten. Volgens de gangbare verhaaltjes moet de stad vóór de 11e eeuw, in welke tijd zij naar waarheid is gesticht **na een blanco periode van 8 eeuwen** na de Romeinen, gedurende minstens zes eeuwen een Merovingische en Karolingische nederzetting zijn geweest. Uit de Romeinse periode, die voor Nijmegen veel korter heeft geduurd en veel verder terug ligt, zijn karrevrachten vondsten gedaan. Van de mythologische zes eeuwen kan uiteraard niets gevonden worden, omdat **het Karolingisch bóven en niet ónder het Romeins** moet zitten. Met andere woorden: het had zelfs vóór het Romeins gevonden moeten zijn. Het bewijs is geleverd, dat Nijmegen een nieuw gestichte plaats is uit de 11e eeuw, tevens dat zij **noch het Romeinse, noch het Karolingische Noviomagus** kan zijn geweest, omdat Nijmegen met die plaats geen historische continuïteit heeft. Mijn reeds in 1955 gegeven rekonstruktie wordt derhalve door de oudheidkunde volledig bevestigd. Dit begint men eindelijk te Nijmegen in te zien, vooral in universitaire kringen, zodat velen zich verwonderd afvragen waarom men in 's hemelsnaam nog over de 8e eeuw blijft twisten, **daar Nijmegen toen niet bestond**. Zelfs de leken beginnen het in te zien. In dagbladkringen is **"Het Gat van Nijmegen"** een gevleugeld woord geworden; men spot reeds openlijk met het ontbreken van elk archeologisch relict gedurende meer dan acht eeuwen. De Gelderlander, die men waarachtig niet ervan verdenken zal een onnadenkende fan van mij te zijn, stelde desondanks aan de stad en de Universiteit de heiligschennende vraag, of men dan moest aannemen dat Karel de Grote bij zijn vertrek alles zo netjes had opgeruimd dat er niets meer van zijn verblijf te vinden is.

Men late zich niet misleiden door het feit, dat in **"Het Valkhof te Nijmegen"** omzichtig over die kapitale en reeds afdoende ontbrekende schakel heengepraat wordt. **"Omzichtig"** is overigens niet het juiste woord; dat geldt alleen voor leken. Wetenschappelijk gevormden doorzien het bij de eerste oogopslag als een krokodillen-traan (zo dikwijls staat er **"helaas"** in) maar ook als **een volledige bekentenis**. De catalogus bevat de volgende merkwaardige zinnen: **"Nijmegen was als stad in feite ten onder gegaan aan het einde van de derde eeuw, pas in de dertiende eeuw was er weer een nederzetting van enige omvang... Van de hiervoor geschetste vroege middeleeuwen is helaas maar bitter weinig teruggevonden; er is een tegenstelling tussen het relatief rijke historisch materiaal en de schaarse archeologische overblijfselen. Een paar waarnemingen in de binnenstad gedaan, gaan in ieder geval terug tot vóór de dertiende eeuw"**. Het korte citaat bevat drie botte leugens: 1. er is niet **"bitter weinig"** maar **bitter niets** gevonden; 2. tussen twee nieten, namelijk de

ontbrekende archeologie en de ontbrekende historie, kan **geen tegenstelling** bestaan. **3. het rijke historische materiaal is van Noyon** . Wat is dat toch voor een stad, die zo iets in een officiële uitgave laat drukken, die **zelf de tegenbewijzen levert** en dan tóch blijft doorbrallen over de Karolingische palts? Het is alleen te verklaren als een blijk van de hoogste nervositeit. Met de dag worden de heren zenuwachtiger en kijken zij schichtiger om zich heen uit angst dat een toeschouwer zal uitroepen: **''Spit maar door, jongens, aan het graf van de Karolingische bluf!''**

Uit archeologisch oogpunt is de zaak beslist: Nijmegen heeft geen Karolingische geschiedenis gehad, laat staan een Merovingische. Desondanks blijven de ''pala-dijnen van de palts'' met alle hardnekkigheid aan het paleis van Karel de Grote vasthouden. De ergste verblindheid heerst in Nijmegen, vanzelfsprekend. In Amsterdam en bij de R.O.B. te Amersfoort is het groepje historisch blinden wat kleiner. Een van hen komt van over de grens, Dr. Gorissen uit Kleef, die ons eens zou komen leren hoe je de geschiedenis van Nijmegen moet schrijven. Het resultaat was zijn ''Stedeatlas van Nijmegen'', waarin hij juist uitging van de Karolingische palts, in plaats van eerst aan te tonen dat daar zulks een palts bestaan had! In een onbewaakt ogenblik heeft hij zich laten ontvallen: ''Als D. gelijk heeft, is mijn hele boek fout''. Hierdoor is meteen zijn lidmaatschap van de Club van Nijmegen verklaard. Nóg een boek, dat gered moest worden. Nóg een gezicht dat niet verloren wilde gaan! In het Eerste Bronnenboek heet Gorissen gewoon dr., in het Tweede is hij opeens tot professor gebombardeerd, wat aantoont dat Leupen zijn eigen tekst niet eens korrekt kan overschrijven. Wat zal die man dan van vroeg-middeleeuwse teksten gaan maken?

Het is een lachertje dat in het Tweede Bronnenboek eindelijk mijn boek ''Holle Boomstammen'' wordt geciteerd, tevens om de lezers te misleiden die misschien niet opmerken dat het Eerste Bronnenboek uit 1977 stamt, de Holle Boomstammen uit 1980. Een intrigerende vraag is overigens, waarom het Bronnenboek zolang in de ijskast heeft gelegen? In elk geval is de temperatuur niet goed geweest, want 't is zo rot als een overjarige banaan. Zowel het Eerste als het Tweede Bronnenboek volharden halsstarrig in het negeren van ''Vraagstukken in de historische geografie van Nederland'' uit 1965, heel begrijpelijk, omdat de Club van Nijmegen natuurlijk niet kan toegeven dat hij al 15 jaren ''Karolingisch'' staat te misleiden. Wanneer men eenmaal een boek heeft genegeerd, moet men dat wel tot het bittere einde volhouden. Laat de Club van Nijmegen er dan ook recht voor uitkomen en zijn motieven noemen; dat is toch het minste wat academici moeten doen, die bij herhaling tegen het publiek uitschreeuwen **dat zij mij uitvoerig weerlegd hebben**, welke ''uitvoerige weerlegging'' mij echter totaal onbekend is.

DE METHODIEK VAN POST EN LEUPEN:

FUNDAMENTEEL FOUT

De kern van het vraagstuk is: wat betekent **Noviomagus** in de teksten vóór de 12e eeuw: **Noyon of Nijmegen**? Men dient zich goed te realiseren dat dit ook het fatale scharnierpunt is in de aangenomen geschiedenis van Nederland tussen de 3e en de 10e eeuw. Indien Karolingisch Nijmegen fout is, klapt de hele zaak in elkaar: de Betuwe als het Eiland der Bataven, Utrecht als Trajectum en Wijk bij Duurstede als het oude Dorestadum.

Prof. Post bracht in 1956 51 vermeldingen te voorschijn. Diens artikel is uitvoerig besproken in "Vraagstukken..." en "Holle Boomstammen", waar is aangetoond dat de professor zich grondig heeft vergist **toen hij kritiekloos een werkstuk van zijn studenten overnam**, die voor hem wat teksten bijeen hadden gezocht. Als hoogleraar in **kerkgeschiedenis** betrad hij een hem vreemd terrein, de historische geografie, wat wel mis moest lopen zoals bij herhaling blijkt. Hij deed losse beweringen en legde geen enkel bewijs over, alleen loze praat zoals **"dit moet Nijmegen zijn, omdat het zo dicht bij Aken ligt"**, alsof dát het criterium is bij het interpreteren van teksten waarin niet over afstand gesproken wordt. In mijn "Vraagstukken..." van 1965 heb ik uit mededogen te zwak op zijn artikel gereageerd, daar ik wist dat hij zich de kwestie van Nijmegen persoonlijk zeer aantrok, omdat hij de naam van "Keizer Karel-Universiteit" had voorgesteld. Nog pijnlijker voor hem was de kwestie van St. Willibrord te Utrecht, een veel verdergaande konsekwentie, waarop hij in het publiek nooit gereageerd heeft. Na zijn dood (1968) behoefde ik geen voorbehoud meer te maken, en kon ik zijn artikel op zijn wetenschappelijke merites beoordelen, wat een volledige verwerping moest worden, omdat de professor een ondeugdelijke konstruktie had opgebouwd, tevens omdat hij verschillende textuele tegenbewijzen ofwel achtergehouden had (doch dit wil ik van Post niet denken), ofwel zijn werkgroep die niet had opgemerkt. Het tragische van het geval is, dat Post erin geluisd werd door studenten, die de bevoegdheid en de vakkennis niet hadden voor zulk tekstkritisch onderzoek in historische geografie, wat hij zich tenslotte volledig gerealiseerd heeft, want toen in 1965/66 mijn "Vraagstukken..." verscheen, heeft Post géén woord meer laten horen. In Nijmegen wordt herhaaldelijk met het artikel van Post uit 1956 geschermd. Ik heb tot heden nooit geschermd met zijn stilzwijgen.

Waarom zou ik langer verzwijgen, dat direkt na het verschijnen van het artikel van Post een andere hoogleraar van Nijmegen mij kwam waarschuwen en vragen, of ik wel goed gezien had dat Post **niets bewees**, daar hij alleen losse beweringen had gedaan en een hele verzameling teksten oversloeg. Deze professor nam de verwarring tussen Noyon en Nijmegen wél aan. Hij smeekte mij het onderzoek voort te zetten en mij niet te laten "afblaffen", wat bepaald geen compliment was aan het adres van zijn kollega's. Het is derhalve niet waar, dat de Universiteit van Nijmegen "als één man" tegen mij opstond. Wel is waar dat deze professor zich tenslotte zelf heeft laten afblaffen, wat hij mij zo sterk afgeraden had, doch wat tenslotte zo erg niet was omdat het graan van de zaaier bij mij op de vruchtbare grond en niet op de stenen was gevallen en al lang aan het uitschieten was.

Leupen hanteerde dezelfde uit wetenschappelijk oogpunt bedroevende aanpak. In plaats van zelf het woud van de teksten in te trekken, waar ach en wee! zoveel angels en klemmen liggen voor onschuldige en niet -voorgelichte kindervoetjes, stuurde hij zijn kabouterijtjes het bos in met dezelfde opdracht als in 1956 gegeven was: ver weg te blijven van het huisje van de lelijke heks Noyon. Zij werden natuurlijk tóch gepakt...door de heks van foutieve indices van de Monumenta Germanica! Met hun "werkstuk", waarvoor een **dikke nul** gegeven had moeten worden maar waar hij evenals Post in luisde, voerde hij het aantal op tot 137, het wereldrecord in apriorismen. Aan de studenten hadden strenge en gefundeerde richtlijnen over historische geografie gegeven moeten worden, want dit is een vak apart, waarvan de gewone mediaevisten weinig kaas gegeten hebben. In deze kwestie is dat enkele malen gebleken door de vergissingen van Hugenholtz, Stolte en Blok, die niet eens zoiets simpels als de west-oriëntatie bij de klassieke en vroeg-middeleeuwse schrijvers wisten te ontdekken. Hoe kan men verwachten dat studenten een betrouwbaar werkstuk produceren, wanneer blijkt dat hun hoogleraren en docenten de eerste en voor de hand liggende regels van historische geografie niet beheersen? Bij het nalopen van het Bronnenboek vallen je schoenen uit wanneer je ziet wat Leupen van geografie maakt.

Het is mij een volslagen raadsel waarom ik niet voor de werkgroep "Noviomagus" ben gevraagd, niet alleen omdat ik vrijwel alle teksten al lang had opgezocht en zó op tafel kon leggen, maar vooral omdat **ik de kwestie het eerst aan de orde heb gesteld**, toen de Universiteit van Nijmegen nog als een kat in de zon lag te soezen over de mythen. Ik had bijvoorbeeld de studenten kunnen waarschuwen tegen de misgrepen van de Monumenta Germanica, wat Leupen een serie blunders zou hebben bespaard. Ik wil mij natuurlijk niet opdringen, maar meen er wel op te mogen wijzen, dat 't klaarblijkelijk in de bedoeling heeft gelegen **uit de werkgroep elke kritische stem te weren**. Het resultaat is er

dan ook naar: het werd een triest herkauwen van middeleeuws geschrijf, op zichzelf en wegens zijn erbarmelijke methodiek een schande voor historische beoefening uit de 20e eeuw. De werkgroep werd aan een taak gezet, waar hij de kern van het probleem niet eens begreep. Bij voorbaat - want er schijnt al een Derde Bronnenboek aangekondigd te zijn - wijs ik een nieuw onderzoek van de Universiteit van Nijmegen af, omdat zij nu **driemaal heeft bewezen** niet kapabel te zijn om zulk een onderzoek te doen.

In de historische wereld was de twijfel al lang aan het groeien, omdat men eindelijk inzag dat de determinatie van Nijmegen als Noviomagus toch enkele vragen oproept wanneer de stad van **vier eeuwen** zogenaamde Karolingische traditie geen scherfje Karolingisch kan laten zien. Die zich verbreidende twijfel was niet te pruimen voor de Club van Nijmegen, zodat niets anders overbleef dan bij de mensen de Keizer Karel-stad er weer eens flink in te hameren met een tentoonstelling en een duur boek, dat voor een spotprijs wordt geleverd. In januari 1977 verscheen mijn "De Mythe van de Noormannen" en toen werd het de hoogste tijd om de Club van Nijmegen weer eens bij elkaar te roepen, die bestaat uit een elftal professoren en/of doctores. Hun namen volgen straks. De heer Leupen had zich reeds druk gemaakt met het aanslepen van bouwstenen voor de Karolingische palts. Dat het stenen van lucht waren, had de arme man niet in de gaten, omdat hij met beide voeten in het "werkstuk" trapte. Hij werd op 31 oktober 1977 in het konklaaf toegelaten, waar hij zijn "**Bronnenboek van Nijmegen**" presenteerde. Dit produkt, **dat door de Club van Nijmegen "na enige op- en aanmerkingen werd goedgekeurd"**, is in de catalogus van de Valkhof-tentoonstelling van oktober 1980 gepubliceerd en in het Tweede Bronnenboek nogmaals als refrain herhaald.

In mijn "Vraagstukken..." en in "Holle Boomstammen" zijn meer dan voldoende bewijzen gegeven dat het Merovingische en Karolingische Noviomagus Noyon is geweest, dat beslist geen tweelingbroertje te Nijmegen had. Leupen slaat al die feiten met hun beredenering over, en stapt hooghartig heen langs de noodzaak om aan te tonen dat zij niet deugdelijk zouden zijn. Hij staat trouwens niet alleen in deze taktiek. Bij herhaling is mij de eis gesteld "**dit alles stuk voor stuk te weerleggen**". Het omgekeerde schijnt niet nodig te zijn, wat een dubbel-op negeren is omdat, wanneer ik het weerleg ook dát op zijn beurt weer ongelezen blijft. Lemmens, directeur van het Nijmeegs Museum, speldt Leupen zelfs de gouden medaille in de "**Orde van de Negatie**" op de fiere borst omdat hij geen "zinloze discussie met iemand" is begonnen. Het valt me wel zwaar tegen, dat men in Nijmegen mijn naam niet schijnt te kennen, al valt 't weer mee dat ik toch nog iemand ben. Die naam of een van mijn publikaties worden in de hele catalogus niet genoemd, tenzij op één verdoken plekje mijn achterhaald boek uit 1958 "Het Mysterie van de Keizer Karel-stad". Mijn

hoofdwerk "Vraagstukken..." is in Nijmegen niet bekend. Dit boek is op aandringen van Hugenholtz en Stolte zo grenzeloos genegeerd, dat Leupen het niet eens gelezen heeft en overeenkomstig de volle naakte waarheid dan ook zegt, **dat ik nooit gehoord ben**. Het illustreert wel prachtig de methode: geen discussie, geen vragen, die vent maar laten praten, gewoon doorgaan met de oude fabels. Verschillende van de door mij **ten gunste van Noyon** gehanteerde gegevens waren **voorheen als geldend voor Nijmegen** opgevat. Leupen laat die gewoon vallen, zonder één woord uitleg, doch stelt alles in het werk om voor zijn lezers verborgen te houden dat dit dan wel de verwarring tussen Noyon en Nijmegen tot op het bot blootlegt.

Bovendien komt hij niet er tegen op, dat ik die teksten **voor Noyon** opeis, waarvan hij de juistheid volledig toegeeft, want **dit is toch het eerste dat hij moet bestrijden**. Hij doet dat niet, omdat iedereen dan door krijgt dat 't wel om Noyon of Nijmegen gaat en dat het een onverbiddelijk alternatief is. Door dit punt is al duidelijk dat ik er de korrels heb uitgepikt terwijl hij met het kaf blijft zitten. Wanneer de belangrijkste bestanddelen van een dokumentatie, altijd als één en ondeelbaar beschouwd, afgegeven moeten worden, is het zelfs voor een leek op historisch gebied zonneklaar dat met het restant bedrog wordt gepleegd. Dankt je de koekoek, dat hij geen discussie wil! Dan immers komen er vragen op tafel, waarvan hij bij voorbaat weet het antwoord niet te kunnen geven. In de kringen van de historische vereniging "Numaga" cirkuleert de praat, dat ik voor een discussie te Nijmegen uitgenodigd was doch dat ik dat geweigerd zou hebben. **Het is niet waar; ik ben nooit gevraagd**. Denkt men nou werkelijk serieus, dat ik de kans zou afslaan om in Nijmegen een Karolingisch vuurwerk af te steken? Onder politiebescherming wil ik dat morgen al doen. Laat "Numaga" maar eens de proef op de som nemen, dan kom ik "De bisschop van Nijmegen" voorlezen. Het tweede punt van de agenda zal dan zijn: de verkiezing van een nieuwe voorzitter.

21. 777 8/6 Nijmegen

Karel schenkt aan de Sint-Maartenskerk in Utrecht goederen en aan de kerk Upkirika boven Dorestad grond bij de kerk, het ripaticum op de Lek en een eiland tussen Rijn en Lek.

Actum Niumaga palacio publico, (...).

DB 178

Tweede Bronnenboek, blz. 18. De eerste tekstvervalsing, waar Leupen zeven namen uit een oorkonde laat vallen omdat hij met die namen geen raad weet.

DE BRONNENBROEK

Feitelijk is het een goede zaak geweest, de verschijning van het Bronnenboek, omdat de historische wereld van Nederland hiermede geëtaleerd heeft waarop de stelling van Nijmegen als Karolingische residentie gebaseerd was. Het bleef niet meer bij kreten, doch eindelijk werd ingezien dat de in aanvang gelanceerde bewering "dat hoeven we niet te bewijzen" niet meer opging, en kwam de zogenaamde bewijsvoering op tafel. Men mag derhalve aannemen, dat dit **het gehele materiaal** is, en dat de kwestie door Leupen **zo uitputtend mogelijk** behandeld is, ofschoon in het Tweede Bronnenboek al een paar nieuwe vermeldingen van Noviomagus door anderen zijn aangedragen, wat ook al zijn bewering logenstrafte dat hij **alle bronnen** heeft gezien. Uit die niets-zeggende aanvullingen blijkt alleen, dat de verblindings nog in het gehele land heerst en dat zij geen lokale mistbank te Nijmegen is. Men neme een groot rood potlood bij de hand. Er moet alvast gewaarschuwd worden speciaal te letten op wat Leupen overslaat; dat valt namelijk minder op, doch is nog veel belangrijker dan zijn blunders.

Ik zal het werkstuk van studenten op mijn manier bespreken: met een lach en een traan. Sommige argumenten zijn namelijk zó onnozelen, dat men zich met verbijstering afvraagt, waarom niet alle alarmschellen van de Universiteit zijn gaan rinkelen toen dit produkt de deur passeerde. Het wemelt van losse beweringen. Het staat bol van amateuristische praat, waarop een historicus het beneden zijn waardigheid zou achten te antwoorden. Het zet argumentaties op, die niet alleen historisch onjuist zijn, bovendien tegen de meest eenvoudige logika indruisen. Op een groot aantal van Leupen's argumenten kan men niet eens serieus ingaan; die zal ik dan ook met een even komieke tegenvraag beantwoorden. Er zullen wel weer historici zijn, die dit uit misplaatste collegialiteit hoon noemen. Mij best; laten zij er dan voor zorgen, dat men met **wetenschap** aan komt zetten en niet met dolgedraaide prietpraat, die niets anders dan hoon verdient, te meer omdat dit aan de buitenwereld als hoge wetenschap wordt verkocht. En laat men vooral niet komen met **walgelijk bedrog**. Dat zal ik etaleren met de felst mogelijke scherpte van mijn tong en pen.

70 - 19 vóór Chr. Virgilius, de Romeinse dichter, schrijft lang voordat de Romeinen een voet in Nederland zetten, over de "tweehoornige Renus", waarbij hij de Moriniërs van Terwaan en Boulógne situeert. In mijn "Vraagstukken..." van 1965 heb ik ongeveer 50 teksten van klassieke schrijvers

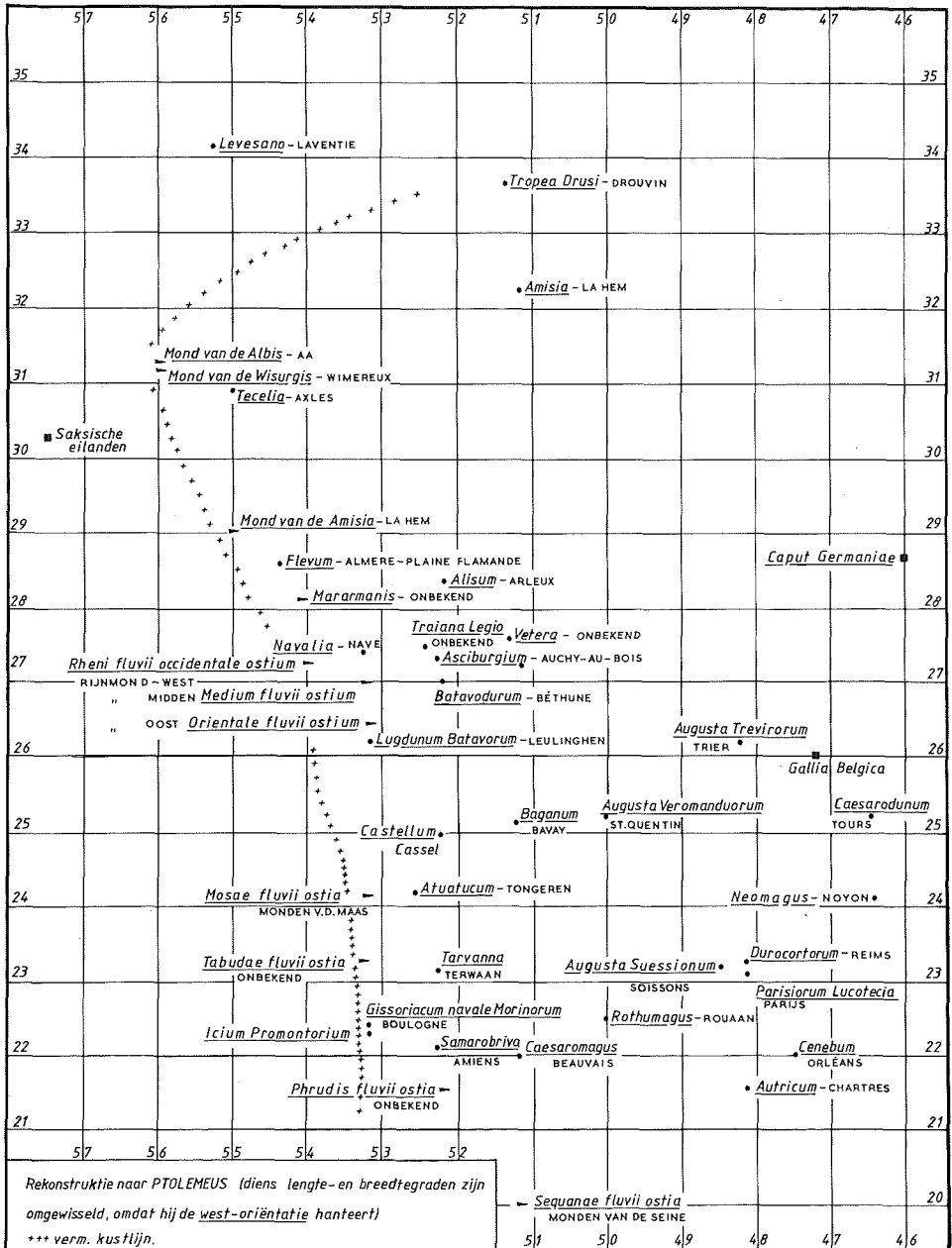
aangehaald die aantonen, dat men "Renus" niet klakkeloos met de Nederlandse Rijn mag vertalen, daar Renus tot in de 12e eeuw een breed begrip was dat veel méér omvatte dan de Nederlandse Rijn. Het gaat niet aan dit als een ongehoorde stelling af te wijzen, daar de teksten, die het bevestigen, overvloedig en duidelijk zijn. Leupen negeert zowel Virgilius als de andere schrijvers, onder andere Ptolemeus die de drie "Monden van de Renus" in het noordwesten van Frankrijk plaatst. De waterstaatkundige toestand van West-Europa was in de Romeinse periode geheel anders dan nu. Het is een aanfluiting van historische geografie om eeuwenoude teksten, die iets totaal anders zeggen en bedoelen, op **het nieuwe landschap van Nederland** toe te passen, dat in de 10e eeuw na de transgressies is gevormd, een breuk derhalve van 10 eeuwen tussen tekst en geografische realiteit. Doch voor zo'n sprong schrikt Leupen niet terug; historische geografie bestaat voor hem niet, zoals wij nog verschillende malen zullen zien.

- 2 **49 vóór Chr.** Caesar schrijft reeds over het Eiland van de Bataven in zodanige termen, dat hij dit landschap moet hebben gekend en bezocht, ofschoon hij dit laatste zelf niet woordelijk zegt. Andere klassieke schrijvers bevestigen echter, dat hij er heeft vertoefd en delen als opvallende bijzonderheid mee dat Caesar **met hulp van de Bataven** Gallië heeft onderworpen. Caesar is nooit hoger geweest dan het noorden van Frankrijk; dit blijkt overduidelijk uit zijn eigen boek. Leupen, die zoveel nadruk legt op **latere teksten** over het Eiland van de Bataven, slaat de tekst van Caesar over, vanzelfsprekend omdat een schoolkind inziet dat **een eeuw vóór de komst van de Romeinen in Nederland** Caesar met het Eiland van de Bataven nooit de Betuwe bedoeld kan hebben.
- 3 **50 - ca. 227.** Leupen citeert verschillende opschriften op stenen over Noviomagus en Bataven. Hij laat na **de vindplaatsen** van die gedenk- of grafstenen te vermelden wat mij, en ik denk ook anderen ten hoogste interesseert. Nu wordt de indruk gewekt, dat we te doen hebben met een onbetwifelbare **Nederlandse** dokumentatie, een indruk die reeds lang zijn wrange vruchten heeft afgeworpen, niet alleen bij leken maar ook bij de wetenschappers. Stenen van Bataven bevinden zich over het gehele voormalige Romeinse rijk, tot in Egypte en Perzië. De vindplaatsen zijn even belangrijk als de teksten. Het gaat niet aan wat te goochelen met stenen en die aan te voeren als bewijzen. Op z'n minst zou men daarnaast de te Nijmegen gevonden steen van een **Moriniër uit de streek** van Terwaan en Boulogne moeten stellen, al was 't alleen om de lezers te waarschuwen dat stenen, die overal verspreid waren, geen argument kunnen vormen voor de juiste situering van een plaats of een volksstam. Het Bronnenboek begint derhalve met een serie "zwaarwichtige" losse beweringen.
- 4 **70.** Leupen citeert uit Tacitus, dat Claudius Civilis op dezelfde dag de Romeinen aanviel te Arenacum, Batavodurum, Grinnes en Vadam. Bij hem is

Batavodurum Nijmegen; dat er in Nijmegen geen stuk van die geweldige woonplaats van de Bataven gevonden is, deert hem niet. De drie andere plaatsen weet hij niet te liggen; hun lokalisatie slaat hij maar over. Het zijn: **Annois**, op 22 km noord-oost van Noyon; **Grivesnes**, op 26 km zuid-oost van Amiens; en **Vaudancourt**, op 33 km zuid-west van Amiens. Batavodurum was overigens Béthune, wat al lang bekend is. Het is derhalve geen punt meer, waar de militaire operaties plaats vonden. Weer een bewijs dat wij Ptolemeus moeten geloven, die Batavodurum in het noord-westen van Frankrijk plaatst, en niet Leupen, die uit de teksten alleen pikt wat hem past en de rest glansrijk laat liggen.

70. Tacitus verhaalt dat Claudius Civilis zich in 70 na Chr. aan de Romeinen 5 onderwierp, na de Opstand van de Bataven, op een vernielde brug over de rivier de **Navalia**. De rivier wordt in nauw verband genoemd met het Eiland van de Bataven; uit de kontekst van Tacitus blijkt dat zij daar dicht bij lag. De overwinning van de Bataven werd zo belangrijk geacht dat Ptolemeus de Navalia vermeldt, die hij blijkens zijn geografische graden **in het noorden van Frankrijk** situeert. Zij is de **Nave** in de buurt van Béthune. Leupen slaat dit bericht over, omdat hij de Navalia nergens in de buurt van Nijmegen of de Betuwe kan aanwijzen. Straks komen wij nog machtiger staaltjes tegen van "onder het vloerkeed vegen". Naast zijn ridderschap in de "Orde van de Negatie", hem door Lemmens toegekend, krijgt hij van mij de titel: "doctor van de passage".

70. Een voor Nijmegen niets-zeggende tekst van Tacitus haalt Leupen voor zijn 6 stellingen aan; de belangrijkste van diens beschrijving van het Eiland van de Bataven slaat hij over. Tacitus schrijft (Hist. IV, 12): "Toen de Bataven zich over de Rijn begaven, waren zij een deel van de Chatten, dat door onenigheid in de stam verdreven werd. Zij vestigden zich **op de uiterste gebieden van de Gallische kust** in streken die nog niet bevolkt waren en bezetten een daar gelegen **eiland**, dat van voren door **de zee** en aan **de zijden** en in **de rug** door **de Renus** wordt omspoeld". Tacitus noemt geen jaartal; uit zijn kontekst valt af te leiden dat dit ca. 100 vóór Chr. moet hebben plaats gehad. Merkwaardig is weer, dat in Nederland **geen scherf** van Bataven gevonden is. De Chatten woonden niet in Duitsland, doch in de omgeving van de Katsberg in Vlaanderen. Om deze tekst geheel op te helderen, zou eerst het hoofdstuk vooraf moeten gaan dat ik over de Renus schreef, en waarin afdoende wordt bewezen dat Renus bij de klassieke schrijvers een complex rivieren omvat in het noorden van Frankrijk. Bij Virgilius (zie 70 - 19 vóór Chr.) was dat al helder te zien. Wanneer men de dwanggedachte kwijt is dat Renus in de tekst van Tacitus op de Nederlandse Rijn slaat, past de tekst van geen kant meer op Nederland. Tacitus beschrijft het Eiland van de Bataven als een rechthoekig landschap, aan

een kant aan de zee gelegen. Die kant zegt hij nadrukkelijk, lag op het uiterste gebied van **de Gallische kust**, dat wil zeggen waar Ptolemeus, de Peutingerkaart en Orosius het ook plaatsen. Caesar (De bello Gallico, IV, 10) noemt de **Vacalus** (Vahalis) als een van de grenzen van het Eiland van de Bataven. Van deze rivier zegt hij, dat ze zich **op 80 mijlen van de Oceaan in de Renus stort**, waardoor al evident is dat hij de Waal niet bedoeld kan hebben, bovendien dat hij de omvang van het land van de Bataven vrij nauwkeurig aanduidt. Hier bedoelde hij kennelijk de samenvloeiing van de Oise in de Seine, die inderdaad op 80 mijlen, ca. 170 km van de Oceaan verwijderd ligt. Het woord Oceaan betekent bij de klassieken altijd de Atlantische Oceaan. Hebben zij het over Het Kanaal, dan spreken zij van Britannische Oceaan; de Noordzee noemen zij de Noordzee en zelfs Oostelijke Oceaan, bij welke benamingen hun bekende west-oriëntatie een duchtig woordje meespreekt. Met deze uitleg is het zonneklaar dat deze tekst van Tacitus niet meer aangevoerd kan worden voor Nederland, wat Leupen ook "leegmondig" toegeeft door hem te passeren.

vóór 98 na Chr. Leupen citeert een passage uit Ptolemeus, waar die het over het "Caput Germaniae" heeft, het Eiland van de Bataven en de plaats Batavodurum noemt. Hij geeft deze tekst in Griekse lettertekens en voegt er geen vertaling of toelichting bij, zodat het aantal lezers, dat dit kan volgen, al zeer beperkt is en de leden van zijn heemkunde-clubje tegen de vlakke slaan voor zoveel geleerdheid. Zij weten natuurlijk niet - hoe kan dat ook bij zulke eenzijdige voorlichting? - dat Ptolemeus door zijn lengte- en breedtegraden met de minuten dit Batavodurum - Béthune **zonder de minste twijfel in het noordwesten van Frankrijk neerzet**, vlak boven Cassel, Terwaan, Bayai, Boulogne, Amiens en Beauvais. De andere hoofdstad **Lugdunum Batavorum** plaatst Ptolemeus op korte afstand. Op een andere plaats noemt hij **Neomagus**, dat

Tweede Bronnenboek, blz. 15. In plaats van zijn lezers nevenstaande juiste en volledige rekonstruktie te geven, waaruit zonneklaar blijkt dat Ptolemeus de zogenaamde Nederlandse plaatsen in het noord-westen van Frankrijk situeert, geeft Leupen hun onderstaand Grieks kryptogram.

2. (vóór 98)

Τῆς δὲ παρὰ τὸν Ῥῆνον ποταμὸν χώρας ἡ μὲν ἀπὸ θαλάσσης μέχρι τοῦ Ὀβριγγα ποταμοῦ καλεῖται Γερμανία ἡ κάτω, ἐν ἣ πόλεις ἀπὸ δυσμῶν τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ τῶν μὲν Βαταύων μεσόγειος

Βαταυόδουρον

κζ'δ''νβ'ς''

Ptolemaeus, Geogr. II 9,8

door zijn juiste situering ten opzichte van Parijs, Reims en Soissons met absolute zekerheid als Noyon moet worden opgevat. Een ander Noviomagus vermeldt Ptolemeus niet. Hieruit volgen drie belangrijke zaken: 1. dat Batavodurum en Neomagus twee afzonderlijke plaatsen zijn, die geen van beide te Nijmegen gelegen kunnen hebben. 2. dat het Neomagus, door Ptolemeus met exacte gegevens in het noorden van Frankrijk geplaatst, hetzelfde is als het **Noviomagus van de Peutinger-kaart**, waar men verschillende gegevens van Ptolemeus in ongeveer dezelfde rangschikking terugvindt. 3. dat Noviomagus reeds in de eerste eeuw **in verschillende schrijfwijzen** voorkomt, zodat dan of later geen enkel argument gebouwd mag worden op de schrijfwijze of de vorm van Noviomagus. Voor een historicus spreekt dit vanzelf; voor een historisch geograaf is het een gruwel te zien wanneer de hand wordt gelicht met deze meest fundamentele regel. Leupen overtreedt hem niet in die zin dat hij de teksten zou gaan vervalsen; hij kiest wel bij voorkeur de germaanse vorm **Numaga** uit wanneer parallel-teksten Noviomagus of Noviomus geven. Hardop durft hij natuurlijk niet de bloedige onzin van Stolte herhalen die schreef dat Numaga beslist Nijmegen moest zijn omdat volgens hem de germaanse naam **onmogelijk** op Noyon kon slaan. Die man had blijkbaar nog nooit van Aachen en Aix-la-Chapelle gehoord. Leupen is slimmer; hij pikt er altijd de vorm Numaga uit, zodat hij zijn lezers een heel subtiele hersenspoeling kan laten ondergaan. Want Numaga, de naam van het klubje van onze voorzitter, dat is toch zeker Nijmegen!

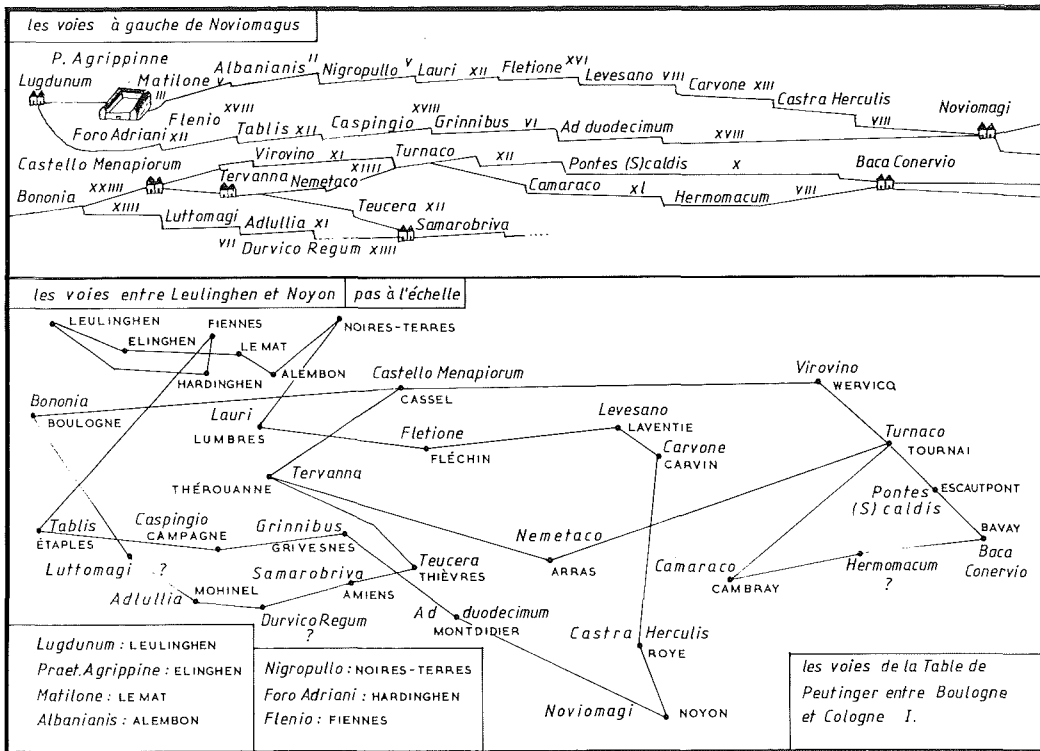
Als Leupen bewezen heeft van één ding geen kaas te hebben gegeten, dan is het wel van historische geografie. Wanneer men uit een zuiver geografische bron zoals de Geografie van Ptolemeus citeert, gaat het niet aan daaruit één fragmentje te pikken en een determinatie te doen, en de andere gegevens van dezelfde bron te laten liggen die deze determinatie ten stelligste tegenspreken. Bij de Nederlandse historici en archeologen cirkuleert de onware bewering, indertijd door Byvanck in het leven geroepen, dat Ptolemeus onbetrouwbaar zou zijn. Eenieder begrijpt nu, dat dit alleen eruit is gegooid omdat de Nederlandse opvattingen niet passen bij Ptolemeus. Niet Ptolemeus is onbetrouwbaar, doch de mythologie van Nederland. Vanzelfsprekend gaat het helemaal niet aan, uit die "onbetrouwbare" Ptolemeus te nemen wat van pas komt, en wat met de mythen niet overeenstemt maar voor "onbetrouwbaar" te verklaren.

- 8 **ca. 98 na Chr.** Ptolemeus geeft in zijn Geografia tevens de onderdelen aan waarin het Romeinse rijk georganiseerd was. In de **Provincia Belgica Secunda** noemt hij de volgende volkeren of stammen: de **Sequani** ten oosten van Châlons-sur-Marne; de **Helvetiërs** op de grens tussen Frankrijk en Zwitserland; de **Rauraci** ten noorden van de Helvetiërs; en de **Menapiërs of Bataven**. De twee

namen komen bij meer schrijvers als sinoniem voor. Wie met deze gegevens de sprong waagt vanuit het midden van Frankrijk naar de Betuwe, schiet evenals Leupen onherroepelijk uit zijn broek.

98 - 117. Leupen citeert enige opschriften over **Ulpia Noviomagus**, uiteraard om het standbeeld van Trajanus te redden, dat als een uitroepsteen van Nijmegen naast het Valkhof staat. Dat Nijmegen enige Romeinse militaire bezettingen heeft gehad is geen punt; dat levert geen enkel probleem op. De enige vraag is er de juiste naam aan te geven. De burgerlijke nederzetting, ten westen van de huidige stad en op de oever van de Waal gelegen, was een bescheiden stadje, dat zonder meer niet de naam van Noviomagus gedragen heeft, en zeker niet van zodanig belang is geweest, dat Trajanus het verrijkte met de naam van zijn familie. Trajanus was stadhouder van **Germania Superior**, waarvan de historici ten onrechte Nederland en Noord-Duitsland gemaakt hebben, omdat zij de West-oriëntatie van de klassieken niet door hadden. "Superior" duidt op de bovenloop van de Renus, derhalve op het zuiden van Duitsland. Trajanus heeft nimmer bemoeienis gehad met Romeins Nederland, zelfs niet met België of het noorden van Frankrijk. De steen met het opschrift Ulpia Noviomagus, die in Museum Kam te Nijmegen als de geboorte-steen van Nijmegen wordt getoond, is een **afgietsel** van een in Beieren gevonden inscriptie. Hij is symbolisch: de Nijmeegse geschiedenis kent verschillende van soortgelijke afgietsels.

300. De bronnen verhalen, dat omstreeks deze tijd de Franken het land van de Bataven binnenvielen. Keizer Constatijn wist hen in 300 te verdrijven. Ik kan het niet helpen, maar ik schiet altijd in een lach wanneer op lezingen dit feit als hét argument naar voren wordt gebracht voor de situering van de Bataven in de Betuwe. Nederland en vooral de Betuwe lagen in die tijd onbegaanbaar en onbewoonbaar onder water. De Franken, die vanuit het midden van Zuid-Duitsland naar het westen oprukten, zouden eerst naar de Betuwe zijn gegaan, waar zij dan tot aan de lies in het water stonden, om zich uiteindelijk te vestigen in de buurt van **Doornik**, waar zij kort nadien hun eerste koninkrijk stichtten. Dan stel ik soms de ironische tegenvraag: Wat moesten de Franken in de Betuwe; stonden zij daar misschien op de bus naar Doornik te wachten? De waarheid is dat de Franken linea recta doorgestoten zijn tot in het noorden van Frankrijk, waar de Bataven woonden, en dat de Romeinen hen hebben teruggedrongen tot achter de Germaanse lines, die op dat tijdstip op een ongeveer rechte lijn tussen Keulen en Boulogne lag. Ver zijn zij niet verdreven; zij bleven in de omgeving van Doornik op de loer liggen, om na de ineenstorting van het Romeinse rijk toch door te stoten naar het zuiden en om van Noyon en omgeving het centrum te maken van het Merovingische rijk. Ik moet Leupen

De wegen van de Peutinger-kaart tussen Boulogne en Keulen: I. de wegen links, van Noviomagus.

vervelende vragen blijven stellen: Waarom slaat hij dit bericht over, als hij zo halsstarrig wil volhouden dat de Bataven in de Betuwe zaten?

einde 4e eeuw. De **PEUTINGER-KAART**, het pronkstuk van Romeins Nederland en de vlag van de Nederlandse archeologen, beeldt met uitzondering van Zuid-Limburg geen vierkante meter Nederlands grondgebied af. Het Noviomagus van die kaart is natuurlijk Noyon. Men mag gerust **natuurlijk** zeggen, omdat het bij de eerste oogopslag te zien is, wanneer men zich eenmaal heeft losgemaakt van de mythe van de Betuwe. De plaats ligt naast en tussen Franse steden, aan wier determinatie niet te twifelen valt. Tussen die Franse plaatsen staat toch zeker niet Nijmegen, 300 km verderaf gelegen, met als de zotste konsekwentie aller tijden dat het Romeinse Noyon, veel ouder en veel belangrijker dan Nijmegen en met een historische continuïteit vanaf 100 vóór Chr. tot heden, dan niet op de kaart van Romeins Frankrijk zou staan! De plaats is het begin- of eindpunt van **vier wegen**, die straks afzonderlijk worden behandeld. De twee linker wegen heeft men tussen Nijmegen en de kust gerekonstrueerd, zeg maar gerust: gefantaseerd. Wanneer men de aantallen mijlen, die de kaart geeft, bij elkaar telt, komt men met **de bovenste weg** op een totaal van **162 km**. De **onderste weg**, waar bovendien één afstand tussen twee plaatsen ontbreekt, levert een totaal op van **184 km**. De ware afstand tussen Nijmegen en de kust bedraagt 100 km, zodat een der meest fundamentele gegevens van de kaart al niet klopt in Nederland. De afwijking is onaanvaardbaar groot.

Laten we eens nagaan, wat de Nederlandse archeologen van die twee wegen maken. Met de bovenste weg zijn zij, naar de schijn en omdat zij het zo maar gewrongen hebben, 'n beetje rond gekomen, namelijk door de namen van de kaart neer te patsen op Romeinse vindplaatsen, terwijl de plaatsen vandaag aan de dag nog in Frankrijk liggen met dezelfde of slechts weinig geëvolueerde namen, die reeds op het eerste gezicht herkenbaar zijn als de namen van de kaart. Wanneer een Fransman, en zeker een Picardiër die van alle s-klanken en ch- maakt, Fletione leest, zal hij zonder de minste twijfel Fléchin zeggen. Tablis, het unieke Tablis waarvan er maar één in de historische bronnen bekend is en dat Etaples was, willen de Nederlanders in de Betuwe leggen! De Patavia loopt door tot aan de kust, wat Tacitus ook zegt als hij het Eiland van de Bataven beschrijft; ergo was zij niet de kleine Betuwe, die ten overvloede op het tijdstip van de kaart (einde 4e eeuw) diep onder water lag, evenals de voormalige Romeinse plaatsen in het westen van het land, die men terugvindt onder een pakket overslaggronden van 2 tot 4 m. dikte! Men moet ervan uitgaan dat de Peutinger-kaart, een reiskaart voor gebruik bestemd en geen historische atlas, de ware toestand heeft vermeld, wat door andere bronnen bevestigd wordt, want zij noemen de zogenaamde Nederlandse plaatsen, inmiddels verdronken en verzonken, nog tot in de 7e eeuw.

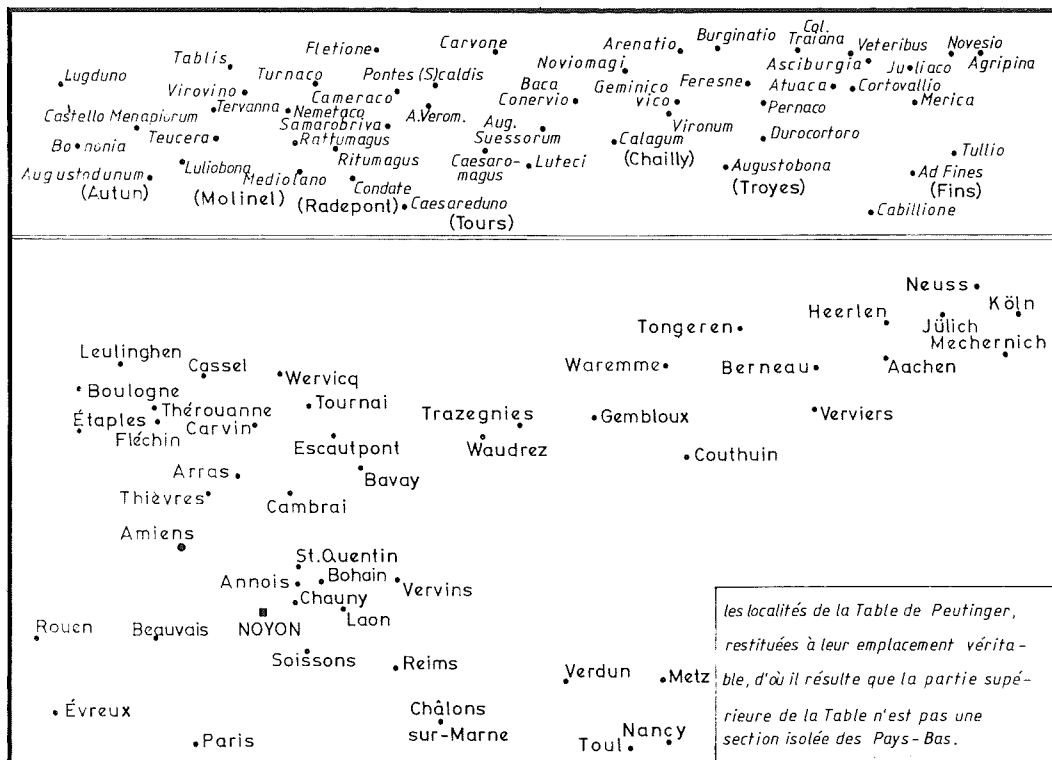
Aan de vier wegen van Noviomagus zijn **29 plaatsnamen** genoemd. Van Es en de overige Nederlandse archeologen hebben het niet verder gebracht dan met een stuk of 10 wat te goochelen. Het is geen overdreven uitdrukking, als men ziet hoe dikwijls al met Lugdunum en Praetorium Agrippinae werd 'geschaakt'. Van Es is in zijn boek "De Romeinen in Nederland" tenminste nog zo eerlijk, dat hem af en toe een vraagteken uit de pen schiet. Het overgrote deel van de plaatsnamen moet hij onopgelost laten liggen. Het toppunt van historische naamkunde met de pet is wel, dat men een taal- en naamkundig verband durft leggen tussen oude namen en nieuwe namen van acht tot tien eeuwen later!. Albanianis is Alphen; Mannaricium is Maurik; Carvone is Kesteren; Ceuclum is Cuyk! Men is ook nog dodelijk beledigd, wanneer die pettologie in twijfel wordt getrokken. Van de onderste weg tussen Lugdunum en Noviomagus is nog nooit een enigszins plausibele uitleg gevonden. Geen wonder! Daar ligt immers Tablis aan, het Franse Etaples, en met zo'n obstakel kan men wel inpakken met het lokaliseren van die weg in Nederland. Wanneer blijkt dat 70% van een historisch-geografische bron met geen mogelijkheid te plaatsen is, moet men wel ophouden over een historische zekerheid te praten.

De twee wegen tussen Noviomagus en de kust zijn in "Vraagstukken..." en "Holle Boomstammen" uitvoerig behandeld, zodat hier kan worden volstaan met het opsommen van de juiste plaatsen. De **bovenste weg** links van Noviomagus liep aldus:

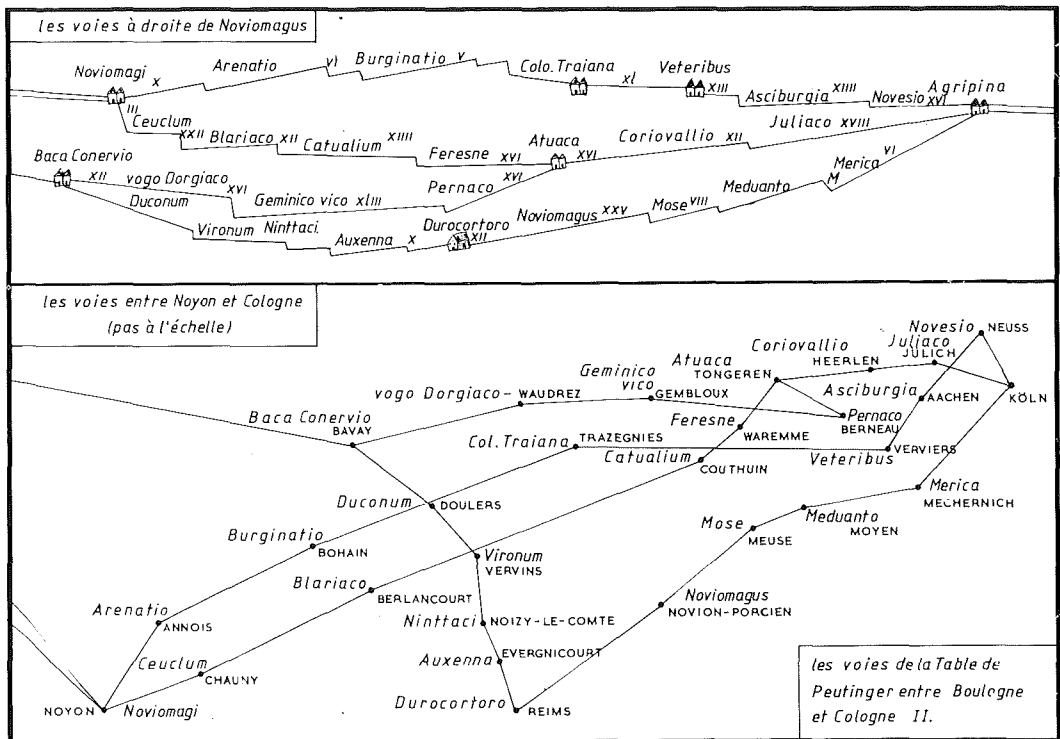
Lugdunum is Leulinghen.
Praetorium Agrippinae is Elinghen.
Matilone is Le Mat.
Albanianis is Alembon.
Nigropullo is Noires-Terres.
Lauri is Lumbres.
Fletione is Fléchin.
Levesano is Laventie.
Carvone is Carvin.
Castrum Herculis is Roye.
Noviomagus is Noyon.

De **onderste weg** links van Noviomagus liep aldus:

Lugdunum is Leulinghen.
Forum Adriani is Hardinghen.
Flenio is Fiennes.
Tablis is Etaples.
Caspingio is Campagne.
Grinnibus is Grivesnes.
Ad Duodecimum is Montdidier.
Noviomagus is Noyon.

De plaatsen uit het noorden van Frankrijk en België op de Peutinger-kaart. Uit deze rekonstruktie is met één oogopslag te zien dat het bovenstuk van de kaart **geen aparte, niet-aansluitende en veraf gelegen** middenmoot van Nederland was.

De wegen van de Peutinger-kaart tussen Boulogne en Keulen: II. de wegen rechts van Noviomagus.

De plaats **Gelduba**, door Tacitus verschillende malen genoemd in zijn verhaal over de Opstand van de Bataven en tussen **Vetera-Verviers** en **Novesium-Neuss** gelegen, was natuurlijk **GULPEN** in Zuid-Limburg. De doorzichtige letteromzetting tussen de oude en de nieuwe naam (een bekend verschijnsel in historische naamkunde) toont aan dat de twee namen identiek zijn. Het stemt tot voldoening om te kunnen konstaten, dat de Bataven toch een paar keer in Nederland zijn geweest, al klopte dit pas na 1648 toen deze streek bij Nederland kwam. De Staten Generaal sloegen ongewild de historische spijker op de kop toen zij de term "Generaliteitsland" voor het veroverde gebied invoerden: het land was lang geleden al eens veroverd door de eerste legendarische generaal van het even legendarische Eiland van de Bataven in Nederland.

DE TWEE WEGEN VAN NOVIOMAGUS NAAR AGRIPINA

De juiste lokalisatie van de twee wegen tussen Noviomagus - Noyon en Agripina - Keulen ken ik al enige tijd, doch heb ik tot heden achter de hand gehouden, ten eerste om mijn tegenstanders de kans te onthouden alles ineens weg te honen zodat afdoende argumenten ook meegeveegd zouden worden. Ten tweede, om hen in de gelegenheid te stellen eindelijk met de juiste determinaties te komen van die twee wegen tussen Nijmegen en Keulen, die vanzelfsprekend even belangrijk zijn als de twee zogenaamde wegen in Nederland. Deze twee buurtwegen van hun Romeins Noviomagus moeten zij toch op hun duimpje kennen en met een grote zekerheid kunnen aanwijzen. Ten derde om, daar hun determinatie maar niet komt en na een paar uitdagingen zelfs systematisch wordt voorbijgegaan, met de juiste lokalisatie van de wegen en de juiste determinatie van de plaatsnamen een definitief einde te maken aan hun wanbegrip over de Peutinger-kaart. Het is namelijk een amechtig getoeter over Noviomagus als Nijmegen, wanneer de muzikanten met drie van de vier wegen geen raad weten, met drie wegen geen weg weten, om het wat leuker te zeggen.

Hun gangbare uitleg klopt van geen kant, wat eenieder reeds lang weet, zodat zelfs de leken die weigeren te aanvaarden. Van de wegen is in Nederland, Duitsland of België **geen fragment** teruggevonden. De lokalisaties van de **plaatsnamen** zijn slagen in de lucht. Ceuclum als Cuyk en Blariaco als Blerick zijn de machtigste voorbeelden van de tot heden gangbare methode van het bedrijven van historische geografie op een oppervlakkige klankovereenkomst, met voorbijzien van alle taalregels en hiaten van eeuwen. Beide rekonstrukties van de wegen stranden op een **teveel aan kilometers**. De onderste weg tussen Noviomagus en Agripina geeft **een totaal van 252 km**; de bovenste, waar één afstand tussen twee plaatsen ontbreekt, heeft **een totaal van 206 km**, terwijl de werkelijke afstand tussen Keulen en Nijmegen ca. 150 km bedraagt en de Peutinger-kaart eerder de neiging heeft te weinig dan te veel km te geven. Van Es en consorten zitten met die twee wegen zó in hun maag, dat zij **Colonia Trajana** en **Veteribus** maar alle twee in Xanten leggen, ofschoon de kaart en het Itinerarium Antonini 40 mijlen, nota bene ruim 80 km! tussen de beide plaatsen leggen. Op die manier raken zij hun overtollige kilometers wel kwijt. Ja ja, dat Xanten! Het blijkt de vergaarbak te zijn geworden voor de Hollandse blunders. Deponeer je afval maar over de grens, daar valt het minder op. Leupen heeft dat handige bakje ook al ontdekt, zoals we straks zullen zien.

De **bovenste weg** tussen Noviomagus en Agripina liep aldus:

Agripina is Keulen, een lokalisatie die absoluut vast staat. De volgende plaats ligt op 16 mijlen, 35 km afstand.

Novesio is Neuss, wat door andere gegevens wordt bevestigd en ook naamkundig zeker is. De volgende plaats ligt op 17 mijlen, 37 km afstand.

Asciburgia is Aken. Zo is de eeuwenlange reden tot verwondering opgeheven waarom Aken, de beroemde badplaats met haar heetwaterbronnen, niet op de Peutinger-kaart stond. "Ja natuurlijk", zij staat er wèl op. Polemeus vermeldt deze als Asciburgium; zijn noorderbreedte is ongeveer juist; zijn westerlengte niet. Het Itinerarium Antonini, dat dezelfde weg met dezelfde plaatsen opsomt, geeft de naam Asciburgia niet doch **Calonem - Warme Bron**, een bewijs temeer dat Aken de juiste determinatie is. Tussen deze en de volgende plaats geeft de Peutinger-kaart geen afstand. Aan de hand van de andere gegevens moeten ca. 28 km. bijgeteld worden.

Veteribus is Verviers (B). De naamkundige identiteit is duidelijk. Ptolemeus vermeldt de plaats als Vetera. Zijn noorderbreedte is geheel juist; zijn westerlengte niet. De volgende plaats ligt op 40 mijlen, 88 km afstand.

Colonia Trajana is Trazegnies (B.), op 10 km noord-west van Charleroi. De naamkundige identiteit is evident. De volgende plaats ligt op 5 mijlen, 11 km afstand, wat niet met de werkelijkheid overeenstemt, zodat ook hier, zoals op andere plaatsen van de Peutinger-kaart, reizen op andere trajecten tussengevoegd moeten worden, en derhalve meegeteld om het totaal te verkrijgen. De kaart is immers geen geografische, doch een schematische reisgids met het overduidelijke principe dat van de ene lijn op de andere kon worden overgestapt.

Burginatio is Bohain, op 20 km. noord-oost van St. Quentin. De volgende plaats ligt op 6 mijlen, 13 km afstand.

Arenatio is Annois, op 22 km noord-oost van Noyon. De naamkundige identiteit is geheel aanvaardbaar. De volgende plaats ligt op 10 mijlen, 22 km afstand.

Noviomagus is derhalve Noyon.

De **onderste weg** tussen Noviomagus en Agripina liep als volgt:

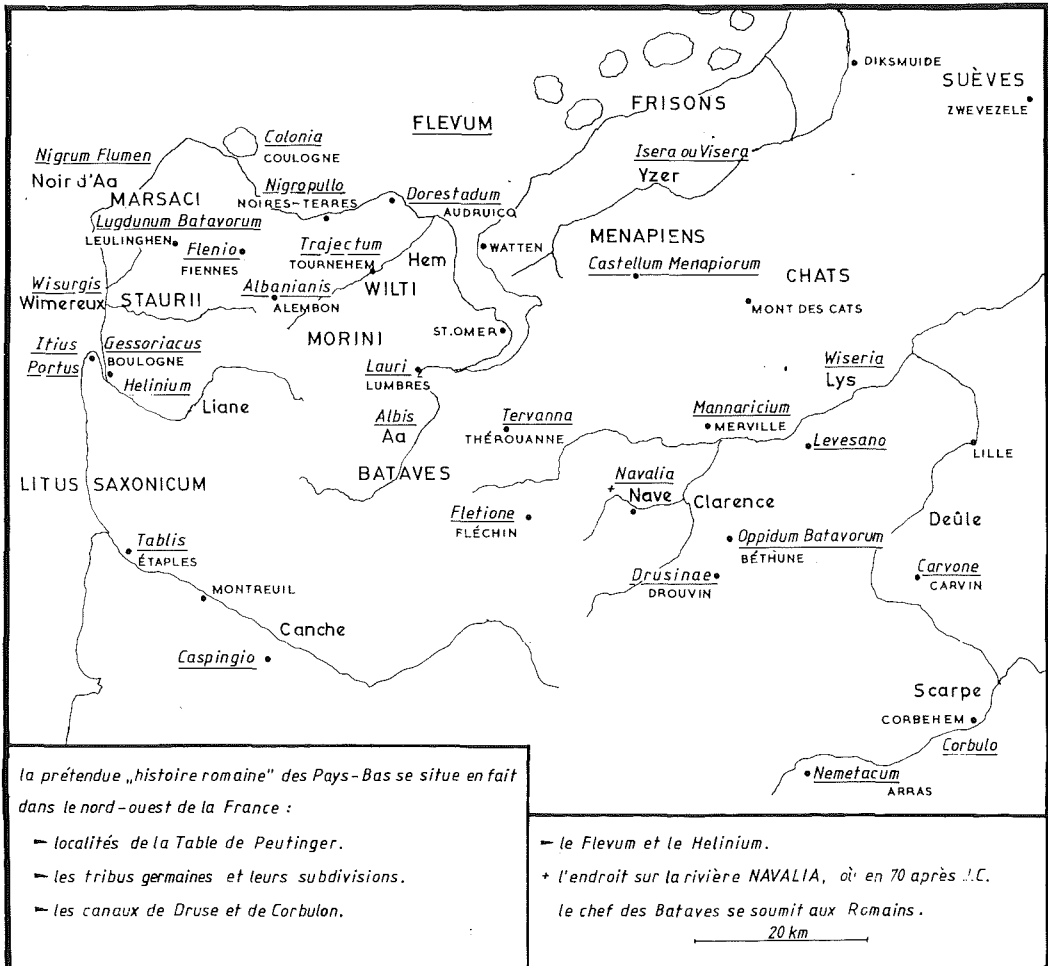
Agripina is Keulen. De volgende plaats ligt op 18 mijlen, 39 km afstand.

Juliaco is Jülich. De volgende plaats ligt op 12 mijlen, 26 km afstand.

Coriovallio is Heerlen. De volgende plaats ligt op 12 mijlen, 26 km afstand.

Atuaca is Tongeren. Deze lokalisatie wordt door allen aangenomen evenals de drie vorige. De volgende plaats ligt op 16 mijlen, 35 km afstand, wat rijkelijk veel is doch waarschijnlijk niet te veel, omdat men hier in heuvelland zit.

Feresne is Waremme, op 17 km zuid-oost van Tongeren. De taalkundige identiteit van de twee namen is overtuigend. De volgende plaats ligt op 17 mijlen, 37 km afstand.

De beweerde "Romeinse geschiedenis" van Nederland bevindt zich in het noordwesten van Frankrijk:

1. de plaatsen van de Peutinger-kaart.
2. de Germaanse stammen en hun onderdelen.
3. de kanalen van Drusus en Corbulo.
4. het Flevum en het Helinium.
5. de plaats op de rivier de Navalia, de Nave, waar Claudius Civilis zich in 70 na Chr. aan de Romeinen onderwierp.

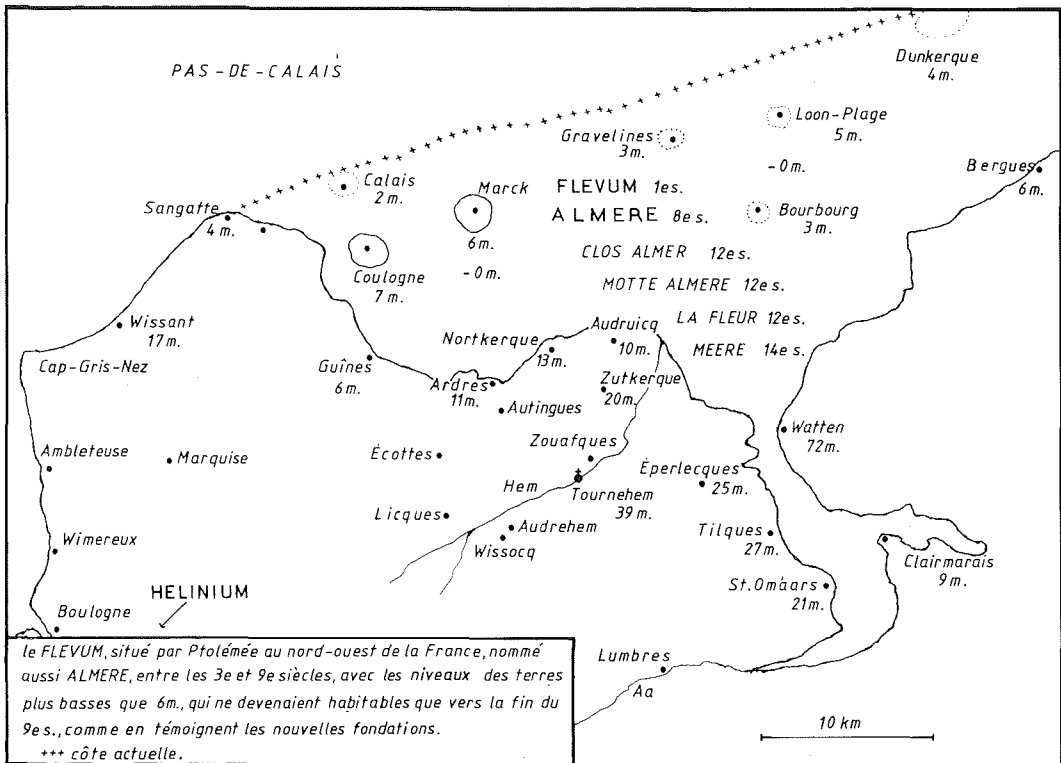
Catualium is Couthuin, op 10 km west van Huy. De naamkundige identiteit van de twee namen is evident. De volgende plaats ligt op 12 mijlen, 26 km afstand. **Blariaco** is Berlancourt, op 25 km noord-oost van Laon. De volgende plaats ligt op 22 mijlen, 48 km afstand.

Ceuclum is Chauny, op 16 km noord-oost van Noyon. De volgende plaats ligt op 3 mijlen, 6 km afstand, zodat ook hier een traject op een andere weg bijgevoegd moet worden.

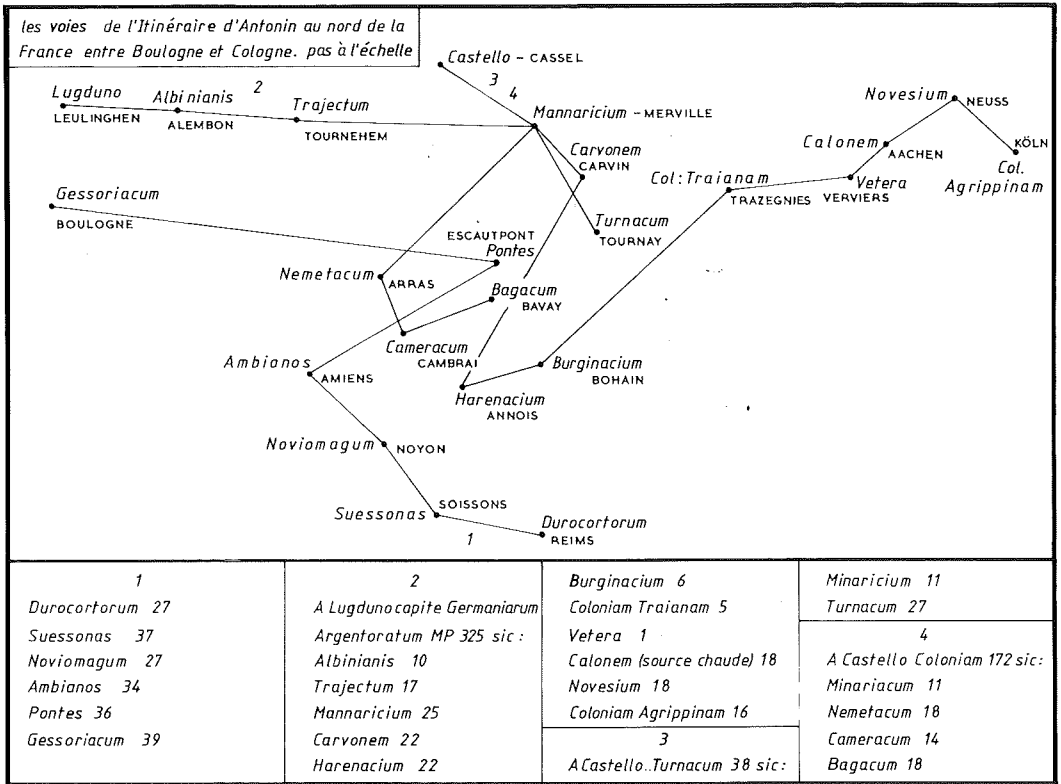
Noviomagus is derhalve voor de vierde maal Noyon.

Het meest opvallende in deze rekonstruktie is, dat de vier wegen, die vanaf Noviomagus naar het westen en het oosten uitwaaiëren en op de Peutingerkaart de noordgrens van Gallië vormen, precies ten zuiden van de taalgrens blijven, zodat op visuele manier het juiste beeld bevestigd wordt dat men zich tegen het einde van de 4e eeuw van het Romeinse rijk moet vormen. De Germaanse gebieden waren prijsgegeven. Zelfs het midden en het noorden van België, ofschoon sterk geromaniseerd, werden niet meer bij het rijk gerekend. Waarschijnlijk is tevens, dat men niet te veel nadruk moet leggen op de institutionele factoren, doch dat de Romeinen grote gebieden van Holland, Zeeland en Vlaanderen hebben moeten verlaten vanwege de opkomende transgressies vanaf het midden van de 3e eeuw. Dat deze plotseling en catastrofaal zijn geweest, is afdoende aangetoond door de spektakulaire vondst - 20 meter onder niveau! - van de massa Nehalennia-altaren bij Colijnsplaat. Dat zij ver het land in zijn gegaan, wordt bevestigd in het Leven van St. Servatius van Maastricht, waarin vermeld staat dat toen deze zich in **Tongeren** vestigde, **de plaats aan de zee lag**. Na ca. 250 hebben de Romeinen zich teruggetrokken op de lijn tot waar Caesar in eerste instantie Gallië veroverd had en Drusus zijn befaamde "limes germanicus" had gelegd. In de Nederlandse opvattingen is het de fabel der fabels, dat deze grens na het midden van de 3e eeuw nog door het centrum van Nederland heeft gelopen. De klassieke schrijvers tot in de 5e eeuw vermelden de plaatsen van de Patavia der Peutinger-kaart, onder andere voor het graantransport vanaf Engeland naar de Provence en Italië, welke plaatsen de Geograaf van Ravenna in de 7e eeuw als het ware met de vinger op de Peutinger-kaart opsomt. De totale afwezigheid van Romeinse relikten van na de helft van de 3e eeuw spreekt de aanwezigheid van de Romeinen ten stelligste tegen, nog afgezien van het eveneens vaststaande feit dat het grondgebied van Nederland weer aan de zee verloren was gegaan. Geheel aanvaardbaar is dat zowel te Nijmegen als te Xanten af en toe vooruitgeschoven posten van de Romeinen hebben bestaan. Het ontbreken te Nijmegen na ca. 250 van een burgerlijke nederzetting en het feit dat de elkaar opvolgende en telkens van plaats wisselende kampementen onderling geen continuïteit vertonen, bewijzen zelfs dat de militaire post niet permanent bezet is geweest.

Het Flevum is door Ptolemaeus (1e eeuw) in het noord-westen van Frankrijk gesitueerd. Nadien is het bekend als het **Almere**, dat bij de zetel van St. Willibrord gelegen was. In de ware streek beginnen de gronden tot 6 meter hoogte pas in de 9e eeuw bewoonbaar te worden, toen de transgressies teruggevallen waren en de kust gesloten werd door duinvorming. In Nederland hebben noch het Flevum, noch het Almere bestaan. De Zuiderzee heeft nooit de naam van Almere gehad; zij is pas na de 9e eeuw gevormd, en droeg terecht de naam "Interlake" - tussenmeer. De naam Flevum -regionale Franse teksten spreken van "Fleur" - is afgeleid van het Saksische "fleot", dat kreek of baai betekent.

De wegen, genoemd door het Itinerarium Antonini, die in grote lijn dezelfde zijn als de wegen van de Peutinger-kaart, van de andere kant door enkele afwijkingen van de kaart juist bevestigen dat Noviomagus Noyon was.

Het **Itinerarium Antonini**, dat eveneens uit het einde van de 4e eeuw dateert, somt ongeveer dezelfde wegen op als de Peutinger-kaart. Eén loopt aldus:

Lugdunum is Leulinghen.

Trajectum is Tournehem, waardoor het bewijs gegeven wordt dat dit Trajectum, de latere zetelstad van St. Willibrord, in het noord-westen van Frankrijk lag.

Mannaricium is Merville. De plaats wordt aan andere wegen genoemd tussen Trajectum en Annois, tussen Cassel en Doornik of tussen Cassel en Atrecht.

Carvonem is Carvin.

Harenacium is Annois.

Burginacium is Bohain.

Colonia Trajana is Trazegnies.

Vetera is Verviers.

Calonem - Warme Bron is Aken.

Novesium is Neuss.

Colonia Agrippinae is Keulen.

Hetzelfde **Noviomagus** van de Peutinger-kaart komt voor in een andere weg van het Itinerarium:

Durocortorum is Reims.

Suessones is Soissons.

Noviomagus is Noyon.

Ambianos is Amiens.

Pontes (Scaldis) is Escautpont.

Gessoriacum is Boulogne.

Ptolemeus, de Peutinger-kaart en het Itinerarium Antonini leveren derhalve **zes bewijzen** dat het Noviomagus van de Peutinger-kaart Noyon is. De kaart is de enige bron waarop de stelling gebaseerd was dat Nijmegen in de Romeinse periode Noviomagus heeft geheten. Die naam dient men geheel te vergeten, wat grondig moet gebeuren anders blijft men, wat helaas het geval was bij de historici, nog eeuwenlang gehinderd door de mythologische naam van Nijmegen vóór de 11e eeuw. De eveneens ten onrechte aangenomen naam **Ulpia Noviomagus** was een volgende, even onaanvaardbare deductie. Eigenlijk zou ik hier een punt achter mijn betoog kunnen zetten, daar eenieder het erover eens is dat het Romeinse en het Karolingische Noviomagus één en dezelfde plaats is. Doch laten wij het verhaal helemaal afmaken, anders blijft Nijmegen toch nog zeuren over zijn Karolingisch luchtkasteel.

- 12 **394 - 423**. Uit de "Notitiae provinciarum et civitatum Galliae", opgemaakt tijdens het bestuur van keizer Honorius, blijkt dat het West-Romeinse rijk verdeeld was in vier provincies, die later vrijwel ongewijzigd de kerkprovincies werden. **Belgica Prima** was samengesteld uit de metropool Trier en de civitates (stedelijke distrikten) Metz, Toul en Verdun. **Belgica Secunda**, waarvan Reims de metropool was, omvatte Soissons, Châlons-sur-Marne, Noyon, Doornik (deze twee zijn later verenigd), Atrecht, Kamerijk, Senlis, Beauvais, Amiens, Terwaan/Boulogne. Door de namen van de provincies wordt ook nauwkeurig de grens tussen Gallië en Germanië aangegeven, althans voor de Romeinse periode. **Germanica Prima** met de metropool Mainz omvatte Straatsburg, Spiers en Worms. **Germanica Secunda** omvatte Keulen, dat overigens pas later aartsbisdom en metropool werd, en Tongeren, later Maastricht, nog later Luik. Het noorden van België en Nederland waren derhalve in het geheel niet bij Gallië ingedeeld. Het gaat derhalve niet aan, met gegevens over Gallië uit de Romeinse periode en de vroege middeleeuwen te sjoemelen om in Nederland de mythen overeind te houden. De latere staatkundige ontwikkelingen hebben bewerkt dat **Belgica Secunda** eerst de ruggegraat en het lijf werd van het Karolingisch rijk, en dat het in een later stadium nog lang tot het H. Roomse rijk bleef behoren totdat het tegen het midden van de 12e eeuw door Frankrijk werd ingelijfd.
- 13 **4e eeuw**. De "Notitiae dignitatum per Gallias", een soort adresboek van de bestuurlijke organisatie van het Romeinse rijk, zegt dat in de Provincia **Belgica Secunda** 12 "civitates" liggen. Een civitas was een distrikt met een stad als centrum. De 12 waren: Reims de metropool, Soissons, Châlons-sur-Marne; **de civitas van de Veromandui, die nu Noviomagus - Noyon heet**; Atrecht; Kamerijk; Doornik, Senlis; Beauvais; Amiens; Ponthion en Boulogne. In feite zijn het er 13, doch de metropool is niet meegeteld. Al deze plaatsen staan op de Peutinger-kaart, die uit dezelfde tijd dateert als de Notitiae. Wie nog eens wil vertellen dat het Noviomagus van de Peutinger-kaart Nijmegen is, moet waarachtig wel héél vroeg opstaan om het publiek wijs te willen maken, dat **gelijktijdige** geografische en institutionele bronnen zo'n enorme afwijking zouden vertonen.
- 14 **4e eeuw**. Dezelfde "Notitiae" delen de aanwezigheid mee van **Laeti Batavorum** in het noorden van Frankrijk. Laeti waren inheemsen die in een bijzondere, niet militaire dienstverhouding tot de Romeinen stonden. Zij waren al in zoverre geëmancipeerd dat zij in hun gebieden en bepaalde autonomie verworven hadden, ofschoon zij onderworpen bleven aan het Romeins gezag. Zij hadden eigen prefekten. Een van hen zetelde in Atrecht, de andere in Condren, op 21 km noord-oost van Noyon, die onder het bestuur van Noyon stonden. Het "nauwkeurig onderzoek" van Leupen betekent: het nauwkeurig overslaan van

voor hem dodelijke gegevens. Er is hem geen enkel erdoor geglipt buiten de bisschop van Nijmegen, en dat ene nóg machtiger dat hij tot heden zelf niet weet.

ca. 417. Orosius, een priester en schrijver die vanaf de middeleeuwen tot in de 15e eeuw hoog werd aangeslagen, maar het bij de Hollanders zó totaal verkorven heeft dat men hem nergens geciteerd vindt, schreef: "Britannia, een eiland in de Oceaan, strekt zich in de lengte naar het noorden uit. Ten zuiden **ligt het tegenover Gallië**. Op de kust, aan de overkant van de zee en **het dichtst bij Gallië gelegen**, bevindt zich de stad Rutupi-portus (thans Richborough), vanwaar men de Menapiërs en **de Bataven** ziet, **niet ver van de Moriniërs**, die meer naar het zuiden wonen". Deze schrijver uit het begin van de 5e eeuw bevestigt de mededelingen van Ptolemeus, de Peutinger-kaart en het Itinerarium Antonini met een heldere en ondubbelzinnige plaatsbepaling. De Bataven woonden dáár waar men van Engeland uit de tegenover liggende kust kon zien, wat alleen bij Cap-Gris-Nez ten noorden van Boulogne mogelijk is. Zij woonden vlak boven de Moriniërs van Terwaan en Boulogne. St. Omaars, later het centrum van de Moriniërs, is pas later ontstaan. Leupen die zich zoveel moeite geeft om aan te tonen dat de Bataven in de Betuwe woonden, weet derhalve zelf dat hij staat te misleiden **omdat hij deze tekst overslaat**. Hij heeft geen zinnige weerlegging weten te vinden op het getuigenis van een tijdgenoot, zelfs geen enigszins aanvaardbare uitvlucht om de tekst te ontkrachten zodat hij hem maar straal negeerde. Het verzwijgen van een doorslaggevend bewijs, de mededeling van een alleszins betrouwbaar schrijver is, het spijt mij het te moeten zeggen, bij een wetenschapper een onbeschaamde leugen.

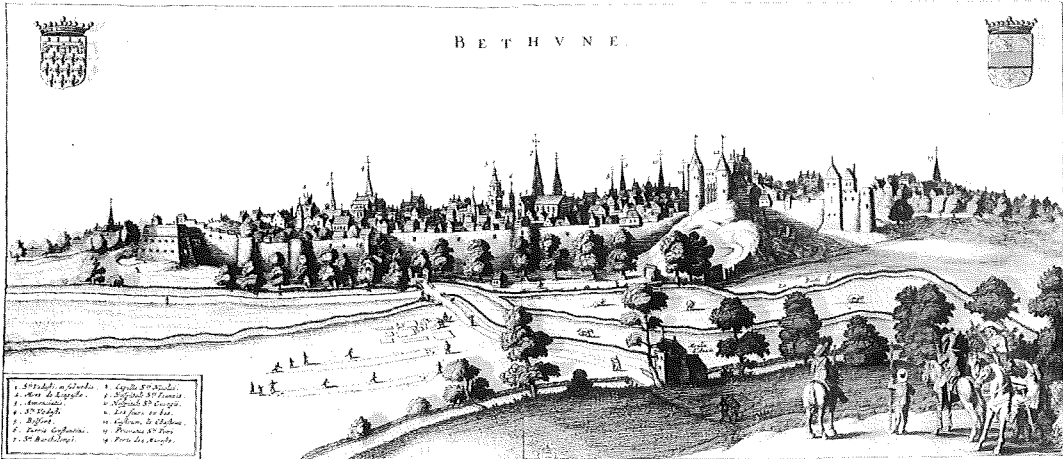
456 - 556. Het "Vita S. Medardi" verhaalt over koning Chlotarius, die over de 16e eeuw Somme en de rivier de Oise naar **het paleis van Noviomagus** kwam. Het paleis van Noyon wordt al in de 6e eeuw vermeld. Deze en andere vroege teksten over Noviomagus slaat Leupen over, want het is hem niet erom te doen te onderzoeken wat Noviomagus betekent of waar deze plaats precies lag, doch enkel om zogenaamde bewijzen ten gunste van Nijmegen bij elkaar te krijgen.

511. Op het concilie van Orléans uit het jaar 511 wordt Suffronius **bisschop van Noviomagus** genoemd. Volgens Leupen, die van een andere **episcopus Noviomagensis** de bisschop van Nijmegen maakt, bestaan er ergens geheime formules of criteria om die monseigneurs met dezelfde titel uit elkaar te houden. Dan had hij ze wel openbaar moeten maken.

ca. 541 - ca. 560. St. Medardus, in 457 geboren te Salency vlakbij Noyon, was eerst bisschop van Kamerijk, toen van Doornik. Daarna werd hij geroepen tot de zetel van de Viromandui. Sommige schrijvers menen, dat hij eerst geresi-

deerd heeft te St. Quentin, het oude centrum van de Viromandui, en hij de zetel naar Noyon verplaatste wat ook verklaart dat dan gesproken wordt van "de stad der Viromandui, die nu Noyon is". Omstreeks 531 verenigde hij de bisdommen Noyon en Doornik onder één bisschop, wat slechts een personele unie was. De bisdommen bleven zelfstandig; bovendien grensden zij niet eens aan elkaar. Ste Radegonda, een jonge Germaanse prinses, die tot een huwelijk met Chlotarius I gedwongen was, verliet hem in 544 toen de koning haar broer had laten vermoorden. Zij zocht haar toevlucht bij St. Medardus, die haar de kloostersluier oplegde en onder de bescherming van de kerk in een abdij onderbracht; daarna moest zij "wegens de begeerten van de koning" toch de wijk nemen naar Poitiers. Onder St. Medardus begon de bisschopszetel van Noyon een faktor van betekenis in het rijk te worden, die onder St. Eloy tot volle wasdom kwam.

- 19 **600.** Regino van Prüm, aan wie Leupen (zie Tweede Bronnenboek, blz. 6) zoveel gezag toekent, heeft geschreven dat het land van de Bataven, **dat eertijds tot het kontinent van Gallië behoorde**, omstreeks 600 in het rijk van de Franken is opgenomen. Dit gegeven is met geen mogelijkheid op het midden van Nederland toe te passen. De vroegste historici hebben in de overgangperiode tussen het Romeins bestuur en de Karolingische periode het land van de Bataven op zijn eigen en authentieke plaats gelaten. Pas na de 12e eeuw is de misvatting gevolgd, toen de verwarring tussen Noyon en Nijmegen een grandioze dislokatie van landschappen en zelfs rivieren met zich bracht.
- 20 **614.** Op het concilie van Parijs uit het jaar 614 wordt Berthmundus als bisschop van Noviomagus genoemd, Leupen kent de hele man niet. Het gaat er natuurlijk niet om, voortdurend grapjes te maken over de "bisschop van Nijmegen", doch om het feit dat Noyon reeds eeuwen vóór de Nijmeegse mythe Noviomagus heette, en dat die stad een institutionele achtergrond had, uitgedrukt door een koninklijk paleis en een bisschopszetel. Het is volslagen onaanvaardbaar haar geheel buiten beschouwing te laten bij het onderzoek naar wat Noviomagus in die periode en later betekent.
- 21 **640 - 659.** St. Eloy, ca. 588 bij Limoges geboren, was in zijn jeugd goudsmid en emailleur. Nog jong trok hij naar Parijs, waar zijn kunstwerken een zekere faam verwierven. Hij werd muntmeester van koning Chlotarius II, daarna van koning Dagobert I. Deze droeg hem verschillende diplomatieke missies op en stelde hem tenslotte tot zijn eerste minister aan. Eloy werd in 646 priester gewijd, zes jaren na zijn verkiezing tot bisschop van Noyon, waartoe hij door acclamatie van het volk was uitgeroepen, in die tijd een nog voorkomende vorm van benoeming die uit de oerchristelijke tijd stamde. Tijdens zijn leven heeft hij bemoënenis gehad met **de zending onder de Friezen**, wat voortkwam uit zijn

BETHUNE, het oude "Oppidum Batavorum" wat door de naam van de stad bevestigd wordt, naar een gravure van Jansson uit 1640.

18. (3de – 4de eeuw)

Noviomagi

Tabula Peutingeriana, Segment I 4 (cf. Weber, Kommeniar, p. 11, 20-23)

Tweede Bronnenboek, blz. 17. Leupen houdt voor zijn lezers angstvallig verborgen dat het **Noviomagus** van de Peutinger-kaart omringd wordt door ca. 60 **Franse plaatsnamen**. Hij citeert alleen: **Noviomagi**. Met de andere namen durft hij niet meer te voorschijn te komen, uit angst dat iedereen bij Fletione, Carvone, Nigropullo, Tablis, Colonia Trajana en Veteribus begint te gieren.

ambt van bisschop van Doornik. Vanzelfsprekend moet men de Friezen niet in het noorden van Nederland situeren doch in **Vlaanderen**, waaraan het bisdom van Doornik grensde. St. Eloy overleed in 659. Bij zijn begrafenis, die met groot eerbetoon plaats vond, was koningin Bathilda met haar kinderen en een groot deel van haar hofhouding aanwezig. Het wijst niet alleen op zijn ambt als bisschop, maar ook op het feit dat de zetel van Noyon een bijzondere plaats innam in het bestuur van het rijk.

Het Merovingische rijk was verdeeld in verschillende graafschappen, die in de grote lijn de indeling volgden van de vroegere Romeinse "civitates", de distrikten met een stad als centrum. St. Medardus is de eerste geweest, die als bisschop tevens het wereldlijk ambt van graaf bekleedde. Onder Karel de Grote kwam het instituut van de "missi dominici" tot stand; gezanten of afgevaardigden van de koning, die als inspecteurs alle delen van het rijk bezochten om toe te zien op de goede gang van het bestuur. In 853 wordt bisschop Immo van Noyon als een van hen genoemd. Onder St. Eloy kwam de combinatie van de beide functies op een hoogtepunt, omdat hij als eerste minister een grote invloed op de rijkszaken had, als bisschop en graaf van Noyon een der belangrijkste centra van het rijk bestuurde, en als muntmeester van de koningen als minister van financiën fungeerde. Het ambt van muntmeester moet men in die tijd natuurlijk niet simplificeren tot het alleen maar slaan of laten slaan van munten. St. Eloy en ook zijn opvolgers hebben daarnaast een bisschoppelijk muntatelier gehad, de financiering van het geldelijk beheer van het bisdom, wat betekent dat het bisdom Noyon ook een economische faktor van betekenis was geworden.

Een en ander heeft tot gevolg gehad dat de zetel van Noyon uitgroeide tot een prins-bisdom, dat niet alleen de geestelijke jurisdictie bezat over de priesters, clerici, kloosters en mensen, die bij de kerk behoorden, of horig waren aan haar grondbezit, doch dat de bisschop van lieverlede ook het gehele bestuur van de stad en omgeving in handen gekregen had. De bisschop was leenman van de koning, wat onder de Karolingers werd voortgezet en voor en na door nieuwe schenkingen en privileges is uitgebreid. De Karolingers zetelden wel in Noyon - overigens ook in tal van andere plaatsen - maar zij bemoeiden zich niet met het bestuur van de stad of het domein van het bisdom. In 842 bevestigde Karel de Kale, koning van West-Francië, de **immunitet van het bisdom**, wat inhield dat dit volledig vrij en onafhankelijk was van het rijksbestuur, zodat geen officier van de koning er enige zeggenschap had over de onderdanen van de bisschop, er geen belastingen mocht heffen of enige rechtspraak had. Deze bevestiging betekent geenszins, dat na de verdeling van het rijk Noyon een Franse stad geworden is. Het bisdom heeft de bevestiging van haar reeds lang bestaand statuut gevraagd om zich veilig te stellen in verband met de politieke ont-

wikkelingen. De bisschop had de hoge, middelbare en lage jurisdictie, wat betekent dat alleen hij als rechter optrad in alle zaken, van zware misdrijven tot kleine overtredingen toe.

Na de scheuring van het Karolingisch rijk, wat kort na de dood van Karel de Grote begon, veranderde de situatie grondig, met dien verstande dat de opgang van de stad en de onafhankelijkheid van het prins-bisdom nog toenamen. De omstandigheid, dat het rijk door innerlijke twisten verscheurd werd, en de rampzalige invallen van de Noormannen werkten in de hand dat de leenheren zich steeds vrijmoediger gingen opstellen en telkens meer macht aan zich trokken. Het bestuur van het rijk werd tenslotte in Parijs gekoncentreerd, wat de oude residenties wel iets van hun vroegere glorie ontnam - die overigens niet veel meer om het lijf had - maar van de andere kant ook ertoe leidde dat men in de provincie de handen nog vrijer kreeg, vooral wanneer dat gezag zwak was en al zijn kracht verspilde aan twisten en oorlogen met de andere rijken. In Noyon bleef alleen een kastelein achter om het betrekkelijk kleine koninklijke domein te beheren. Enige bestuursmacht had deze funktionaris niet. Konflikten bleven niet uit. In 1027 had de koning van Frankrijk nog **één toren in de stad** in bezit. Let wel: **het paleis van Karel de Grote bestond toen nog en werd derhalve niet beschouwd als een bezit van Frankrijk**. De bisschop liet in dit jaar die toren afbreken, en verzocht de kastelein vriendelijk maar dringend om met zijn klein garnizoen te vertrekken. Aanvankelijk leek het erop dat de koning zou ingrijpen, maar uiteindelijk werd de zaak gesust; de toren, gezien als symbool van het gezag van de Franse koning, is niet meer herbouwd.

Het domein van het bisdom bestond uit een groot aantal dorpen in de omgeving en afzonderlijke complexen van landerijen, die leenroerig waren aan de bisschop. De bisschop van Noyon was een der 12 pairs van Frankrijk; bij een koningskroning droeg hij de degenriem van de nieuwe koning. De zwakke Karel de Kale liet zich in 877 het capitulaire van Quierzy afdwingen, waarin de titel van de vroegere Karolingische graven erfelijk werd verklaard op een zoon, zelfs als die nog minderjarig was, wat in feite de officële sanktie was op een ingeslopen misbruik. Sommige illustere hertogelijke en grafelijke families van Frankrijk danken hun geboorte aan deze handigheid om van de omstandigheden gebruik te maken. Daar Noyon een bisschop als graaf had en er geen dynastie ontstond, die streefde naar een erfelijk leen, ging de titel van graafschap tenslotte verloren. Lang tevoren was er een andere belangengroep ontstaan, die van de burgerij. Als eerste stad van Frankrijk kreeg Noyon in 1108 een charter voor de burgerij, die weliswaar geheel aan het gezag van de bisschop onderworpen bleef, maar toch een tot dan toe ongekende vrijheid en zelfstandigheid van de stad verkreeg. Men moet die natuurlijk beschouwen tegen de juiste achtergrond, namelijk dat Noyon nog altijd beschouwd werd als een stad, niet van het

Duitse maar van het H. Roomse rijk, die haar positie veilig wilde stellen toen zij territoriaal meer en meer naar Frankrijk afdreef, omdat voor en na de nog altijd Duits gebleven gebieden door Frankrijk en Vlaanderen werden ingepikt.

Achtergronden - dat moet men Leupen toegeven - zijn onontbeerlijk om de dikwijls sobere teksten van de kronieken te begrijpen. Het valt wel op, dat hij niets, maar dan ook niets van zulke achtergronden over Nijmegen weet te vertellen, waar hij de Karolingers en hun opvolgers **vier eeuwen lang** neerzet. Nog meer valt op dat hij zijn lezers deze feiten over Noyon onthoudt, die de verhouding tussen residentie en stad duidelijk maken, en vooral een antwoord geven op zijn totaal onjuiste en misleidende uitroep, dat een **Duitse keizer niet in Noyon** kan zijn geweest. Blijkens zijn literatuuropgave heeft hij géén woord over Noyon gelezen, en toch weet de helderziende alles over die stad!

Het kon ook niet uitblijven dat hij ontaardt in gezwets, dat door duidelijke historische gegevens wordt tegengesproken. Noyon is tot ver in de 12e eeuw een **Duitse stad** gebleven, met een burcht van **het H. Roomse rijk**. Zij lag **territoriaal** wel in Frankrijk, maar heeft door haar bijzonder statuut van vrij en onafhankelijk bisdom bereikt, dat zij nog lang **institutioneel niet bij en zeker niet aan** Frankrijk behoorde. Leupen hamert op het feit, dat Noyon een **Frans** bisdom was, waar volgens hem een Duitse keizer niets te zoeken had. De man geeft niet alleen blijk van onkunde over belangrijke historische feiten, doch houdt er ook een infantiele betoogtrant op na door zijn lezers een geheel niet ter zake dienende tegenstelling **Duits - Frans** en een geheel misleidende tegenstelling **wereldlijk - geestelijk** voor te schotelen, die voor het feitelijke probleem geen enkele kracht van argument heeft. Laat ik dat met een afdoend voorbeeld verduidelijken. Wanneer onze koningin een staatsiebezoek aan Rome brengt, en op een van die dagen koninklijke besluiten moeten worden getekend, dan dragen die vanzélfsprekend de dagtekening: **Rome**, al zijn er honderd Italiaanse prelaten op dezelfde plaats aanwezig. Het is juridisch en staatkundig zelfs niet ondenkbaar dat zij een besluit zou tekenen: **Vatikaanstad**. De latere historicus die zou zeggen dat het onvoorstelbaar is, dat een protestantse koningin van de Nederlanden daar een akte uitgeeft, gaat geheel voorbij aan het klare feit, dat alle juristen en alle historici een koninklijk besluit, in **Den Haag** getekend, voor ongeldig of vals zullen verklaren indien bewezen wordt dat de koningin die dag in Rome of Vatikaanstad verbleef. Het omgekeerde is natuurlijk even evident. Leupen moet wat college gaan lopen bij de rechtsfakulteit.

- 22 **656 - 670**. Koning Chlotarius III wordt verschillende malen in verband met Noviomagus - Noyon genoemd. In een oorkonde van 622 is sprake van de stad Noviomagus - Noyon. Reeds vroeg verschijnt **de stad Noyon** in de historische bronnen; de continuïteit tussen de Romeinse en de vroeg-middeleeuwse stad

vormt er geen probleem. De koning schonk **een deel van zijn paleis te Noyon** aan Ste. Godebertha om er een klooster in te stichten. Het spreekt haast vanzelf, dat **dit paleis van Noviomagus** bij Leupen ontbreekt.

659. De munten van **Niomago**, ook abusievelijk aan Nijmegen toebedacht, 23 hebben Blok en Stolte verleid tot hun fantasie over Nijmegen als Merovingisch "steunpunt en belangrijk handelscentrum". Door de erop voorkomende naam "Iligo", St. Eloy, muntmeester en later bisschop van Noyon, blijken zij onomstotelijk **van Noyon** te zijn. Deze munten die voor Nijmegen - als het waar was! - toch van het hoogste belang zouden zijn, slaat Leupen over. In het Eerste Bronnenboek spreekt hij niet eens over deze overslag. In het Tweede Bronnenboek schrijft hij dat de numismatische gegevens niet in beschouwing werden genomen "omdat daarover maar weinig gepubliceerd is". In elk geval zoveel dat de Nederlandse historici Zadoks - Josephus Jitta, Blok, Stolte en Jansen de Niomago-munten zonder met de ogen te knippen van Nijmegen verklaarden. Natuurlijk passeert Leupen de munten, want zij verraden tevens dat er bij de Nederlandse historici een fundamentele verwarring bestaat tussen Noyon en Nijmegen, en dit moet ten koste van alles verborgen worden gehouden. Hij weet nu, dat de Iligo-munten van Noyon zijn, zodat hij ze niet meer voor Nijmegen kan aanvoeren. Het is onfatsoenlijk om dat klare feit weg te werken achter de nieuwe suspens "dat er nog te weinig over gepubliceerd is", om zo zijn lezers te misleiden die niet weten dat er voldoende, maar dan geheel verkeerd, over geschreven is.

Het opschrift bestaat uit monogrammen, die zo opgelost moeten worden:

† NIOMAGS   † HANN ILIGO

Crux   enim   Ardentia   bajulat   Nostra   septem   ILIGO
 Het opschrift betekent: **Het kruis draagt immers onze zeven hartstochten.**

24 **ca. 660.** Ste. Godebertha, door St. Eloy tot abdis gewijd van het door haar gestichte klooster, was volgens de verhalen uit een koninklijk geslacht geboren. Koning Chlotarius III had haar een deel van zijn paleis te Noyon beschikbaar gesteld om met de kloosterstichting te beginnen. Kort na haar dood is zij tot patrones van Noyon uitgeroepen. Tijdens haar leven of kort daarna is de eretitel van de stad ingevoerd "**Urbs regalis**" = koninklijke stad, waarvan de eerste vermelding niet op een precies jaar te plaatsen is, doch algemeen aan haar persoon wordt vastgeknoopt. De titel van "koninklijke stad" houdt niet in dat de stad in het bezit van de koningen was, maar dat de glans van de Merovingers en Karolingers op haar afstraalde, daar in de verhouding van de prins-bisschop c.q. de gemeente en burgerij tot de koningen de stad reeds vroeg een zeer ver gaande en zelfs uitzonderlijke autonomie had.

25 **673/91 - 1025.** Tussen 673/91 en 1025 ligt een aantal oorkonden van de abdij van Lorsch en van de abdij van St. Vaast te Atrecht, waarin goederen en rechten van deze kloosters worden beschreven **in de Batua**. De akten bevatten **120 plaatsnamen**, waarvan geen enkele (behalve enige fantasietjes van Sloet) in de Betuwe is aan te wijzen, omdat ze alle in Frankrijk liggen. Een groot aantal van de plaatsnamen is zo weinig geëvolueerd dat de huidige naam nog praktisch gelijk is aan de oude. Leupen houdt met halsstarrigheid vol, dat de Betuwe het Eiland van de Bataven of de Batua is. Waarschijnlijk heeft hij zich tóch gerealiseerd, dat in de Betuwe vanaf de 7e tot de 11e eeuw nooit 120 plaatsen kunnen hebben bestaan. Bovendien heeft hij in die akten geen plaats of naam kunnen ontdekken, die hem steun geeft voor zijn opvattingen. Daar maakt hij geen probleem van; hij laat het eenvoudig liggen, dit overstelpend namenmateriaal **dat hem 120 maal tegenspreekt**. Desondanks durft hij in zijn inleiding beweren, **dat hij alle bronnen nauwkeurig onderzocht en gewogen heeft!** De waagmeester moest de oorkonden van Lorsch wel met de voet wegstoten, want als hij deze op de schaal had gelegd, was zijn balans uit elkaar geklapt. Is het al onvergeeflijk dat hij dit materiaal liet liggen, het is een wetenschappelijk misdrijf niet één woord aan de overslag te besteden van een zo rijk materiaal in geografisch opzicht over de Batua. Met andere namen, overigens slag op slag foutief geïnterpreteerd, goochelt Leupen onophoudelijk om de teksten richting Nijmegen te trekken; de 120 uit de Batua gaat hij straal voorbij. Bij al zijn verblindheid over Karolingisch Nijmegen moet men dit welbewuste bedriegerij noemen.

Daar ik mij heb voorgenomen de Nijmeegse mythe voorgoed uit de wereld te helpen, laat ik hier de plaatsnamen uit de oorkonden van Lorsch en van St. Vaast uit Atrecht volgen met hun juiste lokalisatie in Frankrijk. Men diene zich goed te realiseren dat zij **120 volgende bewijzen** vormen, dat de Patavia en Noviomagus van de Peutinger-kaart in Frankrijk lagen:

Adelricheim (lees: Walricheim) is **Warcove**, gehucht van Audembert, op 5 km. noord van Marquise.

Alsenenghe is **Alsinghe** ten zuiden van Millam of **Alsinghen** bij St. Omaars.

Ambe is **Ames**, op 11 km west van Béthune.

Angeren is **Dangermel**, leengoed onder Ecuires, op 2 km zuid van Montreuil. In de 12e eeuw is een kwestie ontstaan tussen de parochie van **Angeren** in de Nederlandse Betuwe en de abdij van Lorsch, overigens het enige geval waar op een later tijdstip iets blijkt van een band (of een pretentie?) van de abdij van Lorsch in de Betuwe. Het is' precies hetzelfde wat gebeurd is met de abdij van Echternach, die op grond van een paar namen uit de oude akten pretenties stelde in Ned. Noord-Brabant en daar zelfs rechten verkreeg, die evenwel niets hadden uit te staan met de **vijf eeuwen tevoren** gedane schenkingen aan St. Willibrord.

Angrise of **Angrina** is **Angres**, op 5 km zuid-west van Lens.

Apeldro is **Haplincourt**, op 24 km zuid-oost van Atrecht.

Archeim is **Arques** bij St. Omaars, reeds in 668 als Arkas bekend.

Babinheim is **Bazinghen**, op 3 km. noord-west van Montreuil.

Batawe is het **Eiland van de Bataven**, een landstreek in het noorden van Frankrijk, waarvan Béthune een van de hoofdplaatsen was.

Baldanis villa (lees: Balduini villa) is **Baudival**, gehucht van Noyel-les-Vion, op 16 km. west van Atrecht.

Barla is **Berly**, op 17 km zuid-west van Atrecht.

Bechi is **Bachy**, op 16 km zuid-west van Rijssel.

Bersachere is **Bersacq**, leengoed onder de gemeente Quelmes, op 9 km west van St. Omaars.

Binbinne is **Penin**, op 21 km noord-west van Atrecht.

Bruomat is **Brunémont**, op 11 km zuid-west van Douai.

Bubonis huva is **Bouvelinghen**, op 16 km west van St. Omaars.

Budeburges is **Boubers-les-Hesmond**, voorheen bekend als Budberg, op 13 km noord-west van Montreuil.

Buria is **Buire-le-Sec**, op 10 km zuid-oost van Montreuil.

Burlohe is **Bourlon**, op 8 km west van Kamerijk.

Carradesheim is **Carency**, op 11 km noord-west van Atrecht, vlakbij Amblain-Saint-Nazaire. Zie ook Laurisham.

Cunkenlande is **Cuinchy**, op 7 km oost van Béthune.

Curtehulle is **Courtalon**, een verdwenen dorp bij Guînes.

Castra is **Caëstre**, op 10 km zuid-oost van Cassel.

Dioli is **Tilloy-les-Cambrai**, op 2 km noord-west van Kamerijk.

Dorinburc (lees: Thorenburg) is **Terwaan**.

Driele is **Trélon**, op 14 km zuid-west van Avesnes-sur-Helpe.

Dubla, de pagus, is het land van **de Deûle**.

Dubridum is **Douvrin**, op 4 km zuid van Béthune.

Duvelero is **Doullens**, op 34 km zuid-west van Atrecht.

Ecke is **Ecke**, op 10 km zuid-west van Béthune, of **Ecques**, op 9 km zuid-oost van St. Omaars.

Empele is **Ambleteuse**, op 9 km. noord van Boulogne.

Erbene is **Herbingham**, op 10 km zuid-west van Tournehem.

Erchem is **Herchem**, een verdwenen dorp bij Nielles-les-Calais.

Falburmarca is **Fauquembergues**, op 20 km zuid-west van St. Omaars.

Felaowa pagus is de streek van het Flevum of Almere tussen Calais en St. Omaars.

Fasna is **Féchain**, op 10 km noord van Kamerijk.

Gannita is **Gennes-Ivergny**, op 24 km zuid-west van St. Pol-sur-Ternoise.

Geizefurt is **Ghyvelde**, op 10 km noord-oost van Duinkerken.

Geke is **Guelque**, leengoed onder Réty, op 5 km. zuid-oost van Marquise.

Geri is **Joury**, op 10 km zuid-west van Tournehem.

Griete is **Griet**, dat zelfs niet nader te lokaliseren is omdat de naam vijfmaal in de streek voorkomt. De meest waarschijnlijke plaats is Griet, een leengoed onder Houlle, op 7 km. noord-west van St. Omaars.

Grodenhulle is **Grand-Rullecourt**, op 15 km zuid-west van Atrecht.

Halfbrotowe is **Haffreinque**, leengoed onder Saint-Etienne-sur-Mont, op 6 km zuid van Boulogne, of **Affringues**, op 15 km zuid-west van St. Omaars.

Halosta is **Halloy**, op 28 km zuid-west van Atrecht.

Hamalanda is **Amblain-Saint-Nazaire**, op 12 km noord-west van Atrecht. Zie ook Laurisham.

Hamaritda of Hamerethe is **Assinghem**, gehucht van Wavrans, op 4 km. noord-west van St. Pol-sur-Ternoise.

Hatalle is **Staple**, op 14 km oost van St. Omaars, of **Estreélles**, op 4 km noord van Montreuil.

Hatheim is **Heuchin**, op 12 km noord-west van St. Pol-sur-Ternoise.

Havinum is **Anvin**, op 9 km noord-west van St. Pol-sur-Ternoise.

Hedilla is **Hesdigneul-lez-Béthune**, op 5 km zuid-west van Béthune.

Herpina is **Erin**, op 11 km noord-west van St. Pol-sur-Ternoise, of **Hérin**, op 5 km west van Valenciennes, of **Herrin**, op 12 km zuid-west van Rijssel.

Hisla, "waar de Hisla in de zee stroomt", heeft niet betrekking op de rivier de Lys, die immers niet in de zee uitmondt doch in een andere rivier, maar duidt de Lyzel, Lyzel of Ysla aan, die bij St. Omaars in het **Almere** stroomde, dat nog eeuwen na de verlanding Almere, La Meer of Meere is blijven heten.

Hortina is **Ourton**, op 14 km zuid-west van Béthune.

Hosenheim is **Wissant**, voorheen Hushem geheten, op 15 km zuid-west van Calais.

Hosle is **Etrehem**, voorheen als Ostrehem bekend, op 7 km west van Tournehem.

Hubsakker is **Huplandre**, op 5 km oost van Boulogne.

Hubshuve is **Hubersant**, op 18 km zuid-oost van Boulogne.

Hukenlande is **Le Hucquelet** onder Moulle, op 7 km noord-west van St. Omaars.

Hukilheim is **Hucliers**, op 6 km noord-oost van St. Pol-sur-Ternoise, of **Hucqueliers**, op 15 km noord-oost van Montreuil.

Hulleg is **Hulluch**, op 13 km zuid-oost van Béthune.

Hunsate, Hunsete of Hunsette, is **Hondschoote**, op 15 km zuid-oost van Duinkerken.

Husnim of Husne is **Houchin**, op 5 km zuid van Béthune.

Isilmaris is **Izel-les-Hameau**, op 16 km zuid-oost van St. Pol-sur-Ternoise.

Kekerceim is **Quercamps**, voorheen Kercamp, op 14 km west van St. Omaars.

Laurisham, de latijnse naam van de abdij van Lorsch. Zij voerde het patronaat van St. Nazarius. Deze heilige uit de eerste christentijd heeft in het noorden van Frankrijk weinig bekendheid gehad, veel echter in het zuiden, waar de legende ontstond dat deze heilige en martelaar uit de 4e eeuw in het zuiden van Frankrijk het christendom had verspreid, en meer dan 10 plaatsen de naam van St. Nazaire alleen of in samenstelling dragen. In de streek van de Batua is **Amblain-Saint-Nazaire** (zie Hamalanda) aan te wijzen als de plaats met een patronaat van St. Nazarius; in deze streek komt een sterke concentratie voor van bezittingen van de abdij van Lorsch.

Lotde is **Louches**, op 4 km. noord-west van Tournehem.

Lusgosesbach is **Lozinghem**, op 10 km west van Béthune.

Maandra is **Manin**, op 19 km west van Atrecht.

Malberc is **Malbrecq** onder de gemeente Boulogne.

Marvide is **Merville**, op 17 km oost van Aire-sur-le-Lys, of **Maresville**, op 7 km oost van Etaples.

Martras is **Marthes**, op 6 km noord-oost van Boulogne, of **Marthes**, op 5 km west van Aire-sur-la-Lys.

Meginhardeswich is **Menighen-Wimille**, op 6 km noord-oost van Boulogne.

Millinga "in pago Dubla" is **Millonfosse**, op 23 km noord-oost van Douai. De **Dubla** is de **Deûle**.

Nerschina (lees: Verschina) is **Verchin**, 16 km noord-west van St. Pol-sur-Ternoise.

Niol (lees: Viol) is **Violaines**, op 11 km oost van Béthune.

Northowe is de **Noordgouw**, die boven Atrecht lag.

Odarwic. Zie Podarwic.

Odeheimero is **Odomez**, op 11 km noord van Valenciennes.

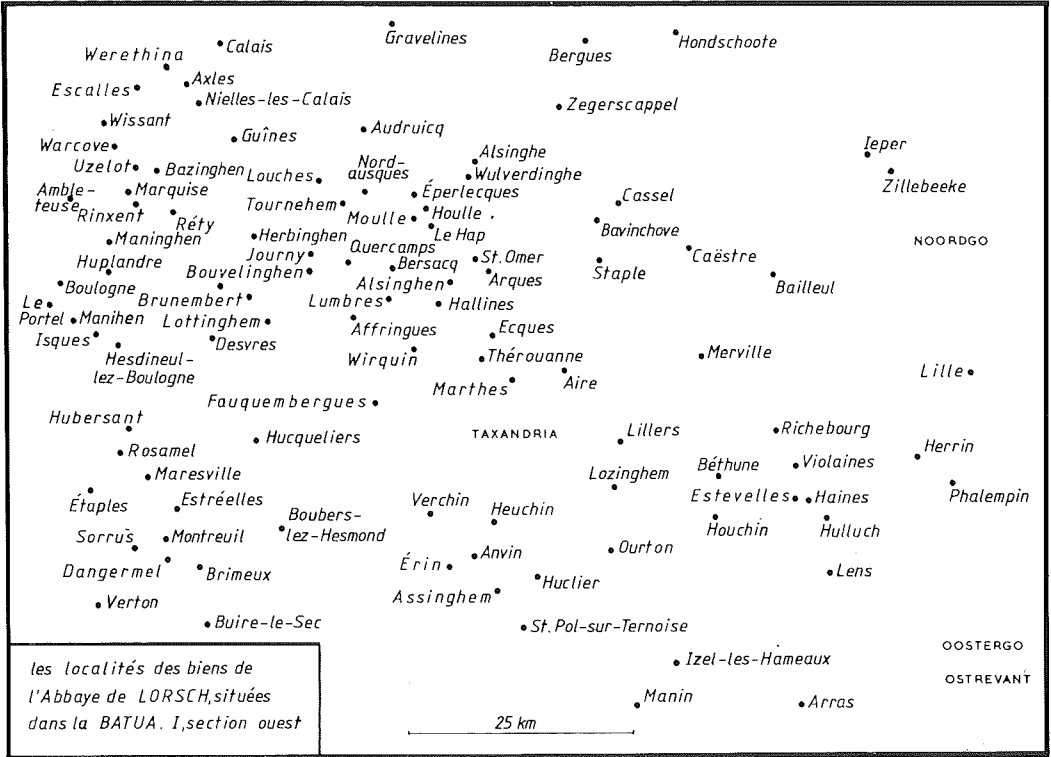
Ortinon is **Ourton**, op 14 km zuid-west van Béthune.

Osterol is **Ostricourt**, op 10 km noord-west van Douai.

Paethe is **Palette** onder de gemeente Isques, op 6 km zuid-oost van Boulogne.

Pheleppe is **Phalempin**, op 12 km zuid van Rijssel.

Podarwic (lees: Odarwic) is **Audruicq**, op 8 km noord-oost van Tournehem.

De juiste platen der goederen van de abdij van Lorsch in de Batua: eerste deel: de westelijke streek.

Rexna of Rixna is **Rinxent**, op 2 km oost van Marquise.

Rincmere is **Rincq** onder de gemeente Aire-sur-la-Lys. Ter plaatse bestaat een groot moerasgebied, zodat de naam "mere" er geheel toepasselijk is.

Riswich is **Richebourg**, op 9 km noord-oost van Béthune.

Rorik, beneficie van Roerik de Noorman. Deze verkreeg Dorestadum (Audruicq) reeds in 834 in leen, en breidde zijn gebied nadien nog uit. In 857 veroverde hij Tournehem en omstreken. De streek wordt in de oorkonden van Werethina de "Ruricgouw" genoemd.

Rosmalle of Rosmelle is **Rosamel**, op 6 km noord-oost van Etaples.

Rotheim is **Roeux**, voorheen als Rodium bekend, op 15 km noord-oost van Atrecht.

Rotherimarca is **Rodelinghem**, op 5 km zuid-oost van Guînes.

Selebach is **Zillebeke**, op 3 km zuid-oost van Ieper (B).

Seventharen is **Sepmeries**, op 9 km zuid-oost van Valenciennes.

Sewinaker is Suinard of **Zwinart**, een eerste verlanding van het Almere nabij St. Omaars.

Smithusen is **Simencourt**, op 10 km zuid-west van Atrecht.

Spelthorf is **Eperlecques**, in zijn romaanse vorm die hier weeregermaniseerd is, als Sperliacum bekend, op 10 km noord-west van St. Omaars.

Swolen is **Souich**, op 30 km zuid-west van Atrecht.

Stillinha Hagamundi moet vermoedelijk als twee namen worden opgevat.

Stillinha is **Estevelles**, op 8 km noord-west van Lens. **Hagamundi** is **Haines**, op 9 km noord van Lens. De twee plaatsen, die vlak bij elkander liggen, zijn misschien als één leen opgevat.

Suornom is **Sorris**, op 3 km west van Montreuil, of **Le Surrois**, op 3 km zuid-west van Boulogne.

Sutrachi is de **Zuidergouw** ten zuiden van Atrecht.

Taxandria "sive Testerbant" is de landstreek ten westen van Doornik. Ook in andere teksten wordt de identiteit tussen Taxandria en Testerbant uitgedrukt, waardoor het waarschijnlijk is dat met Testerbant de Westerbant of de Westergo bedoeld was.

Thesla is **Axles** onder Coquelles, op 5 km noord-west van Calais.

Triele is **Trélon**, op 14 km zuid-oost van Avesnes-sur-Helpe.

Uttiloch "in Felaowa" is **Uzelot**, gehucht van Leulinghen, op 2 km noord-oost van Marquise. De pagus "Felaowa" duidt de streek van het Flevum of Almere aan.

Vahalis. Zie Wal.

Vellepe is **Velpit** onder Difques en Moringhem, op 9 km noord-west van Boulogne.

Velwe is **Walle**, leengoed en gehucht onder Saint-Blaise, onderdeel van de gemeente Guînes.

Verschina. Zie Nerschina.

Versia, een rivier, verm. een bijvoeging in een akte van St. Vaast, wat dan wel bewijst dat de toevoeging op Frankrijk betrekking heeft, is de **Verse** in de omgeving van Noyon.

Viol. Zie Niol.

Vurde is **Vred**, op 23 km zuid-oost van Rijssel.

Waganleisero of Waganloso is **Wagnonlieu**, op 7 km west van Atrecht.

Wal fluvium, identiek met de Vahalis van de klassieke schrijvers bij het Eiland van de Bataven, in allerlei vormen bekend zoals **Guala** in de 9e eeuw, is de **Gohelle** in de omgeving van Noyon.

Werchuserlant is **Wirquin**, in de 12e eeuw nog bekend als Werchin, op 12 km zuid-west van St. Omaars.

Weilosermerde is **Warlencourt-Eaucourt**, op 22 km zuid van Atrecht.

Werthüsen is **Verton**, op 12 km zuid van Etaples.

Wethlara of Wethlarero is **Beaulencourt**, op 24 km zuid-oost van Atrecht.

Wulfara is **Wulverdinghe**, op 9 km noord van St. Omaars.

Zegoltmarca is **Zeggerscappel**, op 17 km. noord-oost van St. Omaars.

ca. 675. Van de Geograaf van Ravenna citeert Leupen enkel **Noita**, waarvan hij 26 Nijmegen maakt, terwijl die schrijver praktisch de gehele weg tussen Keulen en het noord-westen van Frankrijk beschrijft, met de plaatsen van de Peutingerkaart. De Ravennas somt ze als volgt op: Keulen, Bürgel, Trupt of Dreven, Asciburgio - Aken, Beurtina (bihucourt, zie nr. 70), Trajana - Trazegnies, Noita - Noyon, Cadulfaveris (verschrijving voor Castra Herculis) - Roye, Evitano (verschrijving voor Levesano) - Laventie, Fletione - Fléchin, Mattelione - Le Mat. Noita is derhalve Noyon en niet Nijmegen, dat tegen het einde van de 7e eeuw helemaal niet bestond, zodat het wel wat ver gaat de Ravennas een 13-eeuwse mythe in de mond te leggen. De andere zogenaamde Nederlandse plaatsen bestonden evenmin in de 7e eeuw; zij lagen diep onder het water. **Drie eeuwen vóór 675 en vier eeuwen** erna bestaat niet het minste historische of archeologische spoor van Nijmegen en toch is Noita voor Leupen Nijmegen! Het tekent hem ten voeten uit als een onwetenschappelijke braller, die de grondregels van de historische wetenschap met voeten treedt en zich dan nog op zijn wetenschappelijkheid durft beroepen.

715 - 720. Chilperic II, de laatste Merovingische koning, die in 720 door Karel 27 Martel verslagen werd, had een residentie te Noyon. Daar werd hem door Karel Martel huisarrest opgelegd. Een kroniek zegt lakoniek: "Hij kwam in de stad **Noviomagus** en verloor daar zijn levensdraad en zijn rijk". Een andere zegt: te **Noviomus**, wanneer zij hetzelfde feit vermeldt. De kroniek van St. Denis, in het Frans geschreven, zegt letterlijk: **Noyon**. De vormen **Noviomagus en**

Noviomus zijn derhalve volkomen sinoniem en geheel gelijkwaardig. Omdat Noviomus een **Romaanse** vorm is, die in de 9e eeuw opkwam en in de 11e eeuw leidde tot de verdere verfransing van de naam tot Noyon, is vooral bij de Duitse historici de neiging ontstaan om die naam voor Noyon aan te zien, terwijl de gegevens over Noviomagus en Numaga systematisch naar Nijmegen werden getrokken. Dit is ook de regel geworden bij het indiceren van de bronnenuitgaven; Noviomagus of Numaga werd op Nijmegen begrepen, tenzij het door andere gegevens duidelijk was dat dit niet kon, en alles over Noviomus werd aan Noyon gelaten. Het kon vanzelfsprekend niet uitblijven dat dit tot de zotste determinaties aanleiding gaf, bijvoorbeeld dat een tekst over Noviomagus op Nijmegen werd toegepast, terwijl precies hetzelfde feit uit een tekst, waarin toevallig Noviomus staat, op Noyon werd begrepen. Sommige Duitsers hebben deze "regel" zo konsekvent toegepast, dat zij Immo en Transmarus, over- en overbekend als bisschoppen van Noyon, tóch op Nijmegen indiceren. Het blijkt ook de opvatting van Leupen te zijn, wat hij verschillende malen laat merken, eens zelfs volmondig uitsprekt (Tweede Bronnenboek, blz. 6) door te schrijven, dat Flodard met **Noviomenses** de inwoners **van Noyon** aangaf en met **Noviomagus op Nijmegen** doelde. Het is een onbetaalbare grap om te moeten constateren, dat aan de mythe van Nijmegen en de verblindheid van de historici een onnozel misverstand ten grondslag heeft gelegen.

Laten we dat misverstand eens en voorgoed ophelderen, nog een keer opnieuw ofschoon ik dit al in 1965 heb gedaan. Het kan 't beste geschieden aan de hand van het oorkondenboek van Noyon, dat bekend staat als het "**Rood Boek**", welke naam vol treffende symboliek zit; het is het Rode Bronnenboek van het échte Noviomagus, een reeds eeuwenoude waarschuwing om uit te kijken met die naam. Van belang zijn de volgende oorkonden:

842. Karel de Kale geeft aan het kapittel van Noyon de immuniteit. Daarin staat:

"Ymmo, bisschop van **Noviomagus**".

901. Karel de Eenvoudige verleent goederen en rechten aan het kapittel van Noyon. Daarin staat:

"Heidilo, bisschop van **Noviomagus**"

"de kerk van **Noviomagus**".

988. Paus Johannes XV bevestigt de goederen en rechten van het bisdom Noyon. Daarin staat:

"Lyndulphus, bisschop van **Noviomus**"

"het distrikt van **Noviomus**".

1064. Stichting door bisschop Balduinus van het klooster van St. Bartholomeus te Noyon. Daarin staat:

"Balduinus, bisschop van **Noviomagus**".

"de bisschop van **Noviomagus**".

''de kerk van Ste. Maria te **Noviomagus**''.

1098/1113. Akkoord tussen de kastelein van Noyon en het bisdom over verschillende geschillen. Daarin staat:

''Hugo, junior, kastelein van **Noviomus**''.

''de kerk van Ste. Maria te **Noviomus**''.

1108/09. Erkenning door de bisschop van de gemeente Noyon. Daarin staat:

''Balderik, bisschop van **Noviomus**''.

''de gemeente van **Noviomus**''.

1123. Regeling van een geschil over de tol van Noyon. Daarin staat:

''in de markt van **Noviomus**''

1128. Koning Lodewijk VI bevestigt de goederen en rechten van de kerk van Noyon. Daarin staat:

''Simon, bisschop van **Noviomagus**''.

''de stad **Noviomagus**''.

''de kerk van Ste. Maria in **Noviomus**''.

''Simon, bisschop van **Noviomus**''.

''de stad **Noviomus**''.

''de kastelein van **Noviomus**''.

1135. Koning Lodewijk VII bevestigt de gemeente Noyon. Daarin staat:

''de gemeente **Noviomus**''.

Hierna komt alleen de vorm **Noviomus** voor; de latere akten behoeven niet meer geciteerd te worden. Er blijkt derhalve uit dat vóór de 12e eeuw de namen **Noviomagus** en **Noviomus** volkomen sinoniem zijn. Het meest frappante is dat in de akte van 1128, toen het Frans al lang het vroegere populair Latijn verdrongen had, in één en dezelfde akte en op korte afstand van elkaar **de twee vormen** nog door elkaar heen worden gebruikt. De bovenstaande lijst toont eveneens aan, dat Leupen het niet eens de moeite waard heeft gevonden de bronnen van Noyon erop na te slaan, zodat hij een zotternij neerschrijft, of dat hij ze wél gezien heeft en dan de waarheid verkracht door te beweren dat Flodard met de twee namen twee verschillende plaatsen bedoelde. Zie ook nr. 85.

In de kronieken vindt men hetzelfde. Deze zijn vrijwel nooit door één persoon geschreven, doch bestaan meestal uit een oertekst die door anderen is overgeschreven, uitgebreid of in de tijd voortgezet. Laten wij de **Annalen van St. Bertijn te St. Omaars** nemen, een van de meest objectieve en serene kronieken, waarin **drie verschillende schrijfwijzen** voor Noyon voorkomen:

830. keizer Lodewijk begaf zich met zijn zoon naar **Noviomagus**.

831. de keizer hield een rijksdag in Compiègne, daarna in **Niumago**.

837. de keizer begaf zich naar het paleis van **Noviomagus**.

838. Lotharius begaf zich naar zijn vader te **Noviomagus**.

859. de Noormannen vielen **Noviomus** aan.

St. Bonifatius naar een 17e-eeuwse kopergravure van Bloemaert. De heilige is in Frans Vlaanderen vermoord nabij de rivier de Burdina, de Bourre. De traditie van Dokkum is ontstaan door een tekstvervalsing, waar van de oorspronkelijke naam Dockynchirica - Duinkerken wat stukjes werden afgehakt om het restant Dokkum te Dockynchirica - Duinkerken wat stukjes werden afgehakt om van het restant Dokkum te maken.

870. de Noorman Roerik werd op het paleis van **Noviomagus** ontboden.

882. de Noormannen kwamen via Soissons naar **Noviomagus**.

Van de andere kronieken kan eenzelfde serie vermeldingen gemaakt worden van Noviomagus, Niumagus, Numaga en Noviomus, en telkens zal blijken dat de schrijvers precies dezelfde plaats bedoelen. Is het nog enigszins te begrijpen dat men moeite heeft gehad met vormen die nogal van elkaar afwijken, zoals **Noviomagus en Numaga**, het is de grootste zothed om een onderscheid te leggen tussen **Noviomagus en Noviomus**, omdat het maken van dit onderscheid het duidelijkst door de teksten als onjuist wordt tegengesproken. Tot overmaat van drama is dit voor de Duitse historici precies het criterium geworden om Noviomagus op Nijmegen te leggen en Noviomus aan Noyon te laten. Men mag vanzelfsprekend ook nergens met een mes gereed gaan staan om de lijn Noviomagus - Noviomus door te snijden met de opvatting, dat na de 11e eeuw **voor Noyon altijd Noviomus** moet zijn gebruikt, daar nog tot ver in de 13e eeuw de volle naam **Noviomagus** voorkomt. Dit werd natuurlijk Leupen's machtigste blunder. Zie nr. 111.

732. Dit jaar wordt een concilie te **Noviomagus** gehouden, waar onder andere 28 een klacht van de bisschop van Beauvais in behandeling kwam, die meende door de koning onrechtvaardig behandeld te zijn. Alle historici vatten de plaats als Noyon op, terecht omdat er op dit tijdstip geen enkele andere in aanmerking zou kunnen komen. Daar het hier Noyon betreft, was 't voor Leupen een reden om het feit over te slaan te meer omdat hij de voorgeschiedenis van Nijmegen (die er niet is!) ook moest overslaan, waarvoor hij vóór 777 geen enkel feitje en geen enkele vermelding heeft kunnen vinden.

768. Pepijn de Korte, vader van Karel de Grote, overleed op 24 september 768 29 in de leeftijd van 54 jaren en werd te St. Denis bij Parijs begraven. Hij was in 714 te Jupille bij Herstal geboren, **gedoopt door St. Willibrord**, en had bij Bertrade of Bertha, dochter van de graaf van Laon, een onwettige zoon Karel, die in 742 is geboren. Over de plaats van deze geboorte zijn de historici het niet eens; zij noemen Luik, Aken, Carlopont, Noyon of Quierzy. Pepijn en Bertrade huwden in 749; in 751 werd de tweede zoon Karloman geboren, die zich met enig recht mocht beschouwen als de wettige erfgenaam van zijn vader. In 751 greep Pepijn de Korte de macht. Hij zette de laatste Merovinger Chilperik III af en sloot hem op in een klooster. Pepijn deed een beroep op paus Zacharias, die uitsprak dat hij koning was die in werkelijk de macht en het gezag uitoefende. Voornamelijk op aandrang van Bertrade lieten de Frankische edelen Pepijn tot koning zalven, **wat door St. Bonifatius te Soissons gebeurde**, een aanwijzing te meer dat deze hoegenaamd niets met het Nederlandse Friesland uitstaande heeft gehad. De zalving en kroning werd in april 754 door paus Stephanus II herhaald en uitgestrekt tot Bertrade, Karel en Karloman,

waardoor volgens Germaans recht het koningschap erfelijk werd gemaakt. Bij de dood van Pepijn de Korte sprak het voor de Franse edelen vanzelf - Pepijn had hen trouwens een belofte daartoe afgedwongen - dat een van zijn zonen hem zou opvolgen. De koningin steunde Karel, die ook de voorkeur van de edelen had. Maar omdat zij Karloman niet konden laten vallen en vreesden dat een scheuring zou ontstaan, besloten zij de beide zonen als koningen aan te nemen. De twee broers kregen op slag ruzie over de vraag, wie van hen 't eerst gekroond zou worden: Karloman als de oudste, of Karel die zich als de meest kapabele beschouwde. Geen van beide wilde toegeven, zodat de edelen besloten dat zij op dezelfde dag, zondag 9 oktober 768, en op hetzelfde uur gekroond zouden worden, Karel te **Noyon** en Karloman te **Soissons**. Door dit geschil en zijn oplossing is als een historische zekerheid vast komen te staan, **dat Karel de Grote te Noyon is gekroond** tot koning van de Franken, welk feit door alle historici wordt aangenomen, ook door Leupen, **die daarom deze tekst magistraal moest overslaan**.

Een tekst zegt: "zijn de voornoemde Karel en Karloman, ieder met zijn vazallen **naar hun eigen koninklijke zetel gekomen...en zijn zij gekroond**, Karel in de stad **Noviomus** en Karloman in de stad **Soissons**". Het bericht komt ongeveer gelijkluidend bij een tiental schrijvers voor, die vanzelfsprekend alle bekende vormen van **Noviomagus** gebruiken. De kroniek van St. Denis, in het Frans geschreven, zegt vanzelfsprekend **Noyon**, waardoor meteen de opwerping weerlegd is van sommige leukerds, die willen beweren dat deze kroniek Noviomagus per vergissing met "Noyon" zou hebben "vertaald". De juiste plaats van de kroning te Noyon wordt dan ook door niemand betwijfeld. Het is een aanfluiting van historische tekstkritiek, om nog te zwijgen van historische geografie, om de plaats Noviomagus - Noyon van de kroning van Karel de Grote over te slaan, en te suggereren dat de schrijvers enkele jaren later een heel andere stad bedoelen, die tot overmaat van klucht helemaal niet bestond. Men mag zelfs zeggen: uit wetenschappelijk oogpunt is het een grofheid bij het onderzoek **naar de plaats Noviomagus van Karel de Grote** de eerste en belangrijkste tekst daarover zonder één woord uitleg te passeren, die vanzelfsprekend **het uitgangspunt moet worden voor het verdere onderzoek**. In 768 betekent Noviomagus zonder de minste twijfel Noyon. Dan moet er wel een héél sterk bewijs op tafel komen, dat precies dezelfde naam enkele jaren later op Nijmegen betrekking heeft. Men heeft wel altijd gedacht, dat het bewijs er was, omdat Einhard bericht dat dit Noviomagus gelegen was bij het Eiland van de Bataven. Inmiddels weten wij, dat dit pas in de 17e eeuw op Nederland werd toegepast en dat tevoren niemand de Betuwe, een pas in de 11e eeuw geheel nieuw ontstane naam, met het Eiland van de Bataven vereenzelvigd heeft. Het was natuurlijk de meest intrigerende vicieuze cirkel, die blijkens de nog altijd bij Leupen heersende blindheid een van de moeilijkste is. De juiste determinatie

CHARLEMAGNE

Jacaris

NOYON. Eerste-dag-uitgifte van een bijzondere postzegel bij de 1200-jarige herdenking in 1968 der kroning van Karel de Grote te Noyon.

van de Peutinger-kaart en de juiste rekonstruktie van de vier wegen vanaf Noviomagus naar het oosten en het westen hebben Einhard's mededeling bevestigd, dat het Karolingische Noviomagus - Noyon precies hetzelfde was als het Noviomagus van de Peutinger-kaart, wat ten overvloede door de oorkonden van Lorsch **120 maal bevestigd is**. Clio is zó kwaad geweest over Leupen's overslag van de teksten over de kroning, dat zij hem met de akten van Lorsch 120 oorvijgen toediende.

- 30 **768 -777**. Leupen, die zoveel nadruk legt op de reizen van de keizers en koningen, welke hij met gretigheid in de richting van Nijmegen probeert te buigen waar dit maar even mogelijk of schijnbaar is, verdiept zich geenszins in de vraag waar Karel de Grote zich heeft opgehouden tussen 768, het jaar van zijn kroning, en 777 het jaar van de beweerde inauguratie van het paleis te Nijmegen. Afgezien van het feit, dat geen enkele oorkonde en geen enkele kroniektekst aantoont dat hij vóór 777 ooit in de buurt van Nijmegen is geweest, tonen de wél bekende gegevens aan dat hij de eerste jaren van zijn koningschap niet noordelijker dan Herstal is geweest. Aken komt pas later ter sprake. De eerste jaren van hun gedeelde koningschap zijn de broers in het centrum van het rijk gebleven om elkaar in de gaten te houden. Af en toe laten de kronieken doorschemeren, dat de intriges in deze periode niet van de lucht zijn geweest. Karloman resideerde in Noyon, waar hij in 770 een oorkonde uitgaf; Karel bij voorkeur te Quierzy vlakbij Noyon. Karloman overleed op 4 december 771. Karel begaf zich onmiddellijk naar Corbeny, waar de vazallen van Karloman verbleven, die hem als koning erkenden.

In de zomer van 772 was Karel de Grote te Worms, waar besloten werd tot een veldtocht tegen de Saksen; in oktober 772 keerde hij via Herstal naar Quierzy terug. Hier gaf hij in 773 een akte uit voor de abdij van Novelaise in Piémont. In september 773 begaf hij zich naar Italië voor de strijd tegen de Lombarden; zes maanden besteedde hij aan het beleg van Pavia en kwam op 2 april 774 te Rome; in begin juni hervatte hij de aanval op Pavia en na de overgave van de stad keerde hij naar Francia terug. In hetzelfde jaar 774 tekende hij weer verschillende dekreten in Quierzy. In 775 bracht hij er de winter door en vierde er Kerstmis en Pasen. Gedurende dezelfde tijd riep hij te Quierzy een rijksvergadering bijeen om maatregelen te nemen tegen de opstandige Saksen ten zuiden van Boulogne. Op 25 januari 775 tekende hij, eveneens te Quierzy, een oorkonde. Op 14 maart van hetzelfde jaar tekende hij er twee oorkonden voor de abdij van St. Denis bij Parijs. Op 4 april was hij nog te Quierzy waar hij "in het paleis" een oorkonde uitgaf ten gunste van de abdij van Morbach in de Elzas. Op 26 juni van hetzelfde jaar tekende hij er een publikatie voor het volk. In het begin van 776 was Karel de Grote op verzoek van de paus weer in Italië, welke reis hij nogmaals in 777 ondernam. Het zij verre van mij te willen

betogen, dat Karel de Grote geen "verre" reis naar Nijmegen of omgeving ondernomen kan hebben - er zijn wel verdere bekend - wèl dat de bronnen hoegenaamd niets meedelen wat daarop zou lijken. Op 9 juni 776 vernieuwde hij, weer in de residentie van Quierzy, de beschermtitels van een klooster. In 777 hield de koning een grote rijksvergadering te Pierrefonds; dat men hier onder Petribrunna **niet Paderborn** moet verstaan, is evident. Tussen al deze bedrijven door, hebben de historici aangenomen, waren zijn bouwlieden bezig met het optrekken van het nieuwe paleis van Noviomagus, dat in 777 voor de eerste maal in de dagtekening van een oorkonde verschijnt. Men behoeft slechts de feiten te laten spreken om te zien, dat in deze gegevens geen plaats is voor Nijmegen. De konklusie, dat het nieuwe paleis in 777 "gereed" was, steunt overigens nergens op en is uit de oorkonde beslist niet af te leiden. Zij werd enkel gelanceerd om Nijmegen een chronologisch "begin" te geven. In Noyon is het Merovingisch paleis blijven bestaan totdat Karel de Grote dit verliet om zijn intrek in het nieuwe te nemen.

Een nog diepgaander historische verplaatsing - overigens die waar het gehele spel van misvattingen mee begonnen is - **heeft zich voorgedaan met de Saksen**. Deze gaf ten eerste aan Holland een onjuiste voorgeschiedenis van Friezen en naburige Saksen, leide concreet tot de legenden rond Deventer, en bepaalde eveneens sterk de interpretatie van Nijmegen als het Karolingische Noviomagus. Het eveneens eeuwenoude beeld, dat Nijmegen door Karel de Grote gesticht was als een "burcht" om de Saksen te bedwingen, ging erin als gesneden koek, ofschoon het in zijn kern fout was-al werd dit niet opgemerkt-daar bij geen enkele Karolingische residentie, zelfs Aken niet, enige betekenis kan worden gehecht aan een strategische positie. Bij de stichting van de residenties heeft dit motief nooit gespeeld. Het denkbeeld van een "burcht" kan pas later gelden; ook in dit opzicht past de burcht van Frederik Barbarossa uit 1155 qua bouw, inrichting en plaats volledig in het patroon van de 12e eeuw, de juiste tijd van het ontstaan van de Nijmeegse burcht, wat zijn Karolingisch karakter nog sterker tegensprekt. De verplaatsing van de Saksen en alles wat daaruit voor de historische opvattingen is gevolgd, is niet in een paar woorden uit de doeken te doen; overigens is dit reeds uitvoerig in "Vraagstukken..." behandeld. Ik zal ze hier in de grote lijn samenvatten, met nadrukkelijke verwijzing naar mijn vorige publikatie.

Men moet ver in de tijd teruggaan om de kiem of het begin ervan te vinden. Die ligt namelijk in de Romeinse periode. De veldtocht van Drusus van 12 en 11 vóór Chr. tegen de Friezen (en de Saksen) heeft zich **natuurlijk niet** afgespeeld in het noorden van Nederland en het hoge noorden van Duitsland. Deze grootste historische zothed aller tijden staat in een recent "Boek van de Maand" afgebeeld met een prachtige route van Drusus, die je doet bulderen als

je bedenkt dat in het bewuste gebied van Duitsland nooit één Romein een voet heeft gezet. Twaalf jaren vóór Chr., een dikke halve eeuw vóór het Romeinse leger uit, zou Drusus (waarvandaan gekomen? Nederland was nog niet veroverd!) met 20.000 gevangenen Germanen en materialen door heel Duitsland zijn opgetrokken om in het uiterste noorden van Duitsland aan de Elbe, Eems en Wezer een linie van forten aan te leggen "voor de verdediging van Gallië tegen de Germanen", zoals de schrijvers nadrukkelijk zeggen. Waarom daar? in de rug van de Germanen? Misschien om hen het weglopen te beletten? Terstond na dit bericht delen zij mee, dat Drusus zijn werken begon met het bouwen van bruggen tussen Boulogne en Le Portel (het tegenover Boulogne liggende schiereiland), waar hij een grote werkhaven met opslagplaatsen aanlegde. Daar lag het beginpunt van zijn linie. De rivieren **Albis, Amisia en Wisurgis**, waarlangs de linie verder liep, waren **even natuurlijk** de Franse **Aa, de Hem en de Lys**. Aan de hand van de plaatsnamen bij deze rivieren, in de berichten van de veldtochten van de Franken tegen de Saksen genoemd, kan dit afdoende bewezen worden. De klassieke en vroeg-middeleeuwse teksten handelen bovendien over **minstens vijf rivieren**, terwijl er voor de foutieve toepassing van de teksten op Duitsland **maar drie** beschikbaar zijn, mede omdat vanzelfsprekend een even grote spraakverwarring ontstond tussen de **Wiseria** (de Lys), de **Wisurgis** (de Wimereux), de **Viseria** (de Oise of de IJzer), de **Isla** (de Lys in Frankrijk, de Leie in Vlaanderen of de Lijzel in Frankrijk), en de **IJssel** in Nederland, om van kleinere stromen niet eens te spreken, die ook enkele malen in de bronnen voorkomen. Vraag me niet naar het laatste woord over deze halve en volle doublures; de meeste zijn geen doublures van elkaar doch algemene water- of riviernamen, waarvan nu blijkt dat ze niet eenmalig gegeven zijn. Het spreekt ook vanzelf, dat de kopiïsten grandioos geknutseld hebben met die namen, zelfs voor het geval aangenomen kan worden dat de oorspronkelijke schrijvers ze goed uit elkaar hebben gehouden. Toen van de ene kant de misvattingen over de Saksen begonnen, waar juist die rivieren uit de bronnen ook alles richting Noord-Duitsland drongen, en later de operatie van Drusus in gelijke zin werd opgevat, was het hek van de historische verplaatsingen pas goed van de dam.

De teksten vóór 777 over de veldtochten van Karel de Grote zijn voor het ogenblik van belang, omdat deze de indruk gaven dat Karel de Grote wél in de buurt van Nijmegen was geweest en het zelfs voor de hand lag dat hij daar een steunpunt wilde hebben. In 772 trok de koning de eerste maal tegen hen op. Hij nam hun vestingen **Aresbuch** (Aremberg op 8 km noord-west van Valenciennes) en **Sigiburg** (Simberg op 10 km noord-oost van Boulogne) in en hun bolwerk en trots **Irmisul** (Zermezele op 4 km noord-west van Cassel). Van de overzijde van de **Wiseria** (de Lys) kwamen andere Saksen hun onderwerping aanbieden. Na de rijksvergadering van Quierzy van 774 viel Karel de Grote de Saksen opnieuw aan, die misbruik gemaakt hadden van zijn afwezigheid en weer tot

rebellie gekomen waren. Hij liet de vesting **Aresburg** (Aremberg) door Franken bezetten. Vandaar begaf hij zich over de **Wisura** (de Lys) naar **Brunesberg** (Brunémont op 26 km oost van Atrecht; Brunembert op 7 km noord-oost van Desvres als met Wisura de Wimereux is bedoeld), waar hij op een menigte Saksen stootte. Met een deel van het leger forceerde hij een doortocht tot aan de rivier **Ovacrus** (Guarbecque), waarbij de Saksische burcht **Hoscoburg** (Isbergues) gelegen was, waar hij slag leverde met de Saksen, die hem met de **Ostfalen** tegemoet kwamen. Toen Karel vandaar terugkeerde, kwamen de **Angrivarii** (Angers op 5 km zuid-west van Lens) hem tegemoet bij de plaats **Bucki** (Bucquoy op 19 km zuid van Atrecht), die hij ook versloeg. Het andere deel van zijn leger, dat bij de **Wisura** (de Lys) gebleven was, had zijn kamp opgeslagen bij **Hlidbeki** (Libercourt op 14 km noord-oost van Lens) en raakte in gevecht met de **Westfalen**. In deze veldtocht onderwierp Karel de Grote de streek van **Bochursti** (La Buisnière op 7 km zuid-west van Béthune). Men ziet het: de plaatsen uit de berichten, die in Duitsland altijd de grootste problemen hebben opgeleverd voor de lokalisatie van de gebeurtenissen, presenteren zich in het noorden van Frankrijk als vanzelf.

Nog duidelijker dan de militaire operaties tonen de gegevens over de missionarissen onder de Saksen de historische verplaatsingen aan. De kerstening van de Saksen, die bij Karel de Grote hand in hand ging met hun bloedige onderwerping, was in eerste instantie gericht op de Saksen in het noorden en noordwesten van Frankrijk; daàr was hun bijna jaarlijkse rebellie een bedreiging voor het rijk, niet op honderden kilometers afstand in Duitsland. Hij stelde St. Willehad en St. Anscharius aan tot bisschoppen van de Saksen, mede omdat de rabauwen zich tot dan toe hadden weten te onttrekken aan de greep van de Gallische en de Germaanse kerken, waar zij tussenin zaten en die geen van beide veel ambitie had getoond voor hun bekering. St. Willehad en St. Anscharius vestigden zich te **Hammaburg** (Hames-Bougres ten zuiden van Calais) en te **Brema** (Brêmes vlak daarbij). Na het bloedbad van **Werethina** (zuid-west van Calais, thans verdwenen), waar Karel de Grote op één dag enkele duizenden Saksen liet terechtstellen, dwong hij grote groepen Saksen naar het huidige Westfalen te vertrekken, waar onbewoonde gebieden lagen, en naar het noorden van Duitsland, waar na het terugvallen van de transgressies enorme lappen nieuwland waren ontstaan. Karel de Grote deed dit, zeggen de kronieken, om het verzet van de Saksen te breken, maar ook om hun hoeven en landerijen aan zijn vrienden te geven, voegen zij er eerlijk aan toe. De kerstening had derhalve wel een bijmaak. St. Willehad is niet uit het noorden van Frankrijk weg geweest. St. Anscharius is de Saksen gevolgd en stichtte de eerste bisschopszetel van **Hamburg**. De gedwongen emigraties naar het noorden van Duitsland moeten op ca. 805 gesteld worden; die naar Westfalen lagen vroeger. Dat bij grote emigraties plaatsnamen (en misschien zelfs riviernamen!)

worden meegenomen uit de oorspronkelijke streek, is een normaal en honderden malen aan te tonen verschijnsel. Merkwaardig is ook, dat de naam Westfalen wél is meegenomen; die van Oostfalen niet. Voor wie moeite heeft met deze rekonstruktie van de feiten, moet worden meegedeeld, dat men vandaag aan de dag nog in tal van kerken in Artois en Normandië beelden van St. Willehad en St. Ansharius aantreft, wat bewijst dat hun memorie in deze streek inheems is geweest, daar zij er niet vanuit het noorden van Duitsland kan zijn verdwaald. De merkwaardige doublures van Hamburg en Bremen hebben de historische verplaatsingen nog gekompliceerder gemaakt.

Ongeveer hetzelfde heeft zich voorgedaan met St. Lebuinus en St. Ludger. St. Lebuinus, in de juiste streek bekend als Lieven in Vlaanderen en Liévin in Frankrijk, heeft in de streek ten zuiden van Atrecht onder de Saksen gewerkt. **Merck-St.-Liévin** ten zuiden van St. Omaars, dat nog zijn naam draagt, is het Marklo dat in zijn leven wordt genoemd; het was derhalve niet het Nederlandse Marklo. Hij predikte in de streek van de **Isla** (de Lys), wat later door de even grandioze doublure van de Nederlandse IJssel ertoe leidde dat hij in Deventer werd neergezet, waar de goede man nooit is geweest. Zijn opvolger St. Ludger, geboren te Zouafques vlakbij Tournehem, die omstreeks 793 een klooster had gesticht te Werethina bij Calais, werd ca. 800 door Karel de Grote als bisschop naar de Saksen in Westfalen gezonden, nadat hij reeds enige tijd in de omgeving van Atrecht onder hen had gewerkt. Hij vestigde zich te Munster, een geheel nieuwe stad, waar hij de eerste bisschopszetel stichtte. Zijn klooster bij Calais moest omstreeks 850 voor de Noormannen vluchten; het week uit naar het bisdom van zijn stichter (die inmiddels al lang overleden was) en werd te **Werden** onder dezelfde naam voortgezet, welke naam er vanzelfsprekend werd verduist. Het spreekt vanzelf dat deze "ongehoorde" rekonstruktie van belangrijke feiten, waarvan zoveel werd afgeleid dat nu onhoudbaar is, de traditionele historici het bloed onder de nagels vandaan haalt. De feiten zijn echter overduidelijk; even duidelijk is dat de historici met de gangbare praatjes over Saksen in het oosten van ons land de historische waarheid geweld aandoen **zolang zij de bewezen doublure van St. Lebuinus in Nederland en Vlaanderen negeren.** Deze uitweiding was nodig om op te helderen, dat aan Nijmegen geen enkele rol kan worden toegekend in de strijd van de Franken tegen de Saksen, daar tussen 768 en ca. 800 de massale emigraties van Saksen naar Westfalen nog niet waren voorgevallen. De tradities van St. Lebuinus en St. Ludger, waarvan de eerste voor de IJsselstreek volkomen legendarisch is, en de tweede vanaf ca. 800 waar voor Munster, doch volslagen onwaar voor Groningen is, hebben een zeer sterke invloed gehad op de historische opvattingen, die men reeds in de 11e eeuw Nederland ziet binnensluipen. Het klinkt niet prettig voor Nijmegen doch het is de pure waarheid: naast enkele andere misverstanden is zijn Karolingische traditie voor een groot deel een slap afkooksel van de andere verplaatsingen van

volksgroepen en bisschoppen, waar het feit van de geografische verplaatsing na een tijd niet eens meer werd gememoreerd of geweten. Tengevolge van enige volle, gedeeltelijke of schijnbare doublures van streek-, rivier- en plaatsnamen kon het niet uitblijven dat een Babylonische spraakverwarring ontstond.

Naast deze meer staatkundige achtergronden moeten we de nuchtere logika niet vergeten. Wanneer Karel de Grote inderdaad besloten had in Nijmegen een paleis te bouwen, dan had dit een onderneming betekend gelijk aan de bouw van een pyramide in Egypte, de expeditie van de eeuw, het achtste wereldwonder. Daar was immers niets, geen natuursteen en geen baksteen, geen metselaar of timmerman, zelfs geen mens om zijn werklieden in de kost te nemen. Er lagen wèl de ruïnes van de Romeinen, die de werklieden van Frederik Barbarossa in 1155 dankbaar gebruikt hebben. De bronnen reppen er met geen woord over dat het nieuwe paleis van Noviomagus zo'n verre expeditie was, wat zij beslist vermeld zouden hebben indien het Nijmegen was geweest. Toen Karel de Grote Noyon koos als zijn voornaamste residentie - Aken was nog lang niet aan de orde - nam hij geen genoegen met het **houten paleis** van de Merovingers, waarvan trouwens de helft aan een klooster geschonken was. Hij wilde een nieuw paleis **in steen**, dat verrees op een heuvel naast het centrum van de stad en dat volgens Einhard een werk van buitengewone pracht was. Ook om een andere reden moet verworpen worden, dat het paleis in Nijmegen lag. De Frankische edelen zouden dit nimmer geslikt hebben: de residentie van de vorst **honderden kilometers buiten het rijk** en dan nog wel **onder dezelfde naam als het eerste en nog altijd bestaande Noviomagus**, dat op zijn beurt doorgaat residentie te zijn van de Karolingers, later zelfs van de Duitse keizers. Dit immers zou het probaatste middel zijn geweest om het bestuur van het rijk in de kortste keren in het honderd te jagen, want dan zou het de dagelijkse wederkerende puzzel worden **in welk Noviomagus** de koning verbleef.

Alvorens in een hoongelach uit te barsten (in deze affaire is het al meermalen gebeurd, dat men in gelach uitviel waar men beter had kunnen snikken) over het feit dat ik Nijmegen en verre omgeving **niet tot het rijk van Karel de Grote uit 777 reken**, dient men wel één oorkonde, akte of andere bestuurshandeling van hem ten noorden van Aken te voorschijn te brengen. Er bestaat geen; derhalve kan men het lachen gevoeglijk achterwege laten. Zo'n konklusie - 't is treurig maar waar - kan alleen opkomen in het brein van een **archivaris**, die uit hoofde van zijn beroep een bijzonder oog heeft voor **de neerslag van het bestuur** en die besluit, wanneer er van die neerslag geen spoor te vinden is, dat dan het bestuur ook niet heeft bestaan. Het is jammer dat de historici dit onmisbaar gevoel voor een onverbreekelijk verband tussen oorzaak en gevolg niet hebben zodat zij, al is het negatief, een feit niet opmerken dat hen kategorisch tegenspreekt. De achtergronden-specialist Leupen ziet de meest simpele voorgronden over het

hoofd. Hij past een klein aantal vermeldingen van het paleis van Noviomagus op Nijmegen toe, staat een groter aantal van precies dezelfde vermeldingen aan Noyon af, en scheidt zodoende een staatkundig doolhof door aan te nemen dat **één koning twee gelijknamige residenties heeft**. Dat men dit vroeger niet heeft opgemerkt, toen de confrontatie tussen Noyon en Nijmegen nog niet aan de orde was gesteld, is tot daaraan toe, doch door aan te nemen dat Karel de Grote **één Noviomagus te Nijmegen heeft gehad, een tweede Noviomagus te Noyon** - want tal van gelijklopende teksten staat Leupen aan Noyon af - creëert hij niets meer en niets minder dan een idioterie.

Op lezingen gaf ik wel eens het voorbeeld van de absurde veronderstelling, dat koningin Juliana **twee paleizen Soestdijk** zou hebben, een bij Utrecht, het andere bij het Drielandpunt te Vaals, wat natuurlijk onvoorstelbaar is en ook bij ons de rijkszaken in het honderd zou jagen. Sommige kranten reageren dan smalend dat onze koningin best twee residenties kan hebben; je moet nou niet denken dat wij Hollanders zó arm zijn! Zij hebben nog altijd niet door dat het om **twee gelijknamige residenties** gaat. Maar wat wil je ook van kranten verwachten, zelfs als sommige hoofdredacteuren en journalisten de verwatening hebben om te menen dat zij een aanstelling als buitengewoon hoogleraar geschiedenis op zak hebben. Het zijn natuurlijk niet de grote die zich hieraan bezondigen; het zijn de zondagsblaadjes die men alles tienmaal moet uitleggen en het dan nog niet snappen. Van Noormannen en journalisten, verlos ons Heer!

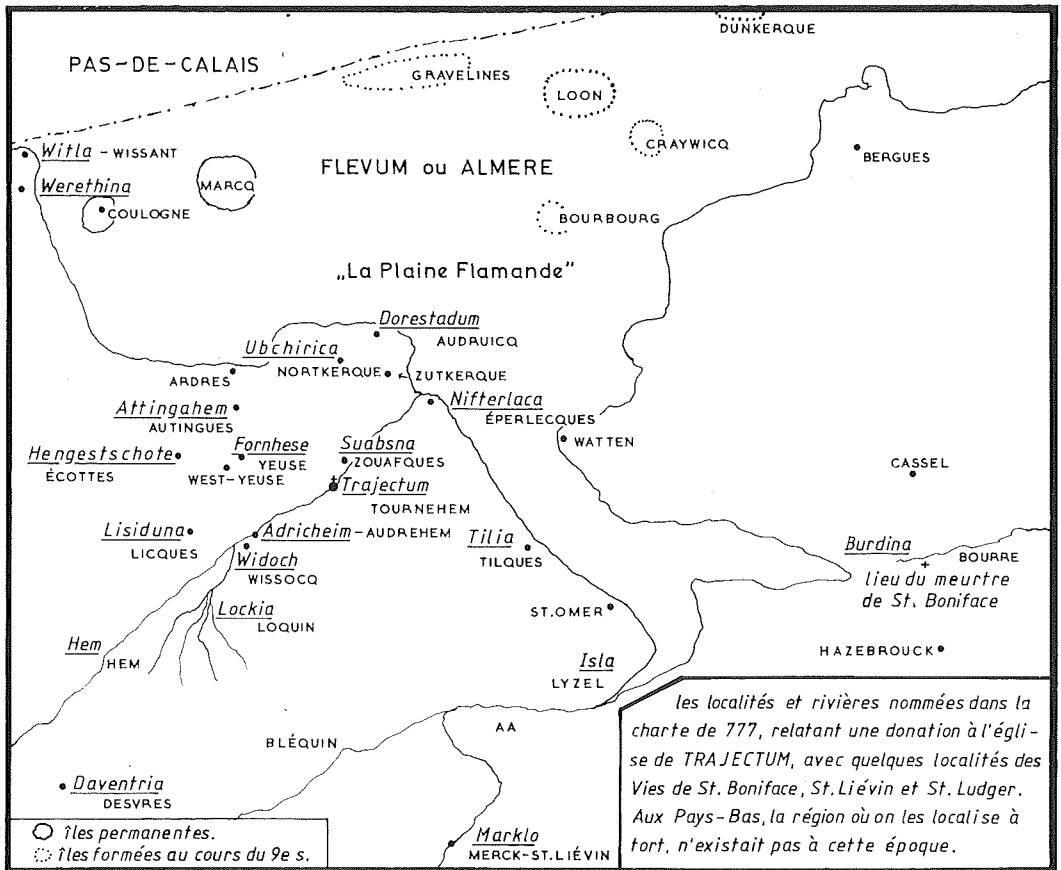
- 31 **768 -814**. Einhard schrijft: "Hij (Karel de Grote) begon aan de bouw van prachtige paleizen, het ene niet ver van Mainz bij de plaats Ingelheim, het andere te **Noviomagus** aan de rivier **Vahalis**, die het **Eiland van de Bataven** in het zuiden voorbijstroomt". Door de gegevens van Caesar, Tacitus, Ptolemeus, de Peutinger-kaart, het Itinerarium Antonini, de Notitiae, Orosius en de oorkonden van Lorsch staat vast, dat het Eiland van de Bataven in het noorden van Frankrijk lag. De naam Betuwe verschijnt met zijn pendant Veluwe, welke naam men voorheen nergens aantreft, pas in de 11e eeuw, een bewijs dat de naam Betuwe in Nederland ook pas in de 11e eeuw is ontstaan. Gedurende **zes eeuwen** daarna heeft niemand er enig verband in gelegd met de Bataven. Dit gebeurde pas in het begin van de 17e eeuw door onze geniale post-humanisten nadat de Peutinger-kaart bekend was geworden. De **Vahalis**, welke naam vanzelfsprekend ook evolueerde, heet in de 9e eeuw **Guala**; zij is vanzelfsprekend de **Gohelle** bij Noyon. Tekstkritisch gezien, slaat Leupen **tien eeuwen** de plank mis door de naam Betuwe uit de 11e eeuw te identificeren met het Eiland van de Bataven dat al ca. 50 vóór Chr. wordt genoemd, en **minstens zes eeuwen** die liggen tussen de namen **Vahalis** en **Wal**, welke laatste naam ook pas in de 11e eeuw verschijnt. Stratigrafisch gezien, staat hij de bodem uit zijn

beroemde broek te zwammen, daar de Waal (weel = doorbraak) in 768 helemaal niet bestond en pas na het terugvallen van de transgressies is gevormd, want pas dan verschijnt hij in de historische bronnen. Het klakkeloos terugvoeren van **een nieuw** Nederlands landschap uit de 10e eeuw - en dat het nieuw was wordt door alle deskundigen aanvaard - naar 50 vóór Chr., toen Caesar er al over schreef, legde het fundament van lucht voor de Nederlandse mythen. zie ook blz. 123.

770. Karloman, de broer van Karel de Grote, gaf in dit jaar een oorkonde uit: 32
"Neumago palatio publico" = in het paleis van Neumagus. Omdat men algemeen gedacht heeft, dat het paleis van Nijmegen pas in 777 gereed is gekomen, hebben sommige historici dit Neumago als Neumagen (D.) opgevat, wat kennelijk onjuist is. De twee broers, die bepaald niet van broederlijke overvloeden, zijn in de eerste jaren van hun gedeelde koningschap bij elkaar gebleven om elkaar in de gaten te houden. Karel de Grote verbleef veel te Quierzy. Na de dood van zijn broer omstreeks 771 had hij de handen vrij, zodat hij van Noyon een van zijn voornaamste residenties maakte. Waarschijnlijk is ook, dat hij pas na de dood van Karloman aan de bouw van het nieuwe paleis begon.

777. Leupen rekonstrueert een reis van Karel de Grote van Herstal bij Luik over 33
Nijmegen naar Paderborn. In werkelijkheid heeft de reis gelopen van Herstal over Noyon naar **Pierrefonds**, op 14 km zuid-oost van Compiègne, daar Paderborn toen nog niet bestond en pas ca. 806 als een geheel nieuwe plaats is gesticht. Zij werd aanvankelijk Patrisbrunna of Petribrunna genoemd, onder welke naam Pierrefonds voorheen ook bekend was, wat in het Duits Paderborn werd. De naam van de Franse plaats evolueerde nadien tot Pierrefonds; zij was een bekende Karolingische residentie. De doublure Pierrefonds - Paderborn, beide afgeleid van dezelfde naam, is niet de belangrijkste in de materie van de historische verplaatsingen, wel een van de meest amusante. Als reisleader stelt Leupen niets voor. Don Quichote staat slag op slag voor de verkeerde stadspoort verkeerde slagen uit te delen. Een reis Luik-Nijmegen - Pierrefonds zit er evenmin in.

777, juni 8. De befaamde akte van Karel de Grote, waarin hij aan de St. 34
Maartenskerk van Trajectum goederen in **de gouw Flehite** schenkt, is een der belangrijkste breekpunten zowel voor Nijmegen als voor Wijk bij Duurstede. Zij is uitgegeven: "Actum Niumago palacio publico" = in het paleis van Niumago, wat altijd opgevat is als het bewijs dat nu het nieuwe paleis te Nijmegen gereed was. Bij het interpreteren van deze oorkonde klost Leupen op zodanige manier op klompen door de historische geografie, dat aan zijn volksdans een paar alinea's moeten worden besteed:

De plaatsen en rivieren uit de akte van 777, een schenking aan de St. Martinuskerk van Trajectum - Tournahem, met enige plaatsen uit de levens van St. Bonifatius, St. Lebuinus en St. Ludger. De oorkonde kan niet in Nederland geplaatst worden vanwege het simpele feit dat op dit tijdstip Utrecht meters onder water stond.

1. Er bestond in dat jaar geen St. Maartenskerk te Utrecht. Het Romeinse en vroeg-middeleeuwse Trajectum was Tournehem. Zie het Itinerarium Antonini, dat Trajectum noemt aan wegen naar Merville, Cassel, Doornik en Atrecht. Utrecht vertoont hetzelfde beeld als Elst en Nijmegen: een nieuwe stichting uit de 10e eeuw die, wat niet eens toevallig is doch voor de hand ligt, op een vroegere Romeinse werd voortgezet, hier ook **zonder enige historische of archeologische continuïteit** tussen de 3e en de 10e eeuw.

2. **Ubchirica** uit de akte, nooit in Nederland aangewezen of teruggevonden, was Nortkerque ten zuiden van Audruicq.

3. **Dorestadum** kan Wijk bij Duurstede niet zijn geweest, waar de opgravingen hebben aangetoond, dat de plaats in de 8e eeuw niet bestond, en de historische gegevens méér dan afdoende aantonen dat de mythologische naam **Duurstede** er pas in het begin van de 15e eeuw is ingevoerd.

4. De rivier **Lockia**, waar Leupen tussen neus en lippen door de Lek van maakt, is de **Loquin**, een zijriviertje van de Hem.

5. De **Hem**, die tweemaal in de akte wordt genoemd, bestaat nog altijd **onder dezelfde naam** bij Tournehem. Als ere-archivaris van Tournehem-sur-la-Hem moet ik toch wel weten waar de Hem stroomt. Dat niemand in Nederland zich meer late wijsmaken, dat met die rivier de Eem was bedoeld, een rivier die pas **vier eeuwen later** is ontstaan.

6. **Zeven namen** uit de akte laat Leupen maar als gloeiende ijzers vallen, namelijk: de **Hem**; **Flehite**, de gouw van het Flevum of Almere; **Lisiduna** dat Licques was; **Hengestschote** als Ecottes; **Fornhese** als Yeuse; **Makoroth** als Mottehault en **Widoch** als Wissocq. De plaatsen liggen alle in de onmiddellijke omgeving van Tournehem. In de oorkonde worden de goederen omschreven als te liggen "aan beide zijden van de Hem", wat ter plaatse geheel klopt. Wie uit een en dezelfde akte met **drie misverstane namen** schermt en er **zeven** passeert, deze bovendien voor zijn lezers verbergt, maakt op de eerste plaats duidelijk dat hij de fundamentele grondregels van de historische geografie niet kent, en pleegt op de tweede plaats een onfatsoenlijk bedrog door die bestanddelen van een oorkonde te laten liggen alsof zij niet bestaan. Leupen behoeft het met mijn interpretaties niet eens te zijn, doch dan moet hij wél de juiste plaatsen in Nederland aangeven; doet hij dat op een aanvaardbare manier, dan houdt immers alles op en blijft de akte op Nederland van toepassing. Doet hij dat niet, dan mag hij ook rustig inpakken met zijn overigens nooit bewezen fragmentjes. Zo wordt ook duidelijk waarom het spel van de negatie tot het bittere einde moet worden volgehouden. Kijk, zeg ik op mijn beurt, hij behoeft niet wetenschappelijk te werk te gaan, omdat hij met de mythen blijft schermen, ook met de onderdelen ervan, die reeds lang omver zijn gekeild.

Blijkt van de ene kant, dat **alle onderdelen van de akte** bij Tournehem liggen, van de andere kant is de determinatie van de Lockia als de **Lek**, het onderdeel dat aan de Nederlandse opvattingen nog enige schijn van juistheid gaf, een

geografische en stratigrafische misgreep zonder weerga. Tegen het einde van de 8e eeuw, op een der hoogtepunten van de transgressies, zet Leupen een rivier **onder water** neer. Had hij dit als geograaf of stratigraaf niet begrepen - van beide vakken schijnt hij nog nooit gehoord te hebben - dan had hij **als historicus** toch moeten opmerken dat, afgezien van de Gallo-Romaanse naam Lockia die in Nederland niet kan hebben bestaan, de naam **Lek** pas **minstens drie eeuwen** na 777 in geschrifte verschijnt. Wie de twee namen identiek verklaart is een pover historicus, die met zijn eigen degen van "ik-wetenschapper" afgemaakt moet worden.

Het is bekend dat veel Nederlandse historici rood aanlopen bij het horen van het woord transgressie. Ik wil ervan afzien daarop te hameren, op voorwaarde dat zij één minuut rustig nadenken. Het is een algemeen bekend en aanvaard gegeven, dat **de Hollandse duinen pas in de 10e eeuw gevormd zijn**. Sommige deskundigen neigen de laatste tijd zelfs naar een aanzienlijk later tijdstip dat de kust geheel gesloten werd. Denkt U de duinen eens weg - ik zei dat één minuut nadenken voldoende is - dan moet eenieder inzien dat vóór de 10e eeuw de gronden beneden het middelbare zeeniveau **in elk geval en permanent** onder water stonden. Bij de normale dagelijkse vloed - ik praat volgens belofte niet eens over de transgressie - waren de gronden tot ca. 2 m plus volslagen onbewoonbaar, waar nog minstens 2 m bijgeteld moet worden voor de regelmatige springtijden en stormvloed en om het peil te bereiken waarop **in de 8e eeuw** een menselijke bewoning mogelijk was. Ergo: staat Leupen met zijn akte van 777 in Nederland tot aan zijn kruin in het water en moet hij die oorkonde wel heel hoog boven zijn hoofd tillen, zo hoog dat alle namen eraf zijn gevallen, die hij immers niet kan vinden. Op het argument van Post, dat deze akte op Utrecht slaat en dat "Niumago Nijmegen moet zijn, omdat dit zo dicht bij Utrecht ligt", behoeven we niet meer in te gaan. Die onzin heb ik al in 1955 weerlegd door de professor in de kerkgeschiedenis erop te wijzen dat hij dan ook alle namen, in de bullen van de pausen genoemd en over de hele wereld verspreid, in de omgeving van Rome moest lokaliseren. Zelfs als Trajectum Utrecht was geweest, dan zei dit nog niets over de plaats van de residentie Niumago. 't Is een argument van een amateur. De akte van 777, getekend Niumago, zegt derhalve niets ten gunste van Nijmegen.

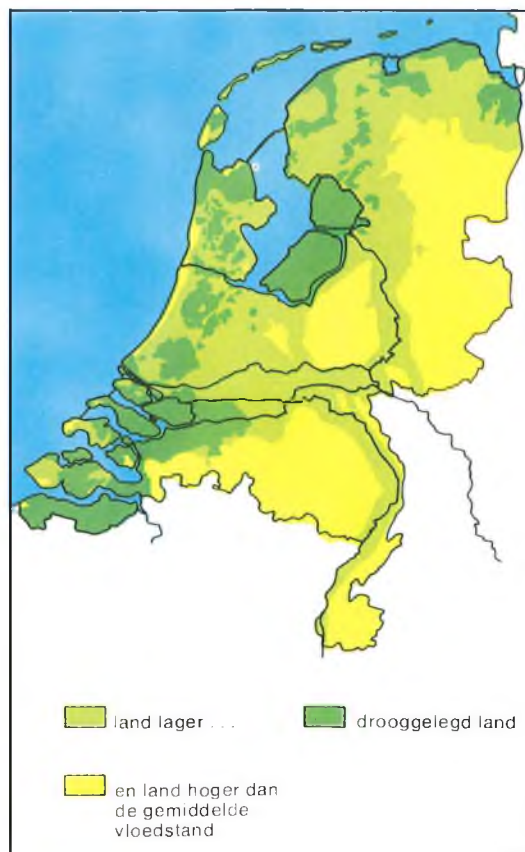
In mijn boeken heb ik op afdoende wijze aangetoond, dat **gehele documentaties** van kloosters en zelfs van een bisdom van hun authentieke plaats zijn afgedwaald, om ten eerste **in een geheel andere streek** terecht te komen, en ten tweede ook nog op **een derde streek** toegepast te worden. Dit is het geval geweest met de oorkonden van de abdijen van **Echternach, Werethina en Lorsch**, en met het **bisdom Trajectum**, dat in de 12e eeuw door Echternach in Utrecht werd neergezet. Ofschoon de feiten duidelijk zijn, omdat de plaats-

namen in de akten genoemd alle in de authentieke streek aan te wijzen zijn en in ons land nooit hebben bestaan, blijkt dit verschijnsel voor de historici een onverteerbare zaak te zijn, zodat zij ongestoord doorgaan de verwaaide dokumenten op de verkeerde streek toe te passen, waarbij zij zich in alle onmogelijke bochten moeten wringen om een en ander te verklaren en voor het gemak maar 90% van de plaatsnamen als onvindbaar in Nederland laten liggen. In "Holle Boomstammen" heb ik een lange lijst gegevens van de voornaamste dislokaties. In de Franse vertaling zal ik alle 937 namen uit de historische bronnen geven, waarvan er welgeteld 'n stuk of 30 zogenaamd in Nederland lagen, die ingedeeld volgens hun herkomst en de juiste determinatie toegevoegd, waaruit blijkt dat **het gehele namenbestand van Romeins en vroeg-middeleeuws Nederland in Frankrijk ligt**. De lijst van Lorsch is boven al gegeven.

INTERMEZZO: WAT FUNDAMENTELE GEOGRAFIE

Dat al die namen, ruim 900! niet in Nederland terug te vinden zijn, heeft een zó simpele oorzaak dat men het niet zag, namelijk dat de ondergrond helemaal niet bestond waarop die plaatsen en namen gelegen zouden kunnen hebben. Henri Schoup van Tros-Aktua vergeleek mij met het jongetje, dat bij de optocht van de bedrogen keizer plotseling uitriep: "De keizer is helemaal bloot!" Hij bedoelde 't allegorisch, maar 't was toch niet helemaal juist. Als serieus archivaris, inmiddels al met pensioen, zou ik dat trouwens nooit hebben durven zeggen. In mijn gedachten heeft dat jongetje uitgeroepen: "Kijk mammié, de blote keizer loopt op het water!" Men behoeft nevenstaand kaartje maar eens goed te bekijken en tot zich laten doordringen om in te zien, dat vóór de sluiting van de kust het grondgebied van Nederland voor het overgrote deel **niet heeft bestaan**, om tot de volgende vraag te komen, op welke tijdstip het bewoonbaar is geworden en ook werkelijk weer in kultivatie kwam.

Deel van de kaart van Europa door Sebastian Münster. Sebastian Münster (1489 - 1552), Duits hebraïst en kosmograaf, gaf in 1536 de kaart Europa uit, die **zuid** is georiënteerd. (Voor het juiste zicht moet men de kaart een halve slag draaien). In 1544 verscheen zijn rijk geïllustreerde "Cosmographia universalis", een omvangrijk geografisch werk, dat voornamelijk op Strabo gebaseerd was en veel herdrukken en vertalingen beleefde. De nevenstaande kaart bevat voor Vlaanderen en Holland een anachronisme: in de 16e eeuw waren de verlandingen al verder gevorderd dan staat afgebeeld. Dezelfde situatie, namelijk het **niet-voorkomen** van Holland, vindt men op vrijwel alle geografische kaarten uit die tijd. Het aannemen van het bestaan van Holland en Utrecht vóór de 10e eeuw is derhalve een klare onwaarheid, daar het een geografische en waterstaatkundige onmogelijkheid is. Laat ik het maar rechtuit en héél duidelijk zeggen: de Nederlandse historici, die zich slap gelachen hebben om mijn stellingen, stonden te schermen met een monstrositeit.

Grote delen van Vlaanderen en Nederland lagen vóór de vorming van de duinen volledig open voor de zee en de dagelijkse vloed. De duinen zijn pas in de loop van de 10e eeuw gevormd. Onderstaand staatje toont aan dat de gebieden, door de kaart van Sebastiaan Münster weggelaten, zonder enige beperking of bescherming tweemaal per dag werden overstroomd, terwijl zij door de periodiek optredende hoge vloed, springtij en stormvloed tot grote hoogte onbewoonbaar waren:

Hoogste en laagste waterstanden plus de hoogten van de hoge vloed en stormvloed langs het Kanaal en de Noordzee.

	laagste stand	hoogste stand	hoogste vloed
Boulogne	+ 0,50	+ 9,20	+ 12,00
Calais	+ 0,50	+ 7,60	+ 10,00
Duinkerken	- 1,50	+ 6,00	+ 8,00
Vlissingen	- 2,40	+ 2,60	+ 5,65
Hoek van Holland	- 1,13	+ 1,29	+ 5,00
Den Helder	- 1,14	+ 0,88	+ 5,05

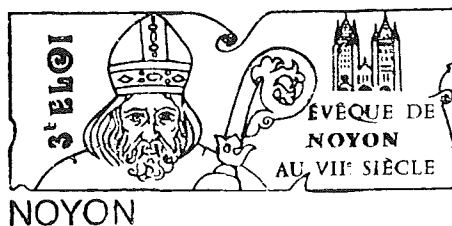
Hieruit blijkt dat vóór de 10e eeuw het lage land van Nederland, onder het middelbare zeeniveau gelegen, **helemaal niet bestond**, en ten tweede dat de

gronden tot ca. 5 m. hoogte niet voor bewoning geschikt waren omdat zij regelmatig, met een frequentie van minstens 20 maal per jaar, door de hogere vloed en werden overstroomd. De bedijkingen zijn pas in de 12e eeuw begonnen, aanvankelijk op kleine en primitieve schaal. Hier en daar kan een kleine, tijdelijke en labiele bewoning hebben bestaan, wanneer een gebiedje langer droog leek te blijven of met een eenvoudige ringdijk beschermd kon worden. Zonneklaar is nu ook, dat het de grootste misgreep is geweest, de teksten van de klassieken, die zo treffend leken te passen op het **nieuwe Nederland**, terug te voeren naar de eerste drie eeuwen en bijvoorbeeld aan te nemen, dat die vroege schrijvers met de Vahalis de Waal aanduidden! Het is natuurlijk een drogreden van jewelste te menen, dat de Rijn ná de transgressies merkwaardigerwijs **zijn oude bedding** in Nederland hernomen moet hebben om weer precies de oude "limes germanicus" af te bakenen, die door de klassieke schrijvers en de Peutinger-kaart toch zo mooi in het midden van Nederland leek te worden aangeduid. Dat de Rijn zijn "oude loop" hernomen zou hebben, is een gratis bewering, vooral voortgekomen uit het niet uit te roeien misverstand dat de "limes germanicus" ná 250 na Chr. en tot aan het einde van het Romeins imperium nog door het midden van Nederland gelopen zou hebben!

Een andere even onzinnige opwerping om de transgressies te ontkennen is de bewering, dat het gehele laagland van Nederland met eenzelfde pakket kleibezinking bedekt zou moeten zijn. Deze opwerping gaat voorbij aan het klare feit, dat **klei door de rivieren en niet door de zee** wordt aangevoerd, en dat die juist daar neerslaat waar de zee het rivierwater tegenhoudt en afremt en zodoende de tijd tot bezinking geeft.

Nijmegen en de transgressies. Het Valkhof bevindt zich op een spitse vooruitgeschoven landtong. Links ervan daalt het terrein plotseling; op een paar honderd meters afstand begon het transgressie-gebied, dat over Brabant en Vlaanderen tot in Frankrijk reikte. Aan de rechterkant zette het heuvelgebied zich voort tot Berg en Dal en Beek, waar de wand van het dal vandaag aan de dag nog te herkennen is als een erosie-landschap. Het water kwam tot enkele meters van de top van het Valkhof. Tussen de heuvels van Nijmegen en die van de Veluwe had de brede baai een nauwe hals; de transgressie liep immers door tot ver in Duitsland. Die nauwe hals heeft ingrijpend gewerkt op het latere landschap, zodat bij de nieuwe verlanding de Waal ontstond, wiens naam van **weel** (doorbraak) in dit licht ook veel duidelijker wordt. In 777 stond het lage land van Nederland volledig blank. **Op een der gevaarlijkste punten van de gehele westkust van Europa**, en enkele meters van de zee, een plek die elk ogenblik door een storm afgeslagen kon worden, laten de hooggeleerden van Nijmegen Karel de Grote een paleis neerzetten, en maken zodoende de grote keizer tot de dorpsgek van de historie. Eerst smeren zij hem de idioterie aan, dat hij **twee gelijknamige residenties Noviomagus** had. Alsof dit nog niet genoeg is, beelden zij hem ook af als een potentieel zelfmoordenaar, door hem **een paleis** (hoeveel duizenden tonnen woog dat?) te laten bouwen **op 10 meter van de zee en op een plek die eenieder voor zijn ogen zag afkalven**. Is het wonder, dat keizer Karel grimmig kijkt op zijn Nijmeegs beeld? Hij toont terecht zijn toorn, niet alleen omdat men hem op de verkeerde plaats heeft neergezet, doch ook omdat **zijn Universiteit** hem enige idioterieën probeert aan te wrijven.

Een Amerikaans professor van Nederlandse afkomst vuurde onlangs vanaf zijn Nato-basis, het Limburgsche tijdschrift "Veldeke" een giftige kruisraket op mij af, omdat ik het Asclao van de Noormannen tegenspreek, **dat als zijn stokpaardje van Asselt overbekend is**. De man moet de transgressies eens bestuderen. Misschien komt hij er dan na enige inspanning, en na toepassing van de meest elementaire wet van de natuurkunde achter dat **de Maas-vallei ook tot aan de rand toe vol water stond**. Uncle Sam moet de Noormannen eerst een duikboten-vloot leveren om hen tot Asselt te kunnen laten geraken. Met andere woorden: meneer de naamkunde-professor staat geografisch en stratigrafisch **meters onder water te zwammen**. Op de rest van zijn brallende hoon behoeft niet meer ingegaan te worden; dat kan wachten tot hij weer boven water komt.

777. De akte van 777 is de eerste van een serie oorkonden, die te Noviomagus of 35 Numaga uitgegeven zijn en waarin aan het einde staat "Actum Noviomago" of "Actum Numaga". Leupen heeft er 56 bij elkaar gebracht. Zie de nummers in het Bronnenboek: 21, 26, 29, 30, 32, 34, 35, 47, 53, 54, 56, 61, 62, 63, 66, 68, 69, 71, 72-74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 93, 95, 96, 99, 100, 106, 107, 110, 113, 115, 116, 118, 119, 122, 123, 126, 127, 130, 131, 132, 133. Hij volstaat met het citeren van "Actum Noviomago", maakt daar automatisch **zonder het minste bewijs** Nijmegen van, en krijgt zodoende wel een indrukwekkende serie "Nijmegen's" bij elkaar, waarmee hij de leden van zijn heemkunde-clubje misschien de hersens kan spoelen maar waar een doorsnee-historicus niet in zal vliegen. In zijn inleiding staat: "Welke andere plaats in Nederland wordt meer dan 70 maal genoemd in de periode 777 - 1000?" Dan krijgt men wel een hikbui, omdat "Het Valkhof van Nijmegen" enkele malen schrijft dat de stad in deze periode **niet heeft bestaan**. Dat de kroniekschrijvers zich vergist zouden hebben, zeg maar liever de indiceerders van de Monumenta Germanica, soit! maar dat de keizerlijke en koninklijke kanselarijen oorkonden zouden uitgeven **in een niet bestaande stad**, dat is toch iets teveel gevraagd. De 56 "Actum Noviomago" zonder bewijs moeten meteen worden afgevoerd. Wat daarna overblijft is zó mager en zit zo vol fouten dat het gemakkelijk weerlegd kan worden. Door met zwier op te scheppen over het aantal, kamoufleert Leupen handig de breuk tussen Noyon en Nijmegen. Het laatste "Actum Niumago" is **van 1046**. Het eerste "Actum Niumago" dat nu, ook voor mij Nijmegen betekent, is **van 1145**. Hup...wat is een eeuw voor Leupen, de historische sportman van de eeuw, die zich voorgenomen had het rekord

hordenloop te breken. Hij sprong er 137, jammer genoeg op twee verschillende banen zodat zijn rekord gediskwalificeerd wordt.

Naast deze "Actum Noviomago" produceert hij een aantal teksten, waarin Noviomagus in verband met Aken wordt genoemd. In de teksten zit geen enkele aanwijzing, nog minder een bewijs dat zijn interpretatie van Nijmegen juist is. Vanzelfsprekend slaat hij alle soortgelijke teksten over, waar Noviomagus vlak voor of na de Franse residenties wordt genoemd, zoals Compiègne, Verberie, Quierzy en andere plaatsen. Ofschoon mijn niveau als historicus in twijfel is getrokken, zou ik mij de ogen uit het hoofd schamen, als ik met zulke niets-zeggende argumenten was gekomen, die geen bewijs bevatten, slechts een povere en doorzichtige manipulatie zijn om een bepaalde indruk op te dringen, vooral omdat zij door Leupen zo bijzonder zorgvuldig zijn uitgezocht. Het betreft de volgende nummers van het Bronnenboek: 20, 23, 24, 27, 31, 33, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 57, 60, 64, 65, 67, 70, 74, 88, 89, 91, 94, 97, 98, 101, 102, 103, 104, 105, 108, 112, 114, 117, 120, 121, 124, 125, 128, 134, 135, 136. Derhalve 48 teksten, waar Leupen zonder het minste bewijs de interpretatie Nijmegen aan zijn lezers opdringt. Er valt niets tegen te doen: losse beweringen zijn immers niet te weerleggen. Roept Leupen uit: "Welke stad in Nederland kan bogen op zoveel vermeldingen", dan vraag ik op mijn beurt: Wijs me eens een andere historische studie aan met 104 losse beweringen. In de moderne literatuur bestaat er geen; men moet tot ver in de middeleeuwen teruggaan om iets soortgelijks te vinden. Van de 137 paragrafen uit het Bronnenboek tot 1047 - de periode daarna staat niet ter discussie - blijven er welgeteld 30 over, die het bespreken waard zijn. Door de overslagen, die vanzelfsprekend wél behandeld worden, is mijn lijst veel langer dan 30 geworden.

Wij archivariissen hebben van huis uit het strenge en dwingende voorschrift meegekregen om in regesten van oorkonden en verwerking van historische bronnen de plaatsnamen te geven **in exact dezelfde vorm** als zij in de bronnen staan. Deze wijze regel, die soms wel tot in het kwasi-belachelijke wordt toegepast en volgehouden, is in zich de enig juiste methode, omdat hij gebaseerd is op het inzicht dat elke historicus deze oude vormen moet kennen en hij zich geen interpretatie van de bewerker behoeft laten op te dringen. Veel historici geven daar smalend op af, ofschoon door honderden voorbeelden kan worden aangetoond dat het niet-toepassen van die regel tot machtige blunders heeft geleid. Juist in de materie van Noviomagus wemelen de Monumenta Germanica van deze blunders. Leupen geeft zelden of nooit de originele vorm, noch in zijn regesten noch in de citaten van de reisroutes der koningen, zodat men hem maar op zijn woord moet geloven, wat ik beslist niet doe en derhalve verschillende van zijn lokalisaties heb moeten corrigeren.

800 - 814. Op de munten van Karel de Grote, waarop hij als Romeins keizer 36 staat afgebeeld en die tijdens zijn keizerschap zijn geslagen, staat niet het opschrift: **Christiana Religio**, al heeft iedereen dit naar analogie van de Hollandse gulden met z'n "God zij met ons" gedacht. Er staat: **Christus, Ictus, Janua, Ara, Eligio**, wat bij een simpele kontrôle van de eerste drie woorden, die overduidelijk **afkortingen** zijn, te voorschijn komt en wat betekent: Christus, Vis, Poort, Toevlucht, aan Eloy. De aanroeping van of opdracht aan St. Eloy, bisschop van Noyon, bewijst dat het munten **van Noyon** zijn, en dat de stad tijdens de keizerschap van Karel de Grote nog ongestoord diens zetel was. Zo wordt ook duidelijk waarom Leupen de gegevens van de munten als een gloeiend ijzer moest laten vallen. In dit verband moet erop gewezen worden, dat soortgelijke munten niet bekend zijn van Aken, dat voor Karel de Grote tenslotte de voornaamste residentie werd, toen de expansie van het rijk geleidelijk aan ertoe had geleid dat om bestuurlijke en organisatorische redenen moest worden afgezien van het vroegere rondreizen van de vorst. Desondanks bleef Noyon zijn tweede residentie, waar het muntatelier, het ministerie van financiën van zijn rijk, gehandhaafd werd.

Hetzelfde opschrift met de vermelding van St. Eloy vindt men op munten van Lodewijk de Vrome en Lotharius I tot ca. 870. De R.O.B. staat te pronken met te Wijk bij Duurstede gevonden munten, waar **enige afwijkingen in het opschrift** aantonen dat het **Engelse naslagen** zijn, wat een geheel andere chronologie dreigt te gaan geven aan de vondsten.

806. Keizer Karel reisde van Thionville "secundum aquas" over de Moezel en 37 de Renus naar Noviomagus. "Secundum aquas" betekent: over water. Leupen vertaalt dit tendentieus, derhalve vervalsend met "stroomafwaarts" om maar in Nijmegen uit te komen, terwijl door de kanalen van Drusus en Corbulo, die natuurlijk bij de échte Batua in Frankrijk lagen, een directe waterverbinding bestond tussen Thionville aan de Moezel en Noyon aan de Oise. Bij deze tekst hoeft men niet eens te veronderstellen, dat bij de schrijver een vergissing heeft

plaats gehad tussen Rijn en Maas. De Moezel was immers het eerst door de Romeinen met de Maas verbonden. Renus was een veel breder begrip bij de Romeinen en de vroeg-middeleeuwse schrijvers, dat niet uitsluitend, zelfs niet bij voorkeur de Duitse en de Nederlandse Rijn aanwees. Leupen moet dit evenwel negeren om de tekst met zijn "stroomafwaarts" in de richting van Nijmegen te duwen. "Secundum aquas" is bij hem: zoals de wateren stromen. Karel heeft zich mee laten dobberen!

Het is vermakelijk om te zien, dat ook andere historici zich krampachtig aan deze tekst vastklampen om te "bewijzen" dat Noviomagus Nijmegen was. Zij hangen als drenkelingen aan het dobberend bootje van Leupen. In feite is het hun enig overgebleven schijn-argument, dat door andere teksten kategorisch wordt tegengesproken. Zie nr. 16, waar blijkt dat koning Chlotarius **over de Oise** naar het paleis van Noviomagus kwam; nr. 76, het bericht uit 890 dat de Noormannen **over de Seine en de Oise** Noviomagus aanvielen; en nr 78, een volgend bericht uit 891 dat de koning **over de Seine en de Oise** Noviomagus-Noyon bereikte. Deze drie duidelijke teksten tonen aan, dat de drenkelingen met "secundum aquas" welbewust aan het bedriegen zijn en terecht de Moezel in plonsen. Leupen had dit trouwens al lang in de gaten, want de tekst uit 881 (zie nr. 72) waar Noviomagus **in verband met de Schelde** wordt genoemd, wierp hij als een gloeiend ijzer uit zijn Moezel-bootje, al was deze tekst altijd op Nijmegen toegepast, omdat die tekst de bodem uit zijn bootje brandt.

- 38 808. De kroniek van Moissac, gelegen op de lijn Toulouse-Bordeaux, verhaalt dat de keizer het Paasfeest vierde te **Neumaga**. Deze schrijver uit het verre zuiden van Frankrijk gebruikt een **Germaanse** vorm voor Noviomagus, wat het argument volledig van tafel veegt dat de Germaanse vorm uitsluitend op Nijmegen zou passen. Openlijk durft Leupen de professorale blunder van Stolte (zie nr. 7) niet meer herhalen; stilzwijgend past hij hem wel toe door bij al zijn citaten bij voorkeur teksten met de vorm **Numaga** uit te kiezen, ook wanneer de even betrouwbare parallel-teksten, die hetzelfde feit verhalen, **Noviomagus** en zelfs **Noviomus** geven. Deze tactiek wordt zo stelselmatig en geraffineerd toegepast, dat zijn lezers na een eerste hersenspoeling met zijn talrijke "Nijmegen's" nog een tweede hebben te ondergaan met zijn Numaga's. Wanneer in zijn heemkunde-clubje 137 hoeraatjes opgaan, dan bewijst dit alleen dat hij in Nijmegen een lichtgelovig volkje voor zich heeft, dat nog steeds niet inziet dat Numaga precies hetzelfde is als Noviomagus of Noviomus waar Karel de Grote werd gekroond. Dàt, de kroning te Noyon, was toch het minste dat de gemeente in 1962 op het standbeeld van keizer Karel had moeten laten zetten. Dan had misschien de kans bestaan, dat de bevolking en de Universiteit van Nijmegen eens waren begonnen na te denken. De feiten hebben aange-toond, dat men hun ruimschoots de tijd moet geven.

808. Karel de Grote geeft een capitulare uit, dat bekend is geworden als het **39 Capitulare Noviomagense** en dat door alle historici als **van Noyon** wordt opgevat. Leupen eist dit niet voor Nijmegen op, wat hij wèl doet met de **Capitula van Numaga** uit 806, vanzelfsprekend zonder enige uitleg te geven waarom het ene wèl en het andere niet. Onuitgesproken past hij in 806 weer het onjuiste argument toe, dat de Germaanse vorm **Numaga** niet op Noyon kan slaan. Je vraagt je wel af waar zo'n man terecht komt, wanneer hij in het buitenland op vakantie gaat! Hij loopt al vast aan de Frans-Belgische grens; als hij daar de weg naar Bergen vraagt, wordt hij drie kanten op gestuurd.

808. Tijdens het verblijf van Karel de Grote in het jaar 808 te Noyon kwam de **40** verdreven koning Cardulf van Northumberland (Eng.) op weg naar Rome bij de keizer aan. Hier stopt Leupen, die er natuurlijk Nijmegen van maakt, zijn verhaal. Het gaat verder: Gezanten van de paus, die op weg waren naar Engeland, deden eveneens Noyon aan, en blijkens een brief van paus Leo III liet Karel de Grote deze begeleiden tot aan een zeehaven. De gezanten hadden geen missie voor Karel de Grote en kwamen recht op hun weg over Noyon, zodat zij de keizer ook een bezoek brachten. De oude Romeinse weg van Rome en Milaan naar Engeland liep over Noyon. Hij wordt door verschillende historici beschreven als de voornaamste weg van het rijk in Gallië, de weg van de boodschappers, de prinsen en de legers. Tegen alle logika in en met negering van bekende feiten over reizen tussen Engeland en Rome - wat een omweg over Holland! - probeert Leupen toch Nijmegen op te dringen. Dat zijn weg een halve kilometer verder in het water plonst, heeft de grote cartograaf nog altijd niet door.

809 - 925. Enkele teksten over Noormannen in Noviomagus, die voorheen op **41** Nijmegen werden toegepast, heeft Leupen laten vallen. Een paar niets-zeggende voert hij nog aan voor Nijmegen. Wat hij overhoudt is een belachelijk restje in het licht van de oude verhalen over de talloze aanvallen van de Noormannen op de Nijmeegse palts. Zo probeert hij verborgen te houden, al komt het voor serieuze historici des te sterker in het licht te staan, dat vrijwel alle teksten, die over het verband tussen Noormannen en Noviomagus handelen, door **de Nederlanders op Nijmegen** werden toegepast, terwijl de **Franse** historici dezelfde teksten van dezelfde schrijvers met dezelfde jaren en met dezelfde details **voor Noyon** opvatten. Het betreft de feiten uit de jaren: 834, 837, 841, 859, 860, 870, 880, 881, 882, 890 en 925. Toen ik, met deze "Nijmeegse" jaartallen nog vers in het hoofd, voor de eerste maal het stadsarchief van Noyon bezocht, vond ik daar in de bronnen en boeken **hetzelfde rijtje jaren waarin de Noormannen Noyon hadden bezocht**. Ik heb betoeterd om me heen gekeken en me afgevraagd waar ik nu wel was, maar aangezien ik Frans en geen Nimweegs hoorde praten, moest ik wel aannemen dat ik de mop van eeuwen had ontdekt.

Sindsdien heeft het bij mij als een paal boven water gestaan dat er een verwarring, een diepe en fundamentele verwarring bestaat bij de historici tussen Noyon en Nijmegen, **die niet alleen de Noormannen maar alles omvat**. Daarna konden de professoren van de hele wereld mij die verwarring niet meer uit het hoofd praten. Dat de inwoners van Nijmegen zich over mijn opvatting nog altijd vrolijk maken tot in het recente Bronnenboek toe, och, dat is het goddelijk voorrecht van de simpelen van geest, die trots zijn op een nieuwe lap in een oude broek. Al hangen de pijpen in flarden, de nieuwe lap maakt alles goed. Men moet maar eens lezen hoe snorkend het tijdschrift "Numaga" en De Gelderlander over de Bronnenbroek schrijven.

In de citaten over de Noormannen en Noviomagus komen bij Leupen niet meer voor de jaren: 834, 841, 859, 882, 890 en 925. De berichten, die hij wèl geeft, worden nog besproken. Zijn eerste schifting noemt men in voetbalkringen: voorselectie; zwakke spelers zet hij niet meer in. Wat hij in werkelijkheid deed, schijnt niemand te zijn opgevallen, namelijk **dat hij de voor Nijmegen gevallen teksten aan Noyon afstaat**, vanzelfsprekend zonder zijn lezers ook maar met één woord erop te attenderen dat die aan Noyon toebehoren. De naam Noyon wil maar niet uit zijn pen komen! Zo'n manipulatie is **duivels bedrog**, daar zij de verwarring tussen de twee steden toegeeft en die tegelijkertijd ontkent, zodat zij voor de niet-historisch geschoolden weer dieper wordt weggestopt en zelfs de wetenschappers erdoor misleid worden, die niet opnieuw het gehele bronnenmateriaal kunnen gaan raadplegen.

De uitdrukking "duivels bedrog" is niet te zwaar. Leupen heeft zijn eclectisme (het uitkiezen van hem welgevallige teksten) verdedigd door de kwasiwetenschappelijke uitleg, dat hij alle **zwakke** teksten of die waarop ook maar het minste aan te merken was, heeft laten vallen en niet eens ten gunste van Nijmegen wilde aanvoeren. Het blijkt, helaas! dat hij hiermee velen in Nijmegen **totaal heeft ingepakt**. De afgelopen lente trof ik enige wetenschappers van Nijmegen, met wie ik (wie had dat kunnen denken!) tenslotte in een vriendschappelijke en geanimeerde discussie raakte - een nieuwe lente, een nieuw geluid! - uiteraard nadat wij onder een paar borrels de Vrede van Nijmegen getekend hadden. **Ik heb uren moeten praten** om hen aan het verstand te brengen dat de methodiek van Leupen fundamenteel fout is. Een échte historicus, en zeker een echte historisch geograaf mag geen **zwakke teksten** weglaten maar moet ze **alle** geven, want pas na het produceren van alle gegevens kan blijken wat sterk en wat zwak is. Geldt dit al voor alle historische vragen, dan klemt het nog meer wanneer een twijfel bestaat over **de lokalisatie van een historische naam op twee plaatsen**. Dan is 't doorgewoond ordinair bedrog slechts de éne mogelijkheid te onderzoeken en de andere bij voorbaat kategorisch af te wijzen. Zo'n methode straft zich trouwens zelf af: de

zogenaamd zwakke teksten, waarvan sommige voorheen wél op Nijmegen werden toegepast, komen des te sterker voor Noyon te staan nu Leupen die laat vallen en derhalve aan Noyon toewijst. Waarom zegt hij dan niet, eindelijk na 26 jaren! dat de belangrijkste teksten **over het paleis van Noviomagus** aan Noyon toebehoren? Als dat eenmaal vast staat - en het staat nu vast dank zij de doctor van de passage - kan met vrucht gediskussieerd worden over de andere details.

Doch dat kernpunt van de kwestie is door de Nederlandse historici altijd met zorg verborgen gehouden. Dit is afdoende bewezen door het interview van Groenhuijsen van de Volkskrant met prof. Hugenholtz. De journalist maakte wel een amusante fout door mij Jean te noemen, wat een meer voorkomend misverstand is bij de Ultra-Fluvialen die menen dat iedere Limburger Sjeng heet. Het gelukkig toeval had gewild dat hij geschiedenis had gestudeerd en dat hij iets van de zaak begon door te krijgen. Hij moest enkele keren bij Hugenholtz blijven drammen om bij hem eindelijk het hoge woord eruit te halen, wat met een nors gezicht en veel tegenzin kwam, **dat er inderdaad teksten zijn over Noviomagus waar de interpretatie Noyon onontkoobaar is**. Maar als U had gedacht dat na deze volkomen juiste uitspraak eindelijk de serieuze discussie zou beginnen, wel, dan vergist U zich grandioos in de handigheid van de Nederlandse historici om het rookgordijn tòch in stand te blijven houden.

De Universiteit van Nijmegen zou het diepste respect van de historische wereld verworven hebben, indien zij opdracht had gegeven **alle vermeldingen van Noviomagus** (en deszelfs varianten, heren van de werkgroep!) **met hun onmisbare samenhang** te voorschijn te brengen, met daarbij in volle objectiviteit de kans ingebouwd, althans de mogelijkheid open gelaten dat Nijmegen 't zou gaan verliezen. 't Is trouwens de enig juiste wetenschappelijke methode, die ik al in het prille begin (zie De Gelderlander van 25 november 1955) als de noodzakelijke benadering van het probleem heb voorgesteld, wat vanzelfsprekend aan dovemansoren werd gezegd. De mogelijkheid, de onvoorstelbare mogelijkheid van een verwarring tussen Noyon en Nijmegen werd vanaf de eerste dag zó fel en kategorisch afgewezen, dat de weerstand alleen maar groter werd naarmate ik het onderzoek voortzette. De Gelderlander noemt dat "zeuren". Daarover moet men niet vallen; er zijn meer kranten die hun moedertaal niet kennen.

Er had dus een **Bronnenboek van Noviomagus** gemaakt moeten zijn, niet een Bronnenboek van Nijmegen, waar het apriorisme al in de titel geheid staat. Als eerste en opzienbarend resultaat zou uit die verzameling te voorschijn zijn gekomen, dat en welke indiceer-fouten door de uitgevers van de bronnen zijn gemaakt. Vanzelfsprekend mogen bij zo'n onderzoek niet alleen de **Duitse**

Monumenta Germanica worden nagevlooid, doch moeten alle **Franse** bronnen-uitgaven erbij betrokken worden, teneinde eens en voorgoed de afwijkingen in de interpretaties van de historici op te sporen en vast te leggen. De verwarring is een proces van eeuwen geweest. Zij heeft het historisch denkpatroon zo indringend beïnvloed dat een redres bijna onmogelijk leek. De Nijmeegse palts staat er natuurlijk niet als de enige fout; hij was wel het scharnierpunt voor veel stellingen. De Universiteit van Nijmegen liet het enig juiste onderzoek liggen. Ik heb dat wel gedaan zoveel in mijn vermogen lag, zonder een werkgroep achter mijn stoel, zonder één cent subsidie, zonder met de rechterhand te schrijven en met de linker in het laatje van de publieke geldmiddelen te zitten om "brabroeken" uit te geven, zonder het wetenschappelijk apparaat bij de hand, zodat ik stad en land tot ver in Frankrijk moest afreizen om de bronnen te vinden, die ze in Nijmegen in één lokaal bijeen hebben staan. Het is wèl groots om daarna door een vakhistoricus, **die toegaf zelf geen nader onderzoek gedaan te hebben**, weggehoond te worden met "het niveau", de smerigste sneer die ik moest incasseren en die sommige laster-journalisten bij tijd en wijle menen te moeten herhalen opdat niemand hem maar zal vergeten.

De volgende stap van de Nijmeegse Universiteit had moeten zijn, wil zij nog voor een wetenschappelijke instelling doorgaan, om zich zelf van een oordeel te onthouden, daar zij àl te emotioneel bij de kwestie betrokken is, en de **volledige dokumentatie van Noviomagus** aan de gezamenlijke historici voorleggen. Wanneer de kwestie door Leupen - overigens àl te simplistisch en in strijd met de historische fundamenteel - wordt teruggebracht tot een uitkiezen van teksten en het stilzwijgend verwerpen van andere, kan dat oordeel niet worden overgelaten aan de man, die door zijn "bisschop van Nijmegen" (er komt trouwens nog een machtiger blunder!) bewezen heeft niet tot kiezen in staat te zijn, en die alles weglaat wat zijn keuze voor Nijmegen logenstraft. De Universiteit heeft precies de verkeerde weg genomen. Achtereenvolgens produceerde zij het artikel van Post uit 1956, de Bronnenbroek uit 1980 en het nieuwe Wonder van Kanaan uit 1981, toen de broek eindelijk een boek werd. Merkwaardig is wel dat zelfs de inwoners van Nijmegen zich hebben afgevraagd waarom, als de zaak toch zo vast staat als de historici hebben voorgesteld, die achtereenvolgende publikaties nodig waren. Van verschillende mijner Nijmeegse relaties heb ik vernomen, dat dit hun twijfel méér dan wat ook heeft doen toenemen, al waren zij te netjes om de drie coupletten zeuren of drammen te noemen. Dat moet jij maar doen, zeiden zij.

- 42 **811.** De Noormannen vielen voor de eerste maal Morinië binnen, de streek van Boulogne, St. Omaars en Cassel, waar zij van de kust verdreven werden door Roland, die door Karel de Grote als gouverneur over dit gebied was aangesteld. De keizer trok met een groot leger tegen de Noormannen op, die met een vloot

op de kust van **Frisia** (lees: Vlaanderen) waren geland. Een vloot van de Franken, die **Frisia** (Vlaanderen) had afgestraft, keerde naar huis terug. Een burcht, die door de **Wilten** was ingenomen, werd door de Franken heroverd. De Wilten, wier hoofdstad Trajectum de zetelplaats van St. Willibrord was, zaten in het noord-westen van Frankrijk. Leupen meent deze teksten te mogen overslaan, omdat er niet **Noviomagus** of **Batua** in staan, al houdt hij dan wel handig verborgen dat de berichten details bevatten die onmogelijk op Nederland passen en die ten overvloede de streek aanduiden, waar de Noormannen toen en later altijd hun aandacht op richtten, **Frisia** komt nadien immers wél voor in verband met Dorestadum en de Batua. Zie de nummers 52 en 54, waar concreet wordt aangetoond dat Leupen met de mythen blijft schermen, maar wel handig teksten en gegevens over Frisia passeert die in Nederland niet toe te passen zijn.

814. Een kerkvergadering wordt te **Noviomagus** gehouden, wat door enige 43 historici als Nijmegen is opgevat. Leupen slaat deze tekst terecht over omdat op die kerkvergadering door aartsbisschop Vulmar van Reims een geschil werd geregeld over de grens tussen de bisdommen Noyon en Soissons, wat natuurlijk niet in Nijmegen te plaatsen is. Hij weet derhalve wel korrekties toe te passen, maar liet dit jammerlijk na bij andere determinaties op Nijmegen, die er even falikant naast zijn als de plaatsing van de kerkvergadering te Nijmegen. Wel blijft de vraag waarop hij zijn interpretatie Nijmegen baseert wanneer in andere gevallen een "concilium Noviomagense" wordt vermeld, zoals in 821 en 1018. Wil hij mij en anderen eens het tekstkritisch verschil uitleggen tussen die drie letterlijk gelijklopende vermeldingen?

Tweede Bronnenboek, blz. 39. De vierde tekstvervalsing van Leupen, waar hij zijn foutieve plaats Vreden **ten westen** van Nijmegen legt. Het citaat is eveneens een goed voorbeeld hoe hij met de reisroutes van de koningen jongleert.

Bezoek door Koenraad II, (.../10) 1024, Luik-Nijmegen-Vreden

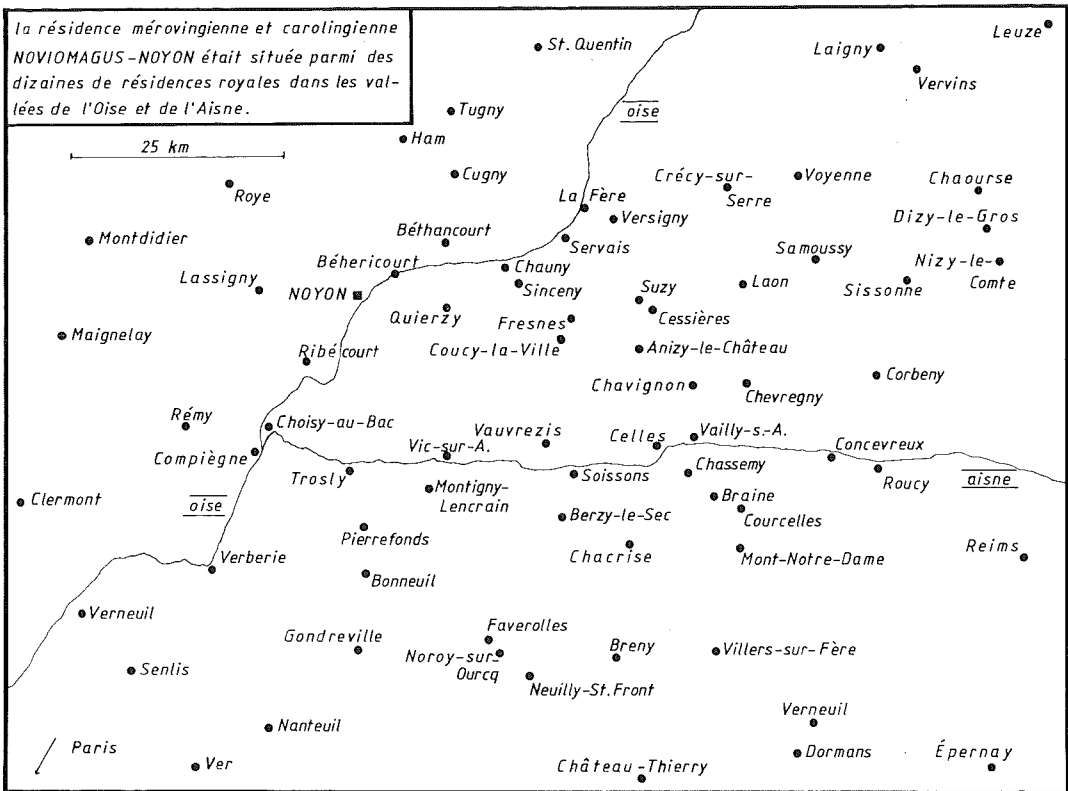
112. 1024 .../...

Inde progressus rex, una comitante regina, Neomagum deveniunt, ibique aliquandiu demorati, postea occidentalia peragrantes loca, Frethennam praeclaram subintrant; (...).

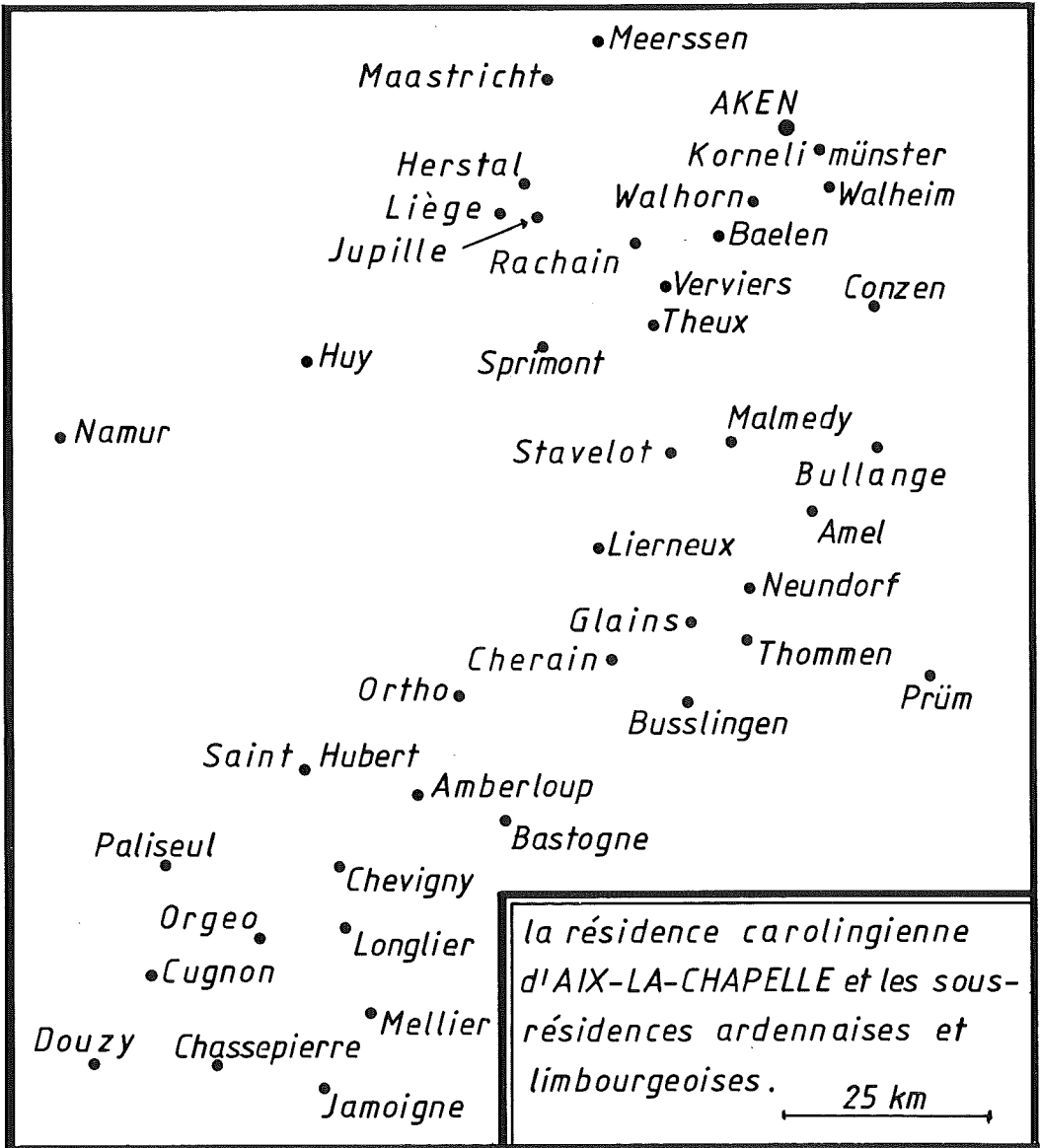
Ann. Quedl., Pertz MGH SS III, p. 90

Vandaar (vanuit Mainz) ging de koning, vergezeld van de koningin, naar Nijmegen, en zij bleven daar een poosje; daarna bereisden zij plaatsen in het westen en bereikten tenslotte het vermaarde Vreden; (...).

- 44 **821.** Leupen reconstrueert een reis van de keizer: van Nijmegen naar Aken. De "Chroniques de St. Denis", die **in het Frans** geschreven zijn, uit de 11e eeuw dateren en over het algemeen slechts een vertaling zijn van de algemene kronieken, geven dit als volgt weer: "Toen het tegen de Kalenden van Mei liep, verzamelde de keizer de rijksdag **in de stad Noyon... Van Noyon** vertrok hij om de winter door te brengen in **Aken**". Ofschoon de tekst in het Frans geschreven is, mag men terecht zeggen dat er geen woord Frans bij is. Het onderzoek van parallel-teksten blijkt voor Leupen een onbekende zaak te zijn; overigens is dit het eerste dat een échte historicus doet. De kroniek van St. Denis straalt in zijn literatuur-opgave door afwezigheid, waarin men ook, hemelse goedheid! welgeteld **drie Franse boeken** geciteerd ziet, voor totaal ondergeschikte punten aangehaald. Desondanks beweert hij dat hij **alle bronnen** heeft onderzocht. Door het hanteren van uitsluitend **Duitse** bronnen-uitgaven kon Leupen onmogelijk ontsnappen aan de juist van die kant zo gretig bedreven **germanisering** van Karel de Grote, ook een denkpatroon van eeuwen dat de geschiedschrijving zeer diep heeft beïnvloed. De Franse historici stellen zich de laatste tijd wel sterker daartegen op, al is ook duidelijk dat de stroming en alles wat daaruit is voortgekomen niet op stel en sprong te redresseren is. Uit welwillendheid wil ik aannemen, dat zijn werkgroep de kroniek van St. Denis gemist heeft, wat dan wel weer een bewijs vormt dat Leupen mijn "Vraagstukken..." uit 1965 nooit gezien heeft, waar ik **vijf teksten** eruit heb aangehaald. De "wetenschapper" gaat een boek weerleggen dat hij niet eens gelezen heeft! Het verraadt enkel zijn opzet om systematisch langs mij heen te praten.
45. **821.** Een rijksvergadering wordt te **Noviomagus** gehouden, gelijktijdig met een kerkvergadering. Door de kroniek van St. Denis wordt die (in het Frans) te Noyon geplaatst. Leupen geeft wel de teksten over de rijksvergadering en verdonkeremaant de kerkvergadering, omdat de historici deze merkwaardigerwijs niet in Nijmegen plaatsen doch in Noyon. Zo kan hij weer een bewijs achterhouden van de diepgaande verwarring bij de historici tussen de twee steden, in dit geval zelfs met de absurde konsekwentie dat eenzelfde feit over de twee steden wordt verdeeld. De rijks- en de kerkvergaderingen, die in deze tijd nauwelijks van elkander onderscheiden waren, zijn op dezelfde plaats gehouden. De werkgroep moet dit ook hebben opgemerkt, want de amusante indiceer-fout komt bij verschillende bewerkingen van de teksten terug. Ergo: alle bewijzen en aanwijzingen voor Noyon zijn **met opzet** onder het vloerkleed geveegd.
- 46 **825.** Leupen reconstrueert een reis van de keizer van Nijmegen naar Aken. De kroniek van St. Denis zegt weer: **van Noyon naar Aken.**
- 47 **826.** Leupen citeert een oorkonde van Lodewijk de Vrome, waarin sprake is van een goed **Bechi**, bij het domein van Numaga gelegen. Hij maakte er op volledig bij elkaar gefantaseerde gronden, onder andere een 19-eeuwse kadasterkaart, Beek bij

De Merovingische en Karolingische residentie Noviomagus - Noyon lag tussen tientallen andere koninklijke residenties in de valleien van de Oise en de Aisne. De kaart is eigenlijk al voldoende om de zothed van de Nijmeegse fabel aan te tonen, te meer omdat tal van teksten het geografisch verband van Noviomagus met de juiste streek in klare woorden uitdrukken. Die teksten heeft Leupen onder het vloerkleed geveegd, al stonden zij voorheen wèl in alle boeken over Nijmegen.

De residentie Aken met haar meer dan 30 sub-residenties. Het behoort tot de essentie van een Karolingische residentie dat zij middelpunt of onderdeel is van een **groep residenties**. In Nijmegen ontbreekt dit geheel; bovendien is er geen spoor te vinden van een Karolingisch domein. Een simpele vergelijking met Aken bewijst dat de Nijmeegse Karolingische bluf een onwaarheid is.

Nijmegen van en de tovenaer had wéér een bewijs voor de Karolingische palts te Nijmegen. **Auici**, dat in hetzelfde verband wordt genoemd, plaatste hij te Ooy of te Ewijk, maar omdat hij dit ei niet kwijt kon, heeft hij 't voor het Bronnenboek maar de paashaas meegegeven. Aanvankelijk heb ik **Bechi** in de omgeving van Kamerijk gelokaliseerd, wat niet juist was. Nader onderzoek heeft aangetoond dat het **Béhericourt** was, op 4 km noord-oost van Noyon. De toevoeging -court (curtis - hof) duidt nog aan dat de plaats een Karolingisch domein is geweest. Voor Béhericourt staat dit ook historisch vast, daar de plaats nog lang na de Karolingische periode leenroerig is gebleven aan de prins-bisschop van Noyon, die vanaf de 7e eeuw de titel voerde van "comes Noviomagensis", een direkt voortvloeiSEL uit het Merovingische graafschap, dat vanouds aan de bisschopszetel van Noyon verbonden was en dat onder St. Eloy gestalte gekregen had (zie nr. 21). **Auici** is **Auchy-la-Montagne**, op 16 km noord van Beauvais. We weten inmiddels wel, dat Leupen ook hier geografisch en stratigrafisch staat te tierelieren, daar Beek, Ooy en Ewijk qua bestaan en qua naam pas eeuwen later verschijnen.

Dit punt is een geschikte gelegenheid om te wijzen op het ontbreken te Nijmegen - wat onze tovenaer overigens zeer goed heeft aangevoeld - van wat men als een wezenskenmerk van de Karolingische residenties kan beschouwen. Zij lagen altijd in groepen bij elkaar, wat een gevolg was van verschillende factoren en niet opzettelijk zo was gearrangeerd. Dit was voortgekomen uit het feit dat de koningen oorspronkelijk voortdurend rondreizende vorsten en rechters waren, anderzijds beheerders van de uitgestrekte domeinen, waar voor het goede bestuur en het beheer een centrum nodig was. Hier was dat een paleis, daar een klooster, op een derde plaats een plezant buitenverblijf zoals Quierzy, of eenvoudiger koningshoeven waar het aksent meer op de jacht en de landbouw lag. De residenties moesten wel self-supporting zijn in die zin dat de eerste levensbehoeften ter plaatse aanwezig waren, zodat zij ook het middelpunt vormden van een groot areaal van landbouwgronden en/of jachtterreinen. In Nijmegen is in de naaste of verdere omgeving geen spoor te vinden van een Karolingisch domein, of van goederen die tot de palts behoorden. Bij de agglomeraties van residenties kan men niet eens spreken van een voornaamste; een vorst had soms een bepaalde voorkeur, zodat men hem vaker in die residentie kan signaleren dan in een van de andere. De palts van Aken met zijn bijbehorend kompleks van bijna 30 sub-residenties vormt in dit opzicht een uitzondering. Deze kreeg na 796, toen Karel de Grote het paleis had laten herstellen, meer betekenis en werd tijdens zijn keizerschap zelfs meer uitgesproken als het centrum van het rijk beschouwd, wat zich onder de latere koningen voortzette. De bijgevoegde kaarten spreken voor zich. Bij de Franse residenties neemt Noyon een opvallende centrumpositie in, zeker in geografisch opzicht. De subresidenties van Aken liggen alle ten zuiden. Ten noorden, waar men eenzelfde brede band naar Nijmegen had mogen verwachten, ligt niets. Ergo was Aken de meest noordelijke residentie, op zich al excentrisch gelegen ten opzichte van haar subresidenties. Hierbij is Nijmegen zowel

een institutionele als een geografische absurditeit. Leupen heeft in het Tweede Bronnenboek een vijftal kaartjes laten maken, waarop de reizen van de keizers en koningen staan afgebeeld. (Zie Tweede Bronnenboek, blz. 17, 31, 35, 39 en 45). Afgezien van het feit dat zij de knalfouten van zijn tekst bevatten en een serie verkeerd gelegde plaatsen, maken zij één zaak volkomen duidelijk: dat in een wijde cirkel van ca. 100 km rond Nijmegen geen spoor is aan te wijzen van enig historisch of archeologisch gegeven over de Karolingers.

- 48 **827.** Leupen rekonstrueert een reis van Lodewijk de Vrome van Theux bij Luik over Nijmegen naar Compiègne. Hij begaf zich echter naar Noyon wegens de machinaties van Roerik, zoon van Godfried de Noorman, die in het noord-westen van Frankrijk vaste voet gekregen had. Met het negeren van bekende feiten komt Leupen tot het uitzetten van dronkemans-routes. In hetzelfde verband en hetzelfde jaar noemen de kronieken rijksvergaderingen te Noviomagus en te Compiègne, die blijkens de teksten tesamen waren vastgesteld en klaarlijk om één agenda af te werken. Van het ene maakt Leupen Nijmegen; hij trekt zodoende de helft van een vermelding van twee naast elkander genoemde en gelegen plaatsen naar een niet-bestaand Noviomagus op 300 km afstand. "Het Valkhof te Nijmegen" maakt zich op blz. 3 vrolijk dat ik de residentie "honderden kilometers" naar het zuiden leg. Het 300-kilometer-mes snijdt natuurlijk aan twee kanten. Met de Nijmeegse methode van onderzoek vlieg je onherroepelijk zover uit de bocht.
- 49 **827.** Leupen haalt met bijzonder genoeg fragmenten aan van verhalen over de **jacht van de Karolingers** - andere laat hij angstvallig liggen - om met die fragmenten te bewijzen dat de jachten voornamelijk te Aken en Nijmegen plaats vonden. In 827 wordt een jachttocht verhaald van Noviomagus naar Compiègne, waar tevens een rijksvergadering aan de gang was, vandaar naar Quierzy, de Ardennen en Aken. In 830 wordt een jachttocht van meerdere dagen beschreven van St. Valéry-en-Somme, Compiègne, Servais, Samoussy, Corbeny en Noviomagus. In beide gevallen ligt de interpretatie Nijmegen geheel buiten de rede. Vanzelfsprekend moet men bij deze jachttochten het 300-kilometer-argument weer naar voren halen om de zothed van de Nijmeegse rekonstruktie in het volle licht te zetten. Zelfs in de meest simpele zaken zoals de jacht toont de koninklijke opperjagermeester zich als fraudeur. Hij verantwoordt de peelhazen tussen Aken en Nijmegen - voor Karolingers gelijk ratten waar zij niet eens op schoten - en steekt de reeën, edelherten en everzwijnen van het Ardennerwoud, het Kolenwoud, het woud van Compiègne en het woud van de Silvanectes, waar het échte Noviomagus lag, geniepig in zijn brede broek.

★

828. Leupen rekonstrueert een reis van Aken naar Noviomagus als naar Nijmegen. 50 Tussen de beide steden wordt **Gangludem** genoemd, op 8 mijlen van Aken gelegen, wat hij als Gangelt (D.) opvat. Deze identifikatie heeft Blok **onlangs** verzonnen - in de eerste drukken van zijn "de Franken in Nederland" komt zij niet voor - teneinde de tekst een draai naar Nijmegen te kunnen geven. Blok verdient op het punt van historische geografie geen enkel vertrouwen meer. Met welgeteld 10 namen uit de oorkonden van Trajectum - **de andere 260 laat hij gewoon liggen** - fantaseert hij een beeld bij elkaar over het submariene Karolingische Nederland, dat ten eerste in schrille wanverhouding staat tot het door hem aangevoerde povere materiaal, hetwelk ten tweede uit Franse plaatsnamen bestaat, en ten derde op een niet-bestaand grondgebied wordt toegepast. Zijn etymologie Gangludem - Gangelt is taalkundig niet te aanvaarden ondanks (leest: juist door) de gelijke eerste vier letters, die geen evolutie zouden hebben ondergaan terwijl het tweede deel van de naam ingrijpend veranderd is. De juiste lokalisatie is **Walhorn**, op 11 km zuid van Aken, van ouds bekend als een kleinere Karolingische subresidentie van Aken, wat de tekst ook zegt. De afstand van 11 km klopt exakt met de 8 mijlen, daar men in de 9e eeuw natuurlijk niet meer moet rekenen met Romeinse of Gallische mijlen. Tussen Aken en Gangelt liggen 40 km. Walhorn lag op de normale route tussen Keulen en Noyon, tussen Aken en Verviers, de weg die ook op de Peutinger-kaart als een belangrijke route staat afgebeeld. De slag met de pet op Gangelt toont eens te meer aan, dat de Nederlandse historici niet alleen met de oude mythen aan komen dragen, doch dat zij nieuwe drogredenen verzinnen om hun "gelijk" te blijven volhouden.

830. Lodewijk de Vrome was in konflikt geraakt met zijn zonen en hun aanhang, 51 waarbij het onder andere ging over de invloed van Judith, tweede vrouw van de keizer, die zich volgens de zonen te veel met de staatszaken bemoeide en op wier persoonlijk leven ook kritiek was. Een en ander leidde ertoe, dat de keizer twee rijksvergaderingen uitschreef: een te Compiègne, omdat de tegenstanders geweigerd hadden te Noyon te verschijnen, de andere te Noyon. De ruzie tussen stiefmoeder en stiefzonen werd door andere ontevredenen aangegrepen om een politieke rel te ontketenen. In eerste instantie werd de zaak zodanig beslist, wat vermoedelijk op de vergadering van Compiègne is gebeurd, dat Judith als ballinge moest vertrekken naar een klooster te Poitiers. De keizer had de zaak toch in de hand. Op de rijksvergadering van Noyon wist hij haar geheel in zijn voordeel te beslechten.

Aan deze affaire besteedt het Bronnenboek **drie bladzijden**. De keus van Leupen's citaten is zo geraffineerd gedaan, dat alleen Aken en Nijmegen ter sprake komen. De naam Compiègne laat hij helemaal aan het einde, na een geheel andere vermelding, één keer vallen ofschoon deze, een bericht van februari 830 vooraf had moeten gaan aan de andere berichten uit het najaar toen de affaire op het hoogtepunt was en opgelost werd. De niets vermoedende lezer zal de twee rijksver-

gaderingen van Noyon en Compiègne, waartoe de keizer al in februari besloot, nauwelijks meer in verband weten te brengen met de affaire van stiefmoeder en stiefzonen. Ondanks dit schandalig manipuleren met de teksten, waar hij zich niet eens aan de chronologie houdt, loopt Leupen toch tegen de lamp. Op de rijksvergadering van Noyon verscheen abt Hilduinus van St. Denis bij Parijs met een afdeling militairen, ofschoon de keizer bevolen had alleen of met een klein gezelschap te komen. De keizer gebood hem onmiddellijk het paleis te verlaten en met zeer weinig mannen in een bivak bij **Patrisbrunna** te overwinteren. Dat was niet Paderborn, wat Leupen ervan maakt, doch **Pierrefonds** op korte afstand van Noyon, om de doodeenvoudige reden dat de keizer een der kopstukken van de rebellie nooit naar Paderborn gestuurd zou hebben, maar hem in de nabijheid huisarrest oplegde om hem onder kontrôle te kunnen houden. De abt van Corbie werd naar zijn klooster teruggestuurd om daar de regel in acht te nemen; deze werd uitgeschakeld door een terechtwijzing voor zijn mislukking als abt. De keizer dwong de bisschoppen ook om Jesse, de bisschop van Amiens van zijn zetel te stoten omdat hij keizerin Judith de kloostersluier had opgelegd en naar Poitiers verbannen had. Lotharius haastte zich tot een verzoening met zijn vader. Er is geen enkele reden om deze gebeurtenissen in Nijmegen te plaatsen. Integendeel! Wanneer de keizer naar Nijmegen "gevlucht" was, wat de Nederlandse historici ervan gemaakt hebben, zou hij ten eerste zijn zaak en zijn troon verloren hebben, daar zijn tegenstanders te Compiègne, Amiens en Parijs dan de handen vrij hadden gehad, die zich ten tweede nooit naar Nijmegen hadden laten ontbieden om rekenschap af te leggen. Hij is in Noyon gebleven, de enige plaats waar hij blijkens de teksten en de afloop van het verhaal de zaken geheel in de hand kon houden.

Het is opvallend dat Leupen, die over het algemeen korte citaten geeft, soms zelfs zo kort dat essentiële gegevens verduisterd worden, hier ineens ellenlange citaten produceert over een zaak, die op zichzelf genomen weinig of niets heeft uit te staan met de kwestie waar de residentie Noviomagus lag. Een historicus zal gniffelen om zo'n al te doorzichtige manoeuvre; een ongeschoolde vliegt er weer in. Opvallend is dat de kort-aangebonden Leupen opeens breedspakerig wordt bij gebeurtenissen, waar de interpretatie Nijmegen volstrekt onmogelijk is, zodat zij door het gros van de historici dan ook niet wordt voorgestaan. Dit is het geval bij het konflikt van 830 tussen de keizer en zijn zonen, het concilie van Noyon uit 1018 en de verwoesting van het paleis van Noyon in 1047, welke drie feiten door de Franse historici unaniem te Noyon worden geplaatst. Bij de feiten van 830 past Leupen weer een handige, doch al te doorzichtige hersenspoeling toe door zijn citaten zo te kiezen dat hij enkele malen de naam Nijmegen kan laten vallen. De tegenpool Compiègne raakt geheel op de achtergrond, zodat de kritische oplettendheid van de lezer wordt afgestompt en hij zich niet eens meer afvraagt waar zich in werkelijkheid de feiten hebben voorgedaan. Als Leupen ergens zijn kwade trouw bewezen heeft, dan is het wel met deze drie gevallen. Ik moet zijn lezers dan ook de lakonieke raad geven: kijk

goed uit wanneer Leupen met lange verhalen komt, anders wordt je grandioos bij de "Nijmeegse" neus genomen.

Met kunst en vliegwerk wil Leupen de feiten van 830 voor Nijmegen handhaven. In de inleiding op het Tweede Bronnenboek (blz. 8) staat: "...twee vermeldingen betreffende het jaar 830, waaruit duidelijk blijkt dat er een Noviomagus bestaan heeft dat in "Frantia" lag, maar **meer naar het noord-oosten** en dat dus niet identiek is met Noyon". Hé hé, eindelijk is hij erachter gekomen dat er **twee Noviomagus** waren! Je moet wel een historicus van de koude grond zijn om te durven stellen, dat Nijmegen in **Francia** lag. Zijn "**meer naar het noord-oosten**", op zich al een uitdrukking waar een historisch geograaf de koude rillingen van krijgt omdat dit nergens in de tekst staat, berust op het feit dat in de teksten uit 830 Saksen en Oost-Franken worden genoemd, wat hij de doorslaggevende reden vindt om de teksten in Nijmegen te plaatsen. Van de **Litus Saxonicum** ten zuiden van Boulogne schijnt Leupen nog nooit gehoord te hebben, waar sinds de Romeinen, die er al over spraken, de Saksen woonden op een brede strook langs de kust. Hij leeft nog altijd met de dwanggedachte, dat Saksen sinoniem is met Duitsland, een verouderde opvatting van zéér lang geleden. De term Oost-Franken wijst in het geheel niet op het oosten van Westfalen, doch op het centrum van het Frankische rijk. Met oost moet men trouwens heel voorzichtig zijn, daar veel vroeg-middeleeuwse schrijvers dezelfde west-oriëntatie van de Romeinen hanteerden, wat Leupen blijkens zijn nummer 137 (zie op het jaartal 1075) ook totaal onbekend is. In het geval dat de betreffende schrijver ook de west-oriëntatie gebruikte, moet men "oost" omzetten in "noord", waarvan het gevolg is dat men de "Oost-Franken" moet situeren ten noorden van Compiègne en Noyon, namelijk in de omgeving van Doornik. De berichten over de gebeurtenissen van 830 zeggen namelijk met geen woord, laten dit zelfs niet doorschemeren, dat er edelen, bisschoppen of andere funktionarissen van het rijk in Duitsland bij betrokken waren; het was integendeel een zeer regionaal beperkte rebellie. Met andere woorden: in de kronieken komt de naam van Saksen dikwijls in zodanig verband voor, waar beslist niet aan het rijk in Duitsland kan worden gedacht. Zie ook nr. 30.

834. De kroniek van St. Bertijn te St. Omaars verhaalt op dit jaar: "Een vloot van 52 Noormannen kwam naar **Frisia** (Vlaanderen), waarvan zij een deel verwoestten; vandaar trokken zij over **Vetus Trajectum** (Tournehem) naar een haven die **Dorestadum** (Audruicq) heette, waar zij alles plunderden, de mensen doodden of gevangen namen en een deel van de stad verbrandden". Deze tekst, ook altijd voor Nederland aangevoerd, laat Leupen onbesproken. De mogelijke uitvlucht dat Noviomagus of de Batua er niet in genoemd zijn, wijs ik bij voorbaat af, daar hij bij andere citaten wel Frisia, Trajectum en Dorestadum aanvoert ten gunste van Nijmegen. De grote vraag bij deze tekst is natuurlijk: hoe kon de kroniekschrijver van St. Omaars deze feiten uit het verre en hem onbekende Nederland weten. Een

nog grotere vraag: hoe komt het, dat alle berichten over het vroeg-middeleeuwse Nederland **alleen in buitenlandse geschriften staan**, terwijl Nederland vóór de 10e eeuw **geen enkele regel, geen woord** van zijn zogenaamde geschiedenis heeft neergeschreven. Op beide vragen moet hetzelfde antwoord gegeven worden: omdat Nederland toen niet bestond. Met geen woord rept Leupen over de meest fundamentele vraag: of de grond wel bestond waar hij de feiten neerlegt.

53 **837**. Leupen reconstrueert een reis van keizer Lodewijk de Vrome van Thionville aan de Moezel over Nijmegen naar Aken, een op zich al vreemde figuur die wel aan het paard op het schaakbord is toegestaan maar niet in historische geografie. Historici hebben de reizen van de keizers en koningen gerekonstrueerd aan de hand van uitgegeven oorkonden, waar de plaats wordt genoemd, of berichten uit de kronieken. Bij de publikaties van deze itineraria (reisroutes) waarschuwen zij echter met klem hieraan geen absolute betekenis toe te kennen, daar tussen het ene en het andere feit soms maanden liggen waarover geen gegevens bekend zijn. Leupen presenteert slag op slag die reizen met de achtereenvolgende namen als absolute zekerheden, waarin ten eerste de bekende lokalisatie-fouten zitten, waaraan hij nog enkele van eigen maaksel toevoegt teneinde de reis richting Nijmegen te dwingen, ten tweede reizen worden genoemd die in geen enkel verband staan met het feit dat hij aanhaalt, zoals in dit geval. De tekst spreekt nergens van Thionville of Aken en uit de samenhang valt alleen op te maken dat de keizer zich te Noviomagus-Noyon bevond. De keizer, die van plan was naar Rome te gaan en al een eind op weg was, keerde terug naar **Gondreville** en vandaar naar Noviomagus. De plaats Gondreville op 50 km zuid van Parijs maakt duidelijk dat hij naar Noyon terugkeerde. Dit klare feit moet Leupen niet verdoezelen door de niet ter zake doende namen van Thionville en Aken erbij te slepen. Ten zuid-oosten van Compiègne ligt ook een plaats **Gondreville**, die als een bekende kleinere residentie nog eerder voor de plaatsing van de tekst in aanmerking komt.

54 **837**. De kroniekschrijver van de abdij van St. Bertijn te St. Omaars verhaalt, dat de Noormannen **Frisia** binnenvielen **''in het eiland Walacra''**, waar zij **velen van de onzen** vermoordden. Daarna bereikten zij **Dorestadum**. Toen de keizer dit hoorde, spoedde hij zich naar de burcht van **Noviomagus** dat in de buurt van Dorestadum ligt''. Leupen maakt bij deze tekst Walcheren van Walacra, ofschoon de tekst zegt dat het eiland **in Frisia** (Vlaanderen) ligt en alle bodemkundigen het erover eens zijn dat Walcheren pas na de 10e eeuw is gevormd. Volgens oudere teksten lag het échte Walacra tussen Uitkerke en Brugge; het was een eiland in de transgressies, dat later in de opnieuw verlande gronden opgenomen werd en als eiland verdween. Van deze naamsdoublure behoeft niemand meer te schrikken; er zijn tientallen soortgelijke doublures aan te wijzen die in de historische mythen een zeer grote rol gespeeld hebben. De kroniekschrijver heeft **een feit uit zijn eigen omgeving** beschreven, een

niet eens zo belangrijk feit, zodat men het bij een andere schrijver niet vermeld vindt. Hoe zou hij dit feitje uit het hoge noorden van Nederland gekend kunnen hebben? Bovendien heeft hij het over "de onzen", namelijk dienstbaren van de abdijs of mensen uit de parochies van hun geestelijke zorg. Veel belangrijker teksten over de Noormannen en Noviomagus, voorheen wel op Nijmegen toegepast, zoals uit 859/60, 880/82 en 925 heeft Leupen als gloeiende ijzers laten vallen. Deze van 837, waarin toevallig drie namen uit de mythen van Nederland staan, bieden hem weer een pracht-gelegenheid om de eeuwenoude cirkel-redenering te blijven toepassen. De Noormannen-teksten heeft hij bijzonder selectief en misleidend uitgezeefd. Gelukkig dragen zijn bokken ook twee horens op hun kop, zoals de Noormannen op hun helm, zodat we straks onder hoorgeschal alle blunders van Leupen op één grote hoop kunnen vegen.

833. Uit de *Annales Fuldensis* citeert Leupen een passage en distilleert er de 55 machtige zin uit: "De Keizer hield in de maand juni in Nijmegen een rijksdag en ontzegde zijn zoon Lodewijk op advies van enkele zeer voorname Franken in een verdrag de heerschappij over de Oost-Franken, die deze tevoren met hun toestemming in bezit had". Keizer Lodewijk de Vrome is nooit in Nijmegen geweest, zoals blijkt uit alle teksten over Noviomagus. De term **Oost-Franken** betekent bij Leupen natuurlijk Duitsland naast Nijmegen. De zoon Lodewijk, later als de Duitser bekend, had in 833 een deel van het rijk toegewezen gekregen, waarvan het zwaartepunt in het zuiden van Duitsland lag, dat in 837 beperkt werd tot Beieren. De drie zonen van Lodewijk de Vrome geraakten na de dood van hun vader in een oorlog verwickeld. De slag van 25 juni 844 te **Fontenoy-en-Puisaye** bij Auxerre had Leupen toch duidelijk moeten maken, dat het brandpunt van de politieke verwickelingen en van de scheuring van het rijk in Lotharingen lag en beslist niet in Westfalen. Men zou zijn voorstelling van zaken kinderlijk kunnen noemen; er zit echter de bedoeling achter om de Duitse zaken maar zoveel mogelijk rond Nijmegen te etaleren; dat is niet kinderlijk meer, doch zwaar misleidend.

838. Leupen reconstrueert een reis van Lodewijk de Vrome van Aken over 56 Nijmegen naar Quierzy. Er behoeven niet veel woorden verspild te worden aan deze route, die vanzelfsprekend van Aken over Noyon naar Quierzy gelopen heeft.

840. Op de kerkvergadering van Ingelenheim, de andere bekende residentie van 57 Karel de Grote, is Immo de **bisschop van Noviomagus - Noyon** aanwezig. Dit Noviomagus en deze tekst slaat Leupen over, terecht omdat Immo natuurlijk niet in Nijmegen geplaatst kan worden, de andere bisschop van Noyon wel, althans volgens hem. Desondanks handhaaft hij juist in deze periode met nadruk de interpretatie Nijmegen. Realiseert deze blinde op geografisch gebied zich dan helemaal niet, dat het de mensen op de rijks- en kerkvergaderingen van die tijd wel moet zijn gaan duizelen, wanneer zij een groepje tegenkwamen van **Noviomagus-Noyon-lieden**, en

een ander gezelschap van **Noviomagus-Nijmegen-mensen**. Je kunt natuurlijk wel met veel lef veronderstellen dat zij een toelichtend embleem op hun revers droegen: die van Noyon een gouden keizerskroon, die van Nijmegen een zilveren broekje, doch jammer voor Leupen spreken de bronnen daar met geen woord over. Doodgewone en nuchtere logica is vanzelfsprekend ook in de historische wetenschap onontbeerlijk.

- 58 **842**. Karel de Kale bevestigt in zijn residentie van Quierzy de immuniteit van het kapittel van **Noviomagus - Noyon**, en verwijst naar de vroegere oorkonden van Pepijn de Korte, Karel de Grote en Lodewijk de Vrome. Sommige Franse historici voeren deze immuniteit terug tot de tijd van koning Clovis, die in 486 vanuit Doornik Frankrijk binnenviel en slechts één veldslag nodig had om de restanten van het Romeins gezag weg te vagen en de chaos te bedwingen, waardoor hij het land tot aan de Loire in bezit kreeg waarvan Noyon het middelpunt was. Voor Noyon zijn reële banden met de Merovingers en de Karolingers aan te wijzen; voor Nijmegen blijkt niets hiervan. Volgens Leupen hebben de Karolingers en hun opvolgers vanaf 777 onafgebroken tot aan de verwoesting van het paleis in 1047 in Nijmegen geresideerd. Is het al merkwaardig dat uit dat lange verblijf van de vorsten **niets voor de stad zelf** is gevolgd, totaal onaannemelijk is dat er tussen Aken en het uiterste punt van Groningen **geen spoor is aan te wijzen van enige bestuurshandeling** van een vorst. De Nederlandse historici hebben zich inkapabel getoond om dit feit van het hoogste belang op te merken als een radikale tegenspraak voor de lokalisatie te Nijmegen van een belangrijk bestuurscentrum.
- 59 **842**. Lodewijk en Karel, zonen van Lodewijk de Vrome, sloten dit jaar een verbond waarin zij beloofden elkander te steunen. De kronieken delen een aardige bijzonderheid mede: Lodewijk, **de Duitser** genaamd, legde zijn eed af in het **Romaans**, en Karel, de vorst van Neustrië en Bourgondië, die eerder als een **Romaan** beschouwd kan worden, zwoer in het **Germaans**. Simplistisch geredeneerd had men precies het omgekeerde mogen verwachten. De kroniekschrijvers, die over het algemeen in het Latijn schreven - teksten in Frans of Duits zijn hoogst zeldzaam - gebruikten de vormen van de plaatsnamen overeenkomstig hun moedertaal, zodat de Romanen Noviomus schreven, de Germanen Numaga, ofschoon er voorbeelden te over zijn die aantonen dat dit geen wet van Meden en Perzen was. Er is geen enkel motief aan te wijzen, noch op taalkundig gebied noch uit de gebruiken bij de schrijvers, om aan de vorm Numaga enig gewicht toe te kennen ten voordele van Nijmegen. Als gedeeltelijk, maar zéér klein excuus voor Leupen mag worden aangevoerd, dat het gehannes met de namen Noviomagus en Numaga al eeuwen lang aan de gang is. In een 13e-eeuws handschrift van de Poeta Saxo stond een **Noviomagus** genoemd. Een latere "geleerde" heeft dit doorgestreept en de "verbetering" toegevoegd: **Numaga**. Dat die man al Nijmegen plus de naamkundige flater in het hoofd had, behoeft niet meer uitgelegd te worden.

845. Na 843, de verdeling van het Karolingisch rijk, meende Post, kan Noviomagus 60 **onmogelijk** Noyon betekenen, daar dan een zodanige splitsing in het rijk gekomen is dat de vorsten van het **Oost-Frankische rijk**, die ongestoord doorgaan met het bezoeken van Noviomagus en het uitgeven van oorkonden aldaar, onmogelijk te Noyon kunnen zijn geweest. Heel Nijmegen en heel Nederland knikten braaf ja bij een van de grootste drogredenen in de kwestie, waardoor niet alleen de uitvinder zichzelf in het hemd zette maar ook de historische wereld van Nederland een stempel van amateurisme krijgt opgedrukt. Jammer voor Post, voor de ja-knikkers en ook voor Leupen, die hetzelfde argument hanteert en mijn weerlegging uit 1965 natuurlijk niet gelezen heeft, komt de eerste de beste oorkonde van Lodewijk de Duitser het onnadenkend gebral afstraffen. Die koning van het Oost-Frankische rijk geeft in dat jaar een oorkonde uit "Actum Noviom", welke plaats door **alle historici als Noyon** wordt opgevat, klaarblijkelijk ook door Leupen die deze akte niet voor Nijmegen aanvoert.

Ik ga de uitvoerige weerlegging niet herhalen, die ik in "Vraagstukken..." aan de drogreden heb besteed, o.a. het wijzen op de noodzaak om de grenzen van de rijken te herzien nu blijkt dat men zich in de plaats van zoveel streken en steden zoals Frisia en Batua heeft vergist, die altijd in de rijksverdelingen worden genoemd. Evenmin behoeven de talrijke gevallen nogmaals opgesomd te worden, waar **Duitse koningen en keizers** oorkonden uitgeven in plaatsen, die **verder Frankrijk in liggen** dan Noyon. Het fundamentele misverstand van Post en Leupen is immers, dat zij onuitgesproken poneren dat een vorst **alleen in zijn rijk** een oorkonde kan uitgeven, een stelling die nog te onnozel is om er verder over te praten. Bij deze drogreden komt de even simpele opvatting, dat de grenzen van de rijken een ultimatieve streep op de kaart zouden zijn geweest. Natuurlijk moeten de historische atlassen dit zo afbeelden, doodgewoon omdat het onmogelijk is op een kaart de genuanceerde en ingewikkelde verdelingen aan te geven, die in werkelijkheid aan het uiteenvallen van het Karolingische rijk ten grondslag hebben gelegen. Totaal over het hoofd wordt gezien dat in die tijd **de personele jurisdictie** veel belangrijker was dan **de territoriale**. Een streek of een plaats kon onder één vorst of heer staan, terwijl zij in het gebied van een ander lag. Kamerijk is tot ver in de 12e eeuw Duits gebleven. In onze eigen vaderlandse geschiedenis zijn soortgelijke gevallen legio. Men kan in eerste instantie niet eens van enclaves spreken; dit heeft pas zin wanneer in een veel later tijdperk de personele jurisdictie vervaagde en alleen de territoriale jurisdictie bleef bestaan. Voor de vroege periode is dit niet eens in kaart te brengen tenzij voor beperkte en overzichtelijke gebieden. Duidelijk is ook dat historici zoals Post en Leupen de slechts benaderende kaarten, die overigens een paar knalfouten bevatten, misbruiken om met een 20e-eeuwse opvatting over grenzen een drogreden van jewelste op te bouwen.

Hoe Leupen zijn eigen stelling hanteert, grenst aan het horribele. Lodewijk de

Vrome, die volgens Leupen in Nijmegen resideerde, gaf daar oorkonden uit voor plaatsen ver in Frankrijk gelegen: 815 voor de abdij van Fontenelle bij Rouaan; 817 voor de kerk van Lodève in het zuiden van Frankrijk; 821 voor de aartsbisschop van Besancon; 821 voor een klooster bij Orléans. Keizer Otto III geeft, weer te Nijmegen volgens Leupen, in 991 een oorkonde uit voor het bisdom Kamerijk. Hendrik II, weer in Nijmegen, in 1015 een oorkonde voor de abdij van St. Bertijn te St. Omaars; in hetzelfde jaar een voor een klooster bij Verdun, die door Koenraad II, ook weer in Nijmegen volgens onze broekeman, in 1031 wordt bevestigd. Hendrik III tenslotte geeft in 1044 in Nijmegen! een oorkonde uit aan de abdij van St. Remigius te Reims. Leupen heeft totaal over het hoofd gezien bij zijn bewering, dat een koning geen oorkonden buiten zijn rijk kan uitgeven (wat overigens niet juist is) **dat hij zeker geen beschikkingen kan treffen over goederen buiten zijn rijk**, waarover hij geen jurisdictie had, zodat hij met het citeren van de bovenstaande oorkonden zijn eigen stelling opblaast. Bovendien blijkt hij niet de minste notie te hebben van wat tot ver in de 12e eeuw bij het H. Roomse Rijk behoorde.

Het wordt nog fraaier! Karel de Eenvoudige, **koning van West-Francië** d.i. Frankrijk, zet hij in 898 in zijn zetelstad Noviomagus te Nijmegen neer, en in 912 laat hij hem warempel te Nijmegen een akte uitgeven voor een priester bij Koblenz. Is het overdreven dat ik Leupen een schaamteloze bedrieger noem, die met schijnheilige praat over wetenschap en achtergrondkennis zijn lezers welbewust zit te misleiden. **Volgens zijn eigen normen had hij de oorkonden van Karel de Eenvoudige aan Noyon moeten toewijzen.** Dat kon hij natuurlijk niet doen, omdat dan de zaak van de residentie pas goed aan het rollen zou gaan.

't Is bijna onmogelijk, maar 't wordt nòg fraaier! Ik ga de magistrale, hemelse zin van Leupen citeren, waarmee hij zelfmoord pleegde als historicus, de passage uit het Tweede Bronnenboek waarin hij zijn bisschop van Nijmegen probeerde te redden. Hij schrijft: "Er is evenwel geen enkele reden te bedenken, waarom de keizer van het Duitse rijk naar een buitenlandse stad, die tevens zetel van een Frans bisdom was, zou reizen; te meer omdat de bron zich hier over een bezoek buiten het Rijk verder niet uitlaat". Mijn verbijstering is zo groot, dat ik het slechts tot een tegenvraag kan brengen: Er is geen enkele reden te bedenken, waarom Juliana koningin van de Nederlanden naar de buitenlandse stad Porte Ercole zou reizen, tevens zetel van een roomse pastoor, te meer omdat de bronnen niet spreken over een bezoek buiten het rijk. En toch liggen haar koninklijke besluiten, daar getekend, bij bosjes in alle gemeentehuizen van Nederland, ook in dat van Nijmegen. Het zal wel aan de verbouwing van het stadhuis te wijten zijn, dat de afdeling Voorlichting van de gemeente Nijmegen vergeten heeft dit tijdig door te geven aan de stadsomroeper. Ja, als die man mijn "Vraagstukken..." niet leest, hoe kun je dan verwachten dat hij het Staatsblad bijhoudt?

Zijn de drie voorafgaande argumenten al dodelijk voor Leupen's stelling, het volgende doet de deur helemaal dicht. Tot aan het einde van de 12e eeuw, toen het paleis van Barbarossa te Nijmegen al enige decennia bestond, zijn de Duitse keizers aanspraak blijven maken op **Noyon** en de omliggende landstreek. In 1031 had Hendrik, koning van Frankrijk, beslag gelegd op: Senlis, Beauvais, Amiens, Compiègne, Reims, Macon, **Noyon**, Atrecht, de gehele Vermandois en Sens. In andere delen van het voormalig Duits gebied liet hij de hertog van Normandië zijn gang gaan. De graaf van Vlaanderen, die delen van dat Duits gebied in leen gekregen of met oogluikende toestemming van de keizer ingepikt had, trachtte omstreeks 1180 keizer Frederik Barbarossa over te halen tegen de koning van Frankrijk op te treden "om de grenzen van het rijk weer aan Het Kanaal te leggen". De keizer heeft hem wel moreel doch niet metterdaad gesteund. In 1181 verzamelde graaf Philips van Vlaanderen een groot leger en viel hij Frankrijk binnen; **Noyon** en Senlis werden meteen veroverd. Na verschillende veldtochten is in 1185 de vrede getekend waarbij onder andere bepaald werd, dat de koning van Frankrijk de betwiste steden **Noyon**, Corbie, Montreuil-sur-Mer en St. Riquier in bezit zou blijven houden. De konstructie van Post en Leupen is derhalve onjuist want tot 1047, de verwoesting van het paleis, is **Noyon onder het Duitse rijk gebleven**, zodat hun argument van "buitenlandse stad" volstrekt in strijd met de waarheid is. Tot zoiets komt een historicus, wanneer hij alleen apriorismen bedrijft en niet eens gaat onderzoeken of zijn uitgangspunt wel juist is.

Er is geen enkele reden om smalend te wijzen op de "onvoorstelbaarheid" dat een Duitse keizer samen zou kunnen zijn op een plaats met een Franse prelaat. Dat kan alleen opkomen bij iemand die gruwelverhalen uit de oorlog in zijn hoofd heeft of die de onjuiste voorstelling koestert dat de kerkprovincies per definitie en terstond de indeling van de wereldlijke rijken hebben moeten volgen. Vrijwel het gehele aartsbisdom Reims is nog lang tot het Duitse rijk blijven behoren. Dat de gangbare historische atlanten bijgewerkt moeten worden, is natuurlijk de eerste onafwendbare konklusie van mijn studies. De definitieve scheuring en konsolidatie van de Duitse en Franse rijken heeft zich pas in de 12e eeuw voltrokken, op hetzelfde tijdstip dat de scheiding van de geesten, het opkomend nationaliteits-bewustzijn en verschillende andere factoren bewerkt hebben dat nu een ultimatieve streep op de kaart werd gezet. Wie iets van achtergronden begrijpt, ziet ook dat en waarom juist in diezelfde tijd de grondslagen werden gelegd voor de Nederlandse historische mythen die, en dit dient men zich héél duidelijk te realiseren, niet volledig begrepen kunnen worden zonder de mythen over St. Lebuinus, St. Ludger en de Saksen in Westfalen, waar een op zich niet geheel onjuiste traditie uit het begin van de 9e eeuw **een onware voorgeschiedenis** van ruim 8 eeuwen kreeg.

846. De Noormannen vielen **Ostracia**, **Westracia** en **Dorestadum** aan. Vanuit zijn 61 burcht Noviomagus - Noyon kon keizer Lotharius de branden zien maar hij kon er

niets tegen doen. Daarna vertrokken de Noormannen. Ostracia en Westracia zijn niet de Oostergo en de Westergo in Friesland; het waren Ostrevant en Westracia (later Taxandria) in het noorden van Frankrijk, waar alleen de naam Ostrevant is overgebleven voor de streek ten oosten van Atrecht. Westracia is eerst voor een groot deel aan de transgressies ten prooi gevallen; toen het land voor en na weer te voorschijn kwam, was de oude naam verdwenen en kwam Taxandria in zwang (verm. afgeleid van texere: weven, weefland, lakenland). De gouwen in Friesland verschijnen pas vele eeuwen later; hun namen staan in geen enkel verband met de oude, die reeds door de Geograaf van Ravenna in de 7e eeuw genoemd zijn. Zij zijn niet eens doublures van de andere. In de bronnen worden tevens de Sudergo, ten zuiden van Atrecht, en de Northgo in de omgeving van Doornik genoemd. De vier landstreken, wier naamgeving op een geografisch verband en nabuurschap wijst, lagen derhalve in Frankrijk en België. Betrouwbare historie gaat van zekere gegevens uit, en mag het publiek niet misleiden met fragmentarisch gedoe, door twee met geen mogelijkheid in Nederland aan te wijzen landstreken maar over te slaan, en de andere twee op een in die tijd niet bestaand gebied te leggen. De tekst zegt derhalve niets ten gunste van Nijmegen. Prudentius geeft hetzelfde verhaal op dit jaar, en noemt dan de havenstad Dorestadum en het Eiland van de Bataven. Leupen laat na de parallelteksten te raadplegen, rukt wat teksten uit hun verband en wil zijn lezers nog altijd blijven wijsmaken dat de Noormannen in Nederland zijn geweest, de fabel die ik al in 1977 grondig niet in de grond, doch het water van de transgressies heb ingeboord.

- 62 **850.** Prudentius verhaalt dat de Noorman Roerik in dit jaar met een aantal schepen **Frisia** (Vlaanderen) en het Eiland van de Bataven binnenviel en verschillende plaatsen in de omgeving van de Renus en de Vahalis vernielde. Keizer Lotharius sloot een overeenkomst met hem en schonk hem Dorestadum "en andere graafschappen". Leupen slaat deze tekst over, ofschoon hij andere (zie op het jaar 837) aanhaalt om te bewijzen dat het Eiland van de Bataven tóch de Betuwe was. De reden ervan is duidelijk, namelijk omdat over deze jaren en gebeurtenissen al te veel teksten op Noyon wijzen.
- 63 **853.** Een kroniek, die in dit jaar een inval van de Noormannen in Frankrijk verhaalt, somt als streken en plaatsen op: de Seine, Rouaan, Orléans, Parijs, Nantes, Tours, de Loire, Neustrië, Beauvais, **Noyon** en andere, en roept dan vertwijfeld uit: "Wat gaat er gebeuren met deze steden, die eens de voortreffelijkste van Gallië waren?" Die kreet heeft een late echo in de geschiedenis gehad, toen Clemenceau in 1870 de wankelmoed van de gedelegeerden in de Nationale Vergadering trachtte te weren met de klassiek geworden uitroep: "L'ennemi est à Noyon!" = de vijand is in Noyon, het oude hart van Frankrijk. In mijn "De Mythe van de Noormannen in Nederland" (1977), ook in "Holle Boomstammen" opgenomen, heb ik aangetoond dat de oude verhalen in Nederland een onverantwoord en onkritisch gepluk is

geweest uit de kronieken van teksten, die aan de hand van de verplaatste plaatsnamen op Nederland werden toegepast. De juistheid van mijn konklusie is op afdoende wijze aangetoond door de opgravingen van Wijk bij Duurstede. Terwijl de bronnen verhalen dat het oude **Dorestadum** minstens driemaal door de Noormannen in brand gestoken en verwoest werd, hebben de opgravingen **niet het minste spoor van deze rampen** aangetoond, wat voor veel historici dan ook het definitieve argument is geworden dat Wijk bij Duurstede het oude Dorestadum niet kan zijn geweest. Dat negatieve resultaat van Wijk bij Duurstede staat niet alleen. Nergens in Nederland is iets van de Noormannen gevonden, wat evenwel Leupen niet ervan weerhoudt te blijven brallen over de Noormannen in de Betuwe, nota bene meters onder water!

857 en 859. Prudentius verhaalt dat in beide jaren de Noormannen Dorestadum en 64 het Eiland van de Bataven aanvielen. De tekst van 859 luidt: "De Noormannen kwamen opnieuw naar het klooster van St. Valéry-en-Somme en naar de stad Amiens en omstreken, waar zij plunderden en brand stichtten. Anderen verspreidden zich met dezelfde furie over het **Eiland van de Bataven**. Die aan de Seine woonden, vielen in de nacht **Noviomagus - Noyon** aan, waar zij bisschop Immo vermoordden". Het Eiland van de Bataven wordt in één adem genoemd met Noyon. Deze tekst kon Leupen natuurlijk niet geven, ondanks het Eiland van de Bataven, want alleen al met deze tekst zou hij zijn Nijmegenfantoom hebben opgeblazen. Het "Chronicon de Northmannorum gestis" vermeldt dezelfde gebeurtenissen doch schrijft **Noviomus**.

859. De Annalen van St. Bertijn te St. Omaars berichten op dit jaar: "De 65 Noormannen vielen over de Renus het land binnen, ontvolkten een haven die **Dorestadum** (Audruicq) wordt genoemd, en kwamen tot bij de stad **Nonmodoca**, waarheen de Friezen (Vlamingen) waren gevluht". De vreemde naam Nonmodoca, nergens in Nederland of omgeving te vinden, is een andere vorm van Nemetacum-Atrecht. Waarom verzwijgt Leupen deze prachtige tekst met het afdoende bewijs dat Dorestadum in Frankrijk lag? Doodgewoon omdat Leupen geen historicus is doch een oneerlijke manipulant, die alles overslaat wat voor zijn rekonstruktie dodelijk is.

858 - 860. In berichten over de Noormannen uit deze jaren worden genoemd: de 66 Seine, de Loire, St. Valéry-en-Somme, Amiens, St. Riquier, Beauvais en het Eiland van de Bataven. Direct daarna volgt **Noviomagus**, wat gezien de kontekst het Karolingische was met het paleis. Leupen geeft in 846 een bericht over de Noormannen, een volgende in 870, juist omdat in de tussenperiode de bewijzen overduidelijk zijn dat de Noormannen in Noyon waren, wanneer de teksten zeggen dat zij Noviomagus bezochten.

- 67 **870**. Leupen reconstrueert een reis van de keizer van Aken naar Nijmegen. De kroniek van St. Denis zegt voor de vijfde maal in het Frans: **van Aken naar Noyon**.
- 68 **870**. Van Aken begaf Karel de Kale zich naar het **paleis van Noviomagus**, waar hij een verbond sloot met Roerik de Noorman. Aangezien deze al sinds 834 Dorestadum - Audruicq en sinds 857 Trajectum - Tournehem en omgeving in bezit had, welke streek zelfs een tijdlang de naam van "Ruricgouw" gedragen heeft, is het geen vraag meer waar deze zetelde. Het was in het noord-westen van Frankrijk. In dit verband is de interpretatie Nijmegen een lachertje voor de leken, een gruwzaamheid voor de historici omdat Leupen **de koning van Frankrijk in Nijmegen** laat optreden in een zaak die **zijn rijk** betrof. Hij is zo aan het zwetsen geslagen dat hij keer op keer zijn eigen argumenten torpedeert (zie hiervoor op het jaar 845). Hij onderzocht niet eens, of Karel de Kale überhaupt iets in Nijmegen te zoeken had. In de titel van de tekst laat hij grandioos in vet zetten: Aken - Nijmegen - Aken. Het Bronnenboek wemelt van deze zandstrooiertjes. Je moet bij hem trouwens bij elke regel je ogen uitwrijven, want hij heeft je te pakken voor je het weet.
- 69 **878**. Keizer Lodewijk III geeft "Actum Noviniaco civitate" een oorkonde uit ten gunste van de abdij van St. Germain te Auxerre. De Franse historici vatten unaniem de naam als Noyon op. Al staat in de dagtekening het paleis niet vermeld - dat is evenmin het geval bij talrijke citaten van Leupen - toch vormt de oorkonde weer een afdoend bewijs dat de residentie te Noyon lag.
- 70 **880**. De Noormannen vielen **Gallië** binnen, verwoestten **Biorzuna**, waar een groot deel van de **Friezen** (Vlamingen) naartoe gevlucht was; vandaar terugkerend legden zij een wal en muur rond **Noviomagus** aan en richtten **in het koninklijk paleis** aldaar een winterverblijf in. Lodewijk de Jongere belegerde hen daar een tijd, doch wegens de winter en de sterkte van de plaats moest hij onverrichter zake vertrekken. Hij bleef echter in de buurt, en toen de Noormannen van Noyon en van elders weer op strooptocht gingen, greep hij hen aan bij **Saucourt** tussen Eu en Abbeville, waar hij hun de zwaarste slag toebracht die zij ooit hebben ondergaan. Regino van Prüm geeft nog als bijzonderheid, dat de Noormannen met een vloot over de **Wal** naar Noviomagus getrokken waren. Leupen veegt allereerst **Gallië** van tafel; dat is voor hem een totaal onbelangrijk onderdeel, het land waar de schrijvers de gebeurtenissen plaats. **Biorzuna**, een Gallo-Romaanse naam, is bij hem **Birten (D)**. Hoe dat taal- en naamkundig in elkaar zit, laat hij maar ra-ra. De Geograaf van Ravenna noemt de plaats **Beurtina**, en bedoelde waarschijnlijk dezelfde. In een vorige publikatie heb ik dat geïdentificeerd als **Béthune**, wat vermoedelijk niet juist is. Een betere lokalisatie is **Bihucourt**, op 18 km zuid van Atrecht, wat etymologisch beter te aanvaarden is. De Friezen, het mysterieuze volk dat natuurlijk niet in Nederland **onder water** kan hebben geleefd, waren de bewoners van de Vlaamse kust die ver het land in voor de Noormannen waren gevlucht. Ik heb niet eens onderzocht of Birten

toen wel bestond, daar op zich al duidelijk is dat de teksten niet in de omgeving van Nijmegen thuis horen. Andere teksten waaruit de voorkeur van de Noormannen voor de burcht van Noviomagus blijkt, slaat Leupen over, omdat die al te duidelijk op Noyon wijzen. De doctor van de passage heeft de hele historische wereld van Nederland bij de neus gehad, want helaas! veel hoog- en zeergeleerde heren zijn blindelings in zijn manipulaties getrapt. Ik aanvaard dan ook alle excuses van de mindere goden, op voorwaarde dat zij met mij in lachen uitbarsten over deze onvoorstelbare wetenschappelijke clownerie.

880/81. Leupen vermeldt uitvoerig een aanval van de Noormannen op **Noviomagus**, 71 bij hem Nijmegen, en slaat alle parallel-teksten over, die hetzelfde feit vermelden en het dan hebben over Doornik, de Schelde, Reims, **Noyon**, Atrecht, Kamerijk, Péronne, Kortrijk, Terwaan, Gent, Thun, Boulogne, Cassel, die duidelijk maken waar de feiten van deze twee jaren zich hebben afgespeeld. Er is al opgemerkt dat hij geen notie heeft van historische geografie.. Daar voegt hij in dit geval het welbewust weglaten van essentiële gegevens aan toe, nodig en zelfs onontbeerlijk voor het juist lokaliseren van de feiten. Dat hij maar wat fragmenten uit de kronieken hapt en daar telkens triomfantelijk "Nijmegen" bij roept, is ook in dit geval weer helder. Ik kan dit niet bij elk van zijn citaten herhalen, ofschoon het feitelijk zou moeten.

881. Een kroniek verhaalt op dit jaar: "De Noormannen doorkruisten Francia en Lotharingen, en vooral de gebieden van de Moriniërs, Menapiërs (lees: Bataven) en Bracbatensers, en de streek van de Schelde, die zij te vuur en te zwaard verwoestten. **Vandaar** gingen zij de Wal op, en staken de gehele **Batua** en het paleis van **Noviomagus - Noyon** in brand". Deze tekst, **voorheen ook altijd voor Nijmegen opgevat**, moest Leupen laten vallen, niet omdat hij **te zwak** was doch omdat hij door de vermelding van de Moriniërs, de Menapiërs en de Schelde een gloeiend ijzer was in zijn manipulerende handen. Het gevolg is, dat hij nogmaals een duidelijke tekst over **het paleis van Noviomagus** aan Noyon afstaat, en toch wil volhouden dat datzelfde paleis dan ook in Nijmegen lag.

882. In een bericht over een aanval van de Noormannen op **het paleis van Noviomagus** worden genoemd: De Menapiërs (bij de klassieke sinoniem met de Bataven), de Moriniërs van Terwaan en Boulogne, het land rond de Schelde, de kloosters van St. Valéry-en-Somme en St. Riquier. **Vandaar**, zegt de tekst letterlijk, trokken zij naar het paleis van Noviomagus. Deze tekst, voorheen ook altijd ten gunste van Nijmegen aangevoerd, laat Leupen vallen. Hij vindt 't niet eens de moeite waard om te vermelden waarom de tekst opeens uit de boeken van Nijmegen wordt geschrapd.

883 - 911. Leupen geeft in 880 de laatste vermelding van Noormannen in Nijmegen. 74 In de teksten tot 925 over de Noormannen staan zoveel details van Frankrijk, die

aantonen dat de Noormannen dáár en niet in Nederland aan het plunderen waren. Leupen heeft geen kans gezien er iets uit te pikken ten gunste van Nijmegen vanwege het blote feit dat de vermeldingen van het paleis dan àl te duidelijk op Noyon slaan. Lemmens, directeur van het Gemeente-Museum, en andere schrijvers van reclame-teksten van de gemeente Nijmegen hebben een ander zicht op deze kwestie. Zij blijven de Noormannen tot 925 in Nijmegen laten optreden. Het wordt de hoogste tijd dat Nijmegen eens klare Noormannen-koffie schenkt. Een stad brandt zichzelf af, wanneer de instanties, die samen het Bronnenboek van Nijmegen uitgeven, zich op zo'n belangrijk punt van de geschiedenis tegenspreken. Het is natuurlijk de reinste lariekoek om achteraf te komen met de uitvlucht, dat in de historische wetenschap best twee opvattingen naast elkaar kunnen bestaan, daar het hier **niet gaat over opvattingen** doch over de rekonstruktie van **historische feiten**, waar slechts ja of neen mogelijk is. Een nuchtere toeschouwer kan enkel de konklusie trekken, dat de leugenaars zo'n slechte afspraak hebben gemaakt dat zij elkaar tegenspreken. Zie ook op het jaartal 925.

- 75 **885.** Na de moord op Godfried de Noorman **in de Batua** volgen zoveel details uit de omgeving van Noyon, dat Leupen ondanks zijn falsificerende tendens verschillende teksten over Noviomagus moest laten liggen, waarvan een deel voorheen wèl op Nijmegen werd toegepast. De moord op Godfried in de Batua raakt hij niet eens aan, vanzelfsprekend omdat in verband daarmee details zijn genoemd die niet in of bij de Nederlandse Betuwe zijn aan te wijzen, bijvoorbeeld **Confluentia**, dat natuurlijk niet Koblenz was, de oude opvatting, doch Conflans-St-Honorine aan de samenvloeiing van Oise en Seine. In hetzelfde verband wordt **Andernacum** genoemd, dat even natuurlijk niet Andernach was doch Andrézy, en **Sinchicha**, nog minder Sinzig in Duitsland doch Sinceny in Frankrijk.
- 76 **890.** De Noormannen hielden zich op in de vallei van de Oise en richtten winterkwartieren in te Amiens en **in het paleis van Noyon**. Een tekst uit de annalen van St. Vaast te Atrecht zegt, dat zij over **de Seine en de Oise** naar Noyon kwamen. Leupen heeft dit feit overgeslagen, dat onweersprekelijk het paleis van Noviomagus te Noyon plaatst, met teksten die door heldere geografische aanduidingen toch niet "zwak" te noemen zijn. In de inleiding op het Tweede Bronnenboek, waar hij volmondig toegeeft dat 't Noyon was, komt hij aan met gezwets waarom hij deze tekst moest passeren, maar houdt weer handig de kernvraag onder tafel die is: Waren er dan **twee paleizen Noviomagus**, alle twee geliefd bij de Noormannen als winterverblijf? Reisbureau Leupen geneert zich niet affiches uit te hangen met **Franse** en met **Nederlandse** tekst: "Noormannen, komt hier Uw wintervakantie doorbrengen". Geen wonder, dat de Noormannen het tenslotte zelf niet meer begrepen en uitweken naar Normandië, hun zogenaamde woonplaats aan de Nederlandse kust latend voor wat zij was, namelijk een waddengebied waar zij nooit gewoond hebben. De blunder van de Nederlandse historici met de Noormannen slaat die van Nijmegen met vele lengten: het was er een van 500 km!

891. De Noorman Hasting doet vanuit **het paleis van Noviomagus - Noyon** een 77
aanval op St. Omaars en onderdanen van de abdij van St. Bertijn. Het bericht, dat
een nadere bevestiging inhoudt van het vorige, ontbreekt bij Leupen.

891. De schrijvers verhalen dat de koning vanaf de plaats **Confluentia** d.i. Conflans- 78
St-Honorine aan de samenstroming van Oise en Seine naar zijn zetelstad **Novioma -
Noyon** reisde. Hier gebruiken zij een Romaanse vorm van de naam. Een aardige
bijzonderheid is dat zij tevens vermelden, dat de koning de reis deels per schip deels
te paard aflegde, ofschoon hij een onafgebroken waterweg had om Noyon te
bereiken, wat voor een voorzichtig historicus een waarschuwing te meer kan zijn om
"secundum aquas" uit de tekst van 806 niet al te dwingend als een onafgebroken
reis per schip op te vatten. Het bericht ontbreekt bij Leupen, natuurlijk omdat zijn
werkgroep evenals die van Post uit 1956 de opdracht had om bij het raadplegen van
de indices maar niet naar Noyon te kijken. Het ging de hogeschool van het
apriorisme immers niet erom te ontdekken waar de residentie Noviomagus van de
Karolingers lag, doch om de mythe van Nijmegen in stand te houden. In het Tweede
Bronnenboek wordt eindelijk toegegeven, dat het materiaal verzameld is volgens het
"Stichwort-Schema", wat helaas een "stikwoord" wordt wanneer men nalaat
andere even noodzakelijke steekwoorden te raadplegen. Bovendien blijkt dat
Leupen's werkgroep herhaaldelijk is gestikt in de foutieve "Stichwörter" van de
Monumenta Germanica. Hoe onjuist deze methode is, hadden de werkgroepen
kunnen zien in **de bronnen van Noyon**, waar naast de vorm Noviomagus de vorm
Noviomus verschijnt, soms zelfs op korte afstand van elkaar in dezelfde tekst.

895. In dit jaar doet koning Zwentibold een schenking aan het klooster van St. 79
Michaël bij Verdun. De oorkonde is uitgegeven "in villa Droslei **juxta Noviomum
civitatem**". Hiermede is **Trosley-Loire** bedoeld, op 17 km zuid-oost van Noyon. De
akte zegt direkt niets ten aanzien van Noviomagus, wèl waar koning Zwentibold zich
ophield, zodat het niet aangaat die arme man, een mislukte koning van Lotharingen,
naar Nijmegen te slepen. Weer moet Leupen worden gevraagd, waarom hij deze
akte niet vermeldt, die van meer gewicht is dan de talloze zijdelingse "bewijzen" die
hij voor Nijmegen aanvoert.

896. Van een akte van koning Zwentibold maakt Leupen: de bevestiging van de St. 80
Maartenskerk van Utrecht van rechten en vrijdommen te **Dorestad**, en de uit-
breiding daarvan tot **Deventer, Tiel**, en andere plaatsen. Naar waarheid moet de
samenvatting van de oorkonde luiden: Koning Zwentibold bevestigt de St.
Maartenskerk van **Tournehem** (de vroegere zetel van St. Willibrord) in haar
bezittingen te **Audruicq**, die hij uitbreidt tot **Desvres** en **Tilques**. Utrecht, Deventer
en Tiel bestonden in 896 niet, zodat Leupen ook hier bodemkundig en stratigrafisch
staat te ijlen. De akte van 777 (zie nr. 34) bewijst afdoende waar Dorestadum lag.

Dat hij mij afvalt, daar kan ik inkomen, maar dat hij de R.O.B. tegenspreekt, gaat te ver, die de pertinente uitspraak heeft gedaan dat de nederzetting te Wijk bij Duurstede omstreeks 870 was geëindigd en de eerste eeuwen niet is voortgezet. Blijkbaar heeft hij op dit punt toch nattigheid gevoeld, daar hij in zijn citaat **Dorestad** laat staan en niet Wijk bij Duurstede schrijft, wat nog meer opvalt omdat hij voor de andere namen uit de oorkonde wel de Nederlandse naam geeft. Het is weer een prachtig staaltje van zijn opvatting over voorlichting van het publiek.

- 81 **896.** Koning Zwentibold laat een onvrije vrouw van de kerk van **Elste** vrij. Deze kerk was onderhorig aan de kerk van Trajectum - Tournehem, zodat de determinatie van Leupen als Elst in de Betuwe fout is. De juiste plaats is **Elnes**, op 14 km zuid-oost van Tournehem. Elst in de Betuwe komt pas op in de 10e eeuw als een nieuwe vestiging boven een voormalige Romeinse, wat Bogaers, de "aanvoerder" van de Club van Nijmegen, indertijd aan de hand van de opgravingen bewezen heeft en zelfs tegen de oorkonde van 726 over Elisthe-Marithaime pertinent volhoudt. Leupen kan alles doen wat hij wil doch niet zijn baas tegenspreken. Deze slaat nog een belachelijker figuur, omdat hij dit citaat over Elste heeft laten passeren en goedkeurde. De man staat lachend te knikken wanneer een kraker de produkten van zijn wetenschap het raam uitsmijt.
- 82 **898.** In dit jaar gaf koning Zwentibold in **Noviomagus** een-oorkonde uit ten gunste van de aartsbisschop van Trier, die zich bij hem te Aken was komen beklagen dat graaf Reinier onrechtmatig de abdij van St. Servaas te Maastricht in bezit had genomen. De bisschoppelijke gezanten, op reis naar Noviomagus, waren in de abdij vastgehouden en gedwongen geworden de usurpatie goed te keuren. Ogenschijnlijk ligt hier een mooie rechte lijn tussen Trier over Maastricht naar Nijmegen. De gezanten moesten van Trier naar Maastricht om zich ter plaatse van de stand van zaken op de hoogte te stellen; vandaar gingen zij naar Noyon.
- 83 **898.** Leupen geeft een verhaal over de strijd tussen Karel de Eenvoudige, koning van West-Francië, en koning Zwentibold, de niet-erkende koning van Lotharingen, waarin met de beste wil van de wereld geen aanwijzing ten gunste van Nijmegen als residentie is te ontdekken. Karel viel Lotharingen binnen en trok op tegen Noyon. Zwentibold ging naar bisschop Franco, nam hem met diens manschappen met zich mee, trok de Maas over en kwam bij **Florichingas**, waarvan Leupen Flörchingen maakt. Waar ligt dat gat, dat op geen kaart te vinden is? Karel, die als koning van Frankrijk niets in Nijmegen te zoeken had (Zwentibold was er evenmin), was van Noyon naar Prüm getrokken. Leupen, die zo bisschop-minded is dat hij er zelf een heeft gebaard, moffelt bisschop Franco handig weg door diens zetel niet te noemen. Dat was de **bisschop van Nevers**, die daar tussen 893 en 906 de zetel bezet heeft; voorheen was hij abt geweest van Pierre-le-Vif in het bisdom Sens. Dit geeft aan het verhaal op slag een geheel andere situering dan Leupen wil opdringen. Zwentibold

en Franco trokken over de Maas in de richting van Prüm om Karel aan te vallen. Florichingas is een der **zo talrijke** Fleury of Fleurigny in het noorden van Frankrijk, dat de juiste lokalisatie zelfs niet te geven is.

902. In dit jaar schonk Karel de Eenvoudige de tol van **Noviomagus-Noyon** aan het kapittel van de stad. Deze gift is door latere koningen meermalen bevestigd. Zij was een verdere stap in het proces van emancipatie van het prins-bisdom Noyon, dat nu praktisch alle inkomsten van het vroegere koninklijk domein toegewezen kreeg. De akte bevat enige bijzonderheden die voor het probleem van belang zijn. Het verzoek ertoe was uitgegaan van Heidilo, bisschop van **Noviomagus** en Doornik die bepaalde rechten en inkomsten wilde afstaan, onder andere twee molens die al sinds koning Lodewijk de Vrome in het bezit van het bisdom waren, enige wijngaarden en enige bossen. Uit eigen beweging voegde de koning er **de tol** aan toe, die in het gehele distrikt van Noyon **als een koninklijk voorrecht** gold, met alle zaken van rechtspraak die daarbij behoorden, behoudens een jaarlijkse uitkering aan de bisschop. Tevens werd bepaald dat al deze overgedragen zaken vrij zouden zijn van elke inmenging door de koning of diens officieren. De akte bevat een klaar bewijs voor het residentieel karakter van Noyon. Zij is uitgegeven te Villeneuve-Saint-Georges, op 20 km zuid-oost van Parijs, wat te ver voor Leupen is. Zijn blik reikt niet verder dan Aken. 84

925. En bericht uit 925 zegt dat de Noormannen vanaf **Rouaan en Péronne** kwamen. Na **Beauvais, Amiens** en **Atrecht** geplunderd te hebben, kwamen zij voor de stad en het paleis van **Noyon**. Deze tekst, waarin vanzelfsprekend Noviomagus staat, voorheen in alle boeken over Nijmegen gepresenteerd als het spektakelstuk van de stad in haar strijd tegen de Noormannen, slaat Leupen zonder één woord uitleg over, waardoor **zeven zaken** zijn komen vast te staan: 85

1. dat de tekst niet op Nijmegen betrekking heeft maar **op Noyon** slaat.
2. dat de **vroegere toepassingen op Nijmegen** derhalve **fout** zijn.
3. dat er wel degelijk **verwarring bestaat tussen de twee steden**, en dat het een botte leugen is die te ontkennen wanneer zij voor zo'n belangrijk feit wordt toegegeven.
4. dat die verwarring ook **in andere teksten over Noviomagus zit**, als zij voor deze tekst van 925 zo gemakkelijk en probleemloos wordt erkend.
5. dat een waarachtig en eerlijk historicus inziet dat hij **die verwarring** eerst radikaal moet oplossen alvorens door te blijven bluffen met zogenaamd Nijmeegse gegevens, daar het gevaar bestaat dat die, evenals de tekst van 925, waar zij werd erkend, ook van Noyon zijn.
6. dat zij, door deze tekst stilzwijgend te laten vallen en daar verder niet meer over te praten, **een keer te meer wordt verdonkeremaand**, wat ook de diepste reden is voor het verzwijgen van het waarom van de overslag.
7. en het allerbelangrijkste en allergruwelijkste, **dat een onweerlegbaar bewijs voor Noyon**, en een door Leupen erkend **bewijs tegen hemzelf** wordt verzwegen. Deze

opsomming, **Zeven Hoofdzonden** van een falsificerend historicus, vormen een afdoend bewijs voor de juistheid der beschuldiging van wetenschappelijk bedrog.

Enkele maanden nadat hij dit in het Bronnenboek had gepresteerd, presenteerde hij in een artikel van "Spiegel Historiae!" van december 1980 (blz. 689) **de tekst van 925 toch als historische waarheid van Nijmegen**. Leupen overtreft alles en iedereen, en brengt het zelfs tot **twee edities van Karolingisch Nijmegen**: een voor **de wetenschappers**, waaruit hij alles moet weglaten wat die zouden kunnen doorzien, de andere voor **de leken**, die nog het oude verhaaltje van 925 voorgeschoteld krijgen. De man presteert het ongelooflijke; hij goochelt en jongleert met de historische gegevens als een vak-illusionist: 't is inderdaad een tovenaars, maar geen historicus.

Die blaam wilde Leupen niet op zich laten zitten. In de inleiding op het Tweede Bronnenboek gaat hij erop in, waarom hij in 't éne geval de tekst van 925 meende te moeten laten vallen, terwijl hij die in het andere geval meende te mogen handhaven. Hij schrijft: "Bij het controleren van de juistheid van de naam zijn wij **vrij voorzichtig** geweest; een bekende mededeling als die **uit het jaar 925** bij Flodoard van Reims werd niet opgenomen, omdat Noviomagus hier genoemd wordt te zamen met Franse steden als Beauvais, Amiens en Atrecht. **Dat wil overigens niet zeggen dat deze vermelding dus niet op Nijmegen betrekking kan hebben**. Zolang nog geen diepgaand onderzoek naar het gebruik van plaatsnamen bij Flodoard geschied is, moet men rekening houden met de mogelijkheid dat toch op Nijmegen en niet op Noyon gedoeld wordt (de inwoners van Noyon heten bij Flodoard meestal: Noviomenses)".

Mijn hemel, Leupen! kijk eens de oorkonde van Noyon uit 1128 na met de vormen **Noviomagus en Noviomus** op enkele regels afstand van elkaar, dan begrijp je misschien dat je met het bovenstaande de meest bloedige onzin hebt geschreven die ooit uit je Nijmeegse pen is gevloeid. Mocht dat niet voldoende zijn, of zou die tekst als te laat worden afgewezen, dan kunnen **de parallel-teksten** van de kroniekschrijvers vanaf de 6e eeuw dienen, waar men bij bosjes de bewijzen vindt dat, wanneer **verschillende schrijvers eenzelfde feit vermelden**, de een **Noviomagus** schrijft, de ander **Noviomus**, de derde **Numaga**, de vierde **Neomagus**, de vijfde **Noyon** en de zesde zelfs **Nimaie** in het Frans! Hier komt men natuurlijk pas achter, wanneer men **alle teksten** opspoort, niet alleen die welke door de Duitse indices op Nijmegen zijn geprikt. Met deze nieuwe blunder heeft Leupen de methodisch foutieve aanpak van zijn werkgroep ten voeten uit getekend. De welpen treft geen enkele blaam, daar hun hopman hen verkeerd spoorzoeken had geleerd. Zie ook blz. 135.

Al met al hebben we geen enkele reden vernomen waarom Leupen in "Spiegel Historiae!" niet **even vrij voorzichtig** is geweest. Het past een historicus niet, in een populaire uitgave andere normen aan te leggen dan voor een wetenschappelijke. Dat

staat gelijk met het uitdragen van een historische onwaarheid door de voordeur, en het opnieuw binnensmokkelen ervan door de achterdeur. Hij wilde klaarblijkelijk de gemeente Nijmegen niet hélemaal afvallen, die de tekst van 925 nog officieel in haar folders laat zetten (zie nr 74), nota bene in zeer recente uitgaven, die warempel de bezoekers van het Gemeente-Museum in de hand werden gedrukt op de Valkhof-Tentoonstelling, waar het Bronnenboek aan de andere kant van de balie lag. 't Lijkt erop, alsof Nijmegen zegt: ja, tot onze spijt moeten we toegeven, dat we de tekst van 925 officieel niet meer voor Nijmegen kunnen opeisen, maar alstublieft, hier is een foldertje waarin staat dat wij hem toch graag willen houden. Het is een bekend recept bij historische vervalsers: als de publikatie in "Spiegel Historiae" niet binnen het jaar wordt tegengesproken, staat stiekem en lekker tòch weer een "historische waarheid" overeind. Toen de manipulant op heterdaad betrapt werd, probeerde hij zich eruit te praten met een onwetenschappelijke uitvlucht, die nòg duidelijker maakt dat hij zichzelf over en weer voor leugenaar uitmaakt. "Zolang nog geen diepgaand onderzoek naar het gebruik van plaatsnamen bij Flodoard is gedaan", zegt Reinard de Vos, mag ik Noviomagus de ene keer wèl, de andere keer niet voor Nijmegen laten doorgaan. De braller neemt zijn lezers weer eens bij de neus met een kwasi-geleerde drogreden. Men behoeft bij Flodoard van Reims, die tussen 919 en 966 schreef, dit onderzoek niet te doen, daar ten eerste bij hem zoals bij alle schrijvers **Noviomagus en Noviomus** dezelfde plaats aanduiden, en ten tweede omdat hij **zeker niet vanuit Reims een ander niet-bestaand Noviomagus kan hebben bedoeld**. Nu hij in de knel zit, past Leupen weer een van zijn kunstgrepen toe: namelijk het oproepen van een nieuwe suspens, waar de leken in trappen en waardoor zelfs de historici misleid kunnen worden, die niet terstond willen aannemen dat de man opzettelijk aan het bedriegen is. Leupen mag de hemel prijzen dat we niet meer in de middeleeuwen leven. Dan immers zou hij de kruin geschoren krijgen door de bisschop van Noyon en opgesloten worden in een klooster, wat op mijn verzoek een van de Karthuizers met eeuwig zwijgen zou worden.

936. Otto I, Duits koning van 936 tot 973 en vanaf 962 keizer, koos in 936 de oude 86 Karolingische hoofdstad Aken uit voor zijn kroning tot koning en zijn installatie op de troon van Karel de Grote. Dit gebruik is tot 1531 in ere gebleven voor de Duitse koningen en keizers. Eigenlijk had dit voorrecht aan Nijmegen moeten komen, daar juist in deze periode, zegt Leupen, het grote aantal vermeldingen van Nijmegen opvalt. Dat Nijmegen toen **niet bestond**, schijnt hem niet te deren. Noviomagus is bij hem Nijmegen, punt uit en basta!

936 en 980. In oorkonden van deze jaren worden de **suburbia**, de benedenstad van 87 Noyon genoemd, die woordelijk in het bericht van 925 voorkomen (zie boven), wat een reden te meer was dat Leupen de tekst van 925 over de Noormannen te Noviomagus moest laten vallen. Het verklaart ook, dat hij in "Spiegel Historiae" toch weer met de tekst kwam, want die lezers kennen de "suburbia" niet als het

tekstkritische knelpunt waarom hij in de wetenschappelijke editie de tekst van 925 moest overslaan.

- 88 **949.** Leupen citeert een oorkonde "**Actum Nimagna**", waarin koning Otto I de St. Maartenskerk van Trajectum de visserij te Muiden en de belasting "cogschuld" schonk. De akte is een onhandige en zeer doorzichtige vervalsing uit de 13e eeuw. **Amuthon**, wat in de tekst staat, komt in de vroege oorkonden van Trajectum voor maar dan in geheel ander verband, namelijk voor een visserij aan de zee kust. "Cogschuld" is een 13e-eeuws begrip, dat men elders nergens in de akten van Trajectum vermeld vindt. Het **Almere**, dat ook in deze valse akte staat, haalt Leupen niet meer aan, vanzelfsprekend omdat zelfs hij met dat in Nederland nooit bestaan hebbend meer nattigheid is gaan voelen. Ptolemeus noemt het Flevum of Almere al in de 1e eeuw in het noorden van Frankrijk. Zijn juiste situatie is te zien op het kaartje bij de akte van 777. In Frankrijk wordt het door regionale teksten tot in de 14e eeuw bevestigd. De vervalsing uit de 13e eeuw heeft niet eens de naam goed gelezen uit de oorkonde van koning Zwentibold van 896, die gedeeltelijk ten voorbeeld heeft gestaan aan zijn vervalsing. Die akte is echt maar heeft op Tournehem betrekking. Zo kan weer een "Actum Numaga" de keizerlijke prullebak van Nijmegen in, die trouwens al tot aan de rand toe vol zit.
- 89 **956 - 1046.** De kronieken en oorkonden bevatten uit deze periode zelfs opvallend veel vermeldingen van Noviomagus. Leupen heeft er welgeteld 67 bij elkaar gebracht, waarbij hij telkens de losse bewering doet dat het Nijmegen is. De teksten bevatten echter geen enkel rechtstreeks noch zijdelings bewijs, dat **het bestaan van Nijmegen** in deze periode bevestigt. Bovendien ontbreekt uit deze periode, weer zoveel dichterbij liggend dan de 8e en 9e eeuw, ook **elk archeologisch** bewijs te Nijmegen. Zo'n lange tijd, gedekt door zoveel vermeldingen van **de residentie**, had toch zeker 'n paar vermeldingen moeten opleveren van **de stad**. Die ontbreekt volledig in de historische bronnen, vanzelfsprekend omdat haar **niet-bestaan** evident is; voor het luchtkasteel, het evenmin bestaand paleis, sleept Leupen vermeldingen van Noyon aan.
- 90 **959.** Regenoldus, abt van St. Bertijn te St. Omaars, bracht de relieken van de patroonheilige onder een groot escorte van monniken en kanunniken naar **het koninklijk paleis van Noyon**, waar koning Otto verbleef. Boven het citaat zet Leupen in vet: Keulen - Deventer - Nijmegen - Saksen. Waar hij de drie andere namen vandaan haalt, is mij een raadsel. Het zal wel voortgekomen zijn uit zijn enorme "achtergrondkennis", die de onbevangen lezer dan wel gaarne verneemt. Of is die kennis zo iets persoonlijks dat het publiek die niet mag weten, een geheime formule van een alchimist? Achter deze plechtigheid - de relieken zijn in eenzelfde processie naar St Omaars teruggekeerd - zat de bedoeling om de koning gunstig te stemmen opdat de abdij de goederen en rechten terugkreeg, die zij "trans

Rhenum" verloren had. Deze uitdrukking wijst geenszins op Duitsland, doch op de kerken en goederen, die de graaf van Vlaanderen eertijds had ingepikt om de abdijen van Gent, Winnoksbergen en Wormhout te bevoordelen (Zie ook op het jaartal 1015). Leupen heeft die processie van St. Omaars naar Nijmegen geprojecteerd. Hij is niet alleen een slecht historicus, daar alle Franse historici hier Noyon verstaan, doch ook een sadistisch leider van bedevaarten omdat hij de arme monniken van St. Omaars een processie van weken heen en terug wil opleggen: 20 dagen heen en 20 terug tussen St. Omaars en Nijmegen. De Veertigdaagse Vasten is er niets bij! In die tijd bedroeg een gemiddelde dagtocht ongeveer 15 km. Dat konden de monniken niet eens halen, omdat zij al zaten met minstens 5 uren koorgebed per dag. Of had de bisschop van Nijmegen hen daarvan gedispenseerd? Over "achtergronden" gesproken!

980. Leupen rekonstrueert een reis van keizer Otto II van Aken over het **Ketelwoud** 91 naar Nijmegen. Op een bijgevoegd kaartje zet hij dat Ketelwoud neer ten zuiden van Nijmegen, uiteraard zonder nadere plaatsbepaling. Ten eerste is historisch niets bekend van een Ketelwoud in de buurt van Venlo of in de Peel. Ten tweede is de grond daar totaal ongeschikt voor een woud; er kunnen hoogstens wat dennen groeien, en dan niet eens de edele soorten. Ten derde, en dit is het meest afdoende, weet onze leek op het punt van de historische geografie niet dat het Ketelwoud een onderdeel was van het **Kolenwoud** of "Silva Carbonaria", dat zich vroeger onafgebroken van Luxemburg tot ver in het noorden van Frankrijk uitstreckte. Het is het belangrijkste obstakel geweest voor de opmars van de Romeinen vanuit het zuiden. Caesar schrijft al in 50 vóór Chr. over zijn vergeefse pogingen om er op verschillende plaatsen in door te dringen. Niet de Rijn en niet de Germanen, doch dit woud heeft de Romeinen ongeveer een eeuw in het noorden van Frankrijk de pas afgesneden. Het Kolenwoud blijft eeuwen in de bronnen voorkomen; in 1795 heeft het zelfs de naam gegeven aan het Franse departement "Des Forêts" - der Wouden. Keizer Otto reisde derhalve van Aken door het Kolenwoud, in dit geval het Ardennerwoud, recht naar Noyon. Leupen moet een baantje zoeken bij Staatsbosbeheer. Daar kan hij het nog ver brengen met zijn kunst om in één pennestreek een woud op zandgronden aan te leggen.

987. Hugo Capet, de stamvader van de Capetingers, wordt in **Noyon** tot koning van 92 Frankrijk gekroond hetgeen steunde, wat de kronieken zeggen, op de Karolingische traditie van de stad. De Franse historici zijn niet unaniem in de lokalisatie; sommigen plaatsen de kroning te Senlis. Het feit luidt wel een grote verandering in: Als residentie van de Franse koningen is Noyon niet meer gebruikt, omdat Parijs van lieverlede de residentie werd, al komt Noyon nog verschillende malen aan de orde, zowel bij de Duitse keizers als bij de Franse koningen. Haar titel van "koninklijke stad", eeuwen terug ingevoerd en nu afgesloten met een geheel nieuwe politieke situatie, raakte allengs in vergetelheid, zodat Noyon terugviel tot een

provincie-stadje, dat zich door de historici zijn grootste roem liet ontnemen.

93 **988**. In dit jaar wordt Lyndulphus genoemd als bisschop van **Noviomagus - Noyon**. Waarom maakt Leupen van hem geen bisschop van Nijmegen? De een wel en de andere niet, dat is menselijk niet eerlijk en wetenschappelijk verwerpelijke willekeur. De lezer zal wel bemerkt hebben, dat de "bisschoppelijke" foef niet wordt uitgehaald wanneer er **namen** worden genoemd die immers gemakkelijk te controleren zijn. In hetzelfde deel 7 van de Monumenta Germanica, waarin Leupen de vondst deed van de bisschop van Nijmegen, komt Immo voor als bisschop van Noviomagus. De Duitsers hebben ook deze op Nijmegen geïndiceerd, wat Leupen derhalve gezien moet hebben en haastig oversloeg, omdat eenieder weet dat Immo bisschop en martelaar van de Noormannen **te Noyon** is geweest. Kan nog duidelijker worden aangetoond, dat Leupen met zijn bisschop van Nijmegen een onvoorstelbare flessentrekkerij heeft gepleegd, waarvan mij de zin of de bedoeling totaal ontgaat, tenzij men moet aannemen, waar het steeds meer op begint te lijken, dat hij klakkeloos de interpretatie Nijmegen toepast en zó verblind is door zijn vondsten dat hij niets meer ziet. Zie ook op de jaren 1021 en 1024.

94 **1012**. De kroniek van Kamerijk is het jachtterrein bij uitstek voor Leupen gebleken; hier heeft hij zijn drie vetste bokken geschoten. De eerste kunnen we nu bewonderen; de twee andere hangen op de jaren 1021 en 1024 aan de ladder. In 1012 begaf Gerardus, door keizer Hendrik II aangesteld tot bisschop van Kamerijk, zich naar de keizer te Noviomagus. De keizer schonk hem de **villa Walcras**, waar hij hem tevens tot priester liet wijden. Voor Leupen, geïndoktrineerd als hij is door de eindeloos herhaalde uitroep van de Monumenta Germanica "Noyon kommt nicht im Frage", maakt er natuurlijk Nijmegen van. De "villa Walcras" is voor hem even vanzelfsprekend **Walcheren**, om zo met de Hollandse pet van determinatie de tekst maar naar het noorden te trekken. Dat Walcheren nooit bezit van Kamerijk is geweest, vormt voor hem geen punt, nog minder de onvoorstelbare grap dat daar een bisschop van Kamerijk tot priester wordt gewijd. De juiste determinatie van Walcras of Walacras is **Vauchelles**, op 2 km noord-west van Noyon. De schenking van deze plaats aan Kamerijk had zelfs een diepere betekenis, daar zij voorheen bezit was van de **bisschop van Verdun**, een felle tegenstander van de keizer, terwijl Gerardus een van de trouwste vazallen was. Het bisdom Verdun had Walacras van Lotharius II gekregen, samen met de plaatsen **Marcellianum** - Marcheville; **Arbeirivillam** - Larbroye bij Compiègne; **Maureium** - Mory-Monteux; **Brasaidam** - Brasseux; **Metganis villa** - Mesbrecourt; **Commenarias** - Commenchon en **Gaugiacum** - Gauchy. Midden tussen deze plaatsen wordt **Walacras** genoemd (Gesta episc. Viridunensium, M.G. SS, 4, blz. 45). Ja, Leupen en historische geografie, dat is vuur en water, waar de ene na de andere stoomwolk uitbluft.

1015. Leupen citeert een oorkonde van koning Hendrik II, waarin deze het kapittel 95 en de abdij van St. Bertijn te St. Omaars bevestigt in hun bezit te: Deventer, Huissen, Frechen, Golzheim, Herbach, Nedercassel, Gelsdorf en Bruttig. De akte is uitgegeven te **Noviomagus**. Van de **acht plaatsnamen** hebben de Monumenta Germanica tussen neus en lippen door (totaal onbewezen en totaal foutief) noordelijk gelegen plaatsen gemaakt, zodat weer een "bewijs" gekonstrueerd werd dat Noviomagus Nijmegen was. Ofschoon dit "Actum Noviomago" evenmin als de andere iets ten gunste van Nijmegen bewijst en wij het derhalve meteen moeten afwijzen, is het dienstig om de juiste lokalisaties te geven, teneinde op de eerste plaats het schermen met foutieve lokalisaties de pas af te snijden, en ten tweede Leupen te leren dat hij in het vervolg **de originele namen** uit akten moet citeren.

Een deel van de goederen wordt genoemd in een oorkonde uit 877 van Karel de Kale, koning van West-Francië, waarin hij de abdij in het bezit ervan bevestigt. De betreffende passage luidt: "in **Hrokeshem** (Roxem in Vlaanderen) met **Westkerke**, en in **Gelwaldestorp** [**Grosville**] de kerk en 12 mansi; ook in **Cassel** over de Rhenus eveneens 12 mansi; in **Frekana** (Ferques) 12 mansi... in de haven **Daventre** (Desvres) 7 mansi en in **Loconesse** (Longuenesse bij St. Omaars)". Door het feit dat de bevestiging is gedaan door **de koning van West-Francië**, die in Deventer, Frechen, Nedercassel of Gelsdorf geen enkele bevoegdheid had, en de goederen bovendien genoemd worden **tussen andere Franse plaatsen**, staat reeds vast dat **vier van de acht plaatsen** uit de akte van 1015 in Frankrijk lagen. De vier andere: Huissen, Herbach, Golzheim en Bruttig zijn slagen met de pet. In 1056 bevestigde de Rooms koning Hendrik IV de bezittingen van de abdij van St. Bertijn in deze bewoordingen: "in **Daventra** (Desvres) 12 mansi; in **Hosanghem** (Assinghem onder Wavrans of Assinghem onder Eperlecques) 2 mansi; in **Frekana** (Ferques) 8 mansi; in **Godalfis-hem** (Guselinghem onder Moringhem) 2 mansi; in **Herebac** (Herbroucq onder Houlle) 2 mansi; in **Casello** (Cassel) 12 mansi; in **Gesoldustorp** (lees: Geroldi villa, Grosville) 6 mansi; in **Prodaca** (Pronville in het canton Marquion) 1 mansus en de daarbij liggende wijngaard". Hier wordt de aard van de bezittingen genoemd. Het betreft een niet zo belangrijk grondbezit, waarvan uitgesloten moet worden geacht dat de abdij van St. Omaars dat op bijna 300 km afstand had liggen, reeds stammend uit de 9e eeuw en nóg in haar administratie voorkomend terwijl de Noormannen het hele westen ondersteboven hadden gewoeld! Was er sprake geweest van het bezit van een dorp, kerk of een groter complex gronden, dan zou dat nog met enige moeite te aanvaarden zijn. De akte zegt trouwens met geen woord noch het minste detail, dat de goederen ver in Duitsland of Nederland lagen. Het spreekt vanzelf dat de Rooms koning het bezit bevestigt, daar deze op dat tijdstip nog de jurisdictie had over grote gebieden in het noorden van Frankrijk. De akten van 877, 1015 en 1056 spreken elkaar niet tegen, daar juist in deze streek het gezag voortdurend gewisseld heeft.

Tweede Bronnenboek, blz. 35. De eerste prijs van Leupen voor het jachtseizoen 1980: acht bokken in één schot!

Bezoek door Hendrik II, eind november 1015, Merseburg-Nijmegen-Dortmund

99. 1015 28/11 Nijmegen

Hendrik bevestigt het kapittel van Sint-Audomarus en het klooster van Sint-Bertinus in Sithiu in hun bezit te Deventer, Huissen, Frechen, Golzheim, Herbach, Nedercassel, Gelsdorfen Bruttig en verleent door hen uitgezonden lieden tolvrijdom in het rijk.

(...): actum Noviomago.

DH II 339

Lang nadat de abdij van St. Bertijn de goederen in de omgeving van St. Omaars was kwijtgeraakt, heeft zij in de loop van de 13e eeuw geprobeerd om met de oude akten bezit te **Frechen en Gelsdorf** in Duitsland te claimen. Van de andere plaatsen wordt niet meer gesproken, waarschijnlijk omdat de oude namen te weinig aanknopingspunten boden. Dit kan **te goeder trouw** zijn gebeurd, wanneer de abdij (of anderen!) dachten dat de oude akten daarop betrekking hadden, of **te kwader trouw** wanneer zij met de akten gemanipuleerd heeft om een expansie te verkrijgen, of al te lichtvaardig ergens een claim heeft gelegd. Opzet of geen opzet, de gang van zaken blijkt duidelijk uit de daarop volgende akten, waarin de abdij tot op zekere hoogte de erkenning kreeg van haar zogenaamde oude rechten wat, en dit is typerend voor dit soort van achterafse restituties, haar niet het minste aan inkomsten heeft opgebracht. De tegenpartijen waren desnoods bereid, als de abdij er dan zo op stond, haar zogenaamde vroegere rechten te erkennen, maar zij wilden er geen cent aan besteden. Precies hetzelfde is gebeurd met goederen en rechten van Aefternacum van St. Willibrord, met de abdij van Lorsch en met de abdij van Werethina, die alle drie **verplaatste kloosters** waren, waar juist de verplaatsing en de eeuwen later ondernomen rekonstruktie van het vroegere bezit tot grandioze dislokaties hebben geleid, die in de historische mythen een **zeer grote rol** hebben gespeeld. Wanneer men dit voor de eerste keer hoort, klinkt het bijna ongeloofwaardig. Onderzoekt men de oorkonden in detail, dan kan het in tal van gevallen bewezen worden. Een bijkomend verschijnsel, dat voor de interpretatie van het materiaal vanzelfsprekend even belangrijk is, was dat rechten en bezittingen geclaimd werden die veel groter en waardevoller waren dan in de eerste akte staat: van een lap grond van enige bunders sprong men over op het bezit van de kerk, de tienden of het gehele dorp. In het onderhavige geval maakte de abdij van St. Bertijn van de 8 mansi van **Frekena** en groot bezit plus een wijngaard; het laatste staat in de vorige akte op een geheel andere plaats. Het machtigste voorbeeld is dat van de abdij van Echternach, die aan de hand van één misverstande plaatsnaam in een oude akte in de 11e eeuw 25 kerken in Holland claimde! Een ander bijkomend verschijnsel, dat bij de zogenaamde Duitse goederen van St. Bertijn ook weer prompt te signaleren valt, is dat de goederen na die zogenaamde "erkenning" uit de dokumentatie van de abdij

verdwijnen, waaruit ten eerste blijkt dat op die erkenning geen aktueel bezit is gevolgd, en ten tweede de abdij geen belangstelling voor de zaak meer had, toen de claim ondanks de erkenning toch niets opleverde.

De Duitse historici die dit niet doorzien hebben, kwamen zodoende ertoe om de akte van 1015 op Duitsland toe te passen, waaruit de abdij van St. Bertijn **slechts twee namen** had misverstaan; **de andere zes** sloegen zij met de pet ook maar in Duitsland neer. Het is op zichzelf al een gevaarlijke bedoening, daar men voor het rekonstrueren van het bezit van een klooster **alle akten daarover** moet raadplegen. Laten we niet met de misgreep van de Duitsers spotten. De Nederlanders hebben het nog bonter gemaakt door diezelfde spelletjes niet te doorzien en bijvoorbeeld een geweldig bezit van St. Willibrord in het oosten van Noord-Brabant te rekonstrueren dat er nooit heeft bestaan, en op de namen van de abdij van Werethina, die evenmin in Nederland lagen, gewichtige stellingen te bouwen voor zogenaamd Karolingisch Nederland. Leupen op zijn beurt volgt blindelings de Monumenta Germanica, zodat hij **op één regel acht foutieve lokalisaties** neerzet. Hij krijgt **de prijs voor acht bokken in één schot**, wat tekenend is voor zijn Bronnenboek, dat immers één grote lokalisatie-fout is. Zijn laster, dat ik niet wetenschappelijk te werk ga, die hij bij herhaling via zijn lijfblad de wereld in slingert, is met dat schot eveneens afgestraft, omdat die acht bokken op een spektakulaire manier bewijzen dat de lasterbek de grondregels van het historisch onderzoek niet eens kent.

1018. Hendrik bevestigde **in het paleis van Noviomagus** de bezittingen van de abdij van St. Ghislain in Henegouwen, op verzoek van bisschop Gerard van Kamerijk en Reinier graaf van Henegouwen. Het is mij een raadsel waarom Leupen, die zo driftig "Actum Noviomago" verzamelt, deze oorkonde overslaat. Er valt enkel te vermoeden, omdat ook zij met zoveel zuidelijke raakpunten een "zwak bewijs" vormt voor Nijmegen. Het gevolg van zijn overslag is wel dat wéér een bewijs te voorschijn komt voor het bestaan van het paleis te Noyon. 96

1018. In dit jaar is een **concilie te Noviomagus** gehouden, dat sommige historici in Nijmegen plaatsen, de Franse echter kategorisch te Noyon; slechts één van hen (Tu quoque, Brute!) zet het in Nijmegen. Op dit concilie werd o.a. bepaald dat onder de Mis de gekonsakreerde hostie naast en niet vóór de kelk geplaatst moest worden, aan de rechterkant en niet aan de linkerkant, wat Leupen ervan maakt. Dit werd voorgeschreven, omdat er een theologische muggenzifterij was ontstaan over de gelijkwaardigheid van de gekonsakreerde brood en wijn; door het nieuwe voorschrift werd benadrukt dat beide één waren; het ene mocht niet vóór het andere liggen. Dit heeft niets met de Karolingische kwestie te maken, maar mag en passent rechtgezet worden. 97

Leupen geeft hier een ellenlang citaat uit Alpertus van Metz, de Nederlandse

kroniekschrijver, die vanzelfsprekend Noviomagus schrijft wanneer hij over het concilie bericht. Het motief of de zin van dit lange citaat is mij volkomen duister, te meer omdat Leupen aan andere, veel belangrijker zaken enkele regels besteedt. Alpertus wordt gehonoreerd met meer dan een bladzijde. In de hele tekst is niet de minste aanwijzing te vinden, dat hij onder Noviomagus Nijmegen begreep. Het negatieve van deze bevinding spreekt in dit geval zelfs boekdelen. Men neemt algemeen aan dat Alpertus vanaf 1006 tot 1021 te Tiel heeft gewoond. Hij had veel belangstelling voor politieke en kerkelijke zaken uit zijn tijd, die hij dan ook goed en soms kritisch beschrijft. Was hij dicht bij het concilie geweest, dan zou hij ongetwijfeld als ooggetuige of minstens als geïnformeerde uit de eerste hand geschreven hebben, en zou hij beslist details vermeld hebben die de interpretatie Nijmegen dwingend zouden maken. Het lange citaat stelt Leupen weer in de gelegenheid, om enkele malen de naam Nijmegen te kunnen laten vallen. Zelf maakt hij het al bont genoeg; hij moet andere mensen geen woorden in de mond leggen die deze nooit bedoeld hebben.

98 **1018.** In een oorkonde wordt de residentie genoemd "Tritile Noviomago". Het Tritile is later aan de tekst toegevoegd en betekent: wat vernietigd kan worden. De toevoeging heeft een ironische, misschien een spottende zin omdat zij aanduidt dat de beroemde residentie, eens het centrum van het rijk, toch vernietigd was. Het behoeft niet benadrukt te worden, dat de residentie lag waar zij vernietigd werd. Zie ook op het jaartal 1047. Tritile kan ook als Tri-t-ile gelezen worden met de betekenis van **drie-eiland**, waardoor het per definitie op Noyon zou slaan, waarvan het grondgebied door de Verse, de Marguerithe en de Gohelle in drie eilanden wordt verdeeld. Voor hen die dit willen gaan controleren, zij voor de goede orde meegedeeld dat de rivieren **in de stad** overkluisd zijn. In de 11e eeuw echter kan het Latijnse insula nog niet tot het Franse île zijn geëvolueerd. Ofschoon ik het houd op de eerste betekenis, behoeft de tweede niet verworpen te worden, daar onbekend is wanneer Tritile aan de tekst is toegevoegd. Het is mogelijk dat dit is gebeurd op een tijdstip waar het wel degelijk als drie-eiland bedoeld was.

99 **1021.** Een tekst uit de kroniek van Kamerijk zegt op dit jaar: De keizer was in Keulen aanwezig bij de wijding van Peregrinus tot bisschop. Na de wijding vertrok hij **naar Noviomagus**. Hij nam **de bisschop van Kamerijk** met zich mee. Samen reisden zij tot **Monasterium Sanctas** (Sains-les-Marquion vlakbij Kamerijk), waar de bisschop **afsloeg naar zijn stad** en de keizer verder reisde. Wat doet de heer Leupen met deze tekst? Hij citeert hem tot aan Noviomagus, zet een machinistenpetje op, legt een spoortje aan van Keulen naar Nijmegen, laat achter Noviomagus wat puntjes volgen (Eerste Bronnenboek, blz. 134; Tweede Bronnenboek, blz. 38), als puffertjes van zijn lokomotiefje, **om een kapitaal bewijs voor Noyon achter zijn puffertjes weg te werken**. De goegemeente tracht hij wijs te maken, dat de keizer als het ware zijn meisje tot bij Kamerijk naar huis bracht, om daarna zelf naar

Nijmegen naar huis te gaan! Dat maakt hij trouwens niemand wijs, want hij slaat zowel de bisschop als de namen Kamerijk en Sains straal over en distilleert uit het uitvoerig bericht alleen: de keizer reisde van Keulen naar Nijmegen. Deze tekst, voorheen nooit ten gunste van Nijmegen aangevoerd en door mij voor de eerste keer in 1965 gepresenteerd, tracht Leupen warempel in mijn eigen handen te vervalsen. Hem weglaten durfde hij niet; er bleef hem niets anders over dan hem maar te vervalsen.

Bezoek door Hendrik II, (.../7) 1021, Keulen-Nijmegen-(Xanten)-Keulen

109. 1021 na 30/6

Post quam ordinationem imperator Noviomagum petiit, (...).

Gesta ep. Cam., Bethmann MGH SS VII, p. 470

Na de installatie (van aartsbisschop Peregrinus van Keulen) begaf de keizer zich naar Nijmegen (...).

Tweede Bronnenboek, blz. 38. De tweede tekstvervalsing van Leupen, waar hij essentiële delen van een tekst weglaat en hij, op vervalsing betrappt, in afwijking van het Eerste Bronnenboek de botte leugen van Xanten erbij voegt.

Nadat ik het bovenstaande in het Toevoegsel op "Holle Boomstammen" geschreven en Leupen's vervalsing ontmaskerd had, moest hij wel met een nadere toelichting komen. In het Tweede Bronnenboek kon hij het citaat evenmin weglaten; dan zou hij ronduit toegegeven hebben dat hij vervalst had. Hoe hij zich eruit wil praten, is ronduit schandelijk, omdat hij schaamteloos de ene leugen op de andere stapelt. Hij zegt: Van Keulen ging de keizer naar Nijmegen en van deze plaats vergezelde de bisschop van Kamerijk hem tot "monasterium Sanctas" - **dat is Xanten**, zegt de wetenschappelijke aal, waar de bisschop verlof kreeg naar zijn eigen residentie terug te keren. Op de eerste plaats draait hij de volgorde van de plaatsen in de tekst handig om, komt ten tweede met de lachwekkende voorstelling dat de bisschop van Kamerijk om de een of andere obscure reden, die hij niet noemt, naar Xanten moest, en dat hij pas daar "verlof kreeg" om naar huis te vertrekken. Leupen maakt er een gijzelingsdrama van! Wat moest de keizer, die toch al thuis was, weer in Xanten gaan doen? Soms de duif van Kamerijk loslaten? Dat had even gevoeglijk in Nijmegen kunnen geschieden.

Nu blijkt dat er zoveel op zijn interpretatie is aan te merken, wordt ook duidelijk dat Leupen in het Eerste Bronnenboek zijn uitleg had moeten geven. Wat is in werkelijkheid gebeurd? Zijn werkgroep, die in het gebruikelijke "Nimwegen" van de Monumenta Germanica trapt, heeft hem een onvolledig citaat voorgelegd, dat de grote interpretator ongecontroleerd overnam. Misschien heeft hij niet eens geweten dat de reis naar Noviomagus in verband met de bisschop van Kamerijk en Sanctas was genoemd. Toen ik kritiek gaf op zijn interpretatie, heeft Leupen tussen oktober 1980 en februari 1981 haastig iets moeten bedenken. Sanctas, door alle Duitse en Franse historici als Sains-les-Marquion geïdentificeerd, was hem bij het

Eerste Bronnenboek totaal onbekend, anders had hij zich toch moeten realiseren dat zijn afwijkende interpretatie **als Xanten** van dit kapitale scharnierpunt in de uitleg van de tekst een nadere en zelfs sterke toelichting vereist. Met andere woorden: indien Leupen tegen alle andere historici in de interpretatie Xanten als de juiste wil voorstellen, dient hij een afdoend bewijs voor zijn opvatting te geven, niet een walgelijke uitvlucht, tussen het Eerste en het Tweede Bronnenboek verzonnen. "Monasterium Sanctas" is tekstkritisch niet in Xanten te plaatsen, al wil Leupen **het latere seculiere stift** Xanten voor dat klooster laten doorgaan om zodoende de abdij van Sains-les-Marquion van tafel te vege. De bisschop van Nijmegen zal hem wel vertellen, dat 't niet geoorloofd is om zo met kerkelijke instellingen en de juiste titels van kloosters te goochelen.

Ook hier toont Leupen zich meester in het overslaan. De tekst verhaalt, dat keizer en bisschop samen op reis gingen en dat de keizer bisschop Gerardus, die een trouw vazal was en hem tegen andere bisschoppen en wereldlijke heren steunde, in de abdij van Sains-les-Marquion met geschenken overlaadde - vele en prachtige geschenken, zegt de tekst - waarna hij hem naar Kamerijk liet vertrekken. Hierdoor wordt de plaatsing van het verhaal te Nijmegen en te Xanten een compleet lachertje. Er is echter nog méér! Het citaat uit de kroniek van Kamerijk staat op blz. 470 van deel 7 der Monumenta Germanica. Op blz. 459 staat een uitvoerig relaas over de "villa Sanctas", nota bene een bezit van het bisdom Kamerijk, waarin verhaald wordt dat daar eerst de verering had bestaan van de H. Saturnina en later een kerk en klooster ter ere van St. Remigius werd gesticht. De interpretatie van Leupen met Xanten is derhalve een **dubbele leugen**, omdat zij nergens op steunt en bovendien in de door hemzelf geciteerde bron pertinent wordt tegengesproken. Was het Eerste Bronnenboek een stompzinnig onvolledig citaat van Leupen, het Tweede Bronnenboek is ontaard in botte leugens, die tot verbijstering leiden over wat de Club van Nijmegen aandurft om zijn gezicht te redden.

- 100 **1024**. Leupen reconstrueert een reis van koning Koenraad II vanaf Mainz naar Nijmegen. Daarna bereisde hij "het westen" en bereikte tenslotte het vermaarde "Fréthennam". Van dit laatste maakt hij Vreden in Duitsland, dat wel **in het oosten** ligt, wat een tekstverkrachting is. Het zoeken van een Gallo-Romaanse naam op ca. 200 km boven de taalgrens is weer een der zovele "Leupse" stoutigheden, waardoor hij bewijst geen inzicht in taal- en naamkunde te hebben. In werkelijkheid heeft de reis gelopen van Mainz naar Noyon, waar de koning de westelijke streek bereisde en tenslotte terecht kwam te Frétigny, op 40 km zuid-west van Chartres.

Tweede Bronnenboek, blz. 38. De derde **tekstvervalsing** van Leupen, waarmee hij "de bisschop van Nijmegen" geboren liet worden, de historische flater van de eeuw, die hij op blz. 7 nog tracht te redden met een onbeschaamdheid en gemanipuleer met teksten.

111. 1024 .../(9)

Tandem collecti principes Saxonum apud Maguntiam, prefecerunt sibi in regem Conradum. Quorum ordinationi dux Gothilo, princeps videlicet Lothariensium, contraire voluit; episcoposque Coloniae, Noviomagi, Virduni, Traiecti, Leodii allocutus, sacramentum a singulis accepit, non nisi eius consensu manus se ei daturos neque ad eum ituros.

Gesta ep. Cam., Bethmann MGH SS VII, p. 485

Toen de Saksenvorsten te Mainz verzameld waren, kozen zij Koenraad tot koning (op 4/9). Hertog Gothilo, vorst van de Lotharingers, wilde tegen hun benoeming ingaan; en hij sprak de bisschoppen van Keulen, Nijmegen, Verdun, Utrecht en Luik toe en zij beloofden hem ieder afzonderlijk onder ede dat zij hem niet zonder zijn toestemming zouden ontmoeten noch naar hem toe zouden gaan.

Bij het **Eerste Bronnenboek** wist Leupen nog niet, dat er **nooit** een bisschop van Nijmegen is geweest. Toen hij dat van mij hoorde moest hij haastig iets bedenken voor het **Tweede Bronnenboek**.

1024. DE BISSCHOP VAN NIJMEGEN. Eindelijk komen wij aan de tekst 101 waarmee de bisschop van Nijmegen geboren werd. Hij luidt: "Toen de vorsten van de Saksen te Mainz bijeen waren, kozen zij Koenraad tot koning (keizer). Hertog Gothilo van Lotharingen was het met die verkiezing niet eens. Hij wendde zich tot **de bisschoppen** van: Keulen, **Noviomagus**, Verdun, Utrecht en Luik, die hem onder ede beloofden dat zij zonder zijn toestemming niet naar de keizer zouden gaan". Dit laatste moet zo verstaan worden, dat zij de nieuwe keizer niet zouden erkennen of hem als vazallen een betuiging van trouw zouden geven. Van Noviomagus maakt Leupen Nijmegen, beter gezegd: zijn werkgroep van Onnozele Kinderen. De zielsge-lukkige Leupen, die meende eindelijk een doorslaggevend argument voor Nijmegen gevonden te hebben, vooral van belang in deze periode waar de nakende verwoesting van het Karolingische Noviomagus de historische kritiek op het scherp van het mes gaat stellen, ontpopte zich als de "**historische paus**" en schonk in 1980 aan Nijmegen een bisschopszetel, ofschoon ieder middelbaar scholier van Nederland weet dat Nijmegen nooit een bisschopszetel heeft gehad. De historicus, die zoiets presteert, is tot in zijn schoenen afgebrand. En met hem vanzelfsprekend de Club van Nijmegen, die zijn hoge goedkeuring hechtte aan de bok van de eeuw, een schandvlek voor de Nijmeegse en Amsterdamse Universiteiten, die voorlopig niet zal worden weggewist door alle water van de Waal.

Nadat de Nederlandse historici gedurende een reeks van jaren met felheid en verontwaardiging ontkend hadden dat er een **verwarring bestaat tussen Noyon en Nijmegen**, traptten Leupen en de Club van Nijmegen op de meest stompzinnige manier, die maar denkbaar is, daar tóch weer in, drie maal stompzinnig, ten eerste omdat zij zich door studenten bij de neus lieten nemen, ten tweede omdat niemand van de historische kopstukken op de gedachte is gekomen om die "bisschop van Nijmegen" aan een nader onderzoek te onderwerpen. En ten derde, omdat ik reeds in 1965 in "Vraagstukken" blz. 8 voor deze en andere teksten over bisschoppen van

Zegel van Simon, **bisschop van Noyon**, aan een oorkonde uit 1147.

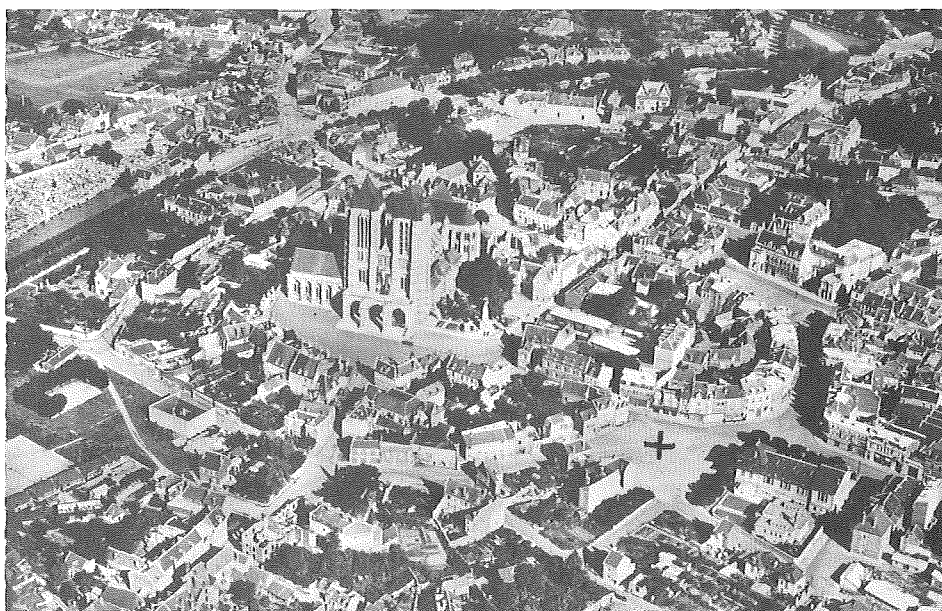
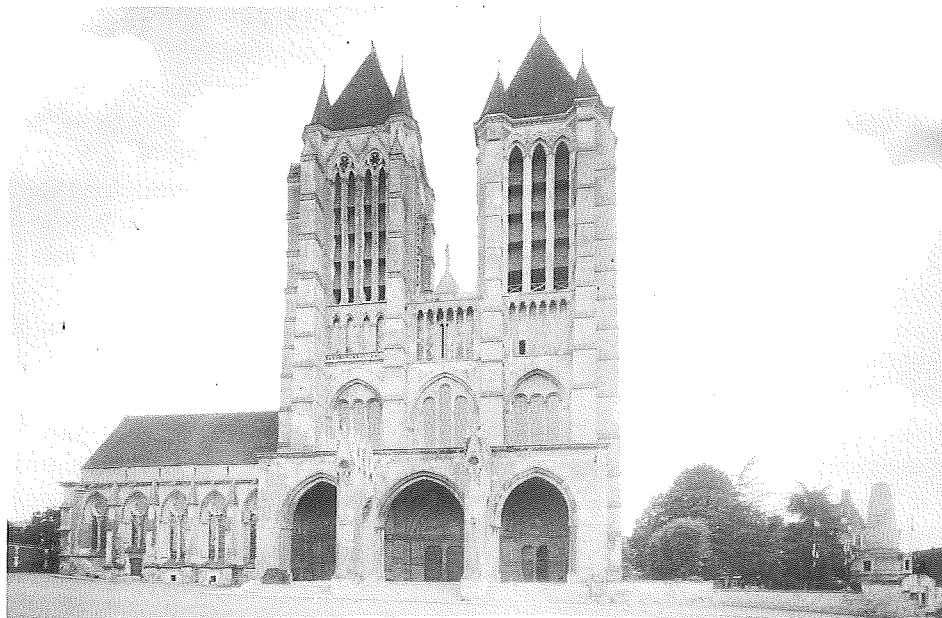
Nijmegen gewaarschuwd had. Hierdoor wordt eindelijk - mocht Nederland dit nog niet weten of vermoed hebben - het volslagen bewijs geleverd, **dat de Nederlandse historici mij ongelezen verworpen hebben**, wat hun wetenschappelijkheid de laatste dreun geeft. Dat Leupen zich erop beroemt dat men mij **nooit gehoord heeft**, is slechts een uiting van zijn enorme verblindheid en arrogantie.

Hij kent trouwens zijn eigen Nijmeegse literatuur niet. Was hij te rade gegaan bij het artikel van Post uit 1956, dan had hij zijn blunder niet begaan. Deze begreep immers als hoogleraar kerkgeschiedenis terdege, dat hij de tekst van 1024 en andere met dezelfde indiceer-fout over "bisschoppen van Nijmegen" (in de Monumenta Germanica staan er 'n stuk of zes) moest overslaan. Post heeft evengoed als ik gezien, dat de Duitsers het zelfs gepresteerd hebben om Immo en Transmarus, over- en overbekend als bisschoppen van Noyon, tòch op Nijmegen te indiceren. Hij sloeg evenwel deze als fakkels brandende teksten met hun interpretatie haastig over, maar hield wel zijn mond stijf dicht over die klare bewijzen voor de verwarring tussen Noyon en Nijmegen, zodat met triestheid gekonstateerd moet worden dat zelfs monseigneur de pauselijk kamerheer boter op zijn hoofd had, toen hij letterlijk schreef dat hij nergens een spoor van een verwarring tussen Noyon en Nijmegen gevonden had. Met andere woorden: monseigneur durfde in 1965 niet op "Vraagstukken" reageren, uit angst dat ik hem publiek van wetenschappelijk bedrog zou beschuldigen. Nijmegen mag het derhalve wel achterwege laten om nog met zijn artikel te schermen.

Nadat ik in het Toevoegsel op "Holle Boomstammen" kritiek had gegeven op de bastaard-bisschop, stelde men het in Nijmegen aanvankelijk voor als een "onbelangrijk foutje", dat niets afdeed aan de rest van de stelling. Daar heeft men 'n tijdje nog niet door gehad, dat deze bok er een van fundamentele betekenis is, omdat hij de hele systematiek van het Bronnenboek in één klap omver stoot. Toen hier en daar een onbedaarlijk lachen begon, dat in hevigheid toenam en tot ver in België en Frankrijk uitgolfde, waarbij ik vanzelfsprekend een handje heb geholpen, begreep Leupen wel dat hij met enige uitleg moest komen. Wat hij in het Tweede Bronnenboek eruit braakt, is een klap in het gezicht van historisch Nederland: "Het afleggen van zo'n eed door een bisschop van Noyon (een Frans prelaat!) aan de hertog van Lotharingen is volslagen zinloos, daar noch de stad, noch het diocees tot het hertogdom behoorden. Dit in tegenstelling tot de andere in deze passage genoemde plaatsen: Keulen, Verdun, Utrecht en Luik. Onze conclusie kan derhalve alleen maar luiden, dat of de schrijver van de Gesta zich hier vergist heeft, of dat de bron niet ongeschonden is overgeleverd. Aan de identificatie van **Noviomagus met Nijmegen** valt dus niet te twijfelen, aan de combinatie met een bisschop wel". Tableau! Leupen zegt met andere woorden: 't kan Nijmegen niet zijn, en tòch is het Nijmegen! De blunder wordt bedekt met de schaamteloze leugen, dat de schrijver van de tekst een fout heeft gemaakt, en met de nog bottere poging tot misleiding, daar Noyon wel degelijk onder Lotharingen ressorteerde. Klap op de vuurpijl: **Nijmegen bestond niet eens in 1021.**

De film "Een brug te ver" speelt in de omgeving van Nijmegen. Leupen schreef het scenario van een even dramatische thriller met de titel "Een bisschop te veel". De kroniek van Kamerijk geeft op verschillende plaatsen uitvoerige berichten over de verwickelingen tussen Lotharingen en de Duitse keizers, die uiteindelijk zelfs leidden tot de verwoesting van het paleis van Noyon in 1047. Verschillende bisschoppen waren in deze kwestie gemoeid, omdat de meeste van hen tevens als wereldlijk heer optraden en zij door de keizers in hun bisschopsambt waren gesteld, wat hen dubbel onderworpen maakte aan het gezag van de keizer. Dat Noyon een Franse prelatuur was, zoals Leupen zegt, is een onaanvaardbare simplifikatie, bovendien historisch volslagen onjuist zoals boven (zie het jaartal 640 - 659) is aangetoond. In het konflikt heeft **bisschop Harduinus van Noyon** een belangrijke rol gespeeld. Met zijn naam en titel wordt hij enkele malen in de kroniek van Kamerijk genoemd; in 1010 en 1012 heet hij "episcopus Noviomensium". Uit de kontekst van de kroniek is duidelijk, dat hij dezelfde was als de "episcopus Noviomagensis" uit de tekst van 1024, te meer omdat aangenomen moet worden dat de kroniekschrijver wel erop geattendeerd zou hebben als 't over **twee bisschoppen met dezelfde zetelplaats** ging. Het konflikt van 1024 had een lange voorgeschiedenis; het boterde al lang niet tussen het keizerlijk gezag en de bisschoppen, wat door Gothilo werd aangegrepen om hen tegen de nieuwe keizer op te zetten. Dit verhaal staat uitvoerig in de kroniek van Kamerijk, waar ook duidelijk is dat Harduinus de partij van Noyon was. Doch wanneer Leupen er maar niet achter wil komen dat Noviomus en Noviomagus zelfs bij één schrijver dezelfde plaats is, kan 't niet uitblijven dat er **één bisschop te veel** uit zijn pen vloeit. De les, de grote les die hieruit te leren valt - 'n échte historicus heeft zo'n les overigens niet nodig - is dat het absoluut noodzakelijk is om **hele kronieken** te lezen. Een halve zin daaruit pikken met de overbekende indiceerfouten van de Duitsers ten aanzien van Noviomagus moet wel leiden tot het lokaliseren van feiten rond Nijmegen, wat door het verband van het verhaal ten stelligste wordt tegengesproken, al komt er ook de bisschop van Utrecht in voor. De afloop van de kwestie interesseert de fragmenten-happer Leupen evenmin. In 1026 gelukte het bisschop Gerardus van Kamerijk om de weerspannige bisschoppen van Keulen, Noyon, Verdun, Utrecht en Luik tot bezinning te brengen; hij vergezelde hen naar Aken, waar zij zich aan de keizer onderwierpen. De bisschop van Nijmegen was er niet bij. Geen wonder! die heeft nooit bestaan.

- 102 **1047.** Een der belangrijkste feiten over de residentie Noviomagus staat voor de deur, namelijk de verwoesting van het roemruchte paleis van Karel de Grote. Vanzelfsprekend wordt dit feit een der breekpunten voor die residentie. Leupen besteedt er weer een opvallende aandacht aan. Inmiddels weten wij dat het uitkijken geblazen is wanneer hij lange citaten geeft. Noviomagus en Verdun worden in de teksten in één adem genoemd; uit alle kronieken blijkt, tenminste als men die met een eerlijke bedoeling leest, dat Noyon en Verdun op dezelfde veldtocht werden aangedaan. De opstand tegen de keizer, die aan de gang was, ging zowel van de Vlamingen als van

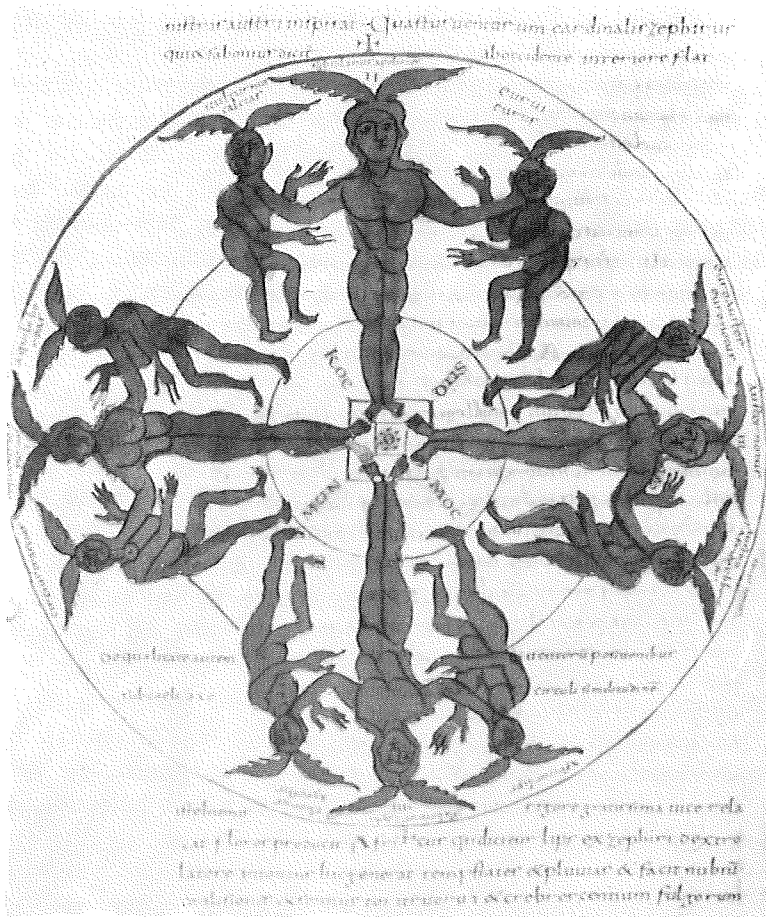

NOYON. De kathedraal uit het begin van de 12e eeuw. Aan de twee steunberen tussen de drie portalen stonden meer dan levensgrote beelden van **Karel de Grote** en zijn moeder **Bertha-Met-De-Grote-Voet**. De beelden zijn tijdens de Franse Revolutie vernield. Op de plattegrond zijn nog de eerste omwalling van het Romeinse kamp en de latere uitleg te zien. Het kruisje duidt de plaats aan van het **Merovingisch paleis**. Het paleis van Karel de Grote bevond zich op een heuvel links van de kathedraal, waar nu het kerkhof van Noyon ligt.

Godfried van Lotharingen uit. Leupen moffelt de Vlamingen handig weg, hij is meester in het kiezen van zijn citaten, ofschoon de meeste kronieken zeggen dat de Vlamingen Noyon verwoestten, en stelt het eenzijdig voor als een Lotharingse zaak om zodoende nog enige schijn te geven aan de absurditeit Verdun-Nijmegen. De talrijke parallel-teksten, die hetzelfde feit verhalen, bestaan voor hem niet. Daarin staan Oudenaarde, de Schelde, Atrecht, Arques bij St. Omaars en La Bassée als raakpunten van de militaire operaties, die tenslotte doorstootten tot Verdun en Noyon. De doctor van de passage heeft 't hem weer eens gelapt. De residentie stond waar zij werd verwoest, en zij werd verwoest waar zij stond. Deze logika gaat het brein van Leupen te boven.

103 **1064**. In dit jaar stichtte Boudewijn, bisschop van Noyon, het klooster van St. Bartholomeus. Daartoe had hij een overeenkomst gesloten met Hugo, de kastelein van Noyon, die de koninklijke domeinen in en om de stad beheerde. Deze waren voorheen van het Duitse rijk doch sinds ca. 1031 door de Franse koning in bezit genomen. De bisschop kreeg verlof om een abdij te bouwen op de plaats van het voormalige paleis, dat in 1047 door de Vlamingen verwoest was en waarvan een herbouw, gezien de veranderde politieke omstandigheden, niet meer in overweging werd genomen of in het verschiet lag. Het Duitse rijk kreeg er voorlopig geen voet aan de grond; de Franse koning had niet de minste aspiratie om in Noyon een residentie te vestigen. De heuvel, op ca. 200 m van de kathedraal gelegen, was na de verwoesting "**Mons Monumenti**" genoemd, de berg van het monument of paleis. De abdij van St. Batholomeus is op haar beurt in de Franse Revolutie verwoest. Op de afgeplatte heuvel bevindt zich nu het kerkhof van Noyon. Stelt men de globale geschiedenis van de "**Mons Monumenti**" tegenover die van het Valkhof te Nijmegen, welke vergelijking ieder eerlijk historicus zal gaan maken, en houdt men daarbij de chronologie in de gaten, dan bieden de topografische details van de twee steden belangrijke elementen om te helpen het probleem op te lossen.

104 **1075**. In een gedicht over de Saksische oorlog, waarin Godfried van Lotharingen in verband wordt gebracht met de **noordelijke steden** Thilen en Numagum, waarvan Leupen Tiel en Nijmegen maakt, zit hij zwaar buiten de koers omdat hij evenmin als Hugenholtz en Stolte weet, dat de klassieke en vroeg-middeleeuwse schrijvers vanaf de klassieke periode tot ver in de middeleeuwen toe **de west-oriëntatie** hanteerden. Wat zij noordelijk noemden, is bij ons west. Wat Leupen in het noorden legt, bevond zich in werkelijkheid in het noord-westen van Frankrijk. De juiste lokalisaties zijn derhalve **Tilques** ten noorden van St. Omaars, reeds in de vroege middeleeuwen bekend als de haven **Tilia** aan de oever van het Almere en vooral als stapelplaats van de Friese (lees: Vlaamse) lakens, en **Noyon** als Nimagum. Op grond van de niet-opgemerkte west-oriëntatie zijn de klassici en historici met veel teksten in het noorden van Nederland en Duitsland terecht gekomen, terwijl de schrijvers het westen van Frankrijk bedoelden.

Een prachtig en duidelijk voorbeeld van de voorheen gebruikelijke **west-oriëntatie**, voorkomend in het "Livre des Roues" van Isidorus van Sevilla uit de 9e eeuw, naar een manuscript uit de kerk van Ste. Maria te Laon.

NOORD: de Subsolanus, de oostenwind, met links de Vultur, die alles droogt, en rechts de Eurus, die wolken brengt, is in werkelijkheid **OOST**.

WEST: de Septentrion, de Noordenwind, geflankeerd door Circius, die sneeuw en ijs brengt, en links de Aquilon of Boreas, die droge en ijzige lucht blaast, is in werkelijkheid **NOORD**.

ZUID: de Zephyr of Favonius, die de bloemen doet groeien, vergezeld van de Africus, die donder en bliksem baart, en de Chorus, die een klare hemel brengt, is in werkelijkheid **WEST**.

OOST: de Auster, Zuidenwind, die met zijn twee gezellen de grote wolken aanvoert met warme en overvloedige regen, is in werkelijkheid **ZUID**.

Einhard schreef, dat de Vahalis in het zuiden langs het Eiland van de Bataven stroomt. Enige regels verder in zijn tekst volgen **twee bewijzen** dat ook hij de west-oriëntatie hanteerde, zodat men zijn "a parte meridiana" als **het oosten** moet verstaan. Reeds op grond van dit feit is het duidelijk dat de schrijver niet de Nederlandse Waal bedoeld heeft.

105 **1125**. Vanaf dit jaar (Bronnenboek, nr 138) ben ik het in grote lijn eens met Leupen, al zal dat na al het voorafgaande menigeen verbazen, en al komen er nog enkele gevallen waar hij al te haastig over de problemen heen wipt. Ik moet er echter **drie bemerkingen** bij plaatsen. **Ten eerste**, dat Leupen hier met 1 had moeten beginnen te tellen, daar al 't voorgaande van Noyon is. **Ten tweede**, dat Nijmegen voor de eerste keer in 1125 in verband met de Duitse keizers wordt genoemd, terwijl het échte Noviomagus in 1047 voor het laatst als residentie verscheen. Zo'n lange tussenperiode vraagt toch wel enige uitleg, wanneer staande wordt gehouden dat beide identiek zijn. Zou in Nijmegen de plaats verwoest zijn, dan had de plaats toch moeten blijven voorkomen bij de bestuurszaken van het rijk of in de reizen van de keizers. **Ten derde**, dat Nijmegen in 1125 als **Neumaia** verschijnt, een vorm die we tevoren nooit tegenkomen. Wanneer Leupen zo'n strenge normen aanlegt, dat hij de identiteit tussen de elkaar zeer nabij staande vormen van **Noviomagus en Noviomus** verwerpt, mag hij beslist niet klakkeloos de identiteit aannemen tussen Noviomagus en Neumaia. Dit is ten eerste naamkundige willekeur; ten tweede gaat het geheel voorbij aan het klare feit, dat in de 12e eeuw geen Gallo-Romaanse naam met Keltisch substraat voor Nijmegen kan zijn ingevoerd. De vorm Noviomagus is een achteraf toegepaste latinisatie, die vanzelfsprekend in de Latijnse oorkonden en kronieken werd gebruikt. De inheemse naam kwam, zoals met praktisch alle plaatsnamen het geval is, in verschillende varianten voor. Frederik Barbarossa schreef in 1189 zelf **Nuwemagen**, wat een oppervlakkig toeschouwer misschien de indruk zou kunnen geven van een vertaling van Noviomagus, hetgeen echter precies omgekeerd moet worden opgevat.

De vorm **Neumaia** wordt spoedig gevolgd door varianten zoals: Numaia, Neumagi, Neomagi, Niumago, Nuwemagen, Nivimaga, Novimago, Novimaium en andere. De naam betekent "nieuw megen" d.i. nieuwe plaats, en is helemaal niet van Noviomagus afgeleid. Qua betekenis staan de namen gelijk, en inhoudelijk zijn zij hetzelfde als de talrijke Nieuwstad, Neustadt, Nouvelle Ville en New... "all over the world". De inwoners van Nijmegen, althans die van toen, waren niet op hun achterhoofd gevallen. Zij wisten wel degelijk dat de plaats voorheen bewoond was geweest, wat zij trouwens konden zien aan de massa's nog boven de grond staande ruïnes van de Romeinen, die er tot ver in de 17e eeuw zichtbaar zijn gebleven. "Nieuw Megen" vonden zij een toepasselijke naam; er behoeft geen verband te worden gezocht met het Brabantse Megen, tenzij men zou willen aannemen (waar geen bewijzen voor zijn) dat Nijmegen zoals veel andere plaatsen gesticht is door vroegere horigen en laten die de vrijheid verkregen hadden en die grond en emplooi zochten om zich een vrij bestaan op te bouwen. Dit behoeft men evenmin ver van zich af te werpen, daar het in deze periode in meerdere gevallen de aanzet is geweest voor het stichten van menselijke nederzettingen, vooral in die gevallen waar de eerste stichting vrij snel werd gevolgd door een ontwikkeling tot stad. Is dit ook met Nijmegen het geval geweest, dan valt eerder aan een migratie vanuit Brabant te

denken. Toen in het begin van de 12e eeuw de Duitse keizers belangstelling voor Nijmegen kregen, er op hun reizen naar Holland af en toe verbleven zodat de behoefte ontstond aan een vaste pleisterplaats, kon het niet uitblijven dat de kanselarij aan de plaatsnaam een Latijnse vorm gaf, in dit geval **Noviomagus**, een vanouds bekende naam, omdat men meende dat deze de adequate vertaling was van de inheemse naam, wat niet eens foutief was. Precies hetzelfde had zich kort tevoren al met Utrecht voorgedaan, waar de inheemse naam Utrech (Lees: Uit-Rek) met Trajectum werd vertaald. In dit geval werd de echte en oorspronkelijke betekenis van "buiten gelegen rek of rak" niet geraakt, omdat nu nadruk werd gelegd op de oversteekplaats. Overigens moet men er terdege rekening mee houden, dat in latere afschriften en kronieken de naam Noviomagus automatisch uit de pen vloeide. Het behoeft nauwelijks gezegd te worden dat Noviomagus in de spreektaal nooit is gebruikt.

Aanvankelijk heeft niemand in Nijmegen noch in het rijk aan Karel de Grote gedacht; deze misvatting volgde pas in de 13e eeuw. Op naamkundig gebied goochelt Leupen als een illusionist. In zijn hoge hoed zitten enkel Franse vlaggetjes rood-wit-blauw, die omdat ze aan een lijn zitten bij zijn toeschouwers als Hollandse overkomen, wanneer hij met een vaart de 137 vlaggetjes uit zijn hoed trekt. Het Bronnenboek is een magisch lint om de leken de indruk te geven van een doorlopende serie identieke namen tussen de 1e en 12e eeuw. Het lint is echter **op twee plaatsen verbroken**, na de 3e eeuw met **een hiaat van acht eeuwen** tot aan het einde van de 11e eeuw, terwijl de illusie vanaf de periode van Karel de Grote tot aan het einde van de 11e eeuw verbroken is door de totale afwezigheid van de archeologie. Doch als je dat lint maar vlug genoeg afrolt, bij elk vlaggetje "Nijmegen" roepend, tuimelt zelfs dé naamkundige van Nederland erin, om te zwijgen van de archeologen, die door hun gehannes met de Peutinger-kaart bewijzen nog nooit van historische naamkunde gehoord te hebben.

Leupen's Bronnenboek begint derhalve pas in 1125 ergens op te lijken. Met wat hij daarna tot 1247 geeft, ben ik akkoord, op één volgende bok na die we nog zullen zien. Hij had wat meer nadruk mogen leggen op het feit, dat er slechts welgeteld **twee keizerlijke oorkonden** in Nijmegen uitgegeven zijn, een uit 1145 door Koenraad III, derhalve vóór de bouw van de burcht door Frederik Barbarossa, de tweede en laatste van 1157 door Frederik Barbarossa. De daarop volgende uit 1213 van Otto IV draagt als dagtekening "bij Nijmegen", ten teken dat de Duitse keizers al lang geen belangstelling meer hadden voor de residentie van Nijmegen of de burcht aldaar, die zij trouwens de vechtende kleinere honden als een weggeworpen bot hadden laten liggen. Na 1157 is Nijmegen als Duitse residentie afgeschreven, ofschoon Frederik Barbarossa nog eenmaal in 1189 zijn schepping in de zorg van zijn zoon aanbeveelt. Dan valt het doek definitief over het Valkhof als Duitse residentie. In 1247 is de burcht van Nijmegen in pand gegeven aan de graaf van

Gelre. Het in pand geven was geenszins bedoeld om de rechten van het Roomse rijk te reserveren; het stond in die dagen gelijk met een in-leengeving, waarbij voor een pandschap uiteraard meer moest worden betaald dan voor een leen. Er is geen enkel gegeven bekend, dat een Duitse keizer overwogen heeft het pand terug te nemen door betaling van de pandsom.

Hoogst merkwaardig is dat de afgang van de burcht als Duitse residentie haarfijn samenvalt met de bewering dat hij de oude residentie Noviomagus van Karel de Grote was. De wrok om het verloren gaan van de hoge titel van Duitse residentie, gevoegd bij de noodzaak voor Nijmegen om zich te moeten voegen naar een nieuwe heer, de graaf van Gelre, hebben Nijmegen ertoe aangezet om te pogen als rijksstad erkend te worden, niet onderworpen aan het gezag van de graaf van Gelre. Toen Gelre verenigd was met Gulik, was de kans voorgoed verkeken om zich los te wringen uit het sterke gezag van de hertogen van Gulik en Gelre. Nijmegen is nooit rijksstad geweest, al staat dit met grote woorden in "Het Valkhof te Nijmegen". Zie ook op het jaartal 1230. Waarschijnlijk heeft de frustratie van Nijmegen méér dan wat ook de gretigheid bevorderd om de fout van de latere tekstvervalsers aan te nemen en aan het hart te koesteren toen deze in de 13e eeuw, **vijf eeuwen na Karel de Grote**, voor de eerste keer schreven dat het Noviomagus van de koning en keizer Charlemagne te Nijmegen had gelegen.

- 106 **1125.** Wanneer Leupen bij het vorige nummer een zucht van opluchting heeft geslaakt in de mening dat het afgelopen is, vergist hij zich "bronnelijk". Door het gehele Bronnenboek loopt een rode draad van **fundamentele oplichterij**, die voor historisch niet-geschoolden moeilijker is te doorzien dan de boven aangehaalde feiten, doch die vele malen erger is dan de vorige, en die zelfs de meeste historici niet opmerken omdat zij zo bijzonder listig is verborgen. Het is een zo fundamentele en essentiële misleiding, dat niet aangenomen kan worden dat een vakhistoricus die per vergissing of uit onachtzaamheid zou kunnen maken, omdat zij voor het probleem van Nijmegen het ruggemerg vormt. Bij het lokaliseren van historische plaatsnamen is de eerste en voornaamste regel van geografie en naamkunde, **dat het bestaan van de plaats bewezen moet zijn alvorens er een naam neer te leggen** met alle consequenties die daaraan vast zitten. De Franse toponimisten, nog altijd de grootmeesters in dit vak, schrijven in hun handboeken: begin nooit aan een lokalisatie, het neerleggen van een historische naam zonder **het bewijs** te hebben dat **daar op dat tijdstip** een plaats bestond, anders sta je met de pet te lokaliseren. In "Holle Boomstammen" heb ik dat "pettologie" genoemd, wat helaas een veel verbreid bedrijf is. Een redelijke zekerheid achten de Fransen niet eens voldoende; en dan geven zij voorbeelden van "redelijke zekerheden" die grandioos ernaast waren.

Wanneer we het Bronnenboek aan deze regel toetsen, ploft het totaal in elkaar. Leupen zet plotseling in 777 een Karolingisch paleis in Nijmegen neer, terwijl

datzelfde al enige eeuwen in Noyon had bestaan, en de archeologie bewijst dat in Nijmegen geen sterveling woonde, wat "Het Valkhof te Nijmegen" volmondig toegeeft. Zijn Bronnenboek bevat over **de kritieke vier eeuwen** geen enkel bewijs voor het bestaan van Nijmegen. Hij voert alleen **vermeldingen van de palts** aan, die blijkens zijn bisschoppelijke flater aan Noyon toebehoren. De **vier keizerlijke eeuwen** hebben Nijmegen (en de verre omgeving, dit ten overvloede) niets opgeleverd: geen domein, recht, akte, oorkonde, bestuur, rechtspraak, kerk en zo kan men nog een tijdje doorgaan, zelfs geen simpele vermelding. Dat een historicus, die zo opgeeft over de kennis van de achtergronden, over het belangrijkste vraagstuk in de geschiedenis van Nijmegen heen springt, is erger dan onvoorstelbaar: het is gewoon bedrog. Van de mythe van de palts leidt hij het bestaan van de stad af, al heeft hij voor dit laatste **geen schijn van bewijs**, en wordt het door de archeologie zelfs ten stelligste tegengesproken.

Leupen wil namelijk de leken en de historici, die het evenmin zagen, in het hoofd praten dat gedurende **vier eeuwen niet-bestaan van Nijmegen** tussen de Romeinen en 777 daar toch het bord Noviomagus is blijven staan, dat de A.N.W.B. elk jaar in de wildernis kwam opschilderen. Dit immers moest hij hoe dan ook staande houden om er in 777 het paleis van Noviomagus te kunnen plaatsen. Volgens "Het Valkhof te Nijmegen" eindigt Romeins Nijmegen **in de derde eeuw**; het komt opnieuw op tegen het einde van de 11e eeuw, want pas dan treffen we **de eerste historische feiten aan over de stad**, ditmaal gedekt door de archeologie die ook pas dan weer begint na het lange hiaat sinds de Romeinen. Laten de naamkundigen eens een zinnig antwoord geven op de vraag hoe Nijmegen, dat niet bestond, **gedurende acht eeuwen** zijn naam Noviomagus uit de Romeinse periode kan hebben vastgehouden. Dat zinnig antwoord moet immers eerst komen alvorens een stelling te willen volhouden, die aan elkaar hangt van absurditeiten, namelijk:

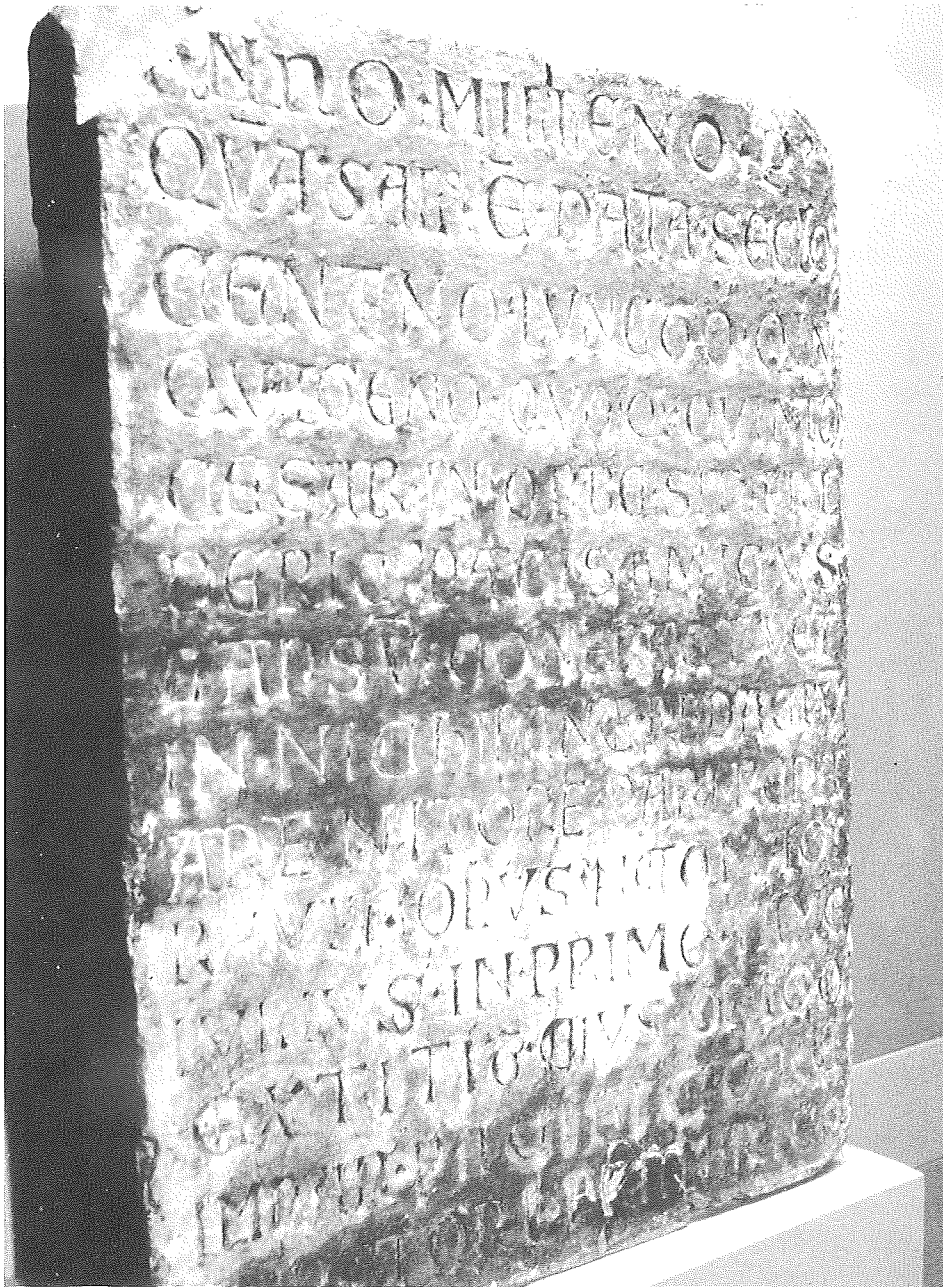
1. dat het paleis van Karel de Grote op **een niet-bestaande plaats** is gesticht.
2. die onmogelijk **Noviomagus** kon heten, omdat geen mens aanwezig was geweest gedurende **vijf eeuwen na de Romeinen** om die naam vast te houden.
3. die pas **vier eeuwen na Karel de Grote** bewoning kreeg onder een nieuwe naam, die helaas, helaas! een beetje erop leek.
4. en dat pas **drie eeuwen na de stichting van de nieuwe stad** de fout werd gemaakt door een Duitser, die het inmiddels Frans geworden Noviomagus - Noyon niet meer kende.

Dit zijn elementen voor juiste historische kritiek, niet het vertrekken vanaf 777 midden in een verhaal. Het is bovendien de enig juiste benadering van een ongecontroleerde naschrijverij "op niveau" van zeven eeuwen. Ik sla Leupen hoog genoeg aan om te durven zeggen, dat hij de vier dodelijke absurditeiten ook gezien heeft, en dat hij een ergerlijke flessentrekkerij pleegt door ze welbewust te verzwijgen en voor andere onderzoekers verborgen te houden achter misleidingen.

107 **1155.** Het juiste inzicht in het vraagstuk over de Karolingische residentie Noviomagus en de Duitse residentie Nijmegen wordt door Leupen magistraal verhinderd met een ongehoord staaltje van manipulatie. Ondanks de triestheid van de zaak heb ik kostelijk moeten lachen met deze kinderlijke onnozelheid van de Club van Nijmegen. Van alle Latijnse teksten is een vertaling gegeven; soms staan er in het Bronnenboek ellenlange van totaal onbelangrijke citaten. Van het opschrift op de gedenksteen van Frederik Barbarossa, die in 1155 de eerste burcht in Nijmegen bouwde, **wordt geen vertaling gegeven.** Toen die aan de orde kwam in de Club van Nijmegen, werd eenparig besloten hem niet te vertalen: "Dat gaat die stomme Hollanders niks aan!" Het is een klap in het gezicht van het Nederlands publiek, uiteraard niet van de historici, die de tekst wel verstaan al willen zij hem niet verstaan. Op hun stilzwijgen rekende de Club van Nijmegen wel. Het gewone volk, dat geen Latijn kent, **mag een van de belangrijkste teksten uit de affaire niet kennen.** Laat ik eerst deze onfatsoenlijke grap herstellen. De tekst luidt:

"In het jaar duizend, honderd vijftig en vijf nadat het Heil aan de wereld was gegeven, heeft keizer Frederik, op deze aarde zetelend, een vriend van de vrede, in gelijke pracht als voorheen het oude bouwwerk van Neomagus hersteld, dat tevoren gebroken, vernield en tot niets was gebracht. De eerste stichter ervan blijkt Julius (Caesar) te zijn, die niet geleek op de vredelievende hersteller".

Ziet U, waarom Leupen de tekst niet vertaalde? Omdat hij een duidelijk bewijs bevat, dat er voorheen **geen palts van Karel de Grote in Nijmegen** heeft bestaan. Immers, als dat waar was geweest, had Frederik Barbarossa het in mans-hoge letters op het Valkhof laten zetten, hij die zich in praktisch elke oorkonde beroept op zijn grote voorganger. Hij restaureerde het paleis van Aken, waar zijn nog aanwezige kroonluchter getuigt dat hij zich de grote opvolger van zijn grote voorganger voelde. In Nijmegen had hij die overtuiging niet. Men kan zelfs zeggen: Had er bij Frederik Barbarossa, zijn raad, kanselarij of omgeving ook maar één greintje gedachte bestaan dat dit het oude en beroemde Noviomagus van Karel de Grote was, dan had de gedenksteen een geheel andere en nóg brallender tekst gekregen. Dat greintje geloof was er niet. Ergo wordt Leupen niet alleen door honderden historische feiten weersproken, doch ook door een keizer van het Heilige Roomse Rijk, die ik nog altijd hoger aansla dan een bastaard-bisschop van Nijmegen. Hij was bovendien de bouwer van de burcht, die het toch wel moet weten. De tekst op de gedenksteen getuigt zelfs van een bijzonder juist historisch inzicht, waaraan Leupen een puntje kan zuigen. Hij grijpt immers terug op de Romeinen, wat de zuivere waarheid is in de geschiedenis van Nijmegen en wat dan ook door de opgravingen van de laatste jaren op waarlijk spektakulaire wijze is bevestigd. Men kan in Nijmegen niets vinden van vóór de 11e eeuw, terwijl de bodem vol Romeins zit, wat in 1155 nog zichtbaar boven de grond stond en wat Barbarossa ook als Romeins herkende, vandaar de vermelding van Julius Caesar als eerste stichter. Woordelijk is dit niet

NIJMEGEN. De gedenksteen van Frederik Barbarossa, die de bouw van het paleis te Nijmegen in 1155 vereeuwigd. De steen bevindt zich in het Gemeente-Museum "De Commanderie van St. Jan". Foto Van Zwam, Nijmegen.

juist, doch Caesar was voor de middeleeuwen de exponent van de Romeinen.

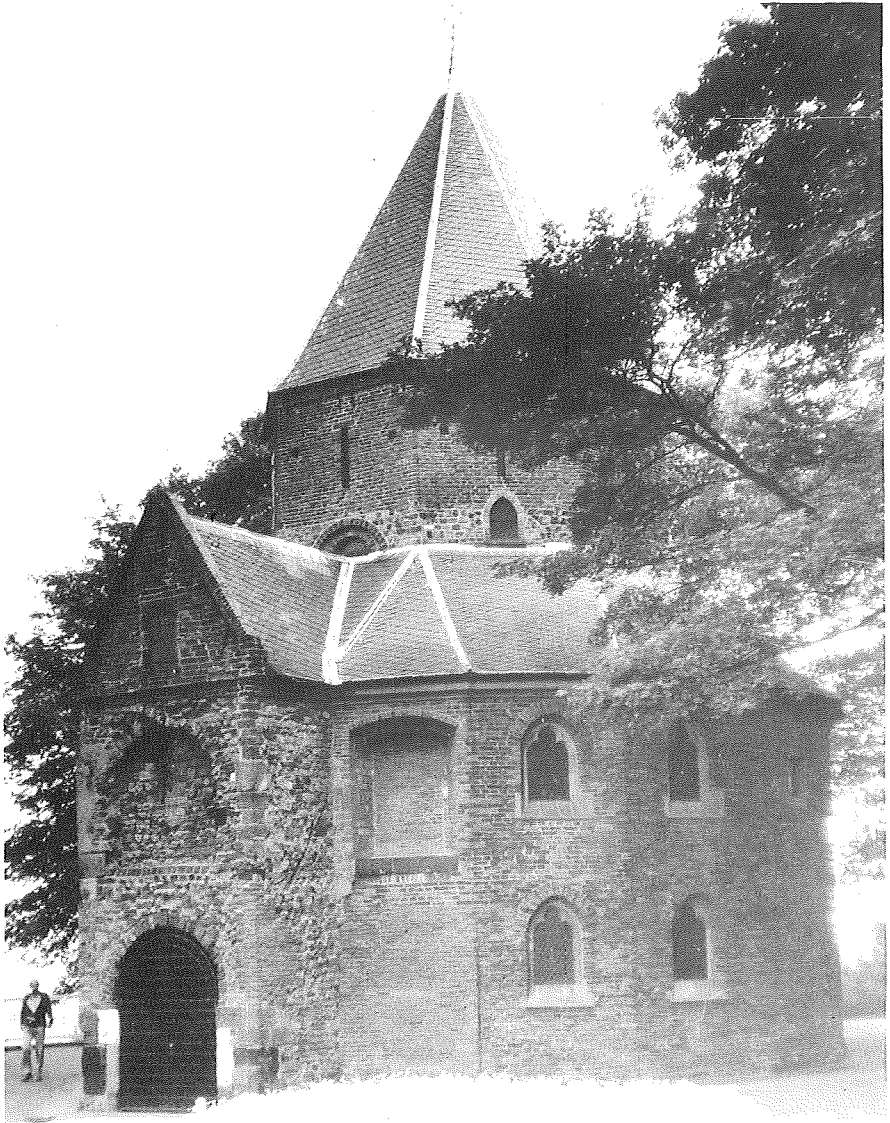
De tekst op de gedenksteen zegt verder, dat die burcht van de Romeinen **tot niets** was gebracht. Had men dit goed verstaan, dan was nooit begonnen aan de ontelbare pogingen te Nijmegen om resten van de Karolingische palts te vinden of andere sporen uit de Karolingische periode te voorschijn te halen. Zij zijn nooit gevonden en zij zullen nooit gevonden worden, doodgewoon omdat men 300 km verkeerd zit te spitten. Wanneer het dan voor Leupen zó onvoorstelbaar is, dat Nijmegen tussen de 3e en het einde van de 11e eeuw **niet heeft bestaan en niet bewoond is geweest**, dient hij zich te herinneren wat hij tijdens zijn opleiding ongetwijfeld wel eens gehoord moet hebben, namelijk dat een historicus uit dient te gaan van feiten, en niet van de veronderstelde onmogelijkheid dat Nijmegen niet **niet-bestaan** kan hebben, wat hij op zo magistrale manier hanteert. De gedenksteen van Barbarossa is op dit punt zeer categorisch; hij zegt in klare woorden dat Leupen zich op alle fronten vergist. Begrijpt U nu nóg beter, dat 't werkelijk teveel gevraagd was dat Leupen deze tekst moest vertalen. 't Was zoveel als het eigen doodvonnis ondertekenen. Laten ze in Nijmegen de gedenksteen van Barbarossa in ere houden. Hij verdient een dagelijks brandend kaarsje (een devotie-lichtje van electrisch mag ook), omdat hij klaar en onweersprekelijk de historische waarheid verkondigt. De Club van Nijmegen heeft zich door zijn taktiek niet alleen belachelijk gemaakt, doch zich ook laten kennen als een vereniging van volksverlakkers, **die het erom te doen is de waarheid verborgen te houden**. De diepste reden voor deze manoeuvre wordt geheel duidelijk bij nr. 110.

- 108 **1166**. In dit jaar verleende Frederik Barbarossa aan de stad Aken het zogenaamde **Karel-privilegie**, de verlening van een nieuw stadsrecht, waarin de keizer met een uitdrukkelijk beroep op het feit dat Karel de Grote er geresideerd had, aan de stad en de inwoners zeer ver gaande vrijheden verleende. De diepste betekenis komt tot uitdrukking in deze passage: "Niemand die van grootvader of oerouder af **tot deze koningszetel** behoort, zelfs als hij elders verblijft, mag door een koning of keizer in leenroerigheid worden gebracht". Met de vroegere vrijen, de geestelijken en leken van de parochie Aken, werden nu de anderen gelijkgesteld, namelijk de koninklijke dienstbaren of andere halfvrije inwoners van de palts. Het voorrecht gold zelfs voor de personen, die elders woonden maar van een voormalige dienstbare van de palts afstamden. Hierdoor werd van het dorp, dat Aken nog altijd was, het Munster en de palts een nieuwe rechtsgemeenschap gevormd: de stad. Het Karel-privilege is voor Aken het eerste en voornaamste stadsrecht geworden, dat later ontelbare malen door keizers en koningen is bevestigd.

Dat zo'n privilege voor Nijmegen niet bestaat, is niet eens het belangrijkste aspect. Veel indringerder is immers de vraag, waarom Nijmegen nooit gepoogd heeft datzelfde privilege te verkrijgen daar, als alles waar is wat Leupen vertelt, **Nijmegen**

Frederik I Barbarossa, de stichter van de eerste burcht te Nijmegen, met zijn zonen Hendrik VI, reeds tot Rooms koning gekroond, en Frederik V, hertog van Zwaben.

De St. Nicolaas-kapel op het Valkhof. De juiste naam van St. Nicolaas-kapel, die ik het eerst heb gebruikt en ingevoerd toen Nijmegen nog halsstarrig aan de foutieve titel "Karolingische Kapel" bleef vasthouden, is eindelijk volledig aanvaard, want hij staat talloze malen in "Het Valkhof te Nijmegen". De stad pikt mij voor en na mijn ontdekkingen af, vanzelfsprekend zonder mij te noemen, want er mag onder geen beding toegegeven worden dat mijn gelijk op verschillende belangrijke punten al lang gebleken is. In Nijmegen loopt blijkbaar een dóórdenkertje rond. In de legger van "De Gelderlander", nu in bewaring bij het Gemeente-archief, zijn verschillende van mijn artikelen spoorloos verdwenen. Het dóórdenkertje wilde de volgende generaties Nimwegeners de naam van "die iemand" besparen, maar vooral verbergen dat ik al in 1954 zaken heb gepubliceerd, waar de vluggerds ook in 1980 achter gekomen zijn.

evenveel recht erop had als Aken. Men zou zelfs moeten zeggen: nog meer recht, omdat Nijmegen al in 777 de residentie Noviomagus zou zijn, terwijl Aken pas in 796 de prioriteit verkreeg. Wij weten nu inmiddels toch wel, dat Nijmegen zich niet de kaas van het Karolingisch brood zou laten eten! De enig mogelijke konklusie is dan ook, dat Frederik Barbarossa in 1166 nog niet ervan overtuigd was dat Nijmegen recht had op hetzelfde privilege, en dat de inwoners van Nijmegen het evenmin waren. Zelfs in 1230 waren zij dat nog niet (zie op dat jaartal). Het zich optrekken aan Aken, dat in 1230 langzaam begint, heeft Nijmegen nadien met kracht voortgezet. De zogenaamde Karolingische kapel op het Valkhof werd een kopie in Madurodam-stijl van het Munster van Aken, waarschijnlijk een toevallige en geen opzettelijke, die later natuurlijk als het bewijs ging gelden. De stad nam het keizerswapen van Aken over, bouwde de Akense stadhuisgevel na, liet Akense oorkonden kopiëren, haalde tenslotte de Akense dominee Johannes Smetius binnen om de geschiedenis van de stad met Duitse grondigheid op te blazen tot een pauwestaart, die alle dorpen in de buurt en alle steden van Nederland aan het oog onttrok. Die zucht tot imitatie van Aken heeft de geschiedenis van Nijmegen zeer sterk beïnvloed, en helaas niet altijd in positieve zin. De stad heeft er kansen door gemist, omdat zij meer historisch terugblikte dan vooruit. De spoorverbinding met Duitsland is er pas zéér laat en na hevige tegenstand gekomen. Wat denkt U, meent U dat "de keizerstad" zich met zoiets ordinairs als een spoorweg inlaat? Het is nog lang niet voorbij, die imitatie van Aken. Toen Aken de Keizer-Karel-prijs had ingesteld, waaraan een bredere Europese gedachte ten grondslag ligt, moest Nijmegen ook een Keizer Karel-prijs hebben. Het was de bekroning van zeven eeuwen Karolingische bluf, ergerlijk bovendien omdat hij ook moest dienen om de inmiddels bestreden traditie weer eens te bevestigen en om de paladijnen voor die traditie te kweken, van wie verwacht werd dat zij zich vanwege de eer en de daaraan verbonden douceur zouden opwerpen om de "glorie van Nijmegen" te verdedigen. Wanneer de stad eerlijke historische adviseurs had gehad, zou haar de instelling van die prijs ernstig ontraden zijn. Nu is zij het sluitstuk geworden van een komische opera, beter gezegd een komisch drama, al is dit een vreemde combinatie.

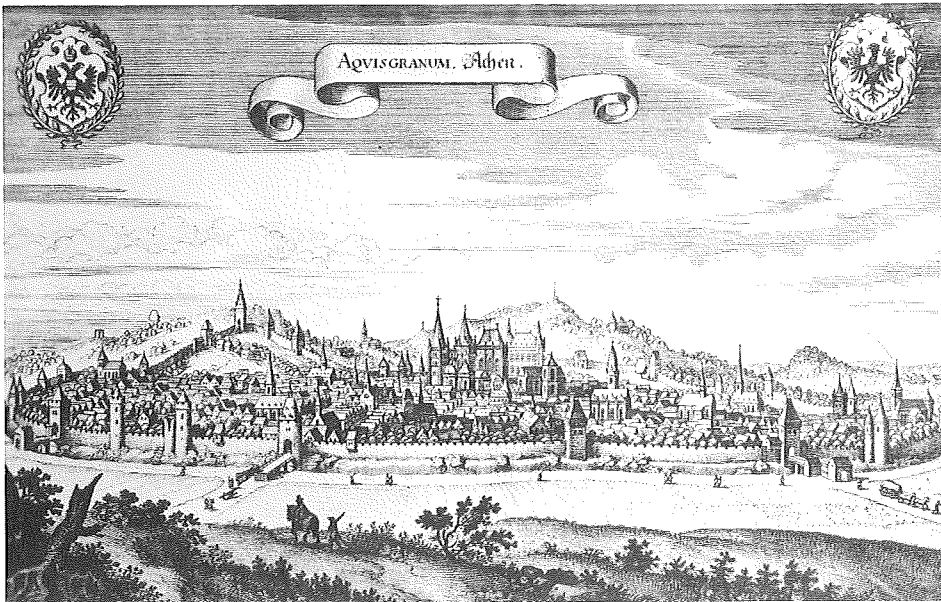
In Aken zijn de "achtergronden" van een residentie aan te wijzen, tevens de gevolgen die deze voor stad en omgeving hebben gehad. Leupen spreekt er natuurlijk niet over, omdat dan de grootste leek op historisch gebied de afgrond zou opmerken die tussen Aken en Nijmegen ligt, zowel in staatsrechtelijk verband met het rijk als in de rechtspositie van de stad en haar inwoners. Hij volstaat met zo dikwijls mogelijk Aken en Nijmegen uit de teksten te pikken en laat glansrijk het volgende absoluut noodzakelijke achterwege, namelijk het vergelijken van de twee residenties omdat hij, neem dat op mijn gezag aan, bij voorbaat wist dat zulke vergelijking fataal zou worden voor Nijmegen. Daarom ook kwam de Universiteit van Nijmegen er nooit toe, om eens een gedegen studie over de Karolingische

residentie voor te bereiden en uit te geven, doch moest zij het laten bij het uiten van 137 kreten met "Nijmegen", daar Post en Leupen en de Club van Nijmegen terdege beseften, dat zij in een ernstige studie de vele en grote problemen zouden moeten behandelen, die zij nu achter hun kreten verborgen kunnen houden. Het is een publiek geheim, dat de Nijmeegse Universiteit **pas na en door mij** wat meer aandacht is gaan besteden aan de vroege middeleeuwen. Jammer genoeg heeft zij de juiste methode nog niet in de vingers.

109 **1230. Nijmegen kreeg pas in 1230 stadsrecht**, toen de inwoners dit aan de Duitse keizer gevraagd hadden met verwijzing naar **Aken** en andere steden, waaraan de stad zich wilde optrekken. Hoogst merkwaardig is, dat in hun verzoek en in de oorkonde van keizer Hendrik VII **geen verwijzing voorkomt naar Karel de Grote**. Indien de latere rekonstruktie op waarheid had berust, was dit toch een beter argument geweest dan de begeerde gelijkwaardigheid met Aken. Het presenteren van de naam Aken heeft Nijmegen niet eens op de gedachte gebracht een beroep te doen op de Karolingische traditie, vanzelfsprekend omdat die traditie er nog niet bestond. De latere historici hebben hun die bedoeling wél in de mond gelegd; er is echter géén woord in de historische teksten dat hieraan steun geeft. De Karolingische traditie is pas na 1230 ontstaan, lang derhalve nadat verschillende andere misvattingen hun weg vanuit Frans Vlaanderen naar het noorden al hadden afgelegd, zoals de legende van St. Lebuinus en St. Ludger in de IJsselstreek, de verplaatsing van het klooster Werethina naar Werden met de daaraan verbonden dislokaties van historische plaatsnamen, en de wonderbaarlijke "translatio" van St. Willibrord naar Utrecht. Dorestadum volgde pas in de 15e eeuw! Maar om in te zien, dat de Keizer Karel-traditie van Nijmegen **een van buitenaf ingevoerde mythe** was, moet men iets dieper nadenken dan de "Karolingische" bluffers gewoon zijn te doen, en nog iets dieper om te begrijpen, dat zij slechts een slap afkooksel is van andere reeds gangbare mythen uit de IJsselstreek. De burgers van Nijmegen kregen **tolvrijheid** in het Duitse rijk, wat blijkens de nadrukkelijkheid van de betreffende passages uit de oorkonde de inzet was geweest van hun verzoek. 't Was derhalve méér een centen-kwestie dan een verlangen naar een hogere rechtspositie, wat Nijmegen ten voeten uit tekent, want toen ik in 1955 het eerste kritische geluid liet horen, werd er met de kreet "En het toerisme dan!" ook meteen een centen-kwestie van gemaakt.

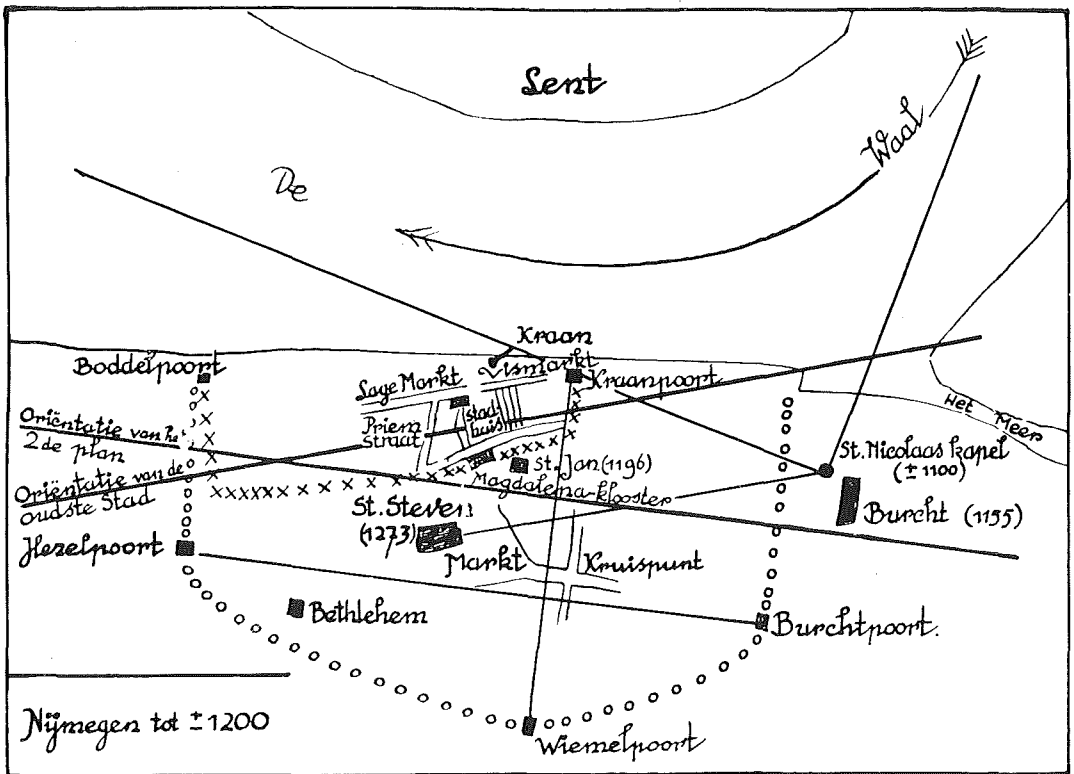
Wie zoals Leupen uit deze akte leest dat Nijmegen **rijksstad** was, toont zeer weinig van de stadsgeschiedenis te begrijpen, daar Nijmegen deze rang nooit heeft gehad. Het vlak daarop volgende feit, de verpanding van de burcht in 1247 aan de hertog van Gulik-Gelre en de onderwerping van de stad aan diens gezag, spreekt de autonomie en de immuniteit van Nijmegen ten stelligste tegen, wat de essentie was van het voorrecht van rijksstad. Tekstkritisch steunt het nergens op. In de oorkonde komt de term "civitates imperii" voor, wat natuurlijk simpelweg "de steden van het rijk" betekent en niet "de rijkssteden". Doch dit verschil is klaarblijkelijk te subtiel voor onze achtergronden-specialist, ofschoon hij latinisten in zijn team had zitten.

AKEN, panorama van de stad door Merian uit 1647.

Noviomagus en Noviomus. Ofschoon het voor de kwestie op zich van weinig belang is, mag toch gewezen worden op een archivalisch gegeven, namelijk het veelvuldig gebruik van **afkortingen** in de middeleeuwse geschriften. Er worden tal van letters, soms hele lettergrepen weggelaten, die vervangen zijn door afkortingstekens op de plaats waar de letters overgeslagen zijn. Zo vindt men herhaaldelijk Noviomus of Noviomenses, waar de schrijvers toch Noviomagus en Noviomagenses bedoelden. Er was geen vast systeem voor; wel hadden de meeste schrijvers een eigen systeem, dat zij min of meer konsekvent toepasten. De latere kopiïsten van de tekst kunnen die afkortingen **niet altijd of niet altijd juist** hebben opgelost, zodat in een afschrift **Noviomus** werd gezet, terwijl de eerste schrijver toch **Noviomagus** had geschreven, althans bedoeld. Dit kan vanzelfsprekend alleen bewezen worden, indien men het oorspronkelijke handschrift van de eerste schrijvers ter beschikking heeft, wat vrijwel nooit het geval is. Van de andere kant is het zeer waarschijnlijk, dat de vorm Noviomus pas vrij laat is ontstaan. Toen het kortere, Romaanse woord **Noviomus** uit het opkomend Frans ingang had gevonden (11e eeuw) en dit in de regionale bronnen samen met **Noviomagus** werd gebruikt, was er voor de kopiïsten nog minder reden om op te letten of de vroegere schrijvers misschien toch Noviomagus hadden geschreven. Deze bemerking over het oude schrift benadrukt ten overvloede, dat er geen enkel verschil is tussen Noviomus en Noviomagus. Daartussendoor speelden de **Germaanse vormen** van de naam weer een andere misleidende rol, waar de Duitse en Nederlandse historici zo grandioos ingevlogen zijn.

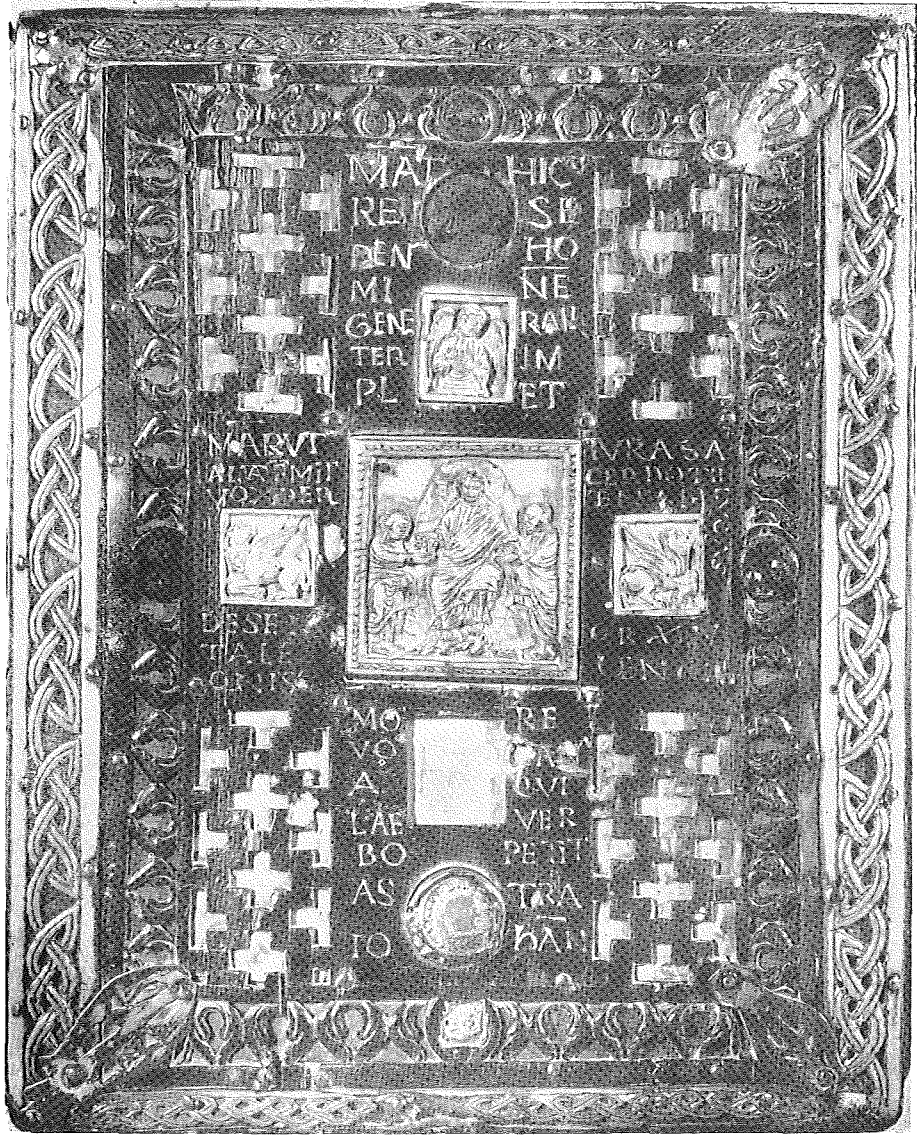

Nijmegen. De oude stad lag aan de Waal tussen de Boddelpoort en de Kraanpoort. Op het Valkhof stond de St. Nicolaas-kapel, de parochie-kerk; daar bevond zich ook het kerkhof. In 1155 is de Duitse burcht gebouwd. Nadat de graaf van Gelre deze in 1247 in pand gekregen had, gelukte het hem de kerk vandaar te verdringen, wat leidde tot de bouw van de St. Stevens-kerk omstreeks 1273. De nieuwe kerk werd buiten de oudste stad gebouwd, omdat er binnen geen plaats voor was. St. Albertus de Grote, wijbisschop van Keulen, legde de Nijmeegse parochie de verplichting op om jaarlijks een processie te houden naar de plaats van de oude kerk en het kerkhof, om de gelovigen te blijven gedenken die daar begraven waren. Dit feit met zijn even vernietigende inhoud voor de Karolingische bluf als de gedenksteen van Frederik Barbarossa, zoekt men vergeefs in het Bronnenboek. Na de bouw van de kerk volgde een nieuwe uitleg van de stad; het tweede plan kreeg een andere grondvorm dan het eerste. Leupen verkondigde verleden jaar met veel branie als zijn ontdekking, dat de oudste stad beneden aan de Waal gelegen had, wat ik reeds in 1954 gepubliceerd heb (Zie De Gelderlander 31 juli, 3 en 10 augustus 1954). Hij loopt niet alleen 27 jaren op mij ten achter, doch trekt bovendien als historische slak een slijmerig spoor van plagiaat.

na 1230. Ik wil Leupen veel vergeven wanneer hij deemoedig gebiecht heeft bij de 110 bisschop van Noyon, zijn misleidingen betreurt en zijn best doet om een juist inzicht in de ware geschiedenis van Nijmegen te krijgen. Eén ding is met alle mededogen en barmhartigheid niet te vergeven, omdat dit volgens de normen van de oude Katechismus een zonde tegen de H. Geest is, namelijk **het verdonkeremanen van de belangrijkste zaak** in de hele affaire van Nijmegen. Leupen citeert uit de kroniek van Otto van Freising, waar deze over Frederik Barbarossa spreekt: "De zeer fraaie paleizen, eens door Karel de Grote in prachtige vorm opgebouwd als koninklijke residenties, bij **Noviomagus** en bij de villa **Ingelenheim**, zeer sterke bouwwerken die echter door verwaarlozing en ouderdom onderkomen waren, herstelde hij op passende wijze, waarmee hij de grote en ingeboren grootmoedigheid van zijn ziel toonde". Mijn vertaling is wat verschillend van die van Leupen; ik kan in de tekst nergens de "koningshoeven" vinden, dat in zijn vertaling voorkomt. Het einde van de tekst vertoont een likpartij van de schrijver; hij wil zeggen, dat Frederik Barbarossa zo grootmoedig was dat hij zonder de minste jaloezie en met erkenning van de grootheid van Karel de Grote diens voornaamste paleizen herstelde.

Otto, bisschop van Freising, oom en raadsman van keizer Frederik Barbarossa, kan dit niet geschreven hebben, omdat de tekst in tegenspraak is met de gedenksteen uit 1155, bij welke opstelling hij waarschijnlijk betrokken is geweest en waarvan de tekst met geen woord over Karel de Grote rept. Het is nu ook helder als glas, dat de vertaling van die tekst op de gedenksteen met opzet achterwege is gelaten, omdat de Club van Nijmegen wel begreep dat zelfs "de stomste Hollander" één en één kan samentellen. In de oorspronkelijke tekst van Otto van Freising heeft gestaan, dat Frederik Barbarossa de paleizen van **Aken en Ingelenheim** herstelde, wat historisch juist is en wat door verschillende gegevens nader wordt bevestigd. Voor Aken staat dit als een historische zekerheid vast, niet alleen door de bronnen, doch ook door de in Aken nog aanwezige kroonluchter van Frederik Barbarossa waarin die restauratie zelfs woordelijk is vastgelegd. Men behoeft de Nijmeegse steen en de Akense luchter maar naast elkaar te plaatsen en... flop, daar gaat Nijmegen! Een kopiïst uit de 13e eeuw - van te voren heeft niemand erover gesproken - heeft simpelweg de naam **Aken** in de tekst van Otto van Freising door **Noviomagus** vervangen.

Een volgende kroniekschrijver, die de zin van Otto van Freising overnam, waarschijnlijk al verbasterd door de vervalsing, herinnerde zich opeens de mooie zin van Einhard en plakte die in zijn geheel aan het eerste bericht vast: "Hij (Frederik Barbarossa) herstelde de paleizen, eertijds door Karel de Grote gesticht, het ene te **Ingelenheim aan de Mainz**, het andere te **Noviomagus aan de Vahalis**, die het **Eiland van de Bataven** in het zuiden voorbijstroomt". De man wist er zó weinig van dat hij van Mainz een rivier maakte! En weer een volgende kroniekschrijver, die op zijn beurt deze gehele tekst overnam, liet erop volgen: "en dit ligt in het **diocees van Keulen**", om maar helemaal duidelijk te maken, mocht iemand daaraan nog

Het **EVANGELIARIUM** van de abdij van **MORIENVAL** (15 km zuid-oost van Compiègne), uit de 2e helft van de 10e eeuw, in de bibliotheek van het kapittel te **NOYON**.

Waar zijn in Nijmegen de bewijzen of sporen van **vier eeuwen Karolingische cultuur**? Er is **totaal niets**, noch op archeologisch, noch op bouwkundig, literair, historisch, bestuurlijk, kerkelijk, kloosterlijk, archivistisch of kunsthistorisch gebied. De brallers van de Universiteit moeten met een slok zout water van de transgressies hun mond eens spoelen, daar de wasem van hun fanatiek volgehouden onwaarheid ondragelijk begint te worden, te meer omdat de andere Nederlandse historici al lang hun Karolingische tanden gepoetst hebben, en "Verleden Land", het zo geprezen boek, in alle talen over Karolingisch Nijmegen zwijgt.

twijfelen, dat met Noviomagus Nijmegen was bedoeld. Men moet deze man, die natuurlijk geen notie had van het inmiddels Frans geworden Noviomagus - Noyon, niet aansprakelijk stellen voor de vervalsing. Waarschijnlijk is, dat hij slechts neergeschreven heeft wat de een of andere verlichte geest al eens had gezegd. Even waarschijnlijk is het geen **bewuste vervalsing** geweest, doch een in een klein hoekje liggende vergissing, die door de machtige burcht van Frederik Barbarossa te Nijmegen de volle wind in de zeilen kreeg. Andere factoren hebben hierin een rol gespeeld, zoals de totaal onjuiste voorstelling van wat de klassieken en de vroeg-middeleeuwse schrijvers met Renus bedoelden, en de welbekende germanisering van Karel de Grote, die van hem exclusief de keizer van het grote Roomse rijk maakte, waardoor zijn koningschap over de Franken, waarvan het aksent in de omgeving van de Oise was blijven liggen, geheel op de achtergrond en buiten het gezichtsveld van de historici raakte.

Overduidelijk is nu, dat **de hele Karolingische traditie van Nijmegen op een tekstvervalsing berust**, een simpele en doorzichtige tekstvervalsing, die door de gedenksteen van 1155, ook een historische bron, overigens meer betrouwbaar dan het geschrijf van de kronieken, als zodanig en onomstotelijk wordt bewezen. Om geheel begrijpelijke redenen sloeg de mythe geweldig aan, zo geweldig dat de latere historici ze niet eens meer als een vervalsing onderkenden. Toen in het begin van de 17e eeuw de Peutinger-kaart bekend werd, waar het Eiland van de Bataven zoveel op de Betuwe leek, en de post-humanisten begonnen met hun grenzeloze fantasieën uit de klassieke schrijvers, was het hek van de dam, want zij legden de teksten zo uit - en 't leek inderdaad te kloppen - dat eenieder meende dat zij Nederland op het lijf geschreven waren. Holland liet zich niet ondersneeuwen; het produceerde ongeveer terzelfdertijd het beroemde Dorestadum te Wijk bij Duurstede, dat in zich gewoon een van de oudste Hollandse nederzettingen is, waar de mythologie een kroon opzette van **zes eeuwen terug**, even onwerkelijk als de Karolingische kroon op Nijmegen. De verplaatsing van St. Willibrord vanuit Frans Vlaanderen naar Utrecht had al in de 12e eeuw plaats gevonden, gelanceerd door de abdij van Echternach, die wel handig was in het manipuleren (en vervalsen!) met oude teksten, maar jammer genoeg geen snars verstand had van historische geografie. Zo was de mythologische vicieuse cirkel rond, die zich **in zijn geheel** - de onderdelen waren verre van sterk - als een historische zekerheid presenteerde. Geen wonder, dat een half mensenleven nodig is geweest om die cirkel te doorbreken.

Het is tijd voor de tranen en een portie zelfbeklag, al bestaat het gevaar dat dit wat in de emotionele sfeer terechtkomt. Maar mag ik ook eens bedroefd zijn? Ik heb de helft van mijn leven moeten besteden... om de historici een tekstvervalsing uit het hoofd te praten! Ik ben gehoond en verguisd, heb in mijn persoonlijk en ambtelijk leven klappen gehad, promoties gemist, beledigingen en insinuaties moeten slikken, waarvan sommige ondanks mijn brede rug intens pijn hebben gedaan, en 't ergste

Tweede Bronnenboek, blz. 46. Ik leg Nederland hier het bewijs voor van een der **wetenschappelijke oplichterijen**, door de Club van Nijmegen gepleegd. Nr. 147 is de Latijnse tekst van de gedenksteen van Frederik Barbarossa, **waarvan de vertaling met opzet niet gegeven is**, omdat iedereen dan zou zien dat hij de volgende tekst van nr. 148 categorisch tegenspreekt en iedereen terecht méér waarde hecht aan de tekst van de gedenksteen. Leupen heeft de **reeds oude tekstvervalsing** in de kroniek van Otto van Freising terdege onderkend, getuige zijn weglating van de vertaling! doch houdt die opzettelijk verborgen, anders kan hij met zijn Karolingisch Nijmegen inpakken. Dat hij nog durft spreken van "gefundeerde bewijsvoering" is een onvoorstelbaar staaltje van "gefundeerd boerenbedrog", dat de Universiteit van Nijmegen niet straffeloos mag laten passeren, indien zij er nog prijs op stelt door de historische wereld voor vol te worden aangezien.

147. 1155

ANNO MILLENO P(ost) QUA(m) SAL(us) E(st) DATA SECLIO CENTENO IUNCTO QINQUAGENO QUOQ(ue) QUINTO CESAR IN ORBE SIT(us) FRIDERIC(us) PACIS AMICUS LAPSU(m) CONFRACT(um) VET(us) IN NICHL ANTE REDACTU(m) ARTE NITORE PARI REPARAVIT OPUS NEOMAGI IULIUS IN PRIMO TAME(n) EXTITIT EIUS ORIGO IMPAR PACIFICO REPARATORI FREDERICO

148. (1155) .../...

Qui cum in ampliando regno et subigendis gentibus tantus existat et in predictis occupationibus assidue versetur, opera tamen pluriam ad regni decorem et commoditatem pertinentia diversis in locis inchoavit, quedam etiam consummavit et maximam providentiae partem obsequio pietatis inpendit. Palatia siquidem a Karolo Magno quondam pulcherrima fabricata et regias clarissimo opere decoratas apud Noviomagum et iuxta villam Inglinheim, opera quidem fortissima, sed iam tam neglectu quam vetustate fessa, decentissime reparavit et in eis maximam innatam sibi animi magnitudinem demonstravit, apud Lutra domum regalem ex rubris lapidibus fabricatam non minori munificentia accuravit.

Otonis ep. et Rahewini Gesta Frid.I, Schmale AQ 17, p. 710-712

Ofschoon hij zich in het uitbreiden van het rijk en het onderwerpen van volken zo onderscheidde en hierdoor voortdurend in beslag werd genomen, begon hij toch op verschillende plaatsen allerlei werken tot sier en voordeel van het rijk; sommige voltooidde hij en het grootste deel stelde hij in dienst van de verknochtheid aan het voorgeslacht. De zeer fraaie paleizen, eens door Karel de Grote gebouwd, en de koningshoeven, met zeer schoon kunstwerk versierd, te Nijmegen en naast de villa Ingelheim, zeer sterke bouwwerken, maar door verwaarlozing en ouderdom aangetast, herstelde hij op zeer passende wijze en hierbij toonde hij zijn aangeboren grootheid van geest. Te Kaiserslautern heeft hij op royale wijze een koninklijk paleis uit rode stenen laten bouwen.

De oplichterij dient even wereldwijd bekend te worden gemaakt als de Karolingische bluf. Ik doe een voorstel, dat zonder de minste twijfel door de C.D.A.-fractie in de Nijmeegse gemeenteraad zal worden overgenomen. In 1181 (zie blz. 97) werd **NOYON** definitief door de Fransen in bezit genomen. Keizer Frederik Barbarossa, het gehele Roomse Rijk en iedereen in West-Europa wisten terdege dat dit het **Karolingische Noviomagus** was, dat nu ophield een **Duitse stad** te zijn. Laat Nijmegen nog vóór het einde van het jaar een groot stadsfeest op stapel zetten, om ten eerste **het 800-jarig verlies** van het échte Noviomagus te herdenken, ten tweede **het 700-jarig onrechtmatig bezit** te vieren van de titel van Karolingisch Noviomagus. Beide motieven zijn een knallend vuurwerk waard. De bisschop van Nijmegen zal de eerste pijl afschieten.

van alles: ik heb als pispaal moeten dienen voor volslagen nullen op historisch gebied, van wie de ergste vuilspuiterij kwam... om een tekstvervalsing! De nullen, de misselijk makende nullen, die **geen enkele bladzijde** van mij gelezen hebben en niet eens korrekt konden navertellen wat zij in hun krantje gezien hadden. De Nederlandse historici - en nu begint het weer grappig te worden - hebben zich kwaad en druk gemaakt... om een tekstvervalsing! De Club van Nijmegen heeft zich onsterfelijk geblameerd... met een tekstvervalsing! De aanvoerder van het elftal viel uit in een onfatsoenlijke scheldpartij... om een ongeldige goal! Leupen riskeerde zijn gezicht en zijn bestaan als historicus aan een tekstvervalsing, waaraan een échte historicus met de diepste minachting voorbijgaat.

Mag ik nòg een klaaglied inzetten? Wat is er een energie verspeeld, een bluf de lucht in geblazen, een tijd verdaan, een geld verkwist, een berg papier vervuild, een massa zinniger dingen niet gedaan, een bedrog gepleegd, een onrecht bedreven, een aantal reputaties gekraakt, een galerij gezichten verloren... om een tekstvervalsing! Wat een laatdunkendheid en arrogantie zijn tentoon gespreid, niet aan een ingewikkelde kwestie, die jaren studie vereist, doch aan een ordinaire tekstvervalsing, die een beginnend historicus kan ontdekken. Het is te tragisch om zich daarover vrolijk te maken. Het is een wetenschappelijk drama, waaraan de verblindheid op zich niet eens schuldig is, wél de factoren die tot deze verbinding hebben geleid. Laat ik nu maar alles zeggen: wat is er sinds 1965 afgelogen, toen ik deze tekstvervalsing al volledig bewezen had, en wat zijn er handigheidjes uitgehaald, tot en met het debat in Amsterdam toe, om dit kernpunt van de zaak voor de niet-deskundigen verborgen te houden. Ik heb nog één nummer over, dat per treffend toeval 111 geworden is, tienmaal Carnaval! Daarmee gaat het elftal van Bogaers voorgoed naar de kleedkamers.

1234. Lang na de werkelijkheid van de Barbarossa-burcht van Nijmegen en lang na 111 1047, waar de scheiding ligt tussen de waarheid en de mythe, begaat Leupen zijn laatste blunder. Floris IV, graaf van Holland, werd in 1234 op een toernooi te **Noviomagus** gedood. Leupen, de Olympische broekhistoricus, die zo pocht op zijn wetenschappelijkheid en zijn achtergrond-kennis, **maakt er Nijmegen van!** of-schoon alle historici en alle Nederlandse encyclopedieën het feit te **Noyon** plaatsen. Paralleltakten bestaan voor hem niet, het is meermalen opgemerkt; daar veegt hij zijn broek aan af. De kroniek van Philippe Mousket verhaalt het feit uitvoerig met zoveel regionale gegevens over Franse heren en dames en geografische details uit Picardië, dat het plaatsen ervan te Nijmegen een nog groter zotheid is dan de pasgeboren bisschop van Nijmegen. In "Vraagstukken" blz. 9 heb ik deze tekst ook al in 1965 behandeld. Zijn werkgroep heeft ook hier klakkeloos de indiceer-fout van de Monumenta Germanica overgenomen. Leupen is niet op de gedachte gekomen om in de eerste de beste encyclopedie Floris IV erop na te slaan. De man kent zijn vaderlandse geschiedenis niet eens; wat matigt hij zich dan aan over de Karolingische periode? De Club van Nijmegen, die het Bronnenboek goedkeurde - zijn de

heren blind en doof geweest? - mag nu met recht delen in het gebulder dat zal volgen op deze flater, nog stukken onsterfelijker dan de bisschop van Nijmegen, omdat in deze late periode een middelbaar scholier de twee Noviomagus' uit elkaar had weten te houden. Weer knalde het elftal een goal in eigen doel, waar de bisschop van Nijmegen al in de touwen hangt. In de andere hoek vindt U de maquette van Xanten. Zij aan zij met de graaf van Holland sneuvelt de Don Quichote van Nijmegen op het toernooi van Noyon. In de meest simpele en klare zaken weet hij het échte Noviomagus niet te vinden. Zij aan zij met Leupen keilen **alle Nederlandse historici** omver, die met hun ja-knikken tegen het Bronnenboek deze bok ook tot de hunne gemaakt hebben.

180. 1234 28/8

Sed comes Hollandiae domum veniens, in torniamento apud Novimagium est occisus.
Ann.Stad., Lappenberg MGH SS XVI, p. 362

Maar de graaf van Holland (Floris IV) ging naar huis (uit het Elbe-gebied) en is in een tournoi te Nijmegen gedood.

Tweede Bronnenboek, blz. 53. De laatste en machtigste bok van Leupen, waardoor voorgoed is komen vast te staan dat de man de rest van zijn leven niet meer over Noviomagus mag praten.

Voor het Tweede Bronnenboek heeft Leupen alles nog eens gecontroleerd, zegt hij in de inleiding: "Opnieuw is de lijst kritisch doorgenomen". Zelfs toen zagen de verlichte geesten de bok niet liggen. "Wij gaan uit van **nauwkeurig onderzoek** en hebben **gefundeerde bewijsvoering nodig**", roept de braller uit - ik zal zijn zin afmaken - en wij bewijzen door deze laatste bok weer 'n keer, dat 't ons niet gelukt is te ontsnappen aan de eeuwenoude verwarring tussen Noyon en Nijmegen, zelfs niet in duidelijke zaken zoals het Ketelwoud, St. Omaars, de bisschop en het toernooi, waar de eerste de beste amateur niet erin getrapt zou zijn. Wij staan het publiek openlijk te bedonderen door het voor te stellen, dat alleen wij de wijsheid over Noviomagus in pacht hebben en dat **Delahaye niet wetenschappelijk werkt**, en wij knallen bij herhaling in onze eigen stompzinnigheden. Wij hebben het probleem nooit gesnapt, maar hadden wel de onvoorstelbare arrogantie dat wij het definitief zouden oplossen. Wij hebben de kwestie zó onderschat, dat wij er overeenkomstig het magistrale voorstel van Hugenholtz "**maar wat studenten aan zetten**", die het vak niet kenden, omdat wij hun dat niet geleerd konden hebben, en het is geen ogenblik in onze hooggeleerde hoofden opgekomen om hun werkstuk te controleren, daar het maar niet tot onze harde en hooggeleerde hoofden doordrong, dat er iets mis was met Nijmegen. Wij hadden ons voorgenomen om een piekfijne "bewijsvoering" van schijn, illusie, misleiding en flessentrekkerij op te bouwen, maar wij hebben enkele dingen over het hoofd gezien, die Leupen's broek voorgoed

aan de vlaggestok doen belanden. De Club van Nijmegen mag haar de eerste keer hijsen...op de blanke top der duinen! Na zeven eeuwen mythe, zeven eeuwen Karolingische regenboog, gaat het doek dicht van het Nijmeegs theater van Karolingische bluf, en doven de lampen van de zogenaamde wetenschappers, die het licht nog eens zo fel opvoerden dat alle stoppen sprongen.

Hoe radikaal het misverstand is en hoe diep de wortels van het apriorisme zitten, wordt aangetoond door de uitlating van een lid van de werkgroep, die beweerde dat 't niet de bedoeling van het Bronnenboek is het Karolingische Nijmegen **te bewijzen, doch alleen de dokumentatie daarvan te geven**. Het is een andere versie voor: "Dat behoeven we niet te bewijzen", wat blijkens deze uitlating nog altijd de opvatting van Nijmegen is. Men moet wel een dikke plank voor het hoofd hebben, om na de zorgvuldig uitgezeefde teksten van het Bronnenboek te durven zeggen, dat de bronnen van Noviomagus objectief en met respect behandeld zijn.

Dit is het Bronnenboek van Nijmegen: fons miseriae et malignitatis, een bron van miserie en kwaadaardigheid, vol van "listige kunstgrepen" en "samenweefsels van verdichtsels", met welke termen ons onvolprezen Wetboek van Strafrecht de oplichterij definieert. Oplichterij en valsheid in geschrifte - ik herhaal het nogmaals met nadruk - is het handwerk geweest van de Club van Nijmegen. Eenieder begrijpt nu ook waarom Bogaers het uit zijn lijf laat om mij voor de rechter te dagen, want als ik niet veroordeeld zou worden, en dat zal niet gebeuren omdat ik de oplichterij bewezen heb, zou een streng Officier van Justitie hem ter zitting in hechtenis laten nemen. Het Bronnenboek is een schande geworden voor de Universiteit van Nijmegen: een godslastering naast haar devies "In Dei nomine feliciter". Het is een dubbele schande voor de stad Nijmegen, die zich zo gaarne tooit met het goud der eerlijkheid uit haar stadswapen, en toch meewerkte aan deze walgelijke samenzwering om op het laatste ogenblik mijn levenswerk af te breken. De stad is mij al 30 jaren een rehabilitatie schuldig voor het onrecht dat zij mij heeft aangedaan, waarvan ik de volle smerigheid niet eens heb durven vertellen in mijn "Mémoires van een Archivaris". Doch in plaats van recht te doen of maar een half woord van spijt te laten vallen, kreeg ik een nieuwe ezelstrap van de voorzitter der raadsfractie van het C.D.A. te Nijmegen. Ziet U mij ooit gebruik maken van zijn parkeergarage?

Wat hebben zij gelachen, toen ik in november 1980 de beschuldiging van wetenschappelijk bedrog liet vallen! Bogaers, de Gelderlander uit Nijmegen en De Stem te Breda kwamen maar niet uitgeried. Zij zaten zó diep vast in de zeven eeuwen oude kronkel, zij waren zó gevangen door de flessentrekkerij van het Bronnenboek, dat ik tot verlossing van deze "Misérables" besloot "De bisschop van Nijmegen" te gaan schrijven. Zij hebben in elk geval de grote verdienste, dat hun lachen daartoe de direkte aanleiding is geworden. Over enkele jaren - ook hen moet men ruimschoots de tijd geven - zullen zij wel inzien dat het Bronnenboek een bron van schaamte is voor de historische wereld van Nederland.

De mythen van Nederland vormen een onverbreekelijk samenhangend complex. De vijf bestanddelen: **NOVIOMAGUS**, **TRAJECTUM**, **DORESTADUM**, **FRISIA**, en **BATUA** zijn door de kontekst van de schriftelijke bronnen onafscheidelijk met elkander verbonden, welk verband de Nederlandse historici altijd met verve hebben voorgestaan en verdedigd. Het was voor hen tevens het voornaamste obstakel om in te zien dat het gehele complex vals is. Het gevolg van dat onverbreekelijk verband is dat de Club van Nijmegen, die van het Karolingische Noviomagus de toetssteen voor de gehele kwestie maakte, met zijn wetenschappelijke oplichterij de mythen van Nederland nu afdoende als mythen heeft bevestigd. Het vals historisch beeld van Nederland vóór de 10e eeuw kan alleen met ordinair bedrog nog overeind worden gehouden. Drs. A. Fasel, de archivaris van Alkmaar, schreef onlangs (Clio zegene hem!) dat mijn onderzoekingen een eerlijke kans verdienen. Ik heb de "eerlijke kans" zelf gegrepen door het Bronnenboek van Nijmegen in een van de diepste troggen van de Oceaan te dumpen. De Nederlandse historici staan nu voor een onverbiddelijke keus: zij kunnen zich solidair verklaren met de Club van Nijmegen, wat niemand meer zal willen nu de malversaties bewezen zijn, óf er het zwijgen toe doen en dan onuitgesproken toegeven dat zij even inkapabel waren om de problemen te onderkennen en op te lossen. Een tussenweg is er niet meer; die is al lang geblokkeerd door de van verschillende kanten geponeerde uitvluchten, die zo onnozel waren dat zij zichzelf weerlegden op het moment dat zij uitgesproken werden.

DE REKENING, MONSEIGNEUR

De bisschop van Nijmegen, die wel eens wilde weten wat er allemaal over hem verteld wordt, had ons op een etentje genodigd. Leupen dronk de hele tijd foezel van de Moezel; ik hield het op zware, rode Bourgogne. Monseigneur wilde zich geografisch volstrekt neutraal opstellen en had daarom Spa gekozen, met een tik Cassis om in de "couleur épiscopale" te blijven. De man is trouwens niet gek; hij is al een eeuwje ouder en bibbert bij het drinken. Als hij wat morst, dan zie je dat niet op zijn Cassis-toog. Tegen het einde van de maaltijd, bij de Noormannen-koffie, kwam de gérant met grote, verwachtingsvolle ogen aanvaren als een kanonneerboot met boegpatrijspoorten, de rekening diskreet dichtgevouwen als een schot voor de boeg terwijl het geschut gericht wordt. Geen witte, glanzende boot zoals in vreedstijd, maar zwart vol dreiging. Rouw past de Horeca! Met een galante buiging, die je van een oorlogsbodem niet verwacht, zei hij zoetsappig zonder militaire muziek: "De rekening, monseigneur!" De bisschop, grootgebracht in kerkelijke minachting voor het slijk der aarde, schoof die ongezien door met de woorden: "Piet, geef die even af bij de gemeente". Ondanks de Bourgogne was mijn blik nog helder en zag ik er staan:

1. **Tekstvervalsingen**, waar met opzet de eerste en voor de hand liggende betekenis wordt verkracht, in het Tweede Bronnenboek nog erger gemaakt door het verdubbelen van de vervalsing. Zie de nummers: 94, 99, 100, 101, 111. 5
2. **Onbewezen beweringen**, waar van Noviomagus uit de teksten systematisch en zonder het minste bewijs Nijmegen wordt gemaakt. Zie nr. 35 waar de betreffende gevallen zijn opgesomd. 104
3. **Overslagen** van voor de zaak belangrijke gegevens, omdat deze niet in overeenstemming zijn te brengen met het gangbare beeld. Zie de nummers: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 36, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 52, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 71, 74, 75, 78, 79, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 99, 102, 103, 108, 109, 110. 67
Nr. 25, de 120 overgeslagen namen van Lorsch in de Batua, krijgt Leupen niet cadeau doch zij zullen voor het volle pond meetellen. 120
4. **Foutieve lokalisatie** van plaatsnamen, teneinde de teksten naar het noorden te trekken en ten gunste van Nijmegen aan te voeren. Zie de nummers: 4, 11, 31, 33, 34, 42, 47, 50, 52, 54, 78, 80, 81, 83, 88, 91, 94, 95, 99, 100, 104. De namen zijn afzonderlijk geteld en leveren op 70
5. **Overgeslagen teksten over "het paleis van Noviomagus"**
waarbij met géén woord is verantwoord waarom deze teksten niet van belang zijn bij het onderzoek waar dat paleis van Noviomagus gelegen was. Zie de nummers: 16, 21, 22, 23, 24, 27, 29, 32, 44, 64, 66, 69, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 92, 85, 96. 21
6. **Opzettelijke misleidingen**, waar zo met de teksten en met de stof wordt gemanipuleerd, dat alle nadruk en aandacht op Nijmegen komt te liggen en Noyon zo ver mogelijk wordt weggestopt. Zie de nummers: 4, 7, 9, 21, 22, 23, 26, 27, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 60, 61, 62, 68, 70, 82, 83, 85, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 102, 105, 106, 107, 109, 110, 111. 53
7. **Overgeslagen teksten, die voorheen wel voor Nijmegen waren aangewend**, zonder één woord uitleg waarom die opeens uit de boekjes van Nijmegen worden geschrapt, wat we met recht driemaal fout hadden mogen rekenen omdat de misleiding hier ten top wordt gevoerd. Zie de nummers: 52, 62, 64, 66, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 85. 11
8. **Aan B.T.W.** voor de gevallen, waar ik het niet eens de moeite waard vind zout op de slakjes te leggen, zoals het weglaten van wèl ter zake doende details uit teksten, de talrijke onjuiste, niet ter zake doende en toch met bedoeling gemanipuleerde reisroutes van de keizers en koningen, onjuiste vertalingen, enz. Voor al deze "grapjes" tel ik 5 fouten, al zijn 't er méér. 5

Totaal aan fouten 456

't Is wel een duur etentje geworden: 456 fouten op 55 bladzijden tekst, toe maar! Monseigneur sloeg zijn brevier open en begon aan het "Miserere". En dan durft Leupen nog zeggen: Ocharm, wij moeten **wetenschappelijk** te werk gaan, terwijl Delahaye er maar wat van maakt! De flessentrekkerij werd ten top gevoerd, toen het produkt met grote woorden over **wetenschap** en het **wegen van teksten** werd gepresenteerd. Het Bronnenboek is een uiterst gevaarlijke neutronenbom geworden, waarin 't stralingsgevaar, de hersenspoeling en de misleiding bijzonder handig zijn weggestopt, te meer gevaarlijk omdat op de fles van de flessentrekkerij geen doodskop was gezet maar zij nog altijd het etiket draagt van de eeuwenoude naschrijverij, de fopspeen op de bom. Ik ben toch begaan met Leupen. Voor een deel ten onrechte krijgt hij nu de slagen op zijn hoofd, ten onrechte omdat hij niet de verwekker is geweest van het misverstand bij de Nederlandse historici. Hij werd wel de stem, die eindelijk hardop uitsprak wat iedereen dacht, en de pen die dat eens zwart op wit op papier wilde zetten. Toen hij dit ging doen, was de tijd gekomen om alles eens grondig te controleren; de oplossing heb ik de historici al in 1965 tot in detail voorgekauwd. Dat is echter geen moment zijn bedoeling geweest. Integendeel, **zijn enige opzet was de Karolingische traditie van Nijmegen te redden**. Omdat deze op onwaarheid berust, moest hij noodzakelijkerwijs vervallen in een rekord aantal fouten. Dat zou nog te vergeven zijn geweest, hoe erg 't ook is, te meer omdat hij niet de enige was die zich bleef vergissen. Niet te vergeven is, dat hij in het Tweede Bronnenboek de volledig onjuiste en onwetenschappelijke aanpak van het probleem poogt te bedekken met welbewuste leugens. Doch ook dat was een onvermijdelijk gevolg; daartoe komt een historicus vanzelf wanneer hij de paden verlaat van sereniteit, objectiviteit, eerlijkheid en integriteit. Zijn lasterlijke sneer, dat ik **niet wetenschappelijk** te werk ga, is eveneens weerlegd. Hoe zou hij dat overigens kunnen weten, nu hij zoveel bewijzen geeft dat hij niets van mij gelezen heeft? Eenieder zal die sneer wel op de juiste manier weten op te vatten: het laatste rookgordijn om de miserie van het Bronnenboek achter wat doctorstitels te verbergen.

Dr. P. Leupen in "De Gelderlander" van 17 juli 1981:

"Wij staan in de confrontatie met Delahaye voor het grote publiek in feite met de rug tegen de muur".

Het is waar! Hij staat met de rug tegen de muur, geblinddoekt en wel, bevend te wachten op het salvo van het executie-peleton, dat de opdracht heeft hem niet te raken, maar hem alleen zijn historische broek van het lijf te schieten.

DE CLUB VAN NIJMEGEN

Bij de beantwoording van het Bronnenboek moest ik mij tot Leupen richten; ik kon vanzelfsprekend niet telkens het hele elftal noemen. De medeplichtigen in deze stinkende affaire moeten ook bekend worden gemaakt. Blijkens het Bronnenboek bestaat De Club van Nijmegen, die op 31 oktober (Hervormingsdag!) 1977 het ondergeschoven kind ten doop hield, uit de volgende personen:

prof. dr. J.E. Bogaers - Katholieke Universiteit Nijmegen.

B.A.M. Kruysen - Gemeente-archief Nijmegen.

dr. J.K. Haalebos - Katholieke Universiteit Nijmegen.

dr. F. Gorissen - Kleef.

prof. dr. C. van de Kieft - Universiteit Amsterdam.

drs. H. Sarfatij - R.O.B. Amersfoort.

dr. J.H.F. Bloemers - R.O.B. Amersfoort.

de auteurs Dr. P. Leupen en B. Thissen - Instituut voor Middeleeuwse Geschiedenis der Katholieke Universiteit Nijmegen.

Als coryfeeën, die hand- en spandiensten hadden verricht, worden genoemd:

prof. dr. D.P. Blok - Universiteit Amsterdam.

F.J.H.M. Dickmann - waarnemend gemeente-archivaris van Nijmegen.

drs. G.Th.M. Lemmens - directeur van het Nijmeegs Museum.

Toen ik de koppen had geteld en tot 12 kwam, kon ik het als goed Bourgondiër natuurlijk niet laten om te spreken over **het elftal van coach Bogaers**, vooral toen ik het elftal slag op slag goals in eigen doel zag knallen. In de Club valt de afwezigheid op van prof. Hugenholtz, die om mij onbekende redenen niet meespeelde (misschien omdat hij in de eredivisie van het niveau zit?), en van prof. dr. W.A. van Es, directeur van de R.O.B. Zijn afwezigheid is mij duidelijker, namelijk dat hij het de verkeerde kant ziet opgaan en derhalve maar twee ondergeschikten stuurde om hun vingers te branden. Het behoeft nauwelijks uitgelegd te worden, waarom zoveel archeologen in de Club zitten, namelijk omdat wanneer de Karolingische residentie **niet** te Nijmegen heeft gelegen, **dan automatisch de Peutinger-kaart voor Nederland opgerold kan worden**. In het Tweede Bronnenboek is het elftal niet meer compleet. In deze publikatie, gedateerd februari 1981, komen de namen van **Blok, Dickmann en Lemmens** niet meer voor, die vermoedelijk (als deze veronderstelling onjuist is, dan gaarne de échte verklaring!) te kennen hebben gegeven geen prijs meer te stellen op de vermelding van hun naam in een geschrift, dat ik meteen na verschijning **wetenschappelijk bedrog** heb genoemd. Drie van Bogaers' spelers hebben derhalve

het hazenpad gekozen; op tijd van een paar maanden is de Verstrooiing van de Apostelen al begonnen. Voor de goede orde moet ik meedelen, dat ik die drie spelers niet heb weggekocht.

Nog nooit in de historische wetenschap is een prul zo officieel door **vier instanties** goedgekeurd, ten doop gehouden en gepresenteerd. Het is een novum, waarvan de diepste betekenis misschien aan het publiek is ontgaan, dat van nature geneigd is op de knieën te vallen voor zulke kollektie van titels en het vertoon van zoveel "wetenschap". Dat was immers de bedoeling: de laatste vertwijfelde intimidatiepoging om mij tot zwijgen te brengen; een voorbarige stellingname tegen "Holle Boomstammen" nog vóór dit boek verscheen. Daar hoefde de Club niet op te wachten, omdat hij toch niet van plan was het te lezen, net zo min als hij met mijn vorige publikaties had gedaan. Bij al het onfrisse, dat hij heeft uitgehaald, was hij ook nog zo onnozel om te denken, dat ik deze vier kollektief optredende instanties niet aandurfde.

Thans sta ik voor een moeilijke taak, namelijk het definitief oordeel te geven over de Club van Nijmegen. Daar ik na "Van Dorestadum tot Waderlo" en "Holle Boomstammen" nogal verwijten heb gekregen dat ik te fel schrijf - en wie ben ik dat ik dat zou durven tegenspreken? - zal ik mij nu intomen en het oordeel overlaten aan de Club van Nijmegen zelf, uiteraard ook aan het Nederlandse publiek, dat in deze materie evenveel recht van spreken heeft. De vaderlandse geschiedenis is immers het bezit van het gehele volk, en niet van de Club van Nijmegen. Onthoud ik mij van een oordeel, ik mag wel de twee onverbiddelijke alternatieven noemen, namelijk **volslagen onkunde** over het probleem van Noviomagus, of **welbewust bedrog**. De volslagen onkunde is meer dan afdoende bewezen door de 456 fouten van het Bronnenboek. Het welbewust bedrog is aangetoond door de stompzinnigheden van het Eerste Bronnenboek in het Tweede te handhaven, zelfs nog te benadrukken met nieuwe. Desondanks laat ik de keuze aan de leden van de Club van Nijmegen met de bemerking dat zij, wat zij ook mogen kiezen, als historici zijn uitgepraat.

"Vraagstukken in de historische geografie van Nederland 1965" is 15 jaren genegeerd wat straks, wanneer de gemoederen zijn bedaard, als de grootste wandaad van historisch Nederland zal worden beschouwd. Toen "Holle Boomstammen" verscheen, geschreven als populaire versie van het eerste boek, gingen het grote publiek eindelijk de ogen open over wat precies aan de hand is. Ik heb die negatie rustig op de bank laten staan in het besef dat de rente vanzelf aangroeide. De reacties van de wetenschappelijke wereld, één onbekookte scheldtirade van wan-wetenschap en onfatsoen (Gysseling, Blok, Hugenholtz, Leupen, Bogaers, Schrijnemakers uit Amerika en enige grootheden van de Universiteit van Rijssel) vormen een rijke beloning voor het geduld van de archivaris, die rustig op het onvermijdelijke zat te wachten, **dat ééns moest komen**, namelijk dat de een of andere kampioen van Nijmegen zich grandioos erin zou brallen. Het werd warempeltjes een heel elftal!

De Barbarossa-ruïne, naast de gedenksteen het enige restant van de burcht van Frederik Barbarossa. Op het Valkhof en in de buurt ervan zijn Romeinse vondsten gedaan. Uit de Karolingische periode, die volgens de fabologie vier eeuwen heeft geduurd, is te Nijmegen **niets** gevonden. Mijn rekonstruktie van de historische gegevens wordt derhalve door de archeologie volkomen bevestigd. Er is **geen tegenspraak** tussen de historische en de archeologische gegevens; integendeel, zij kloppen perfect wanneer men ze op de juiste manier interpreteert.

WAAR BLIJFT HUGENHOLTZ?

Het eerste Bronnenboek is een jaar oud; de bisschop van Nijmegen begint te lopen en de eerste kreetjes van verbazing uit te stoten. Prof. Hugenholtz meende mij op een forum-diskussie te mogen weghonen wegens **een niet ter zake dienend verschil van één lettertje in een naam** in twee verschillende uitgaven. Het was een ondergeschikt punt, totaal niet van belang voor de kwestie waarover het ging. Dat éne lettertje was voor hem voldoende om mij onder de tafel te vegen met zijn inmiddels beroemd geworden sneer over **''het niveau''**. Hij mag zich voor mijn part gerust opwerpen als bewaker van het niveau der historische wetenschap in Nederland. Ik heb niet het minste bezwaar tegen zo'n **''niveau-agent''**; ik vind die integendeel hard nodig, al moet ik eerlijk zeggen dat dit geen taak is voor een letterzifter, die de échte problemen laat liggen. Hij heeft regelmatig, meestal in scherpe taal, op mijn publikaties gereageerd. Hij heeft zich altijd opgeworpen als kampioen van Karolingisch Nijmegen, al was hij wel zo wijs om zijn overtuiging en zijn **''bewijsvoering''**, waar hij zo prat op gaat, nooit op schrift te stellen teneinde mij zodoende de kans te onthouden hem even konkreet te antwoorden als met het Bronnenboek geschiedt. Hij mag zich nu niet in stilzwijgen hullen. Mij maakte hij om één lettertje af: **dan moet hij nu een vlammend protest tegen het Bronnenboek laten horen**, tenminste als hij nog voor eerlijk wil doorgaan. Het zal mij waarschijnlijk niet gelukken hem uit zijn ivoren toren van professoraal silentium te dagen; laten de historici het dan doen, mede om eraan mee te werken, dat eindelijk weer eerlijkheid en integriteit in het kamp van de historici mogen terugkeren.

EEN LINTJESREGEN

Van de **''Orde van de Negatie''**, ingesteld door Lemmens, directeur van het Nijmeegs Museum, mag Leupen terecht als de grootmeester worden beschouwd. Hij draagt het zilveren broekje aan een lint in de Nijmeegse kleuren: goud als symbool van eerlijkheid, zwart als afschrikwekkende waarschuwing tegen bedrog. Die kleuren heb ik in 1952/53 als de juiste voorgesteld, wat de raad van de gemeente tenslotte na enige moeite aannam. Wie had toen kunnen denken, dat zij zo zwaar met symboliek geladen waren? De ridders in de Orde van de Negatie zijn ontelbaar. Sinds 1965/66 ligt er mijn boek **''Vraagstukken...''**, waarin een meer dan voldoende bewijsvoering is gegeven dat Karolingisch Nijmegen een farce is. Om mij niet geheel

duidelijke redenen heeft dat boek nooit de drempel der historische fakulteiten van Nederland overschreden, omdat merkwaardigerwijs de drempelvrees in dit geval bij de bewoners lag en niet bij hem die binnen wilde gaan. Desondanks loopt het Bronnenboek achter de feiten aan. Het probeert een zich inmiddels gevormd hebbende vrijwel algemene opinie alsnog te keren, een reden te meer dat het een blindganger moest worden. Het overgrote deel van de Nederlandse historici heeft zich reeds lang van de Karolingische residentie te Nijmegen gedistancieerd; de buitenlandse waren hen hierin al vanaf ca. 1958 voorgegaan. In recente Nederlandse publikaties over de vroege middeleeuwen of over de vroege geschiedenis van Nederland treft men haar niet meer aan. In studies, waar de residenties van Karel de Grote worden opgesomd (o.a. Jansen, *Geschiedenis der Middeleeuwen*, Spectrum 1978) en **Nijmegen in het rijtje ontbreekt**, spreekt de overslag zelfs boekdelen. Een zinnig historicus praat niet meer over Karolingisch Nijmegen. Dan is het wel misplaatste kollegialiteit dat professoren en vakhistorici, die overtuigd zijn van de onwaarheid van de oude fabel, enige fanatiekelingen onder hen hun gang laten gaan en zij niet opkomen tegen de fabeldichters. Het is niet eerlijk en niet fair, dat zij mijn eerste en voornaamste stelling, tevens het uitgangspunt van mijn verdere onderzoeken, volledig aangenomen hebben, en mij toch rustig en onder dodelijk zwijgen het voorwerp van gram en hoon laten voor hen wier redenen tot de geraakt-heid eenieder duidelijk zijn.

---

stig uit de streek tussen Maas, Rijn en Moezel, hadden daar grote bezittingen liggen en verbleven er vaak. De Ardennen vormden hun favoriete jachtterrein. De plaatsen waar de koning telkens vertoefde, totdat het aanwezige voedsel verbruikt was, heetten paltsen. Er lagen er verscheidene aan de Maas: Jupille, Herstal, Meersen, Elslo. Hier verbleef ook wel Karel de Grote, maar op het laatst van zijn leven verbleef hij bij voorkeur te Aken, waar het geneeskrachtige bronwater verlichting bracht voor zijn jicht. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Karel de Grote, 768-814, Pippijns beroemde zoon, zijn gebied

Facsimile uit het boek van Jansen. Laat de historische wereld van Nederland, die overtuigd is van de onwaarheid van Karolingisch Nijmegen, een einde maken aan de walgelijke vertoning van het Bronnenboek.

Het is evenmin fair, het is integendeel een blijk van gemis aan integriteit, nu de voornaamste mythologische windmolen aan diggelen ligt en blijkt dat de historici mij op dit punt wél serieus genomen hebben, dat zij het niet over hun hart konden verkrijgen mij als de ontdekker van die waarheid te erkennen en te noemen. Blijkbaar waren zij zó boos, dat zij de eerste regel van wetenschappelijk fatsoen vergaten, misschien uit angst, als zij dit openlijk zouden toegeven, dat mijn krediet te veel zou stijgen. Zij speelden het trouwens heel handig; zij zeiden niet met zoveel woorden dat er **geen Karolingische palts** in Nijmegen had bestaan, maar zij lieten

hielden. De fout van Vermaning is geweest - ik doe de man geen enkel verwijt, ik signaleer alleen - dat hij de tegenstanders zijn ziel heeft laten grijpen en beschadigen. Ofschoon het niet mijn bedoeling is geweest, noch minder een vooropgezet plan, doet het mij een bijzonder genoegen dat ik Vermaning een beetje heb kunnen wreken.

De twee affaires lijken meer op elkaar dan Bogaers wil toegeven; hij moest ze wel onderscheiden uit angst dat anderen zullen gaan spreken over de "smerige affaire Delahaye" waar hij tot aan zijn nek toe in zit. Nadat ik Bogaers en zijn Club van Nijmegen, die immers onder zijn aanvoedersschap staat, van wetenschappelijk bedrog beschuldigd had liet hij, in plaats van mij voor de rechter te dagen wat zijn plicht als lijsttrekker was, alleen de insinuatie vallen dat ik gek ben. Na hem gevraagd en gesmeekt te hebben een aanklacht tegen mij in te dienen, wat hij vertikte, heb ik dat zelf gedaan. De Officier van Justitie te Arnhem is niet tot vervolging overgegaan, omdat hij de zaak beschouwt als "een uit de hand gelopen discussie", met welke lakonieke opvatting je een moord nog kunt seponeren als een uit de hand gelopen stoeipartij. Gemakshalve zag hij maar over het hoofd, dat hij een professor voor zich had, van wie toch verondersteld mag worden dat die door opleiding en ambt moet inzien, dat hij de wetenschappelijkheid en de eer als mens van zijn opponent niet als een viswijf mag afkraken. Er staan gewichtiger zaken op het spel dan een meningsverschil over de prijs van de Hollandse Nieuwe! Bogaers heeft zich buitenspel geplaatst; wanneer hij nog één keer zijn mond open doet, krijgt hij zijn juiste beroep in zijn paspoort gezet. De Officier van Justitie had wel de goedheid mij een uitgebreide voorlichting te geven over de vervolgbaarheid van beledigingen, zodat ik geruggesteund door de uitspraak van een ter zake deskundig jurist, welke ik de vrijheid nam als een zachte wenk op te vatten, "in het belang van de wetenschap" geen blad meer voor de mond behoef te nemen. Het is trouwens mijn bedoeling niet geweest de historische kwestie tot voor de rechter te dringen; ik heb mij grondig aan de zaak Vermaning gespiegeld. Ik wilde enkel laten weten: en nu is het welletjes geweest met de beledigingen van de historici. Het heeft geholpen; sindsdien is de toon geheel anders geworden. Leupen is al in tranen uitgebarsten over mijn optreden voor de T.V. Het spijt mij uiteraard de heren op een ietwat hardhandige manier aan het verstand te moeten brengen, dat ik als katholiek weiger me te laten uitschelden door de katholieke Universiteit, waarin parbleu ook mijn Limburgse dubbeltjes zitten!

Toch had Bogaers voor een groot deel gelijk, toen hij zo'n nadruk legde op mijn gave van het woord en mijn gemak om een zaal mensen aan het lachen te krijgen, wat in Amsterdam enkele malen lukte. Ja, als Toon Hermans op hetzelfde uur in Carré bezig is (dat dacht ik althans!), mag je als goede Limburger in de Oude Manhuis Poort op korte afstand daarvan niet achterblijven. Prof. Hugenholtz meende wel, dat hij "een mooie opvoering" had gegeven - overigens een normale

50 JAAR

VERMIEST

500 JAAR

VADERLANDSE GESCHIEDENIS

A. DELAHAYE *contra* DE PROFESSOREN

*Lag Nijmegen bij Parijs?
Ligt Bari-facijs wel bij Dabbeum?
Ligen de Noormannen uit de loets?*

Albert Delahaye in discussie met
Prof. Dr. F.W.N. Hugenholtz
Prof. Dr. W.A. van Es
Prof. Dr. B.H. Stolte
Prof. Dr. D.P. Blok
onder voorzitterschap van
Gustaaf W. Stuiveling

*i.s.m. de geschiedenis-
afdelingen van de
rijksuniversiteit
Utrecht, de
Universiteit
van Am-
sterdam
e.a.*

MAANDAG 28/1
Oude Manhuispoort
19.00 uur
Doord
AMSTERDAM

URLEZO-public relations mve 1978

Klejo, een vereniging van historische studenten te Amsterdam, organiseerde ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan het bovenstaand debat. Het lakonieke affiche met zijn opmerkelijke telfout (700 was beter geweest!) werd nolens volens toch het begin van de discussie. De "dwarse" kreten zoals "Lag Nijmegen bij Parijs?" tonen aan dat zij niet veel van de kwestie begrepen hadden.

zegswijze van toneelknechten - doch volgens de kranten had ik de show gestolen, al hadden zij niet door dat ik van een gevecht tegen de bierkaai had afgezien. Ik ben nóg apetrots op mijn laatste zin, het antwoord op de vraag van een pientere student - U weet wel, zo'n echte ouwerwetse met 't brilletje vóór op de neus - of ik wel overtuigd was van mijn gelijk daar ik 't met zoveel bravoure bracht, of dat ik 't zelf beschouwde als een wankelende theorie. Clio was mijn souffleuse: "Man, als ik zelf niet overtuigd was, als ik hier stond te aarzelen en te stotteren, dan zou je me helemaal niet geloven". De zaal bulderde... zelfs prof. Hugenholtz lachte zuurzoet.

Op een gegeven ogenblik in de lange 30 jaren zwoegen aan het vraagstuk - het juiste tijdstip kan ik niet aangeven - realiseerde ik mij dat de natuur en waarschijnlijk ook mijn voorgeslacht mij rijkelijk met humor gezegend hebben, die zich enige tijd door milieu-vergiftiging de kop had laten indrukken, maar tenslotte toch een onweersaanbare prikkel werd om de onderzoeken voort te zetten, om de mop der moppen uit de historische wetenschap tot het einde toe te vertellen. Prikkel kwam ik overal tegen; die uit Nijmegen zal ik maar met de mantel van de jeugdliefde bedekken. Overal rijden wagens rond van een zeker vervoersbedrijf (de naam mag ik niet noemen van minister Gardeniers!) met het opschrift in een-meter-hoge-letters: "Zwammerdam". Wanneer ik zo'n wagen passeerde, sprong ik in mijn auto op als een kind in de moederschoot en riep uit: "Nigropullo - Zwammerdam"! en dan was mijn dag weer goed. Het grapje heeft drie bodems, die ik niet ga uitleggen, anders is de grap eraf. Zoek ze maar!

Men moet echter voorzichtig zijn met humor; sommige mensen hebben daar zo weinig gevoel voor dat zij 't totaal misverstaan en als sarcasme opvatten. Telkens als in Amsterdam de zaal lachte, zakte de temperatuur op het podium beneden nul; dan voelde ik gewoon de Grote Rivieren overdwars onder de voorzitters-tafel door stromen. Hebt U de laatste al gehoord, die over mij wordt verteld? In sommige kringen ben ik "de **intrigant**", die de historici erin heeft laten vliegen, omdat men denkt dat ik in 1955 of 1965 de zaak volledig onder de knie had, doch ze met opzet maar gedeeltelijk of half opende om de historici in een val te lokken. Nou vraag ik U? Mijn boek "Vraagstukken in de historische geografie van Nederland" van 1965/66 staat qua verwerking van bronnen en uitvoerigheid van documentatie stukken boven "Holle Boomstammen", dat als een populaire versie ervan is gepresenteerd. Het zal voor iedereen duidelijk zijn dat ik sindsdien nieuwe vondsten gedaan en correcties en aanvullingen ingelast heb, die niet in het vorige werk staan. Kan ik het helpen dat "Vraagstukken..." door Hugenholtz en Stolte werd weggehoond, en wel zó radikaal dat niemand meer eraan begon en het boek bij de historische fakulteiten van Nederland de Grote Onbekende is. Kan ik het helpen, dat ik bij lezingen voor studenten van Universiteiten enige malen de onsterfelijke grap moest beleven, dat **zij mij nota bene verweten** nooit van mijn stellingen gehoord te hebben?

Drs. A. Fasel, archivaris van Alkmaar, in Het Stadsblad, 8 september 1981:

Om het maar eens ronduit te zeggen: ik vind het een godvergeten schandaal dat ondanks begrippen als academische vrijheid zijn boek uit de universiteits-bibliotheek werd geweerd.

Voortdurend wordt de onware bewering gelanceerd dat ik "geen voetnoten" geef. In mijn boek "Vraagstukken..." ligt vanaf 1965 een uitvoerige dokumentatie van **welgeteld 1914 noten**, waar in de meeste gevallen tegelijkertijd verwezen wordt naar zowel de Duitse als de Franse bronnenuitgaven. Nu heb ik wel een oneindig geduld, doch ik ben niet van plan alles dubbel te gaan doen. In mijn latere publikaties heb ik met nadruk naar "Vraagstukken..." verwezen, voornamelijk voor de wetenschappers. Het is het toppunt van wan-wetenschap, tevens een blijk van kwade trouw, om die dokumentatie te negeren en mij dan te verwijten dat ik die niet gegeven heb. Leupen heeft "Vraagstukken..." evenmin gezien, wat afdoende blijkt uit zijn indiceer-blunders van de Monumenta Germanica, waarvan ik de voornaamste ook al in 1965esignaleerd heb. Had hij mijn boek gelezen, dan was zijn bisschop van Nijmegen nooit geboren. Wanneer men niet leest wat ik geschreven heb, en plotseling juist blijkt te zijn wat ik jaren geleden schreef, **ben ik de intrigant**. Mijn hemel, wat hebben sommige mensen een armzalig inzicht in chronologie. En ook in historisch onderzoek. Af en toe krijg ik opwerpingen te horen die erop neerkomen, dat ik de eerste dag dat ik in Nijmegen kwam, de onwaarheid van de Karolingische traditie had moeten ontdekken. Straks krijg ik er nog de schuld van, dat in Nijmegen geen Karolingisch gevonden is. 't Staat er al aan te komen. Terwille van mij moest men gaan spitten. En toen niets gevonden werd, kon men natuurlijk niet blijven herhalen wat De Waele eruit had gegooid: " 't Moet er zitten!", welke professorale suspens nu definitief als brallerij ontmaskerd is. Men had natuurlijk liever de zaak in suspens gelaten, doch het verlangen om mij met archeologische "bewijzen" neer te slaan, was onweerstaanbaar zodat de flop niet uitbleef.

Mijn gelijk ligt nog minder bij de Nederlandse historici. Bij lezingen gebeurt het slag op slag, dat een would-be wetenschapper de troef van de avond meent uit te spelen door de konstatering dat ik in Nederland geen medestanders heb. Inmiddels heb ik afgeleerd te wijzen op medestanders uit België en Frankrijk; die worden toch maar met Hollandse zelfgenoegzaamheid van tafel geveegd. Ik laat zelfs niet meer de naam van Prof. Duby vallen, want het is ondragelijk te moeten ervaren dat ook die met stoffer en blik door iemand wordt weggebezemd die niet eens in zijn schaduw mag staan. Meestal stel ik mij tevreden met terug te kaatsen dat uit die grote groep van historici, archivariissen, archeologen en leraren slechts een stuk of zes zich tegen mij hebben uitgesproken. Ik ben nèt niet brutaal genoeg om te konkluderen dat de overweldigende meerderheid zwijgt en derhalve toestemt. Dit laatste zal wel niet juist zijn, daar die overweldigende meerderheid zich niet durft uitspreken, noch

vóór noch tegen, en wijselijk de kat uit de boom kijkt uit vrees het gezicht te verliezen, naar welke kant dan ook. Zo gezien, betekent dat aantal van 'n stuk of 6 nog minder dan niets. Het zijn immers geleerden, die een zeer persoonlijke reden hebben om zich over mijn studies op te winden. De "troef" kan alleen opkomen in het brein van een simpel iemand die meent dat de historische waarheid wordt bepaald door het eenstemmig geblaat van de gehele kudde. Ik ben juist bezig te bewijzen dat dit al lang niet meer opgaat.

Sommige kranten, natuurlijk weer die zondagsblaadjes, hebben aangekondigd dat zij mij pas zullen "geloven", wanneer mijn professorale tegenstanders mij op het Keizer Karel-plein van Nijmegen omhelzen en onder het prevelen van eindeloze excuses tenslotte op de schouders nemen om mij triomfantelijk vóór de grote keizer op diens paard neer te zetten. Op de eerste plaats voel ik niets voor zulke vertoning; het gaat om de zaak, niet om mijn persoon. Die kranten hanteren nog altijd kinderlijke termen van de lagere school; in zaken van historie past het niet te spreken van "geloven". Op de tweede plaats: na het ergerlijke Bronnenboek, **waartegen geen enkel Nederlands historicus opgekomen is**, vertrouw ik het hele gezelschap niet meer, noch mijn uitgesproken tegenstanders, noch hen die zich niet over de kwestie uitgelaten hebben, maar wel angstig koerend en loerend op hun duiventil blijven zitten in de hoop dat ik gevloerd zou worden. Die verwachting en die hoop kwamen immers aan het licht wanneer zij eens een half woord lieten vallen. De historische waarheid van mijn stellingen ligt al lang niet meer in Nederland. De uiteindelijke bevestiging zal uit Frankrijk en Vlaanderen komen, wanneer de Nederlanders nog staan te dubben hoe zij ermee aan moeten. Zij hebben niet eens de bevoegdheid om een oordeel over de zaak te geven. De stof hoort in Frankrijk en Vlaanderen thuis. Zij hebben dat gedurende **zeven eeuwen** niet gezien of begrepen; **ergo zijn zij de laatsten die erover mogen oordelen**. Zij moeten immers eerst bewijzen, dat de materie van Karolingisch Noviomagus, de Bataven en St. Willibrord in Nederland authentiek is. Slagen zij daarin niet - na het Bronnenboek is het falen evident geworden - dan hebben wij hen verder niet nodig voor de geschiedenis van de juiste streek, waarvan zij noch historisch noch geografisch ook maar één syllabe kennen.

Leupen kraaide uit: "De opvattingen van Delahaye worden wetenschappelijk nergens ondersteund". Die kreet is zijn zoveelste leugen, daar mijn konklusie ten aanzien van Karolingisch Nijmegen **al lang door vrijwel alle Nederlandse historici buiten de verblinden van de Club van Nijmegen is aanvaard**. Dat zij mijn gelijk niet openlijk uitgesproken hebben, is mijn probleem niet. Dat laat ik maar liggen "tot leringhe ende vermaak" van het nageslacht, dat zal gieren bij Leupen's mop als hij zegt "**die door de deskundigen niet voor vol wordt aangezien**". Het is trouwens geen mop, het is integendeel een walgelijke onoprechtheid, daar Leupen er geen been in ziet (zie blz. 136) om mij een van mijn belangrijkste vondsten af te stelen. Bij het plegen van plagiaat is het natuurlijk niet te vermijden dat de oorspronkelijke auteur

afgelogen moet worden. Dat men mij niet op de rest van de weg kon volgen, wordt alleen veroorzaakt doordat de Hollandse historici geografische en stratigrafische diepduikers zijn, die tot aan hun mond in het water staan en derhalve tot de 10e eeuw een stel monstrositeiten opgorgelen. Met de regelmaat van een klok wordt triomfantelijk verkondigd, dat mijn theorieën bij de "**historici van professie**" geen ingang hebben gevonden, onlangs nog door Dr. P.A.M. Geurts in een advies aan de Nederlandse Bibliotheek Dienst. Het is een rare opvatting van voorlichting aan het publiek, dat natuurlijk niet mag weten wat men wél van mij heeft gepikt. Van de andere kant is het een publieke belijdenis van het eigen onvermogen om de kwestie te doorzien, wat dan toch weer, draai en dans maar paljas! als het laatste argument wordt gehanteerd om mij tegen te spreken niet ik toch Leupen heeft zijn kollega's de **professionele dreun** verkocht, waar zij al sinds 1965 om hebben gevraagd. Laat de haan van het Valkhof maar kraaien op de mesthoop van het Bronnenboek! Het komt goed uit. Een andere geniale uitvluchten-bedenker heeft immers beweerd, toen men maar niets vond van het Karolingisch paleis, **dat Karel de Grote daar enkel een houten boerderijtje had gehad.**

DE BROEK VAN LEUPEN

Met dat alles zijn wij van het eigenlijke onderwerp afgedwaald. Mijn gelijk ligt in het Bronnenboek, dat de fine fleur van de Nederlandse historische wereld als een team nurses van de kraamafdeling verlost bij een werkgroep van studenten. Deze beeldspraak zal de medische fakulteit van Nijmegen met afgrijzen vervullen. De Karolingische baby werd door professor Leupen in een nieuwe witte jas triomfantelijk "den volke" vertoond. Uit het land stroomden andere zusters toe met nog ontbrekende botjes van de baby, wiens geboorte in het Tweede Bronnenboek nog eens dunnetjes werd overgedaan. Inmiddels was kritiek gegeven op de baby dat hij zo weinig levensvatbaarheid vertoonde; de professor kneep hem bij de tweede geboorte eens geniepig in de billen zodat hij een geweldige keel opzette. Wat een pracht baby, riepen allen uit, wat ziet hij er écht vroeg-middeleeuws uit, en wat heeft hij een kittig Karolingisch kontje! Er was één nurks die zei: Wat een gedrocht! wat een misbaksel! van voor tot achteren, van beneden tot boven, van links naar rechts, van binnen en van buiten, van luier tot keizerskroon, van de Waal tot de Gohelle, van Nijmegen tot Noyon, van Vreden tot Frétigny, van Pierrefonds tot Paderborn, van de Betuwe tot Béthune, van Utrecht tot Tournehem, van Dokkum tot Duinkerken, van Venlo tot het Ketelwoud, van Groningen tot Vlaanderen, van de IJssel tot de Isla, van student tot bisschop, van peelhaas tot everzwijn, van land zonder grenzen tot de Ooy... één Barbarossa-burcht van manipulatie en bedrog. Het is mijn gelijk, mijn afdoend en niet te weerspreken gelijk, dat het Bronnenboek een walgelijk opbraaksel van bedrog is gebleken nu de Club van Nijmegen gedwongen werd de bisschop van Nijmegen door te slikken, wat als probaat purgeermiddel werkte, om op het toernooi van Nijmegen voorgoed uit het zadel te vliegen. Hun

vergissingen waren 't niet die het deden, evenmin hun fanatiek volgehouden verblindheid, al was die welbewust omdat zij niets anders wilden zien dan hun eigen luchtkasteel. **De broek van Leupen is mijn gelijk geworden.** Het spreekt vanzelf dat hun afgang gedeeld wordt door alle andere historische Binnenlandse Strijdkrachten, die zich als handlangers of stilzwijgend achter het operatie-plan met het codewoord "Broek" stelden, of die voorheen met dezelfde losse flodders de werkelijkheid en de historiciteit van Karolingisch Nijmegen probeerden te handhaven.

Bij al dit afgeven op het Bronnenboek zou ik bijna vergeten te wijzen op zijn grote verdienste, een prestatie zonder weerga in de historische wetenschap. Het heeft namelijk een kwestie, die volgens Bogaers zo ingewikkeld was en zolang in suspens heeft gehangen, in één klap opgelost. De mop, de onvoorstelbare mop is natuurlijk, dat het precies het omgekeerde is gaan bewijzen dan de bedoeling was, wat trouwens een onafwendbaar gevolg is van opzettelijk bedrog. Het is fini met Karolingisch Nijmegen, voorgoed en voor eeuwig fini. Wie het woord nog eens laat vallen, zal onthaald worden op "de broek van Leupen". Ik had altijd gehoopt dat ik de Nijmeegse kwestie zou oplossen. De Club van Nijmegen is mij toch nog vóór geweest. De Keizer Karel-Universiteit moet de woorden "bisschop van Nijmegen" in gouden letters op de gevel laten zetten, liefst in het Nederlands, anders vertikken toekomstige historici het misschien ook weer om dat opschrift voor het plebs te vertalen. Leupen is dodelijk vermoeid, ofschoon zijn gezichtseinder en zijn slagveld niet verder dan Aken reikten. De groene valleien van de Oise en de Aisne zijn voor hem een onbekend en onbereikbaar land gebleven. Zijn ros droeg niet zo ver; het bleef steken in het drijfzand van de Peel. Of om met Wim Sonneveld te spreken: het donderde plat achter de rododendrons van het Ketelwoud. Laat iemand de Don Quichote wegslepen van de Barbarossa-ruïne op het Valkhof; het is géén gezicht hoe hij daar in harnas (zonder broek!) tussen de begonias ligt te roesten. Zijn knol moet ook opgehaald worden; die staat bij de "Karolingische kapel" te knarsetanden, vastgebonden aan het hek met het opschrift - U weet wel - dat Claudius Civilis daar eeuwen geleden ook stond te knarsetanden toen hij de wrekende Romeinse legioenen zag naderen. En nu wil ik géén woord meer horen over Karolingisch Nijmegen. U ook niet, neem ik aan.

NOYON/NIJMEGEN, 14 september 1981.

Copyright: A. Delahaye, Turnstraat 6, 4881 E.M. Zundert.

Druk: Grafisch Bedrijf Hertogs, Bergen op Zoom.

NAGEKOMEN BERICHT

Schrijver dezes heeft van het stadsbestuur van **NOYON** de eervolle opdracht gekregen, om de feiten en teksten over Noyon te verzamelen, die door de geschiedschrijving op zo merkwaardige manier aan **"de koninklijke stad"** ontfutseld zijn. Bij de Franse historici, vooral de regionale uit de omgeving van Noyon, was het reeds lang een raadsel waarom deze stad na de kroning van Karel de Grote in 768 ineens terugviel in een historisch vacuum, een historische duisternis, die pas in de 13e eeuw enigszins begint op te klaren. Nu duidelijk is geworden, dat de voornaamste bestanddelen van Noyon op een bijna onvoorstelbare manier "genimwend" zijn, krijgt de stad een massa feiten en gegevens terug, die eerst geïnventariseerd moet worden. Het is al lang gebleken dat er **geen twee onderscheiden Karolingische Noviomagus'** bestaan, doch dat tot de 11e eeuw **alles aan Noyon toebehoort** en ten tweede, omdat Nijmegen in die periode **niet heeft bestaan**, dat er geen sprake meer van kan zijn om er waar dan ook de interpretatie Nijmegen tussen te knutselen. De **feitelijke geschiedenis** dient eerst hersteld te worden; vanzelfsprekend zullen pas daarna de gegevens gerangschikt kunnen worden in de historische en geografische kontekst van de juiste streek. De daar reeds lang gesignaleerde gaten worden opgevuld met verloren onderdelen, die tot in de finesses passen op de plek vanwaar zij werden ontvreemd.

Voor die nieuwe publikatie zal de titel **"Bronnenboek"** met zorg vermeden worden. Hij is immers een Nijmeegse vondst, een wetenschappelijke misleiding, de ridicule vlag boven een produkt dat een aanfluiting is van historisch onderzoek en tekstkritiek. De Keizer-Karel-Universiteit mag het copyright van deze trouvaille behouden - **tot overmaat van klucht gratis over heel Nederland verspreid** - die nog enige generaties lang de historici zal amuseren, mede omdat die titel het triomfalisme afstraft, waarmee gedurende 26 jaren een aperte tekstvervalsing als het ultimatum quid van Karolingisch Nijmegen werd gehanteerd en gepresenteerd. Met diezelfde tekstvervalsing moest de kritiekloze naschrijverij van eeuwen voor het niet-deskundig publiek verborgen worden gehouden. Het **"Bronnenboek van Nijmegen"** is wel de aanleiding ertoe geworden om uit de zuivere bron van de bronnen de dokumentatie bijeen te brengen van het echte Noviomagus. Vermakelijk is dat de Universiteit van Nijmegen de aanzet heeft gegeven tot deze dokumentatie van Noyon, die aanzienlijk moet worden uitgebreid met overgeslagen teksten en met een groot aantal correcties van verkeerd gesitueerde plaatsnamen. Deze publikatie is voorzien voor het najaar 1982. Vanzelfsprekend zal daarin uitvoerig dank worden gebracht aan de Universiteit van Nijmegen voor het voorbereidend werk dat zij deed.

GEBED VAN EEN UNDERDOG

Gij weet, mijn Heer, dat ik een religieus voelend mens ben wat helaas, en dat weet Gij nog beter dan ik, lang niet wil zeggen dat ik een heilige ben.

Gij weet ook, dat mij de Bergrede van Uw zoon na aan het hart ligt, waarin zoveel nadruk is gelegd op de eenvoud van geest, de simplen en vreedzamen zalig worden gesproken.

Gij hebt gezien, dat ik veel in christelijk geduld heb moeten dragen, wat mij dank zij Uw hulp is gelukt. Het is geen verdienste mijnerzijds, zoals al blijkt uit de talloze keren dat ik ondanks Uw hulp toch zondigde tegen het geduld. Ik moest dat dragen terwille van de zaak. Maar waarom moesten mijn kinderen gekoejeneerd worden door die nullen? Gij weet ook, dat ik door gelukkige omstandigheden archivaris werd, in welk vak men het geduld, als men dat nog niet heeft, hardhandig krijgt bijgebracht.

Gij weet ook, dat ik jaren de risée ben geweest van de historische wereld, en aangezien ik zelf graag lach, heb ik dat anderen nooit verboden.

Gijzelf, mijn Heer, hebt mij een kritisch verstand gegeven, en ik heb het mijn plicht geacht dat te gebruiken, omdat Uw bijbel zegt dat alleen de os met de achterpoot slaat naar de prikkel die hem tot lopen maant. Ik beklaag mij niet, dat dit af en toe zo falikant uitviel, dat ik mij de vijandschap en de haat van medemensen op de hals haalde, want na de eerste bittere ervaringen begreep ik dat ook dit bij de taak hoorde.

Gij weet, dat ik een passie heb voor de historische waarheid, dat 't nooit mijn bedoeling is geweest om eigen glorie te zoeken, dat ik het spel van bitterheid, het plukken der druiven van gramschap, altijd eerlijk heb gespeeld. Toen het tegen het einde begon te lopen, probeerde men met een afgrijselijk bedrog toch nog de waarheid te ontkrachten.

Gij weet, mijn Heer, en ik durf dit maar heel zachtjes zeggen, dat Uw zoon ook eenmaal zijn geduld verloren heeft, mag ik het zeggen: zijn goddelijk geduld.

Vergeef mij dan, vergeef mij bij voorbaat, nu ik zo kwaad geworden ben over het wetenschappelijk bedrog, wanneer mij af en toe een woord ontvalt waarvoor ik een zachter synoniem had kunnen vinden.

NOYON